

Карлос Кастанеда

Силата на безмълвието
Следващи уроци на Дон Хуан

ПРЕДГОВОР

Моите книги са достоверно описание на един метод на обучение, който дон Хуан Матус – мексикански индианец магьосник – използва, за да ми помогне да разбера света на магьосниците, в този смисъл книгите ми са описание на един неспиращ процес, който ми става все по-ясен с течение на времето.

За да се научим да боравим разумно със света на ежедневиия живот, са ни необходими години обучение. Това обучение, независимо дали пряко или косвено, е строго и взискателно, защото знанието, което се опитваме да предадем, е доста словно. Същото се отнася и за света на магьосниците: тяхното обучение, което представлява устно обяснение и манипулиране на съзнанието, макар различно от нашето, е също толкова строго и взискателно, защото тяхното знание е толкова слюзно, колкото и нашето, а може би и по-лошо.

ВЪВЕДЕНИЕ

На няколко пъти, специално заради мен, дон Хуан се опита да определи своето познание. Смяташе, че най-подходящото име е нагуализъм¹, но това понятие беше твърде загадъчно. Наричайки го просто „познание“, той му придаваше един твърде общ смисъл, а да го назовава „чародейство“ бе унижително. „Владеене на намерението“ беше твърде отвлечено, а „търсене на абсолютна свобода“ – прекалено дълго и метафорично. Накрая, понеже бе неспособен да открие по-подходящо название, дон Хуан го нарече „магьосничество“, като не пропускаше да добави, че и това не е съвсем точно.

През годините, прекарани заедно, дон Хуан ми бе давал различни определения за магьосничество, но винаги бе отбелязвал, че с нарастване на познанието дефинициите се менят, към края на своето чиракуване почувствах, че бих могъл да проумея и едно далеч по-ясно определение, ето защо го запитах още веднъж.

– Според опита на обикновения човек – каза дон Хуан, – магьосничеството изглежда или като някаква безсмислица, или като зловеща мистерия, надхвърляща неговите възможности. И той е прав не защото това е някакъв абсолютен факт, а затова, че на обикновения човек му липсва необходимата енергия за общуване с магьосничеството.

Той спря за миг, после продължи.

– Човешките същества се раждат с определен запас енергия – каза дон Хуан. – Енергия, която се развива систематично, като се започне още от самото раждане, с оглед на това да бъде използвана възможно най-благоприятно от модалността на времето.

– Какво разбираш под „модалност на времето“? – попитах аз.

– Модалността на времето представлява точният сноп от възприети енергийни полета – отголори той. – Струва ми се, че способността на човек да възприема се е променила с течение на времето. Действителното време определя кой вид да бъде; времето решава кой точно от безбройните снопове от енергийни полета да бъде използван. И бораве-нето с модалността на времето – онези няколко подбрани енергийни полета – ни отнема цялата налична енергия, като не ни оставя нищо, което да ни помогне да използваме което и да е от другите енергийни полета.

С едва доловимо потрепване на веждите дон Хуан ме подкани да

1. От Нагуал – водач на магьосническа група (магьосническо понятие). – Б. пр.

обърна по-голямо внимание на казаното и да се съобразявам в бъдеще с него.

– Ето какво имах предвид, когато казах, че на обикновения човек му липсва енергията, така необходима в магьосничеството – продължи той. – Ако такъв човек използва единствено своята собствена енергия, той не може да възприема същите светове, които възприемат магьосниците. За да ги възприемат, магьосниците трябва да използват цял сноп енергийни полета, които обикновено не се използват. Естествено, ако човек желае да се докосне до онези светове и да проумее възприятията на магьосниците, трябва да използва същия сноп, който те са използвали. А всичко това е просто неосъществимо, защото цялата енергия е вече разбита.

Дон Хуан направи пауза, като че ли търсеше подходящи думи за пояснение.

– Запомни едно – продължи той. – На магьосничество не се учиш просто с течение на времето; трябва да усвоиш техниката на съхраняване на енергията. Тази енергия ще ти позволи да боравиш с някои от енергийните полета, кои то засега са недостъпни за теб. И това именно е магьосничеството: способността да използваш енергийни полета, които не се използват при възприемането на света, който познаваме. Магьосничеството е състояние на съзнанието. Магьосничеството е способността да се възприеме нещо, което обикновеното възприятие не може. С всяко изпитание, на което съм те подлагал – каза дон Хуан, – с всяко едно от нещата, които съм ти показвал, исках да те убедя, че светът е много повече от това, което очите ни виждат. Не е необходимо някой да ни учи на магьосничество, защо то наистина няма какво да се учи. Това, от което се нуждаем, е учител, който да ни накара да разберем, че в нас е скрита безкрайна мощ, какъв странен парадокс! Всеки воин, поел по пътеката на познанието, в един или друг момент започва да си мисли, че се обучава в тайните на магьосничеството, но всъщност той просто позволява на самия себе си да осъзнае силата, стаена в съществуването му, и това, че може да я овладее.

– Това ли правиш сега ти, дон Хуан, – отваряш ми очите, така ли?

– Именно. Опитвам се да те накарам да проумееш, че можеш да овладееш тази мощ. Самият аз съм минал по същия път. И ми беше толкова трудно да го разбера, колкото и на теб сега.

– А след като веднъж я овладеем, какво точно правим с нея, дон Хуан?

– Нищо, когато вече я овладеем, тя от само себе си ще задейства

енергийните полета, които съществуват, но са били недостъпни за нас. И това именно, както вече казах, е магьосничеството. Тогава ние започваме да *виждаме* – кое то ще рече, да възприемаме и други неща, но не въображаеми, а съвсем реални и конкретни. И тогава започваме да знаем, без да ни е необходимо да използваме думи за това. А онова, което всеки един от нас върши с изостреното възприятие, с това безмълвно познание, зависи от собствения му темперамент.

При друг случай той ми даде съвсем различно обяснение. Обсъждахме несвързан с това въпрос, когато той внезапно смени темата и започна да ми разказва някаква шега. Засмя се и леко ме потупа по гърба, като човек, който се опасява да не ме подразни. Изкиска се на нервното ми потръпване.

– Изглеждаш ми напласен – подхвърли закачливо и с все сила ме шляпна по гърба.

Ушите ми бръмнаха. За миг дъхът ми секна. Имах чувството, че нещо ме преряза направо през дробовете. При всяко вдишване ме пронизваше остра болка. Задахих се няколко пъти, но накрая носните ми кухини се отвориха и с облекчение поех освежителна глътка въздух. Усетих такова облекчение, че дори не му се разсърдих за удара, който бе колкото силен, толкова и внезапен.

Тогава дон Хуан започна едно наистина удивително обяснение. Ясно и сбито той ми даде друго, много по-точно определение за магьосничеството.

Бях навлязъл в изумително състояние на съзнанието. То се проясни до такава степен, че с лекота успях да схвана и възприема всичко, което ми говореше дон Хуан. Той каза, че във вселената съществува безкрайна и неподдаваща се на описание сила, която магьосниците наричат *намерение*, и че абсолютно всичко, което съществува в целия необхатен космос, е прикрепено към *намерението* с една свързваща брънка. Магьосниците, или воините, както той ги наричаше, били заети с обмислянето, проумяването и използването на тази свързваща брънка. Те били особено погълнати с очистването ѝ от сковаващото действие на обичайните задължения в ежедневието. На това ниво магьосничеството можело да бъде определено като процедура по пречистването на тази свързваща ни с *намерението* брънка. Дон Хуан специално подчерта, че тази „очистителна операция“ е изключително трудна за разбиране, за усвояване и съответно за прилагане. Затова магьосниците разделят своето напътствие на две категории. Едната е указание за ежедневно състояние на съзнанието, при което очистителният процес е представен в

завоалиран вид. Другата е указание за състоянието на повишено съзнание, в което се намирах и аз, и в което магьосниците черпят познание направо от *намерението* без объркващата намеса на изричаното слово.

Дон Хуан обясни, че използвайки повишеното съзнание в течение на хилядите години, магьосниците успели да прозрат някои особености на *намерението*, и че са предавали тези самородни късове пряко познание от поколение на поколение, та чак до наши дни. Той каза, че задачата на магьосничеството е да вземе това на пръв поглед непонятно познание и да го превърне в разбираемо, според стандартите на ежедневното съзнание.

След това дон Хуан изложи ролята на водача в живота на магьосниците. Той каза, че такъв водач се нарича нагуал и че нагуалът е мъж или жена със свръхестествена енергия, учител, излъчващ трезвост, издръжливост, стабилност. Някои ясновидци *виждат* подобни хора като лъчиста сфера от четири части, сякаш четири отделни светещи кълба са събрани в едно. Благодарение на свръхестествената си енергия нагуалите изпълняват задачата на посредници. Енергията, която притежават, им позволява да черпят покой, хармония, веселие, смях и познание направо от източника, от *намерението*, и да ги предават на обкръжението си. От нагуалите зависи да осигурят онова, което магьосниците наричат „минималния шанс“: осъзнаването на връзката между отделния човек и *намерението*.

Казах му, че умът ми възприема всичко казано и единственото нещо, което все още не ми е съвсем ясно, е защо са необходими два отделни раздела в учението. Разбирах с лекота всичко, което се отнасяше до неговия свят, при все че самият той бе обрисувал процеса на разбиране като много труден.

– Ще ти е нужно цялото време до края на живота, за да си припомниш днешните прозрения – каза той, – защото повечето от тях представляват безмълвно познание. Само след броени минути вече ще си ги забравил. Това е една от бездънните загадки на съзнанието.

След което дон Хуан с един замах разруши хармонията в съзнанието ми, като ме удари силно отляво под ребрата.

Отведнъж изгубих свръхестествената яснота на съзнанието и вече не можех да си спомня дори имало ли я е някога...

Дон Хуан лично ми поръча да опиша предпоставките в магьосничеството, веднъж съвсем случайно, в ранния период на моето чиракуване, той ми бе подхвърлил да напиша книга, за да употребя по някакъв начин записките, които постоянно си водех. Бях натрупал купища

бележки и никога не се бях замислил какво ще правя с тях.

Възпротивих се, че идеята е абсурдна, тъй като не съм писател.

– Разбира се, че не си писател – каза той, – затова ще ти се наложи да използваш магьосничеството. Най-напред трябва да си представиш образно своите изживявания, но така силно и осезателно, сякаш наистина ги преживяваш отново, а след това трябва да видиш текста в своето съ нуване. За теб писането не биба да представлява упражнение в литература, а упражнение в магьосничество.

Вече съм писал по този начин за предпоставките в магьосничество-то точно както дон Хуан ми ги обясни във връзка с цялото му учение, в неговата схема, която била развита още от древните магьосници, близнаха две категории на обучение. Едната се наричаше „уроци за дясната страна“ и обхващаше обичайното състояние на съзнанието. Другата се наричаше „уроци за лявата страна“ и се занимаваше единствено със състоянията на повишено съзнание.

Тези две категории позволяваха на учителите да подлагат своите чираци на проверка в три отделни области: владенето на *съзнанието*, изкуството на *прикриването* и владенето на *намерението*.

Тези три области на проверка са трите загадки, с които се сблъскват магьосниците в своето търсене на познанието.

Владенето на *съзнанието* е загадката за ума; объркването, което магьосниците изживяват, богато прозрат изумителната загадъчност и необхватност на съзнанието и възприятието.

Изкуството на *прикриването* е загадката за сърцето; обърканите чародеи го постигат, щом долобят дбе неща: първо, че сбетът ни изглежда неизменно реален и действителен поради особеностите на нашето съзнание и възприятие; второ, че ако се активират различни особености на възприятието, много неща, свързани със света, които ни се струват непоклатимо установени и реални, се променят.

Владенето на *намерението* е загадката за Духа или парадокса на абстрактното – магьосническите мисли и действия, проектирани отвъд човешкото ни състояние.

Според дон Хуан изкуството на *прикриването* и владенето на *намерението* зависят от владенето на *съзнанието*, което е своеобразен крайъгълен камък на неговите уроци и което се състои в следните основни предпоставки:

– Вселената е едно безгранично струпуване на енергийни полета, подобни на светлинни нишки.

– Тези енергийни полета, наричани „Излъчванията на Орела“, се

разпръскват от източник с невъобразими размери, наричан метафорично „Орелът“.

– По същия начин човешките същества са съставени от несметен брой от въпросните нишковидни енергийни поле та. Тези „Излъчвания на Орела“ образуват един вид затворено струпване, което се проявява под формата на кълбо светлина с размера на обикновено човешко тяло с разпоре ни встрани ръце, подобно на гигантско лъчисто яйце.

– Само много малка част от енергийните полета в това лъчисто кълбо са осветени от една точка с наситен блясък, разположена на повърхността на кълбото.

– Възприятието се осъществява, когато енергийните полета от тази малка част, които са в непосредствена близост до точката с наситен блясък, разпрострат блясъка си така, че да осветят идентични енергийни полета из вън кълбото. Тъй като единствените доловими енергийни полета са тези, осветени от точката с наситен блясък, тази точка се нарича „точката, където се събира възприятието“, или по-просто „събирателна точка“.

– Събирателната точка може да се придвижва от обичайното си местоположение на повърхността на лъчисто то кълбо до друго място по избор или пък навътре към сърцевината. Тъй като блясъкът на събирателната точка може да освети което и да е енергийно поле, влязло в контакт с нея, когато се придвижва към нова позиция, тя веднага активира нови енергийни полета, правейки ги доловими. Именно това възприятие е известно като *виждане*.

Когато събирателната точка се мести, става възможно възприемането на един изцяло друг свят – толкова обективно реален, колкото и този, който сме свикнали нормално да възприемаме. Магьосниците навлизат в този друг свят, за да черпят оттам енергия, мощ, разрешение на главни и второстепенни проблеми, или за да срещнат невъобразимото.

– *Намерението* е проникваща сила, която ни кара да възприемаме. Ние узнаваме не защото възприемаме; по-скоро възприемаме в резултат от натиска и тласъка на *намерението*.

– Целта на магьосниците е да постигнат състояние на тотално съзнание, за да изпитат лично всички варианти на възприятие, достъпни за човека. Това състояние на съзна нието предполага дори алтернативен път на умиране.

Едно ниво на практическо познание е включено като част от обучението във владееене на съзнанието. На това практическо ниво дон Хуан разкриваше процедурите, необходими за да се премести събирателната

точка. Магьосниците от древността са открили за тази цел два велики способа: *сънуване*, контролирането и използването на сънищата; и *прикриване*, контролирането на поведението.

Придвижването на събирателната точка представлява основен похват, който всеки магьосник е длъжен да научи. Някои от тях, а именно нагуалите, се учели освен това да го прилагат и на другите. Те могли да преместват събирателната точка от обичайното ѝ място, нанасяйки силен удар право в нея. Този рязък тласък, който се е възприемал като плесница по дясната плешка – независимо че тялото изобщо не бибало докосвано, – довеждал до състояние на повишено съзнание.

Именно в състоянията на повишено съзнание дон Хуан осъществяваше най-важната и драматична част от своите уроци: напътствията за лявата страна. С оглед на свръхестествената същност на тези състояния дон Хуан дър-жеше да не споделям за тях с други хора, докато не доведем докрай всичко в учебната схема на магьосниците. За мен не бе трудно да приема това изискване. По време на тези уникални състояния на съзнанието възможностите ми за разбиране на инструкциите нарастваха невероятно, но в същото време способността ми да описвам чутото и видяното, или дори само да го запомням, се понижаваше, в тези състояния аз действах с вещина и самочувствие, но веднъж завърнал се в нормалното си съзнание, не можех да си спомня нищо.

Необходими ми бяха години, за да извърша решителния поврат, прехвърляйки моето повишено съзнание в сферата на ясната памет. Здравият ми разум и рационалното у мен забавиха настъпването на този момент, понеже се сольскавах с абсурдната, немислима реалност на повишеното съзнание и директното познание. Произтичащият от години насам познавателен хаос ме принуждаваше да избягвам крайния извод, като просто не мислех за него.

Всичко, което съм написал досега във връзка с моето чиракуване, представлява описание на това как дон Хуан ме учеше да владее *съзнанието*. Аз все още не съм описал изкуството на *прикриването* и владееването на *намерението*.

Дон Хуан ме учеше на техните принципи и приложението им с помощта на двама свои сподвижници магьосници на име висенте Медрано и Силвио Мануел, но всичко, което научих от тях, все още си остава залутано в онова, което дон Хуан наричаше „лабиринта на повишеното съзнание“. До този момент ми бе невъзможно да пиша или дори да мисля подредено за изкуството на *прикриването* и за владееването на *намерението*. Грешката ми се състоеше в това, че ги считах за теми на

нормалната памет. Те са такива, но едновременно с това и не са. За да разреши това противоречие, аз не разглеждах темите, направо – нещо на прак-тика невъзможно, – а по заобиколен път, чрез заключителната тема на дон Хуановото напътствие: историите за магьосниците от миналото.

Той преразказваше тези истории, за да онагледя онова, което наричаше „абстрактните ядра“ на своите уроци. Но аз не можех да схвана естеството на абстрактните ядра, въпреки неговите обширни обяснения, които, сега вече знам, бяха предназначени по-скоро да разтворят съзнанието ми, отколкото да обяснят каквото и да е по един рационален път. Начинът му на говорене ме накара години наред да вярвам, че изложенията му относно абстрактните ядра представляват нещо като академични трактати, и единственото, което можех да направя при тези обстоятелства, бе да приема обясненията му буквално. Те станаха част от мое то безмълвно приемане на неговите уроци, но без цялостната преоценка от моя страна, което щеше да се окаже основно за тяхното осмисляне.

Дон Хуан представи три раздела с по шест абстрактни ядра във всеки от тях, подредени съответно по нарастващата им сложност. Тук съм разгледал първия раздел; състоящ се от: проявленията на духа, почукването на духа хитростите на духа, връхлитането на духа, условията *на намерението* и боравенето с *намерението*.

ПРОЯВЛЕНИЯТА НА ДУХА

ПЪРВОТО АБСТРАКТНО ЯДРО

Когато беше възможно, дон Хуан ми разказваше кратки истории за магьосниците от неговата линия, особено за личния си учител, нагуала Хулиан. Всъщност това не бяха разкази, а по-скоро описания на поведението на тези магьосници и отделни черти на личността им. Описанията бяха така изградени, че да хвърлят светлина върху определена тема от моето чиракуване.

Бях чувал същите тези истории и от останалите петнайсетина члена от групата на дон Хуан, но нито един не ми даваше ясна представа за хората, които описваше. Тъй като по никакъв начин не можех да склоня дон Хуан да ми разкрие повече подробности за въпросните магьосници, примирих се с мисълта, че никога няма да науча нещо по-съществено за тях.

Един следобед, сред планините на Южно Мексико, дон Хуан, след като ми бе обяснявал надълго и нашироко тънкостите във владението на съзнанието, добави нещо, което напълно ме смая.

– Мисля, че е време да си поговорим за магьосниците от нашето минало – каза той.

Дон Хуан обясни, че е необходимо да започна да си правя избоди, основаващи се върху един систематичен преглед на миналото, изводи и за двата свята – този на ежедневието и този на магьосниците.

– Магьосниците са жизненосвързани с миналото си – каза той. – Но аз нямам предвид тяхното собствено минало. За магьосниците миналото е онова, което другите магьосници преди тях са направили. А сега ние се готвим да проучим това минало. Обикновеният човек също се занимава с миналото, но най-вече със собственото си минало – заради самия себе си. Магьосниците правят точно обратното; те се допитват до миналото си, за да намерят отправната точка.

– Но няма всеки не прави същото? Поглежда назад във времето, за да намери отправната точка...

– Не! – отсече той. – Обикновеният човек се сравнява с миналото, с личното си минало или с отживялото познание на своето време, за да намери оправдание за моментното си или бъдещото си поведение; или пък за да открие някакъв пример за подражание. Единствено

магьосниците търсят действително отправната точка в своето минало.

– Може би, дон Хуан, нещата ще ми станат по-ясни, ако ми обясниш какво според магьосниците означава „отправна точка“.

– За тях установяването на отправна точка е възможност да проучат *намерението* – отговори той. – което от своя страна е именно целта на тази крайна тема от на пътствието. И нищо друго не може да разкрие пред магьосниците по-добре *намерението* от докрай разнищените истории за други магьосници, стремили се да проумеят съща та сила.

Той обясни, че като изучават своето минало, магьосниците от неговата линия водят точни бележки за основния абстрактен ред на тяхното познание.

– В магьосничеството има двацет и едно абстрактни ядра – продължи дон Хуан. – И въз основа на тези абстрактни ядра съществуват множество истории за нагуалите от нашата линия, които са се мъчили да проумеят духа.

– Време е да те запозная с абстрактните ядра и магьосническите истории.

Очаквах дон Хуан да започне да ми разказва историите, но той смени темата и пак се зае да ми разяснява въпросите на съзнанието.

– Почакай малко – възразих аз. – какво стана с истории те за магьосниците? Няма ли да ми ги разкажеш?

– Разбира се – каза той, – но те не се разказват като детски приказки. Чрез тях трябва да се замислиш за своя собствен път и след това да ги преосмислиш, да ги преживееш, така да се каже.

Настъпи продължително мълчание. Превърнах се целият в слух. Опасявах се, че ако продължа да настоявам да ми разкаже историите, мога да си навлека нещо, за което по-късно да съжалявам. Но в крайна сметка любопитството ми надделя.

– Добре де, какво чакаме тогава? – изсумтах аз.

Дон Хуан явно схвана същността на мислите ми, защото лукаво се усмихна. Стана и ми даде знак да го последвам. Бяхме седнали на два сухи камъка в дъното на някакво дере. Беше следобед. Небето бе мрачно и облачно. Ниско над върховете черни дъждовни облаци се влачеха на изток. За разлика от тях високите леки облаци на юг придаваха на небето по-ведра синева. Сутринта бе валяло, но после дъждът като че ли се беше притаил в някакво скривалище, оставяйки след себе си едва доловими следи.

Би трябвало да измръзбам, защото беше много студено, но бях топъл. След като стиснах камъка, който дон Хуан ми бе подал, осъзнах, че

това усещане за топлина в щипещия мраз ми беше познато, въпреки че всеки път ме изумяваше, винаги щом започвах да изпитвам студ, дон Хуан ми даваше да стискам я някоя клонка, я някой камък или пък напъхваше под фланелката ми, точно отпред на гърдите, шепа листа и от това телесната ми температура почти мигновено се покачваше.

Неведнъж се бях опитвал сам да постигна този ефект, но безуспешно. Той ми беше казал, че не помощта му, а неговият вътрешен покой е онова, което поддържа топлината ми, и че клонките, камъните и листата са просто хитрини, целящи да уловят моето внимание и да го задържат на фокус.

Бързо изкатерихме стръмния западен склон на един хълм и стигнахме до каменна тераса, разположена на самия връх. Намирахме се всъщност върху една от предпланините на обширна високопланинска област. От мястото си виждах, че мъглата е тръгнала да пълзи към южния край на долината под нас: ниски прозрачни облаци, които се стелеха под високите тъмнозеленикави върхове на запад. След дъжда, под мрачното облачно небе, долината и хълмовете на изток и юг изглеждаха загърнати в мантия от тъмнозеленикава тишина.

– Това е идеалното място за разговор – каза дон Хуан, присядайки върху каменния под на замаскирана отвън плитка пещера.

Пещерата като че ли бе направена точно за нас двамата – да можем да седнем един до друг. Главите ни почти допираха свода, гърбовете ни се прилепяха удобно към извитата повърхност на каменната стена. Пещерата сякаш бе издълбана специално за двама души с нашите размери.

Забелязах и друга странна особеност на пещерата – когато преди малко стоях на каменната тераса отвън, можех па обхвана с поглед цялата долина под нас и планинските вериги на изток и на юг, но щом седнах долу, бях буквално „захлупен“ от скалите. При все че терасата бе плоска и на нивото на пещерния под. Тъкмо се канех да споделя това странно усещане с дон Хуан, когато той ме изпревари.

– Тази пещера е човешко дело – каза той. – Первазът е наклонен, но окоето не долавя наклона.

– Кой е направил тази пещера, дон Хуан?

– Древните магьосници. Може би преди хиляди години. И една от особеностите на тази пещера е, че животните и насекомите, и дори хората я отбягват. Изглежда, древни те магьосници са я заредили със зловещи сили, които карат всичко живо да се чувства тук неловко.

Аз обаче чувствах една необяснима сигурност, дори щастие. Това физическо доволство караше цялото ми тяло да тръпне. В стомаха ме

гъделичкаше най-приятното и най-възхитителното усещане на този свят, което се разливаше по всичките ми нервни окончания.

– Аз не се чувствам неловко – отбелязах.

– Нито пък аз – каза той. – което означава единствено, че по нрав ти и аз не сме чак толкова отдалечени от онези древни магьосници; очевидно това е нещо, което доста ме безпокои.

Страхувах се да продължа тази тема по-нататък, ето защо зачаках той да заговори пръв.

– Първата магьосническа история, която ще ти разкажа се нарича „Проявленията на духа“ – започна дон Хуан, – но не позволявай названието да те подведе. „Проявленията на духа“ е само първото абстрактно ядро, около което е изградена и първата магьосническа история.

Това първо абстрактно ядро само по себе си е цяла история – продължи той. – Имало едно време един човек, съвсем обикновен човек, без никакви отличителни черти като всеки друг, и той бил своеобразен проводник на духа. И той като всички останали бил част от духа, част от абстракта. Но не го знаел, животът така го въртял в шеметния си бяг, че нямал нито време, нито желание да вникне в същността му.

Духът напразно се опитвал да му разкрие съществуващата помежду им връзка. Чрез вътрешния му глас духът разбулвал своите тайни, но човекът бил неспособен да разбере откровенията. Естествено, той чувал вътрешния си глас, но го взимал за смътно доловими предчувствия или блуждаещи мисли. За да го изтръгне от тази негова заблуда, духът му дал три поличби, три последователни проявления, веднъж духът физически пресякъл пътя на човека по въз-можно най-очевиден начин, но човекът си останал сляп и глух за всичко извън него.

Дон Хуан замълча и ме погледна така, сякаш очакваше от мен някакъв коментар или въпрос. Аз обаче няхах какво да кажа. Още не можех да разбера накъде бие.

– Току-що ти предадох първото абстрактно ядро – про дължи той. – Единственото нещо, което мога да добавя, е, че поради абсолютната неохота на човека да разбере, духът бил принуден да използва трик. И така, трикът се пре върнал в същина на магьосническия път. Но това вече е друга история.

Дон Хуан обясни, че магьосниците гледат на това абстрактно ядро като на план за събитията или като повтарящ се образец, който се появява всеки път, когато *намерението* дава признак за нещо значително. Следователно абстрактните ядра били план от цяла последователност от събития.

Той ме увери, че неизвестно как, всеки детайл от всяко абстрактно ядро се явява на всеки нагуал чирак. Той ме увери също така, че помогнал на *намерението* да ме потопа във всички абстрактни ядра на магьосничеството по същия начин, по който неговият благодетел, нагуалът Хулиан, и всичките останали нагуали преди него са въвеждали своите чираци. Процесът, чрез който всеки нагуал новак се сблъсквал с абстрактните ядра, създавал поредица от описания, изградени бъз основа на тези абстрактни ядра, обединяващи в себе си отделните детайли на личността на всеки чирак и обстоятелствата около нея.

Като пример той посочи, че аз имам своя собствена история за проявленията на духа, той – друга, неговият благодетел – трета, всички предхождащи го нагуали – четвърта, пета и т.н.

– Каква е моята история за проявленията на духа? – по питах аз, до някъде озадачен.

– Ако въобще има воин, който осъзнава своите истории, то това си ти – отговори той. – Та ти пишеш за тях вече толкова години. Но ти не си забелязал абстрактните ядра, защото си прекалено практичен човек. Ти вършиш всичко с единствената цел да увеличиш още повече своята практичност, въпреки че изчерпваш историите си докрай, ти дори и не си подозирал, че в тях се крие абстрактно ядро. Следователно всичко, което съм направил пред теб, ти е изглеждало като някаква доста причудлива практика, като преподаване на магьосничество на един резервиран и не рядко глупав чирак. Докато гледаш на него по този начин, абстрактните ядра ще ти убягват.

– Прости ми, дон Хуан – казах аз, – но твърденията ти са много объркани. Не разбирам какво искаш да кажеш.

– Опитвам се да те въведа в магьосническите истории – отвърна ми той. – Никога не съм ти говорил специално за това, защото по традиция тази тема се пази в тайна. Тя е последният трик на духа. Смята се, че когато чиракът раз бере абстрактните ядра, това е като поставянето на последния камък на върха на една пирамида.

Беше притъмняло като пред дъжд. Помислих си, че ако вятърът духа от изток, докато вали, ще прогизнем в тази пещера. Бях сигурен, че и дон Хуан знае това, но си даваше вид, че не го вълнува.

– До утре няма да вали – подхвърли той.

Фактът, че някой отговаря на моите мисли, ме накара да подскоча неволно и да си ударя темето в свода на пещерата. Глухият звук, който се разнесе, бе далеч по-силен от болката, която усетих. Дон Хуан закри лицето си с ръка и се разсмя. След малко удареното място взе да ме

наболява и трябваше да го разтрия.

– Забавно ми е с теб, колкото сигурно е било навремето и на моя благодетел – каза той и отново започна да се смее.

Притихнахме за известно време. Тишината наоколо бе зловеща. Стори ми се, че чувам движението на ниските облаци, които се спускаха над нас от високите планини. После разбрах, че онова, което чувам, е полъхът на лекия вятър. От мястото ми в плитката пещера той звучеше като човешки шепот.

– Аз имах невероятния късмет да бъда обучаван едновременно от двама нагуали – каза дон Хуан, с което разкъса хипнотичното влияние на вятъра върху мен в онзи миг. – Единият, разбира се, беше моят благодетел – нагуалът Хулиан, а другият беше неговият благодетел – нагуалът Елиас. Моят случай беше уникален!

– Защо уникален? – попитах аз.

– Защото поколения наред нагуалите събират чираците си години след като собствените им учители са напуснали света – обясни той. – С изключение на моя благодетел. Аз станах чирак на нагуала Хулиан осем години преди неговият благодетел да напусне света. Радвах се на осемгодишен късмет. Шансът да бъда обучаван от двама души с противоположни характери беше най-хубавото нещо, което мореше да ми се случи. Все едно да бъдеш отгледан от могъщ баща и от още по-могъщ дядо, чието мнение е различно от това на бащата. В подобен спор дядото винаги печели, така че аз съм в действителност продукт от уроците на нагуала Елиас. Приличах повече на него не само по характер, но и на външен вид. Бих казал, че на него дължах фината си настройка. От друга страна обаче, главната част от работата по пребръщането ми от нещастно създание в безупречен воин дължа на моя благодетел, нагуала Хулиан.

– Как изглеждаше на външен вид нагуалът Хулиан? – попитах.

– Знаеш ли, че и до ден-дневен ми е трудно да си възста новя образа му – каза дон Хуан. – Знам, че звучи абсурдно, но в зависимост от нуждите му или от обстоятелствата той можеше да бъде млад или стар, хубав или грозен, изха бен и слаб или силен и мъжествен, дебел или строен, средно висок или извънредно дребен.

– Искаш да кажеш, че е бил актьор, изпълняващ различни роли с помощта на своеобразен реквизит ли?

– Не, въобще не става въпрос за реквизит, а и той съвсем не беше просто някакъв артист. Той, разбира се, беше велик актьор по лични причини, но това е друга работа, важното е, че можеше да се

преобразява във всичките тези коренно противоположни личности. Фактът, че беше велик актьор, му позволяваше да представя убедително и най-незначителната характерна подробност от поведението, което правеше реален всеки негов отделен образ. Нека кажем, че той бе на „ти“ с всяка промяна на облика така, както ти си на „ти“ с всяка промяна в облеклото.

Изпълнен с нетърпение, помолих дон Хуан да ми разкаже нещо повече за превъплъщенията на неговия благодетел. Той отвърна неохотно, че някакъв човек го бил учил, но не искал да наблиза в повече подробности, защото това означавало да се отплесне в съвсем различна посока.

– Как изглеждаше непреобразеният нагуал Хулиан? – попитах аз.

– Ами, да речем, че преди да стане нагуал, е бил строен и мускулист мъж – отвърна дон Хуан. – косата му беше чер на, гъста, на вълни. Имаше дълъг фин нос; големи здрави бели зъби и овално лице; добре оформени челюсти и искрящи тъмнокафяви очи. Беше висок около метър и шейсет. Не беше индианец, а още по-малко – тъмнокож мексиканец, но също шака не бе и от англосаксонската раса, всъщност цветът на кожата му, изглежда, не беше като ничий друг, особено в последните му години, когато неговият постоянноменящ се тен варираше непрестанно от тъмен до много светъл и обратно, когато го видях за първи път, той беше възрастен мъж с мургава кожа, после, след известно време, стана светлокож млад човек, може би само няколко години по-възрастен от мен самия. Тогава аз бях на двайсет години...

Но ако промените на външния му вид бяха удивителни – продължи дон Хуан, – то промените на настроението и общото поведение, съпътстващи всяко отделно преобразяване, бяха още по-удивителни! Например, когато биваше дебел и млад, ставаше весел и чувствен. Когато биваше мършав и стар, ставаше дребнав и отмъстителен. Когато пък биваше тлъст и стар, се превръщаше в най-големия идиот на този свят.

– А биваше ли понякога самият себе си? – запитах.

– Не по начина, по който аз съм самият себе си – отвърна дон Хуан. – Тъй като не се интересувам от преобразяване, аз съм винаги един и същ. Но той беше съвсем различен от мен.

Дон Хуан ме погледна така, сякаш преценяваше вътрешната ми сила. Усмихна се, поклати глава и прихна да се смее.

– Какво толкова смешно има, дон Хуан? – попитах аз.

– Фактът, че си все още твърде превзет и „задръстен“, за да оцениш по достойнство естеството на промените на моя благодетел и тоталната им всеобхватност – каза той. – Надявам се само, че когато ти разкажа за

тях, няма болезнено да се вманиачиш на тази тема.

Неизвестно защо изведнъж се почувствах адски неудобно и тутакси смених темата.

– Защо наричат нагуалите „благодетели“, а не просто учители? – попитах нервно аз.

– Това е своеобразен израз на почит от страна на чирака – поясни дон Хуан. – Учениците на нагуала изпитват изключителна признателност към него. Все пак той ги изгражда и формира, учи ги на невероятни неща.

Подхвърлих, че да учиш другите е, според мен, най-великото, най-човеколюбивото дело, което може да се направи за ближния.

– За теб учението представлява разговор по предварително определени теми – каза той. – За магьосника да учи е като онова, което нагуалът прави за своите чираци. За тях той прониква в господстващата сила сред вселената: *намерението* – силата, която променя и пренарежда нещата или ги поддържа такива, каквито са. Нагуалът първо формулира, после регулира последствията, които тази сила може да оказва върху неговите ученици. Ако нагуалът не моделира *намерението*, те не биха изпитали нито благоговение, нито дори учудване. И тогава чираците му, вместо да поемат на едно магьосническо, откривателско пътешествие, просто ще усвоят занаят: лечител, чародей, ясновидец, шарлатанин или каквото там си избереш.

– Можеш ли да ми изтъкуваш *намерението!* – попитах аз.

– Единственият начин да се опознае *намерението* – от говори той – е да го опознаеш чрез живата връзка, която съществува между него и всички чувстващи създания. Магьосниците наричат *намерение* неопикуемото, духа, абстрактното, нагуала. Аз лично бих предпочел да го наричам „нагуал“, но това съвпада с названието на водача, предводи теля, благодетеля, който също бива наричан „нагуал“, така че съм избрал да го наричам „духа“, „намерението“, „абстракта“.

Дон Хуан млькна отведнъж, като ме посъветва да помисля върху казаното. Междувременно бе станало съвсем тъмно. Тишината бе така дълбока, че вместо да ме размекне и приспи, тя ме възбуди. Не можех да въведа ред в мислите си. Опитвах се да съредоточа вниманието си върху историята, която ми бе разказал, но вместо това мислите ми се насочваха към други неща, докато накрая съм заспал.

БЕЗУПРЕЧНОСГГА НА НАГУАЛА ЕЛИАС

Не знам колко бях спал в онази пещера. Сепна ме гласът на дон Хуан. Той говореше, че първата магьосническа история относно проявлението на духа била разказ за взаимоотношенията между *намерението* и нагуала. Туй бе история за това как духът поставя примамка на нагуала – бъдещ ученик; и за това как нагуалът трябва да оцени примамката, преди да вземе решение дали ще я приеме, или отхвърли.

В пещерата беше вече много тъмно и малкото пространство сякаш се бе състило още повече. В нормални условия помещение с такъв размер би предизвикало у мен пристъп на клаустрофобия, но пещерата някак си ме приютяваше, прогонвайки всяко чувство на притеснение. Освен това нещо във формите ѝ поглъщаше ехото от думите на дон Хуан.

Дон Хуан обясни, че всяко действие на магьосниците, и особено на нагуалите, било предприемано или като начин за заздравяване на връзката им, или като отклик, предизвикан от самата връзка. Следователно магьосниците, и особено нагуалите, трябвало да бъдат постоянно нащрек за проявлението на духа. Тези проявления били наричани още и „изблици на духа“, или по-просто – „знамения“, или „поличби“.

Той повтори историята, която вече ми бе разказвал, а именно за това как бе срещнал своя благодетел – нагуала Хулиан.

Дон Хуан бил подлъган от двама мошеници да постъпи на работа в едно отдалечено имение. Единият от мъзките, управителят на имението, просто обсебил дон Хуан и постепенно го превърнал в свой роб.

Отчаян, тъй като нямал друг изход, един ден дон Хуан избягал. Побеснелият управител тръгнал по следите му и го заловил на един междуселски път, прострелял го в гърдите и го изоставил, защото сметнал, че е умрял.

Дон Хуан лежал в безсъзнание, потънал в кръв, когато оттам минал нагуалът Хулиан. Благодарение на знахарски-Ше си познания той успял да спре кръвотечението, вдигнал дон Хуан, който все още бил в безсъзнание, и го отнесъл у дома си, където го излекувал.

Знаците, които духът дал на нагуала Хулиан по отношение на дон Хуан, били: първо, малка вихрушка, която вдигнала фуния от прахоляк по пътя само на няколко метра от мястото, където лежал той; второ, мисълта, която минала през ума на нагуала в мига, преди да чуе изстрела на ня-колко метра пред себе си, а именно че е време да се сдобие с чирак. Само след малко духът му поднесъл и третата си поличба, когато

нагуалът побягнал, за да се скрие, но вместо това се блъснал в стрелеца, като по този начин му попречил да стреля втори път в дон Хуан. И това при положение, че прекият сблъсък с човек е груба грешка, недопустима при магьосниците, а още по-малко при нагуалите.

Нагуалът Хулиан веднага оценил разкриващия се пред него шанс. Щом видял дон Хуан, разбрал причината за проявленията на духа: там лежал „двоен“⁴² човек, – идеален кандидат за негов чирак.

Тези думи предизвикаха злорад рационален интерес у мен. Бях любопитен да узная дали е възможно магьосниците да изтълкуват погрешно някоя поличба. Дон Хуан отговори, че въпросът ми, макар и напълно основателен, все пак е крайно неподходящ, както и повечето от моите запитвания, тъй като ги задавам въз основа на опита си в света на ежедневието. По този начин те винаги били във връзка с изпитани вече действия, стъпки и правила, следвани педантично, но нямащи нищо общо със света на магьосничеството. Той изтъкна, че грешката при разсъжденията ми е в това, че никога не успявам да включа личните си изживявания в света на магьосниците.

Възразих му, че много малко от изживяванията ми в света на магьосниците имат завършен вид и следователно не бих могъл да ги използвам в ежедневието си. Буквално на пръсти се брояха случаите – и то само в състояние на крайно повишено съзнание, – при които си бях спомнял всичко. На нивото на повишено съзнание, до което обикновено достигах, единственото изжибяване, което свързваше миналото с настоящето, беше, че познавах дон Хуан.

Той отговори рязко, че съм напълно способен да навляза в магьосническия начин на мислене, тъй като вече съм изпитал предварителните условия на магьосничеството в нормално съзнание. После добави с помек тон, че повишеното съзнание не разкрива всичко, докато не бъде завършена цялостната схема на магьосническото познание.

Най-накрая той отговори и на въпроса ми дали се случва магьосниците да изтълкуват погрешно дадена поличба. Дон Хуан ми обясни, че когато един магьосник тълкува някоя поличба, той знае точното ѝ значение, без да има каквато и па е представа как точно го знае. Това бил един от зашеметяващите ефекти на свързващото звено с *намерението*. Магьосниците притежавали усет за пряко познание на нещата. Те зависели изцяло от здравината и чистотата на личното им свързващо звено.

2. Нагуалско понятие – способността на човек да бъде на две места едновременно. – Б. пр.

Той каза, че чувството, известно на всички като „интуиция“, представлява раздвижане на връзката ни с *намерението*. И тъй като магьосниците съзнателно се стремели към осмислянето и заякчаването на въпросното звено, то можело да се каже, че те прекарват старателно и безпогрешно всичко през призмата на своята интуиция. Разчитането на поличби било ежедневие за магьосниците – грешка можело да се получи само когато се намесят лични чувства и затлачат връзката на магьосника с *намерението*. Иначе прякото им познание било всеобхватно, точно и приложимо.

Замълчахме за известно време, внезапно той отново се обади:

– Сега ще ти разкажа историята за нагуала Елиас и проявлението на духа. Духът се показва на магьосника, особено на един нагуал, буквално на всяка крачка. Но това не е самата истина. Истината е, че духът се разкрива пред всеки с еднакво постоянство и сила, но единствено магьосниците и особено нагуалите са настроени и готови за подобни срещи.

Дон Хуан започна своя разказ. Един ден нагуалът Елиас яздел към града, минавайки за по-пряко по някакъв път сред нивите, когато избеднъж конят му приклепнал от страх, изплашен от ниския бръснещ полет на един сокол, който се разминал само на няколко сантиметра със сламената шапка на нагуала. Нагуалът Елиас веднага скочил от коня си и внимателно започнал да се оглежда, видял странен млад мъж, изправен сред високите сухи житни класове. Мъжът бил облечен в скъп тъмен костюм и стоял някак си неестествено в тази среда. Нагуалът Елиас бил сбикнал да среща из полята селяни или земевладелци от околността, но дотогава никога не бил виждал елегантно облечен градски човек, който небрежно да се разхожда из нивята и да нехае за луксозните си дрехи и обувки.

Нагуалът вързал своя кон и се отправил към младия човек. Той бил разпознал профучаването на сокола, както и скъпата премяна на младия мъж като очевидни проявления на духа, които просто не можел да подмине ей така, с лека ръка. Елиас се приплъщил до непознатия и видял каква е работата. Мъжът преследвал някаква млада селянка, която бягала само на един-два метра пред него, като все му се изплъзвала в мига, преди да я сграбчи, и кокетно му се присмивала.

За нагуала несъответствието било съвсем очевидно. Онези двамата, които се задявали насред полето, не си при-надлежали един на друг. Нагуалът помислил, че младият мъж сигурно е земевладелски син, а жената – прислужница в имението на баща му. Почувствал се неудобно и тъкмо се канел да си тръгва, когато соколът отново профучал

изневиделица, но този път ниско над главата на младежа. Соколът стреснал двойката. Те спрели играта си и вдигнали очи нагоре. Нагуалът забелязал, че младежът е фин и напет, с особени неспокойни очи.

После двамата млади се отегчили да следят сокола и подновили зачакките си. Младежът сграбчил жената, обгърнал я с ръце и внимателно я повалил на земята. Но вместо да се опита да я обладае, както нагуалът си мислел, че ще направи, той се разсъблякъл и започнал да ѝ се показва. Тя нито притворила свенливо очи, нито започнала да вика от притеснение или уплаха. Кикотела се като омаяна от перчещия ѝ се разголен мъж, който се въртял около нея – подобно на сатир около нимфа, правел неприлични знаци и гръмко се смеел. Накрая, явно победена от гледката, тя надала вик, скочила и се хвърлила в обятията на младежа.

Дон Хуан каза, че още навремето нагуалът Елиас му признал, че знаците на духа в този случай били наистина много озадачаващи. Било очевидно, че мъжът не е с всичкия си. В противен случай, знаейки колко ревниви са селяните към жените си, той не би се осмелил да прелъстява по такъв арогантен начин младата селянка посред бял ден, едва на няколко метра от пътя – и при това разсъблечен, както майка го е родила.

Дон Хуан избухна в смях и ми каза, че в онези дни да се съблечеш чисто гол и да правиш любов посред бял ден на такова място означавало или че си луд, или че си споходен от духа. Добави още, че онова, което мъжът сторил, може и да не изглежда кой знае какво в наши дни, ала тогава, преди близо сто години, хората имали много повече задръжки.

Още в момента, в който зърнал младия човек, нагуалът Елиас разбрал, че мъжът е едновременно и луд, и осенен от пуха. Елиас се опасявал, че ако случайно минат оттам, селяните ще побеснеят и ще линчуват мъжа на място. Но нищо такова не се случило. На нагуала му се струвало, че времето е спряло.

Когато мъжът свършил акта, облякъл дрехите си, извадил своята носна кърпичка, най-старателно избърсал обувките си от прахоляка и още докато давал горещи обещания на момичето, си тръгнал по пътя. Нагуалът Елиас го последвал. Всъщност той го проследил няколко дни подред и разбрал, че името му е Хулиан и че е актьор. Впоследствие нагуалът го гледал достатъчно често в представления, за да разбере, че актьорът обладава до голяма степен неведомата сила. Публиката, особено жените, били влюбени в него. И той нямал задръжки при използването на чара си, за да прелъстява своите почитателки. Тъй като нагуалът го проследил неколкократно, имал възможността неведнъж да бъде свидетел на техниката му на прелъстяване. Тя включвала демонстрирането на

собствената му голота пред обожавашите го почитателки веднага щом по някакъв начин останели насаме с него, след това – известно изчакване, докато жената, зашеметена от директното му излагане на показ, доброволно се отдавала. Методът му действал безотказно. Нагуалът Елиас трябвало да признае, че актьорът жъне голям успех, но... бил смъртно болен. Нагуалът Елиас бил *видял* черната сянка на смъртта, която дебнела актьора навсякъде.

Дон Хуан отново ми обясни едно нещо, което ми бе казал преди години – а именно, че нашата смърт представлява черно петно, намиращо се точно зад лявото ни рамо. Той каза още, че магьосниците знаят кога даден човек е близко до смъртта си, защото могат да видят тъмното петно, което се превръща в движеща се сянка с абсолютно същите размери и форма като на човека, на когото принадлежи.

След като съзрял страшното присъствие на смъртта, нагуалът изпаднал в недоумение. Не разбирал защо духът му бил избрал такъв болен човек.

Навремето го били учили, че в естествени условия преобладава заменянето, а не поправянето. И нагуалът се съмнявал, че ще има способността или силата да изцери този млад мъж или, с други думи – да отблъсне черната сянка на неговата смърт. Той дори се съмнявал дали ще успее да разкрие защо духът го е въвлякъл в едно толкова отявлено прехосване на сили.

Нагуалът не можел да стори нищо друго, освен да остане с актьора, да се навърта наоколо, изчаквайки момента да *види* по-надълбоко в него. Дон Хуан обясни, че първата реакция на нагуала, след като се срещне лице в лице с проявени-ята на духа, е да *види* избраните хора. Нагуалът Елиас редовно *виждал* мъжа, след като го зърнал за първи път. Той също така *видял* и селянката, която била част от проявлението на духа, но не *видял* нищо, което да подсказва, че случката е проявление на духа. По време на едно друго съб-лазняване обаче способността на нагуала да *вижда* достигнала нови дълбочини. Този път поредната обожателка на актьора била дъщерята на един богат земевладелец. Още от самото начало тя безупречно се владеела. Нагуалът разбрал за срещата им, защото дочул как тя предложила на актьора да се видят на другия ден. На разсъмване нагуалът тъкмо успял да си намери прикритие на улицата, на която живеела девойката, когато тя излязла от къщата и наместо да отиде на сутрешната църковна служба, се отправила за срещата си с актьора. Той я очаквал и тя го придумала да се разходят извън селището, към полето. Актьорът малко се поколебал, но тя дръзко му се присмяла и не

му дала възможност да се отметне. Докато ги наблюдавал да се прилъгват един-друг, нагуалът изведнъж разбрал без всякакво съмнение, че нещо ще се случи в този ден, нещо неочаквано и за двамата. Той *видял*, че черната сянка на актьора е станала почти два пъти по-висока от него. От загадъчния, твърд блясък в очите на девойката нагуалът заключил, че и тя по някакъв интуитивен начин е почувствала черната сянка. Актьорът изглеждал замислен и някак угрижен. Не се смеел, както обикновено в такива случаи.

Били изминали вече доста път, когато в един миг зърнали нагуала да ги следи, но той се престорил, че работи земята, подобно на някой от местните хора. Това успокоило двойката и дало възможност на нагуала Елиас да се присламчи още по-наблизо до тях.

После дошъл моментът, в който актьорът съблякъл дрехите си и се показал пред девойката, но вместо да премалее и да се отпусне в ръцете му, както другите негови поклоннички, тя се нахвърлила да го бие. Блъскала го безмилостно, тъпчала по босите му крака, а той ревял от болка.

Нагуалът знаел, че мъжът не бил сторил нищо лошо на младата жена. Той и с пръст не я бил докоснал. Само тя налитала на бой. Актьорът се стараел единствено да отбива ударите ѝ и от време на време, макар и без особен ентузиазъм, се мъчел да я прелъсти.

Нагуалът изпитал едновременно отвращение и възторг. Виждал, че актьорът е отчаян развратник, но в същото време у него имало нещо неповторимо, макар и отблъскващо. Нагуалът бил направо смаян, като *видял*, че свързващото звено на мъжа с духа е извънредно чисто.

Накрая атаката свършила. Жената престанала да налита, но тогава, вместо да побегне, тя притихнала, легнала на земята и му казала, че сега вече може да направи с нея онова, което си е наумил.

Нагуалът забелязал, че мъжът е до такава степен изтощен, че едва се държи на краката си. И въпреки цялата си умора той без колебание я обладал. Нагуалът се засмял, като си помислил как цялата издръжливост и решителност на мъжа станали безсмислени под напора на страстта. Нагуалът *видял* как черната сянка промушва актьора. Плъзнала се като кинжал право в неговия процеп.

Тук дон Хун направи отклонение, за да ми припомни нещо, което ми бе обяснявал и преди: въпросният процеп представлява своеобразен отвор в сияйната ни обвивка, намиращ се на нивото на пъпа, където силата на смъртта ни удря непрестанно. Онова, което дон Хуан доуточни сега, бе, че когато смъртта удря на здрави същества, това е като удар с

топка – като рязък юмручен удар. А когато съществата са към края си, смъртта ги пронизва като с кинжал.

Така че нагуалът Елиас знаел без всякакво съмнение, че актьорът е с единия крак в гроба, а неговата смърт автоматично слагала край на собствения му интерес към плановете на духа. Нямаło вече да има никакви интереси – смъртта заравнявала всичко.

Нагуалът се надигнал от своето скривалище и тъкмо се канел да си тръгне, когато нещо го накарало да спре. Това било необичайното спокойствие на младата жена. Тя обличала дрехите си методично и равнодушно, като тихо си подсвирквала, сякаш нищо не се е случило.

И тогава нагуалът видял как, отпускаяки се, за да приеме смъртта, тялото на мъжа освободило едно защитно було и птка разкрило истинската си същност. Той бил *двоен* човек с огромни възможности, способен да създаде екран за защита или маскировка – роден магьосник и идеален кандидат за чирак нагуал, стига да я нямаło черната сянка на смъртта му.

Нагуалът се стъписал при вида на тази гледка. М тогава проумял замисля на духа, но не разбирал как така един толкова безполезен човек може да се вмести в магьосническата схема на нещата.

Междувременно жената се била приготвила и като хвърлила само един бегъл поглед към мъжа, чието тяло се разтърсвало в смъртни гърчове, се отдалечила.

Тогава нагуалът *видял* нейната сияйност и разбрал, че изключителната ѝ агресивност е резултат от огромен прилив на свръхенергия. Бил сигурен, че ако жената не обуздае тази своя енергия, тя ще вземе връх у нея, при това с непредвидими и непредотвратими последствия.

Докато нагуалът наблюдавал равнодушието, с което жената се отдалечавала, разбрал, че духът му е предоставил още една своя проява. Трябвало да бъде спокоен, безразличен, да действа хладнокръвно, сякаш няма какво да губи, но на всяка цена да се намеси. По един типично нагуалски маниер той решил да се захване с невъзможното. Свидетел щял да му бъде единствен духът.

Дон Хуан отбеляза, че именно в подобни ситуации става ясно доколко е истински един нагуал. Нагуалите не се боят да вземат решения. Без оглед на последствията те или действат, или изпадат в пълно бездействие. Самозванци обмислят, преценяват и обикновено се отказват. Но нагуалът Елиас, вече направил своя избор, спокойно тръгнал към умирация мъж и направил първото нещо, което тялото му, а не неговият разум, му подсказало: ударил събирателната точка на мъжа, за да го

вкара в състояние на повишено съзнание. Ударил го силно, после пак, докато накрая събирателната му точка се раздвижила. Подпомогнати от самата сила на смъртта, ударите на нагуала запратали събирателната точка на мъжа на място, където смъртта вече нямала власт, и така той престанал да умира. Докато актьорът постепенно си възстановявал дишането, нагуалът осъзнал степента на своята отговорност. Щом трябвало да се защитава от силата на собствената си смърт, налагало се мъжът да остане в състояние на силно повишено съзнание до момента, в който смъртта му бъде окончателно отблъсната. Крайно влошеното му физическо състояние означавало, че той не бива да бъде местен от мястото, където е, иначе ще умре. Нагуалът предприел единственото възможно нещо при така стеклите си обстоятелства: той струпал своеобразен заслон около тялото. Там в течение на три месеца се грижел за напълно скования човек.

Разумът в мен надделя и вместо да продължа да слушам, поисках да узная как така нагуалът Елиас е успял да направи заслон на чужда земя. Знаех, че селяните много държат на имота си и не биха пуснали кой-то и да е да се настани безнаказано.

Дон Хуан призна, че и той самият бил задал този въпрос. Нагуалът Елиас бил казал, че самият дух бил направил това възможно. Това бил типичен случай, съдържащ в себе си всички задължения за един нагуал, предвидени от самия факт, че той следва проявите на духа.

Първото нещо, което нагуалът Елиас сторил, след като актьорът започнал да диша отново, било да се втурне след младата жена. Тя била важна част от проявата на духа. Той я настигнал недалеч от мястото, където актьорът лежал полумъртъв. Вместо да й говори за състоянието на мъжа и да се опитва да я склони да му помогне, нагуалът отново поел пълна отговорност за действията си и скочил върху й като същински лъв, нанасяйки мощен удар в нейната събирателна точка. И тя, и актьорът били в състояние да издържат както на животоспасяващи, така и на смъртоносни удари. Събирателната й точка се размърдала, но веднъж освободена, започнала да се движи неравномерно.

Нагуалът отнесъл младата жена до мястото, където лежал актьорът. Прекарал целия ден в грижи тя да не загуби разсъдка си, а мъжът – живота си. Когато сметнал, че до-някъде е овладял положението, отишъл при бащата на момичето. Казал му, че по всяка вероятност дъщеря му е била ударена от мълния и временно е загубила ума си. После отвел бащата до мястото, където тя лежала. Обяснил му, че младият човек до нея бил поел цялата енергия на мълнията със собственото си тяло и по

този начин спасил дъщеря му от сигурна смърт, но затова пък той самият бил пострадал толкова зле, че не бивало да бъде местен от мястото на злополуката.

Изпълненият с благодарност баща помогнал на нагуала да построи една по-солидна колиба за мъжа, който спасил живота на дъщеря му. След това в течение на три месеца нагуалът Елиас сторил невъзможното – изщерил младия мъж.

Когато дошло време нагуалът да си тръгне, чувството му за отговорност и дълг му подеказало да предупреди младата жена за нейната необикновено голяма енергия и за вредните последици, които тя може да има за живота ѝ, след което я приканил да се присъедини към света на магьосниците, тъй като това щяло да бъде единствената защита срещу собствената ѝ себеунищожителна сила.

Жената не отговорила. Тогава нагуалът Елиас ѝ казал онова, което от незапомнени времена всеки нагуал е казвал на евентуалните си чираци, а именно: че според магьосниците магьосничеството е като загадъчна птица, която за миг спира своя полет, за да дари човека с надежда и стремление; че магьосниците живеят под крилото на тази птица, която те наричат „птицата на мъдростта“, или „птицата на свободата“, че те я подхранват с пълното си себеотдаване и безупречност, казал ѝ, че „птицата на свободата“ винаги лети по права линия, никога не прави лупинги, нито кръжи напред-назад, и още, не „птицата на свободата“ може да върши само две неща – да носи магьосниците напред със себе си или да ги остави зад себе си.

Нагуалът Елиас не можел да говори по същия начин на младия актьор, тъй като той все още бил много болен. Мъжът и бездруго нямал голям избор. Независимо от това обаче нагуалът му казал, че ако иска да оздравее, трябва безпрекословно да следва неговите указания. Актьорът веднага се съгласил.

В деня, когато нагуалът Елиас и младият актьор поели към дома, жената ги чакала на края на гората. Тя не носела нито куфар, нито дори вързоп или кошница, като че ли била дошла само да ги изпроводи. Нагуалът я отминал, без да я погледне, но актьорът поискал да се сбогува с нея. Тя се засмяла и тръгнала след нагуала. Без следа от колебание оставила всичко зад гърба си. Била разбрала, че за нея втори шанс няма да има, че „птицата на свободата“ или те взема със себе си, или те отминава.

Дон Хуан вметна, че в това няма нищо чудно. Силата, излъчвана от личността на нагуала, винаги била така поразителна, че на практика той

бил неотразим, и в конкретния случай повлиял непреодолимо и на двамата. Необходими му били три месеца ежедневни занимания с тях, за да ги пр-учи да свикнат с неговата безпристрастност, последователност и обективност. Те били като омаяни от неговата трезвост, но преди всичко – от абсолютната му отдаденост на тях двамата. Чрез личния си пример в действия нагуалът Елиас им демонстрирал какъв трябва да бъде нагуалът: да насърчава и възпитава, но и да изисква. Светът на нагуала бил свят, който прощава много малко грешки.

След това дон Хуан ми припомни нещо, което често ми бе повтарял, но за което избягвах да мисля. Не трябва нито за миг да забравям, че „птицата на свободата“ не проявява никакво търпение с нерешителните и колебливите и че веднъж отлети ли, повече не се връща.

Равният му глас накара всичко наоколо, което само допреди секунда тънеше в спокоен здрач, буквално да се взриви от напрежение.

После дон Хуан извика обратно тихата тъмнина, и то гпака бързо, както я бе и разбунил. Той лекичко ме смушка.

– Тази жена бе толкова силна, че можеше всекиго да опаше с вихри – подхвърли той. – Името ѝ бе Талия.

ПОЧУКВАНЕТО НА ДУХА

АБСТРАКТЪТ

Върнахме се в тъщата на дон Хуан в ранните утринни часове. Отне ни много време, докато се спуснем надолу по салона, най-вече защото се притеснявах, че в тъмното мога да се подхлъзна и да падна в пропастта долу, а дон Хуан направо се задавяше от смях, като ме гледаше, и току спираше да си поеме дъх.

Бях смъртно уморен, но не можех да заспя. Преди обед започна да вали. Звукът от тежките дъждовни капки върху керемидения покрив, вместо да ме приспи, окончателно прогони съня.

Надигнах се и тръгнах да потърся дон Хуан. Открих го да дреме на един стол, когато се доблших до него, той вече бе напълно буден, казаха „добро утро“.

– За теб, изглежда, заспиването не е проблем – подметнах аз.

– Когато си бил уплашен или разстроен от нещо, не лягай да спиш – каза той, без да ме погледне. – Подремвай седнал на удобен стол, както правя аз.

Веднъж ми бе подсказал, че ако искам да даря тялото си с наистина оздравителен покой, трябва да лягам по корем с лице, извърнато наляво, и стъпала, провесени над ръба на леглото. За да не настина, ми препоръчваше да слагам мека възглавница върху раменете си, но така, че да не се допира до врата ми, и да обувам дебели вълнени чорапи или просто да лежа с обувките си.

Когато за първи път чух това, помислих, че се шегува, но после промених мнението си. Спането в тази поза ми помагаше да си отпочина прекрасно. Когато споделих с него изненадващите резултати, той ме посъветва за въдеще да следвам напътствията му, без да си хабя силите да им вярвам или не. Подметнах му, че трябваше предната нощ да ми каже за спането на стол. Обясних му, че освен на свръхумората безсънието ми се дължеше и на интереса, който бе възбудил у мен с това, което ми бе казал в магьосническата пещера.

– Стига глупости! – възкликна той. – Чувал си и по-вълнуващи неща, без да си губиш съня. Нещо друго те гнети...

За миг помислих, че намеква за неискреност от моя страна, взех да му обяснявам, но той продължи да си говори, сякаш въобще не ме е чул.

– Снощи ти беше категоричен, че пещерата ни най-малко не те е развълнувала – каза той. – Добре, явно това е така. Миналата нощ аз не доразвих по-нататък темата за пещерата, защото изчаквах да видя твоята реакция.

Дон Хуан обясни, че пещерата била оформена от древните магьосници, за да служи като своеобразен катализатор. Формата ѝ била специално разчетена, за да побере двама души – като две енергийни полета. Теорията на магьосниците била, че естеството на скалата и начинът, по който тя била издълбана, позволяват на две тела, на две сияйни кълба да слеят в едно енергийте си.

– Не случайно те отведох в тази пещера – продължи той, – не защото харесвам онова място – точно обратното, а защото то е било създадено като средство да тласне чирака дълбоко навътре в състоянието на повишено съзнание. Но за нещастие то както помага, така и пречи. Древните чародеи не си падали много по разсъжденията. Предпочита ли действието!

– Ти винаги си казвал, че твоят благодетел е бил такъв – вметнах аз.

– Тогава доста съм преувеличавал – отговори той. – как то и когато казах, че си глупав. Моят благодетел беше съв ременен нагуал, обзет от идеята за преследване на свобода та, но той бе по-склонен към действия, отколкото към размисъл. Ти си съвременен нагуал, отдаден на същото ди рене, но с изразена склонност към кривите пътеки на разу ма.

Дон Хуан сигурно реши, че собствената му метафора е много забавна, защото смехът му гръмна в празната стая.

Когато отново подох темата за пещерата, той се направи, че не ме чува. Познах, че се преструва – по блясъка в очите му и по тънката усмивчица.

– Снощи съзнателно ти казах за първото абстрактно ядро – рече той – с надеждата, че като поразсъждаваш вър ху подхода, който съм използвал спрямо теб през тези години, сам ще се сетиш за останалите ядра. Ти прекара с мен дълго време, така че би трябвало добре да ме познаваш. През всеки миг от нашата връзка гледах да пригода действията и мислите си към смисъла и същността на абстрактните ядра.

Историята на нагуала Елиас е друго нещо. При все че на пръв поглед изглежда една проста човешка история, в действителност тя е история за намерението. *Намерението* изгражда структури, в които ни приканва да навлезем. Това е начинът, по който магьосниците разбират какво стаба около тях.

Дон Хуан ми припомни, че аз винаги съм се старал да открива

първоосновата и закономерността на всичко, казано от него. Помислих си, че ме критикува, защото се опитвам да обърна неговото учение в социално-научен проблем. Започнах да му обяснявам, че под негово влияние отношението ми към света се е променило. Той ме прекъсна и се усмихна.

– На теб пипето наистина не ти сече много – каза той и въздъхна. – Искам да разбереш основната закономерност на това, което те учи. Възражението ми е срещу онова, което ти мислиш, че е първоосновната закономерност. За теб това са тайнствени методи или прикрита последователност. За мен това са две неща; едновременно структурата, която *намерението* изгражда за по-малко от миг, как то и специалните пролуки, през които може да се проникне в нея; а също така и знаците, оставени ни от *намерението*, за да не се изгубим вътре, след като веднъж сме влезли.

Както виждаш, историята за нагуала Елиас беше нещо повече от просто изброяване на последователните детайли, изграждащи случката – продължи той. – Зад всичко това стоеше структурата на *намерението*. И разказът имаше за задача да те насочи към онова, което е допадало на древните нагуали, по такъв начин, че да разбереш как са действали те, за да настройат мислите и действията си към структурите на *намерението*.

Последва дълга пауза. Не знаех какво да кажа. По-скоро за да не замре разговорът, подхвърлих първото нещо, което ми дойде наум, а именно че от всичко, което съм чул досега за нагуала Елиас, съм си съставил много положително мнение за него. Този нагуал определено ми се нравеше, но неизвестно защо всичко, което дон Хуан ми бе разказал за нагуала Хулиан, ме тревожеше.

Само споменаването за това мое притеснение достави огромно удоволствие на дон Хуан. Той дори стана от стола, за да не се задави от смях. Постави ръка върху рамото ми и каза, че всички ние обичаме или мразим онези, които в някаква степен са отражение на самите нас.

Отново глупашкото ми самомнение ме възпря да го попитам какво по-точно искаше да каже. А дон Хуан продължаваше да се превива от смях, явно долавяйки колебанието ми. Накрая той все пак добави, че нагуалът Хулиан бил като дете, чиито трезвост и умереност идвали винаги отвън. Той нямал вътрешна дисциплина извън рамките на обучението му като чирак по магьосничество.

Изпитвах някаква ирационална необходимост да се защитя. Казах на дон Хуан, че моята дисциплинираност със сигурност извира от самия

мен.

– Разбира се – отвърна покровителствено той. – Ти не бива да очакваш да бъдеш точно като него – потвърди и отново прихна да се смее.

Понякога дон Хуан така ме всебяваше, че ми идеше да закрещя с цяло гърло. Лошото ми настроение обаче не продължаваше дълго. Разсейваше се бързо, но на негово място изникваше друг проблем. Запитах дон Хуан дали е възможно да съм навлязъл в състояние на повишено съзнание, без да го осъзнавам, или пък пребивавам в това състояние вече дни наред.

– На този етап навлизаш в състояние на повишено съзнание благодарение на самия себе си – каза той. – Повишено то съзнание представлява загадка само за разума ни. На практика то е много просто. Както с всичко останало, сами усложняваме нещата, старайки се да превърнем необятното, което ни заобикаля, в нещо, поддаващо се на определение и осмисляне.

Той отбеляза, че трябва да помисля за абстрактното ядро, което ми бил посочил, вместо напразно да се подлагам на самооценка.

Казах му, че съм мислил по този въпрос цяла сутрин и съм стигнал до извода, че метафоричната тема на разказа е била за проявленията на духа. Онова обаче, което не съм успял да отлича, е въпросното абстрактно ядро. Трябва да е нещо съвсем неопределено.

– Повтарям – рече той, досущ като изправил се на катедрата учител, – „проявлението на духа“ е наименованието на първото абстрактно ядро в магьосничеството. Очевидно онова, което магьосниците разпознават като абстрактно ядро, е нещо, което засега ти убягва. Тази част, която ти се изплъзва, е известна на магьосниците като структурата на *намерението*, или „безмълвния глас на духа“, или още като „отвъдното устройство на абстракта“.

Казах, че съм разбрал понятието „отвъдно“ в смисъл на нещо непровяено, като „отвъден подтик“. Той отвърна, че в случая „отвъдно“ значи нещо повече, а именно познание без думи, нещо извън непосредственото разбиране – особено моето. Добави, че разбирането, което има предвид, е просто извън възможностите ми за момента, а не че изобщо надхвърля възможностите ми за разбиране.

– Ако абстрактните ядра надхвърлят възможностите ми за разбиране, тогава какъв е смисълът да говорим за тях? – попитах аз.

– Правилото гласи, че абстрактните ядра и магьосническите истории трябва да бъдат разисквани на този етап – отговори той – и някой ден отделянето в отвъдното, което е познание без думи, или още

структурата на *намерението*, заложена в историите, ще ти се разкрие чрез самите истории.

Все още нищо не проумявах.

– Отвъдното устройство на абстракта не представлява просто реда, в които са ти представени абстрактните ядра – поясни той, – или онова, което те съдържа в себе си, каквото и да е то, нито дори нишките, фини като паяжина, които ги свързват. По-скоро то е умениято да узнаеш абстракта директно, без намесата на езика.

Внимателно и мълчаливо той ме заглежда от главата до петите с явната цел да ме *види*.

– По всичко личи, че все още не можеш да го проумееш – обяви накрая.

Дон Хуан махна нетърпеливо с ръка, сякаш изведнъж се бе ядосал на тъпотата ми. Това на свой ред ядоса и мен. Досега не бе показвал така явно нито досада, нито гняв.

– Това няма нищо общо с теб самия или с твоите постъпки – отговори той, когато го запитах дали съм го ядосал или разочаровал, – а с една мисъл, която ми мина през ума в момента, в който те *видях*. В твоето сияйно тяло се таи свойство, за което дребните магьосници биха дали мило и драго.

– Какво е то? – настоях аз.

– Ще ти кажа друг път. А сега нека продължим с елемента, който ни движи – абстракта. Онази състабна част, без която не би имало нито воински път, нито каквито и да било воители, търсещи познание.

Той каза, че трудностите, които съм срещал, не били нищо ново за него. Самият той бил минал през истински мъки, докато разбере отвъдното устройство на абстракта. И че ако не била протегнатата ръка на нагуала Елиас, и той щял да се мята като „риба на сухо“ досущ като своя благодетел – само действие, а твърде малко разбиране...

– Как изглеждаше нагуалът Елиас? – попитах аз, за да сменя темата.

– Въобще не приличаше на своя ученик – започна дон Хуан. – Беше индианец. Силно мургав и набит. С груби черти: голяма уста, месест нос, малки черни очи, гъста черна коса, без нито един бял косъм. Беше по-нисък от нагуала Хулиан и имаше длани като лопати, освен това – и големи стъпала. Беше много скромен и много мъдър, но му липсва ше дързост. В сравнение с моя благодетел беше ужасно скучен. Все нещо си обмисляше сам със себе си. Нагуалът Хулиан обичаше да се шегува, че неговият учител черпи мъдрост от килограмите си. Зад гърба му го

наричаше обикновено „нагуалът Тонаж“. Така и не открих причината за тези закачки – продължи дон Хуан. – За мен нагуалът Елиас беше като свеж полъх. Той търпеливо ми обясняваше всичко. Почти както аз ти обяснявам нещата на теб, а понякога и по-добре. Не толкова със съчувствие, колкото с прекалена старателност. Воините не са способни на съчувствие, защото те не изпитват съжаление към самите себе си. Без движещата сила на самосъжалението съчувствието губи своя облик и се разпада.

– Нима искаш да кажеш, че воинът е всичко сам за себе си?

– В известен смисъл – да. За един воин всичко започва и завършва с него самия, въпреки това неговият контакт с абстракта го заставя да преодолее чувството си за лична значимост. После Азът става абстрактно понятие и се изпарява.

Нагуалът Елиас усещаше, че животът ни и нашите личности са много сходни – продължи дон Хуан. – Затова той се почувства длъжен да ми помогне. Аз не усещам подобно сходство с теб, така че вероятно гледам на теб почти по начина, по който нагуалът Хулиан гледаше на мен.

Дон Хуан каза, че нагуалът Елиас го взел под своето покровителство още от първия ден, когато дон Хуан пристигнал в дома на своя благодетел, за да започне чиракуването си. Той систематично следвал правилата на обучението, независимо дали дон Хуан разбирал нещо, или не. Желанието му да помогне на дон Хуан било така силно, че на практика той го превърнал в свой пленник. Но, от друга страна, го закрилял от необузданите пристъпи на нагуала Хулиан.

– В началото въобще не излизах от къщата на нагуала Елиас – продължи дон Хуан. – И знаеш ли – обичах този дом. В къщата на моя нагуал постоянно бях нащрек, все трепах от страх какво още ще ми измисли, докато в дома на нагуала Елиас се чувствах на сигурно място, спокоен. Моят благодетел упражняваше безмилостен натиск върху мен. Не можех да проумея защо, за бога, той ме притискаше така здраво. Реших, че трябва да е луд.

Дон Хуан каза, че нагуалът Елиас бил индианец от щата Оаксака и от своя страна бил обучаван от друг нагуал на име Росендо, който бил от същия край.

Той описваше нагуала Елиас като много затворен човек, който обичал самотата. Но при все това бил прочут лечител и магьосник не само в границите на щат Оаксака, но и из цяло Южно Мексико. Независимо от това, като че ли на-пук на своята известност и заетост, той живеел в

пълно усамотение чак на другия край на страната – в Северно Мексико.

Дон Хуан млькна. Повдигна вежди и ме загледа питащо. Аз обаче нямах въпроси, исках само да продължи своя разказ.

– Всеки път, когато очаквам, че ще ми зададеш въпрос, ти не го правиш – каза той. – Сигурен съм, че си ме чул, но ще повтора: нагуалът Елиас беше прочут магьосник, който всеки ден се занимаваше с проблемите на хората в Южно Мексико, като в същото време си стоеше „откъснат от света“ някъде в Северно Мексико. Как ти се струва това?

Почувствах се безнадеждно тъп, казах му, че съм се учудил за миг, но после съм помислил, че човекът сигурно доста е пътувал нагоре-надолу.

Дон Хуан се засмя и тъй като въпросът бе вече зададен, аз го потаих как нагуалът Елиас е успявал да бъде едновременно на двете места.

– *Сънуването* е самолетът на магьосниците – каза той. – Нагуалът Елиас беше *сънувач* така, както моят благодетел беше *прижривач*. Той можеше да оформи и материализира онова, което сред магьосниците е известно като *сънувано тяло*, или „другият“, и по този начин да бъде едновременно на 9 отдалечени едно от друго места. Чрез своето *сънувано тяло* той можеше да си върши работата като магьосник, а със собственото си, естествено тяло, да живее в уединение.

Казах, че съм смаян, задето можах така лесно да приема условието, че нагуалът Елиас е притежавал способността да материализира солиден триизмерен образ на самия себе си, а от друга страна – че на фона на това до ден-днешен не съм могъл да разбера обясненията относно абстрактните ядра.

Дон Хуан поясни, че съм могъл да възприема идеята за двойния живот на нагуала Елиас, защото духът е осъществил някои окончателни настройки в способността ми за съзнаване.

Възнегодувах срещу неясното му изказване.

– То не е неясно – каза той. – Това е излагане на определен факт. Можеш да кажеш, че това е някакъв неразбираем за момента факт, но моментът все някога ще се промени.

Преди да успея да му отговоря, той отново взе да разправя за нагуала Елиас, каза, че той имал много любознателен ум и сръчни ръце, в пътуванията си като *сънуван* нагуалът Елиас бил видял много обекти, които впоследствие пресъздал от дърво и ковано желязо. Дон Хуан додаде, че някои от тези образци били изящни, завладяващо красиви.

– Що за обекти са били оригиналите? – попитах аз.

– Невъзможно е да се разбере това – отговори дон Хуан. – Не

забравай, че тъй като бе индианец, нагуалът Елиас е потеглял в своите *сънувани* пътешествия така, както едно диво животно броди за храна. Дивото животно никога не излиза от прикритието си и при най-малкото подозрително раздвижване. Излиза само тогава, когато наоколо няма никой. Нагуалът Елиас, като сънувач-единак, е навещавал, така да се каже „буницата на безкрая“, когато наоколо е нямало жива душа, и е пресъздавал каквото е виждал, но ни кога не е знаел за какво са се използвали тези неща, нито пък какъв е техният произход.

Отново без проблеми възприемах думите на дон Хуан. Идеята не ми се струваше ни най-малко преувеличена. Тъкмо се канех да кажа нещо във връзка с това, когато той ме прекъсна с мръдване на веждите си и продължи своя разказ за нагуала Елиас.

– Да го посещавам, за мен бе огромно удоволствие – каза дон Хуан – и в същото време източник на особен вид вина, в един момент започнах да се отегчавам до смърт. Не защото нагуалът Елиас бе скучен, а защото нагуалът Хулиан просто нямаше равен на себе си и пленяваше всекиго за цял живот.

– Но нали каза, че си се чувствал уверен и спокоен в дома на нагуала Елиас! – прекъснах го аз.

– Да, така беше и именно оттам идеха чувството ми за вина и моят въображаем проблем. Подобно на теб, и аз оби чах да се самоизтезвам. В самото начало мислех, че съм открил спокойствието в лицето на нагуала Елиас, но по-късно, когато разбрах по-добре нагуала Хулиан, поех по неговия път.

Дон Хуан каза, че пред къщата на нагуала Елиас имало един навес, където той си бил обзавел ковачница и дърводелски тезгях с набор инструменти. Кирпичената къща с керемиден покрив се състояла от една извънредно голяма стая с пръстен под, където живеел той заедно с пет жени-ясновидки. Те всъщност му били и жени. Освен това в няколко малки къщурки, построени около нагуалския дом, живеели още четирима магьосници-ясновидци от неговата група. Те всички били индианци от различни части на страната, преселили се в Северно Мексико.

– При нагуала Елиас сексуалната енергия беше на голяма почит – каза дон Хуан. – Той считаше, че тя ни е дадена, за да я използваме при *сънуване*. Той смяташе, че *сънуването* постепенно е излязло от употреба, защото било в състояние да разстрои и без това нестабилното духовно равновесие на по-впечатлителните хора.

Аз те учих на *сънуване* по същия начин, по който той ме учеше навремето – продължи дон Хуан. – Той ме учеше, че докато сънуваме,

събирателната ни точка се движи много леко и естествено. Духовното равновесие не представлява нищо друго освен задържането на събирателната точка на мястото, на което сме привикнали да бъдем. При положение че сънищата раздвижват въпросната точка и че *сънуването* се използва като своеобразни „юзди“ за това естествено движение, и че сексуалната енергия е необходима в процеса на *сънуване*, понякога, когато сексуалната енергия е била прахосана за любене вместо за *сънуване*, резултатът може да бъде пагубен. В такива случаи *сънуваните* движат събирателната си точка нестабилно, без концентрация и нерядко се чалдисват.

– Какво искаш да кажеш, дон Хуан? – попитах аз, защото усетих, че темата за *сънуването* е встрани от естествекия ход на разговора ни.

– Ти си *сънувач* – каза той. – Ако не внимаваеш със сексуалната си енергия, можеш да започнеш безразсъдно да прехвърляш събирателната си точка. Само преди миг бях смаян от собствените си реакции. Това значи, че твоята събирателна точка се движи доста непостоянно, тъй като сексуалната ти енергия не е в равновесие.

Направих глупава и неуместна забележка относно половия живот на зрелите мъже.

– Сексуалната ни енергия управлява *сънуването* – поясни той. – Нагуалът Елиас ме учеше, а аз пък от своя страна уча теб, че посредством сексуалната си енергия ти или любиш, или *сънуваш*. Няма трети вариант! Причината, поради която изобщо споменавам за това, е, защото изпитваш големи затруднения да преместваш събирателната си точка, така че да проумееш нашата последна тема – абстракта.

Същото се случи и с мен – продължи дон Хуан. – Едва след като половата ми енергия бе освободена от влиянието на света, всичко си дойде на мястото. Това е правилото на *сънуваните*. *Прикриваните* са другата крайност. Моят благодетел например беше, така да се каже, развратник и като обикновен човек, и като нагуал.

Дон Хуан като че ли се канеше да разкрие собствените си дела като благодетел, но изведнъж промени решението си. Тръсна глава и каза, че съм ужасно невъзприемчив за подобни разкрития. Аз не настоях.

Дон Хуан продължи, че нагуалът Елиас убедено твърдял, че в крайна сметка единствено *сънувачите*, след невъобразими битки със самите себе си, побеждават. И той използвал своята трезвост, за да отговаря на дон Хуановите въпроси.

– Нагуалът Елиас ми разказваше, че и той като мен навремето имал същите трудности да разбере смисъла на духа – продължи дон Хуан. –

Той смяташе, че има два начина. Първият – необходимостта да проумееш по косвен път какво представлява духът, и вторият – да разбереш духа направо. Ти имаш проблеми с първото. Веднъж разбереш ли какво е духът, вторият начин ще се разреши от само себе си и – обратното. Ако духът ти проговори с безмълвните си слова, ще узнаеш със сигурност още начаса какво е той.

Каза, че нагуалът Елиас бил убеден, че трудността идвала от нежеланието ни да приемем идеята, че познанието можело да съществува и без слова, които да го обясняват.

– Но аз възприемам това без проблеми – казах.

– Приemanето на това твърдение не е така лесно, както да твърдиш, че го приемаш – отсече дон Хуан. – Нагуалът Елиас ми казваше, че цялото човечество съзнателно стра няло от абстракта, макар че в един момент сигурно сме били в непосредствена близост с него. Той е трябвало да бъде нашата поддържаща сила. Но тогава нещо станало и нае откъснало от абстракта. Сега не можем да се завърнем обратно. Той казваше още, че на един чирак са му необходими години, за да успее в трайна сметка да се завърне обратно при абстракит и да разбере, че познанието и словото могат да съществуват независимо едно от друго.

Дон Хуан повтори, че същността на проблема ни да се завърнем обратно при абстракта бил нашият отказ да приемем, че е възможно да знаем и без помощта на думи или дори на мисли.

Тъкмо се канех да подметна, че това е глупост, когато ясно усетих, че нещо ми се изплъзва и че това, което казва, е от решаващо значение за мен. Той действително се опитваше да ми каже нещо, което аз или не успях да схвана, или то не можеше да бъде изцяло изказано.

– Познанието и словото са две отделни неща – повтори дон Хуан меко.

Исках да кажа „знам“, като че ли наистина го знаех, но се усетих навреме.

– Казах ти, че е невъзможно да се говори за духа – продължи той, – защото духът може да бъде единствено изживян. Когато магьосниците казват, че духът е нещо, което човек не може да види, нито да пипне, те се опитват да обяснят именно това. Но той винаги се мержелее пред нас. Понякога идва при някой от нас. Повечето време обаче изглежда безучастен.

Мълчах и той продължи да обяснява. Духът в много случаи бил както някакво диво животно. Държал се на разстояние от нас до момента, в който нещо не го примамело да излезе от прикритието си. Тогава той

проявявал себе си.

Казах, че ако духът не е реален обект или вид присъствие и няма собствена субстанция, как въобще е възможно някой да го примамва навън?

– Твоят проблем – каза той – е, че изхождаш единствено от собствената си представа за това какво е абстрактът. Например вътрешната същност на човека или, нека кажем – основната първопричина представляват за теб абстрактите. Или да вземем нещо не чак толкова загадъчно, каквото са характерът, волята, смелостта, достойнството, честта. Духът, разбира се, може да бъде характеризирани с всички тези думи. И най-объркващото е, че духът е всичко това и в същото време – нито едно от тях.

Той добави, че онова, което считам за абстракти, са всъщност или противоположностите на всичко, свързано с материалната практика, или пък неща, за които вероятно смятам, че в действителност не съществуват.

– Докато за един магьосник абстрактът е нещо без аналог в човешкия свят – каза той.

– Но това е едно и също – намесих се аз. – Не разбираш ли, че и двамата говорим за едно и също нещо?!

– Не говорим за едно и също нещо – натъртено отвърна той. – За магьосника духът е абстракт просто защото той го познава без помощта на словото и мисълта. Духът е абстракт, защото магьосникът не може да го определи какво е всъщност. И без да има възможност или желание да го разбере, магьосникът пак се справя с духа. Той го разпознава, извиква го, примамва го, сближава се с него и действията му стават негово изражение.

Отчаяно поклатих глава. Не можех да откроя разликата.

– Причината за твоето недоразумение се корени в това, че аз използвах термина „абстракт“, за да опиша духа – каза той. – За теб абстрактните понятия са думи, които описват едва ли не интуитивни състояния. Ето например думата „дух“, която не описва смисъла или прагматичния опит и която, разбира се, не може да ти послужи за нищо друго, освен да си гъделичкаш любопитството с нея.

Много се ядосах на дон Хуан. Нарекох го opak човек, а той ми се присмя. Подметна ми, че ако бях помислил върху това, че познанието може да съществува независимо от словото, и то без да се опитвам да го разбере на всяка цена, може би съм щял да получа известно просветление.

– Помисли! – продължи той. – То не се състои в самото действие на срещата ти с мен, което именно те занимава. В деня, в който те срещнах, ти срещна абстракта. Но понеже не можеше да говориш за него, ти не го забеляза. Магьосниците срещат абстракта без да мислят за него, без да го виждат или докосват, без да чувстват присъствието му.

Замълчах, тъй като ми бе дотегнало да споря с него. По-някога го намирах за преднамерено непонятен. Но на самия дон Хуан всичко това, изглежда, му беше извънредно забавно.

ПОСЛЕДНОТО ПРЕЛЪСТЯВАНЕ НА НАГУАЛА ХУЛИАН

Бъв вътрешния двор на дон Хуановата къща беше прохладно и тихо като в манастирски параклис. Имаше няколко големи плодни дървчета, които бяха засадени така плътно едно до друго, че по всяка вероятност регулираха температурата и поглъщаха целия шум.

Когато навремето пристигнах за пръв път в неговата къща, направих забележка относно странния начин, по който бяха засадени тези плодни дървета. Лично аз бих ги засадил на по-голямо разстояние едно от друго. Отговорът на дон Хуан беше, че дърветата не били негова собственост, че били свободни и незабисими дървета-воини, равноправни членове в неговата воинска група, и че забележката ми, макар и смислена за обикновените дървета, в случая била неуместна.

Отговорът му ми прозвуча метафорично. Онова, което тогава дори и не подозирах, бе, че всяка дума на дон Хуан трябваше да се разбира буквално.

Дон Хуан и аз седяхме в плетени кресла с лице към плодните дървета. Те бяха целите отрупани с плод. Отбелязах, че гледката е прекрасна, но в същото време и малко странна, тъй като не беше сезонът на плодовете.

– Има една любопитна история – вметна дон Хуан. – както вече знаеш, тези дървета са воини от моята група. Сега те са отрупани с плод, защото всички останали членове от моята група са говорили и изразявали чувства тук, пред тях, за нашето последно и окончателно пътуване. И сега дърветата знаят, че когато поемем в това последно пътуване, те ще ни придружат.

Зяпнах го удивен.

– Не мога да ги изоставя – обясни той. – Те също са воини. Те са

свързали съдбата си с нагуалската група. И много добре знаят какво изпитвам към тях. Събирателната точка на дърветата е разположена много ниско в техния огромен сияен пашкул, което им позволява да узнават чувствата ни – като например чувствата, които изпитваме сега с теб, разговаряйки за моето последно пътуване.

Мълчах, защото исках по-скоро да приключим с тази шема. Дон Хуан обаче заговори отново и разсея настроението ми.

– Второто абстрактно ядро на магьосническите истории се нарича ПОЧУКВАНЕТО НА ДУХА – каза той. – Първото абстрактно ядро, ПРОЯВЛЕНИЯТА НА ДУХА, представлява структурата, която *намерението* издига и поставя пред магьосника, след което го приканва да навлезе в нея. Това е структурата на *намерението*, *видяна* от магьосника. ПОЧУКВАНЕТО НА ДУХА е същата структура, *видяна* от начинаещ, който е приканен или по-скоро при нуден да влезе.

Това второ абстрактно ядро само по себе си е цял разказ. Легендата разказва, че след като духът се разкрил пред онзи човек, за когото вече говорихме, но без резултат, тогава той му поставил клопка. Това било отчаян номер и не защото човекът бил нещо по-специално, а защото неразгадаемата поредица от хитрини на духа предразположила този човек в мига, в който духът потропал на неговата врата.

От само себе си се разбира, че каквото и да е разкривал духът пред онзи човек, то не му правело никакво впечатление. Всъщност онова, което духът му разкрил, на практика противоречало на всичко, което човекът знаел отпреди, на всичко, което сам представлявал. Разбира се, човекът категорично отказал да си има каквато и да е работа с духа. Няма да се хване на въдицата на подобни безсмислици. Той си знаел по-добре! И в резултат – изпаднал в задънена улица.

Мозке да се каже, че това е една идиотска история – продължи той. – Може да се каже още, че онова, което съм ти дал, е само една залъгалка за тези, които не са на „ти“ с безмълвието на абстракта.

Дон Хуан се вгледа в мен за миг и после се усмихна.

– Ти обичаш думите – укори ме той. – Самата идея за безмълвно познание те плаши. Но разните истории, независимо колко са глупави, ти доставят удоволствие и те карат да се чувстваш сигурен.

След тези думи така дяволито се усмихна, че не можех да не се разсмея.

После ми припомни, че вече съм чувал подробното му описание за първия път, когато духът почукал на неговата врата. За момент не можех да разбера за какво говори.

– Когато умирах там, на пътя, от оня изстрел, при мен дойде не само моят благодетел – поясни той. – Духът също ме намери и потропа на вратата ми в онзи ден. Благодетелят ми е разбирал, че се е озовал там, за да послужи като проводник на духа. Без намесата на духа срещата с моя благодетел нямаше да струва и пукната пара.

Той каза, че един нагуал може да стане проводник само след като духът чрез едва доловими знаци или пък направо чрез открити заповеди изяви своята готовност да бъде използван. Следователно за един нагуал е невъзможно да си избере чираците според личното си предпочитание или други съображения. Но разкрие ли беднъж духът своето желание, нагуалът не жали сили да го изпълни.

– След цял един живот, отдаден на практика – продължи той, – особено нагуалите, знаят дали духът ги кани да влязат в структурата, изложена от него самия пред тях. Те приучват към дисциплина свързващите ги с *намерението* звена. Така че са постоянно известени, винаги знаят какво им готви духът.

Дон Хуан поясни, че напредъкът по магьосническата пътека е в общи линии един решителен, дори драстичен процес, чиято цел е да стабилизира това свързващо звено. Свързващото звено на обикновения човек с *намерението* на практика било мъртво и магьосниците започвали с връзка, която била безполезна, тъй като не реагирала доброволно.

Той подчерта, че за да възкресят тази връзка, магьосниците се нуждаели от жестока и непоколебима цел – специфично състояние на съзнанието, наричано *непреклонно намерение*. Възприемането на идеята, че нагуалът е единственото създание, способно да представи *непреклонното намерение*, било най-трудната част от магьосническото чи-ракуване.

Възразих, че не виждам никаква трудност.

– Чиракът е човек, който се бори да прочисти и съживи своето звено, свързващо го с духа – обясни дон Хуан. – След като връзката бъде възстановена, той вече не е чирак, но дотогава, за да не спре по пътя, се нуждае от мобилизиращата го цел, каквато, разбира се, той няма. Така че се съгласява нагуалът да му осигури целта, а за да извърви пътя си, чиракът трябва да се прости с индивидуалността си. Това е най-трудната част.

Дон Хуан ми припомни нещо, което ми бе казвал и друг път, а именно че в света на магьосниците не се гледа с добро око на доброволците, решили да се занимават с магьосничество по свое собствено усмотрение, тъй като те вече имат своя собствена цел, която силно ги затруднява да се откажат от индивидуалността си. Когато светът на

магьосниците изисквал от тях идеи и действия, противоречащи на целта им, доброволците просто отказвали да се подчинят, защото това означавало да се променят.

– Съживяването на магьосническото звено е най-провокиращата и интригуваща задача на нагуала – продължи дон Хуан, – а също така и едно от най-големите изпитания за него. В зависимост от личността на даден чирак замисли те на духа са или безкрайно прости, или безкрайно сложни.

Дон Хуан ме увери, че макар да съм си мислел обратното, моето чиракуване не било така тежко за него, както сигурно е било навремето неговото за благодетеля му. Отбеляза, че не ми липсва самодисциплина, която е много важна и която той въобще не притежавал едно време, а благодетелят му от своя страна – още по-малко.

– Разликата се долавя в проявленията на духа – продължи той. – в някои случаи те са едва доловими, докато в моя случай са били направо като заповеди. Бил съм прострелян. Целите ми гърди били облени в кръв. Моят благодетел трябвало да действа светкавично, точно както навремето неговият благодетел. Магьосниците знаят, че колкото по-трудна е заповедта, толкова по-труден се оказва ученикът.

От взаимоотношенията на дон Хуан с двамата нагуали най-голяма полза имал от това, че могъл да чуе едни и същи истории, видени от две противоположни гледни точки. Например историята за нагуала Елиас и проявленията на духа от гледната точка на чирака била историята за мълчаливото почукване на духа по вратата на неговия благодетел.

– Всичко, свързано с моя благодетел, било белязано от много спънки и неприятности – каза дон Хуан и започна да се смее, – когато бил двацет и четири годишен, духът не просто почукнал на вратата му, а едва не я изкъртил.

В действителност историята започнала години преди това, още когато благодетелят му бил напет младеж от добро семейство. Живеели в Мексико Сити. Бил богат, образован, чаровен, с пленителна индивидуалност. Младите момичета се влюбвали в него от пръв поглед. Свикнал да си угажда и тъй като му липсвала лична дисциплина, отдал се на мързел и нехаел за всичко онова, което не му носело незабавно удовлетворение.

С тази си индивидуалност и с възпитанието, което бил получил като единствен син на богата вдовица, непрекъсна-глезен от майка си и четирите си сестри, които го обожавали, той можел да тръгне по един-единствен път: отдал се на всевъзможен разгул. Дори сред приятелите

си по разврат бил известен като най-разхаитения нарушител на всякакви порядки, свързани с морала и достойнството.

И така, малко по малко неговата разпуснатост го довела до трайна физическа слабост и той рухнал, смъртно болен от туберкулоза – чумата на онова време. Но вместо да го възпре, болестта сякаш допълнително изострила глада му за чувствени наслади. Тъй като бил напълно лишен от самодисциплина, отдал се на краен разврат и здравето му се влошило до пълна безнадеждност.

По онова време поговорката „Злото не идва само“ се оказала вярна за бъдещия дон Хуанов благодетел. Докато здравето му неудържимо се рушало, неговата майка, която била единствената му опора в живота, както и „спирачка“ по смъртоносния наклон, по който вървял, умряла. Тя му оставила порядъчно голямо наследство, което било достатъчно да го осигури до края на живота му, но какъвто си бил разсипник само за няколко месеца профукал всичко до последния цент. Без професия или занаят, той бил принуден да проси, за да не умре от глад.

След като останал без пари, „другарите“ му го изоставили и дори жените, които толкова го обичали преди, му обърнали гръб. За първи път в живота си той се сольскал със суровата действителност. При неговото здравословно състояние това би трябвало да го довърши. Но той се оказал жилав човек. Решил да си намери работа, за да оцелее.

Вродената му емоционалност го отвела в единственото място, където би могъл да се почувства в „сбои води“ – театъра. Подготовката му се състояла в това, че бил прекарал по-голямата част от зрелите си години в компанията на актриси, освен това бил роден комедиант. Тръгнал да придружава театрални трупи по време на турнетата им из провинцията, далеч от обкръжението на близки приятели и познати, и така се изявил като прочувствен актьор с ярко присъствие на сцената: герой възмездител в религиозно-нравствени пиеси.

Дон Хуан отбеляза странната ирония, която винаги е съпровождала неговия благодетел. Той бил един абсолютен грешник за окайване, умиращ бавно вследствие на безпътния си начин на живот, а междувремево изпълнявал роли на светци и мистици. Играл дори Исус в една пиеса за Христовите мъки на кръста.

Крехкото му здраве рухнало окончателно по време на едно турне из северните щати. Тогава в град Дуранго се случили две неща: животът му стигнал своя край и духът почукал на вратата му.

И смъртта, и почукването на духа дошли едновременно, в един и същ миг – посред бял ден в храсталците. Смъртта го сварила насред

поредното прелъстяване на една млада жена. Бил вече съвсем слаб и него ден се преуморил. Младата жена, която била здрава, жизнена и силно увлечена, му обещала да се любят, като го придумала да отидат пеш до едно усамотено, но и доста отдалечено от околните селища място. И там часове наред тя го била и драла. Когато най-накрая му се отдала, той бил окончателно съсипан и кашлял така зле, че не смогвал дъх да си поеме.

По време на този негов последен изблик на страст усетил тъпа болка в рамото си. Чувствал гърдите си така, сякаш са разсечени на две, а от кашлицата започнал и да побръща. Влечението му към плътските наслади обаче го крепяло на крака до мига, в който смъртта му се явила под формата на обилен кръвоизлив. И именно тогава се намесил духът, възпълтен в един индианец, който му се притекъл на помощ. Той бил забелязал, че индианецът се навърта наоколо, но погълнат от любовната страст, скоро го забравил.

Виждал момичето като насън. Тя не била нито изплашена, нито смутена. Тихо и чевръсто облякла дрехите си и хукнала като подгонен заек.

Видял също и индианеца, който се нахвърлил върху него и взел да го кара да седи с изправен гръб. Чул го да говори някакви глупости. Чул го да се врича на духа и да мълви неразбираеми слова на някакъв непознат език. След това индианецът взел да действа още по-енергично. Засанал зад него и го ударил силно по гърба.

Съвсем логично издъхващият човек си помислил, че индианецът се опитва или да отмести кръвния съсирек, или, да го убие.

Тъй като индианецът продължавал да го налага по гърба, умиращият решил, че това е любовникът или дори съпругът на жената, който наистина се мъчи да го убие. Но като се вгледал в напрегнатите блестящи очи на индианеца, променил мнението си. Минало му през ума, че индианецът просто не е с всичкия си и вероятно няма нищо общо с жената. С последния си проблясък на съзнание той се концентрирал върху странните думи на непознатия. Чул го да казва, че силата на човека е неизмерима, че смъртта съществува само защото ние самите сме я *възнамерили* още от момента на раждането си, че променяйки позицията на събирателната точка, можем да прекратим намерението за смъртта. Тогава наистина разбрал, че индианецът е абсолютно побъркан. Положението му било наистина комично – издъхвал в ръцете на откачен индианец, който мълвял разни врели-некипели. Затова се заклел наум да си остане комедиант докрая и да не умира нито от кръвоизлива, нито от ударите, а от

смях. И той се размях, докато не издъхнал.

Дон Хуан каза, че съвсем естествено неговият благодетел не можел да приеме индианеца на сериозно. Никой не би приел на сериозно подобна личност, особено пък един евентуален бъдещ чирак, който най-малко от всичко би очаквал да бъде нагърбен със задачата на магьосничеството.

Дон Хуан ми припомни, че и друг път ми е говорил за задачата на магьосниците. От гледна точка на духа задачата се състояла в това да се пречисти нашето звено, което ни свързва с него. Тогава структурата, която *намерението* ни поднася, се явява като „пречиствателна станция“, в която ние откриваме не толкова процесите и начините за пречистване, колкото безмълвното познание, което позволява да се извърши пречистването. Без това безмълвно познание нито един процес не можел да започне и единственото, което бихме имали, би било усещането за някаква липса.

Той поясни, че случките, разпространявани от магьосниците в резултат на безмълвното им познание, били така простички и същевременно толкова абстрактни, че още от най-стари времена магьосниците решили да ги разказват в символична светлина. Проявленията и почукването на духа са само два от примерите.

Дон Хуан каза, че например описанието на онова, което става от гледна точка на магьосника по време на първата среща между един нагуал и евентуалния му чирак, би било абсолютно неразбираемо. Би било пълна глупост да се обяснява как нагуалът въз основа на опита си съсредоточава нещо, което ние дори не бихме могли да си представим, неговото второ внимание – повишеното съзнание, придобито чрез упражняване в магьосничество – върху невидимата си връзка с нещо неопределимо абстрактно. Той го прави, за да обособи и избистри нечия друга невидима връзка с този неопределим абстракт.

– Всеки един от нас – продължи дон Хуан – е отделен от безмълвното познание чрез естествени бариери, които са различни за отделната личност, и че най-непревземаемата от моите бариери е импулсът ми да маскирам своето самодоволство като независимост.

Помолих го да ми даде конкретен пример, като му припомних неговите собствени думи, че да се критикува без конкретни примери е просто упражнение в красноречие.

Дон Хуан ме погледна и се засмя.

– Едно време аз ти давах растения на силата – каза той. – в началото ти правеше какво ли не, за да се убедиш, че изживяванията ти са

всъщност халюцинации. След това реши, че са някакви специални халюцинации. Спомням си колко смешно ми беше, когато ти упорито ги наричаше „дидактични халюцинационни изживявания“.

Дон Хуан отбеляза, че нуждата ми да докажа своята собствена въображаема независимост ме е довела до положение да не приемам разказите му за това, което се е случило, макар и негласно, вътре в себе си, да съм им вярвал. Знаех, че той използва растенията на силата ограничено и целенасочено, за да ме накара да изпадна частично или временно в състояние на повишено съзнание, премествайки моята събирателна точка от обичайното ѝ положение.

– Ти използва собствената си бариера на независимостта, за да преодолееш това препятствие – продължи той. – въпросната бариера продължава да действа и до ден-днешен, така че ти продължаваш да задържаш в себе си това чувство на смътно терзание, макар и не тъй силно изявено. Сега въпросът е как подреждаш заключенията си така, че настоящият ти опит да не противоречи на самодоволството ти.

Признах си, че единственият начин да запазя независимостта си, е изобщо да не мисля за своите изживявания.

Дон Хуан се разсмя така гръмогласно, че за малко да падне от плетения стол. Стана, поразтъпка се наоколо и пое дълбоко въздух. След това пак седна, наклони стола си назад и кръстоса крака.

Каза, че ние като обикновени хора не знаем, нито пък някога ще узнаем, че нашето звено, което ни свързва с *намерението* и което е причината за вечния ни интерес към съдбата, е нещо абсолютно реално и действително. По време на нашия активен живот пред нас почти никога не се е откривал шансът да минем отвъд пределите на обикновеното замисляне, тъй като още от незапомнени времена „приспивателното“ на ежедневието ни е превърнало в ленивци. Едва когато животът ни, на нас – обикновените люде, тръгнал към своя залез, обичайните ни мисли за съдвата придобивали друг характер. Те ни карали да прогледнем през мъглата на ежедневието. За жалост това „пробуждане“ винаги вървяло ръка за ръка със загубата на енергия, причинена от остаряването, когато вече нямаме сили да превърнем нашата „замисленост“ в прагматично и положително откривателство. На този етап оставало само едно неопределено болезнено терзание – копнеж по нещо недоловимо и най-обикновен яд от това, че си пропуснал своя шанс.

– Обичам стиховете – каза той, – защото те улавят настроението на воина и обясняват онова, което трудно може да бъде обяснено.

Съгласи се, че поетите умеят да напипват онова звено, което ни

свързва с духа, но добави, че те го долавят по-скоро интуитивно, а не съзнателно и прагматично, както вършат това магьосниците.

– На поетите им липсва прякото познание на духа – продължи той.
– Ето защо техните поеми не могат да уцелят в центъра на истинните за духа знаци. Макар и да попадат доста наблизно.

Той взе от съседния стол една от стихосбирките, които бях донесъл със себе си – книга от Хуан Рамон Хименес. Отгърна я на страницата, на която си бе отбелязал, подаде ми я и направи знак да чета.

Аз ли витая тая вечер във стаята, или бедняка, из моята градина скитал, дордето пада мрака? ... Гледам и сварвам около, че всичко е същото и не е същото... Прозорецът ли бе отворен? Не бях ли легнал и задрямал? Градината ли беше лунно зелена? ... Бе небето чисто... Пътуват облаци и вятър, и пак градината е тъмна... Допускам, че ми беше черна брадата... И аз бях облечен във сиво... А пък тя е бяла и още съм помръкнал... Мой ли е тоз вървеж? Дали гласът ми, сега отекнал глухо в мене, напомня моя глас предишен? Аз ли съм, или съм бедняка, в градината ми вече скитал, дордето пада мрака? ... Гледам: минават облаци и вятър... Градината е вече тъмна... И идвам, и отивам... Мигар не бях си легнал и задрямал? Брадата ми е бяла... всичко е същото и не е същото...³

Препрочетох стиховете и улових авторовото настроение на безсилие и обърканост. Попитах дон Хуан дали е почувствал същото.

– Мисля, че поетът е усетил времето на годините и безпокойството, което това осъзнаване поражда – каза дон Хуан. – Но това е само едната страна на въпроса. Другата, която ме интересува, е, че поетът, макар никога да не е активирал събирателната си точка, долавя, че под въпрос стои нещо изключително, категорично долавя, че има някакъв безименен, величав по своята простота фактор, който определя съдвата ни.

3. От стихосбирката „Далечни градини“ (1904) на испанският поет Хуан Рамон Хименес (1881–1958). Превел от испански Александър Муратов. – Б. пр.

КЛОПКИТЕ НА ДУХА

ИЗЧИСТВАНЕ НА ВРЪЗКАТА С ДУХА

Слънцето още не бе изгряло иззад върховете на изток, а денят беше вече топъл. Щом стигнахме до първия стръмен скат на две-три мили встрани от пътя, който водеше към покрайнините на близкия град, дон Хуан спря на едно място и се отби до павираното шосе. Приседна край няколко каменни грамади, откъртени от снагата на планината, когато са прокарвали пътя, и ми направи знак да се приближа. Обикновено спирахме на това място да си поговорим или просто да отдохнем.

Дон Хуан каза, че пътуването е продължително и не е изключено да останем в планината няколко дни.

– Сега ще говорим за третото абстрактно ядро – доба ви той. – То се нарича Клопките НА ДУХА или КЛОПКИТЕ НА АБСТРАКТА, или ИЗЧИСТВАНЕ НА ВРЪЗКАТА, или САМОПРИКРИВАНЕ.

Бях изненадан от многообразието на имената, но не казах нищо. Изчаках го да продължи обяснението си.

– И отново, както с първото и второто ядро – поде той, – то може да бъде само по себе си разказ. Легендата разказва, че след като безуспешно почукал на вратата на онзи човек, за който вече ти разказах, духът прибягнал до единственото, което му оставало – хитростта, в края на краищата той и преди бил разрешавал неуспехите си чрез хитрости. Станало му ясно, че за да направи впечатление на този човек, трябва да го прилъже. И духът започнал да въвежда човека в загадките на магьосничеството. И магьосническото чиракуване се превърнало в това, което е – път на извъртания и хитруване.

Легендата разказва, че духът подмамил човека, карайки го да се мести напред-назад между нибата на съзнание, за да му покаже как да съхрани енергията, която му била необходима за заякчаване на сбързващото звено. Дон Хуан добави, че ако приложим тази история към настоящите условия, ще получим случая на нагуала – живия проводник на духа, който, за да обучава, възпроизвежда структурата на това абстрактно ядро и прибягва до различни хитрости.

Внезапно дон Хуан стана и пое към планината. Последвах го и се заизкачвахме един до друг.

Привечер стигнахме билото. Дори и на тази височина все още беше

много горещо. Целия ден бяхме следвали едва забележими следи. Спряхме до малко сечище с древна наблюдателница, чиито отбори гледаха на север и на запад.

Седнахме и дон Хуан поднови разказа си за магьосническите истории. Каза, че вече знам за *намерението*, което се беше проявило пред нагуала Елиас, за духа, който бе почукал на вратата на нагуала Хулиан, за това как самият той бе срещнал духа и как аз също го бях срещнал. Всички тези истории, рече той, имат еднаква структура; различни са само героите в тях, всяка една представлява абстрактната трагикомедия с по един абстрактен участник в нея – *намерението*, и две човешки същества – актьори; нагуалът и неговият чирак. Абстрактното ядро представлявало сценария.

Реших, че най-накрая съм разбрал какво има предвид, но не можех да обясня какво точно съм разбрал нито на себе си, нито на дон Хуан. Когато се опитах да изразя с думи мислите си, открих, че бръщолевя глупости.

Изглежда, дон Хуан схвана това, защото ми предложи да се отпусна и само да слушам. Започна следващата история, която бе за въвеждането на чирака в царството на духа – процес, наричан от магьосниците **КЛОПКИТЕ НА ДУХА**, или „изчистване на звеното“, свързващо ни с *намерението*.

– Вече ти разказах историята за това как нагуалът Хулиан ме прибра в своята къща, след като ме бяха простреляли, и как се гръска за раната ми, докато се възстановя – продължи дон Хуан. – Но не съм ти разказвал какво направи, за да изчисти връзката ми, и как ме научи да се прикривам.

Първото нещо, което нагуалът прави със свой евентуален чирак, е да го изхитри. По този начин той разтърсва звеното, което го свързва с духа. Има два начина да се направи това. Единият е чрез използването на полустествени канали, които аз използвам с теб, а другият е посредством прийомите на чистото магьосничество, които моят благодетел прилагаше върху мен.

Дон Хуан отново ми разказа историята за това как неговият благодетел убедил хората, които се струпали тогава на пътя, че раненият човек бил неговият собствен син. След това платил на неколцина мъже да пренесат дон Хуан, който от шока и загубата на кръв бил изпаднал в безсъзнание, в неговата къща. Именно там няколко дни по-късно дон Хуан отворил очи и открил добродушен старец и дебалата му съпруга да полагат неимоверни грижи за раната му.

Старецът казал, че името му е Белисарио, а жена му е прочута лечителка, и че двамата са изцерили раната му. Дон Хуан му отвърнал, че няма никакви пари, а Белисарио го успокоил, че все ще измислят нещо, но първо трябва да се възстанови. Дон Хуан недоумявал какво става, но това не му се случвало за първи път. Той бил просто един як, безразсъден, двайсетгодишен индианец, без капка акъл в главата си, без образование, а на всичкото отгоре и с ужасен нрав. Няма си и представа от благодарност. Считал, че е много мило от страна на стареца и жена му, задето се хванали да лекуват раната му, но твърдо възнамерявал да избяга, щом се почувства по-добре.

Когато позаякнал и вече се канел да изчезне, старият Белисарио го отвел в една стая и с треперлив шепот му разкрил, че къщата, в която се намират, принадлежи на един ужасен човек, който държи него и жена му като свои затворници. Помолил дон Хуан да им помогне да върнат свободата си, като избягат от техния тъмничар и мъчител. Преди още дон Хуан да успее да отговори, в стаята нахълтал страховит тип с лице като на риба – цялото покрито с люспи, сякаш излязъл направо от приказка на ужасите. Изглежда, ги бил подслушвал зад вратата. Имал сивозеленикав цвят, едно-единствено изцъклено око по средата на челото и бил толкова грамаден, че изпълвал цялата рамка на вратата. Чудовището се надвесило над дон Хуан, съскайки като гигантска змия, готово всеки миг да го разкъса на парчета, и така го изплашил, че той припаднал на място.

– Наистина майсторски разтърси свързващото ме с духа звено – засмя се дон Хуан. – Разбира се, моят благодетел ме бе прехвърлил в състояние на повишено съзнание още преди появяването на чудовището, така че това, което аз действително *видях* като човек чудовище, всъщност беше онова, което магьосниците наричат „неорганично същество“ – аморфно енергийно поле.

Дон Хуан знаел за безброй случаи, в които сатанинството на неговия благодетел било създавало „забавни“ изпитания за всичките му чираци, а най-вече за самия дон Хуан, чиято сериозност и вдървеност го превръщали в идеален обект за поучителните шегички. Той добави, че тези шегички забавлявали безкрайно много благоделя му.

– Ако си мислиш, че ти се надсмивам – което и правя, трябва да знаеш, че това е нищо в сравнение с начина, по който той се надсмиваше над мен – продължи дон Хуан. – Моят сатанински благодетел умееше да прикрива смеха си зад сълзи. Ти просто не можеш да си представиш що сълзи изля, откакто започнах да чиракувам при него.

Дон Хуан продължи да разказва как след шока от виждането на човека чудовище животът му коренно се променил. Неговият благодетел се погрижил за това. Дон Хуан обясни, че след като нагуалът въведе ученика или чирака си в хитрината, то той трябва с цената на всичко, дори с борба, да осигури неговото съгласие. Това съгласие можело да бъде от два вида: или ученикът е толкова дисциплиниран и благоразположен, че е необходимо единствено собственото му решение, за да се присъедини към нагуала (каквото бил случаят с младата Талия), или е толкова недисциплиниран, че нагуалът трябва да изразходва много време и усилия, за да го убеди да даде съгласието си.

Тъй като дон Хуан бил див млад селянин без капка ум в главата си, в неговия случай процесът на убеждаване взел странни обрати.

Скоро след първото разтърсване благодетелят му го „почерпил“ с второ, показвайки на дон Хуан способността си да се преобразява. Един ден се появил пред него като съвсем млад мъж. Дон Хуан не можел да отдаде тази промяна на нищо друго освен на някакво свършено актьорско изкуство.

– Как е постигал тези изменения? – запитал аз.

– Той беше едновременно и магьосник, и артист – отговори дон Хуан. – Магьосничеството му се състоеше в това, че умееше да се преобразява, премествайки събирателната си тонка в позиция, която му предоставяше всяка желана от него лична промяна. А неговото изкуство се състоеше в свършенството на превъплъщенията му.

– Не ми стана много ясно – подхвърлих аз.

Дон Хуан каза, че възприятието е движещата сила за всичко, което човек е или не е, и че то се определя от положението на нашата събирателна точка. Следователно, щом тази точка смени позицията си, съответно се променя и възприятието на дадения човек за света. Магьосник, който знае къде точно да премести своята събирателна точка, е в състояние да се превърне в каквото пожелае.

– Вещината, с която нагуалът Хулиан придвижваше собствената си събирателна точка, бе така невероятна, че той можеше да постига свършени превъплъщения – продължи по-нататък дон Хуан. – когато един чародей се превърне в гарван например, това несъмнено е голямо постижение. Но то предизвиква голяма и прекалено рязка промяна в положението на събирателната точка. От друга страна, за придвижването ѝ в позицията на дебел човек или старец е необходимо съвсем леко преместване, но пък се изисква огромна прецизност и проникателно познаване на човешка та природа.

– Предпочитам да не мисля или говоря за тези неща като за факти – казах аз.

Дон Хуан се разсмя, като че ли бях казал най-смешното нещо на света.

– Всъщност нужни ли бяха тези превъплъщения на твоя благодетел? – попитах. – Или той просто се е забавлявал с тях?

– Не ставай глупав! Войнът не прави нищо просто ей така, за забавление – отвърна дон Хуан. – Неговите превъплъщения бяха стратегически. Те бяха продиктувани от нуждата, като например преобразяването му от старец в младеж. Вярно, не липсваха и забавни последици, но това е друга работа.

Припомних му, че преди време бях питал как неговият благодетел се е научил на тези превъплъщения. Тогава той ми бе отговорил, че благодетелят му също е имал учител, но не ми каза кой.

– Научил го е онзи загадъчен магьосник, който е нашият повереник – отвърна накратко дон Хуан.

– Кой е този загадъчен магьосник? – запитах аз.

– Предизвикателят на смъртта – отговори той и ме погледна в очакване.

За всички магьосници от групата на дон Хуан предизвикателят на смъртта беше една доста живописна фигура. Според тях Предизвикателят на смъртта бе магьосник, идващ от прастари времена. Той успявал да оцелее, като направлявал събирателната си точка така, че тя да се движи по определени канали до определени места вътре в неговото тотално енергийно поле. Додобни ходове поддържали неговото съзнание и жизнена сила, за да съществува до ден-днешен.

Дон Хуан ми бе разказвал за споразумението, което били достигнали ясновидците от неговата линия, от една страна, и предизвикателят на смъртта, от друга, още преди векове. Той им правел подаръци, като в замяна получавал жизнена енергия. Поради това споразумение те го смятали за свой повереник и го наричали „наемателят“. Дон Хуан ми бе обяснил, че магьосниците от древността били специалисти в задвижването на събирателната точка. При тези си занимания те разкрили удивителни неща относно възприятието, но същевременно открили колко е лесно да изгубиш чувство за мярка. За дон Хуан положението на предизвикателя на смъртта представлявало класически пример за това.

Дон Хуан използваше всеки възможен случай, за да повтори, че ако събирателната точка бъде тласната от човек, който не само я е *видял*, но е имал и достатъчно енергия, за да я задвижи, то тя се плъзвала вътре в

сийното кълбо до всяко място, към което я е насочил тласкачът. Блясъкът ѝ стигал, за да възпламени всички нишковидни енергийни полета, до които се докосне. Получаващото се в резултат на това възприятие за света било толкова завършено, колкото и възприятието ни за ежедневиия свят, но не било същото; следователно трезвостта била от решаващо значение при работата със събирателната точка.

Продължавашш своя разказ, дон Хуан каза, че бързо привикнал да мисли, че старецът, който бил спасил живота му, в действителност бил млад мъж, преобразен като възрастен. Но ето че един ден младежът отново се превърнал в стария Белисарио, когото дон Хуан бил срещнал първоначално. Той и жената, за която дон Хуан мислел, че е негова съпруга, стегнали багажа си, а двама усмихващи се мъже с впряг мулета се появили незнаяно откъде...

Дон Хуан се смееше, явно наслаждавайки се на своя разказ. Той каза, че докато мулетарите се суетели около впряга, Белисарио го дръпнал настрана и му рекъл, че той и жена му са отново преобразени. Той пак бил един старец, а неговата иначе красива жена – дебела, сприхава индианка.

– Тогава аз бях млад и глупав и само видимото значеше нещо за мен – продължи дон Хуан. – Само преди два-три дни бях свидетел на невероятното му превъплъщение от хилав старец някъде към осемдесетте в наперен двайсетгодишен младеж и бях повярвал, че „старостта“ е била просто една дегизировка, жена му също бе променена от кисела дебела индианка в красива и стройна девойка. Разбира се, тя не се беше преобразила по начина, по който това бе сторил моят благодетел. Той просто си беше сменил жената. Естествено, аз не можех да проумея всичко това по онова време, но мъдростта винаги идва болезнено и капка по капка.

Старецът уверил дон Хуан, че раната му е вече излекувана, макар че той все още се чувствал отпаднал. След това прегърнал дон Хуан и с искрено нажален глас му прошепнал: „Чудовището така много те е харесало, че пуска мен и жена ми от затвора, а взема теб за свой единствен прислужник.“

– Щях да му се изсмея – продължи дон Хуан, – ако в онзи момент от покоите на чудовището не бяха долетели гърлено животинско ръмжене и някакъв вледеняващ грохот.

Очите на дон Хуан искряха с тиха вътрешна наслада. Искаше ми се да остана сериозен, но не можех да спра напирания ме отвътре смях.

Долавяйки дон Хуановия страх, Белисарио му се извинил за обратата

на събитията: освобождавали него и жена му, а пленявали дон Хуан. Цъкал от възмущение и гневно проклинал чудовището. С насълзени очи обяснил на слисания дон Хуан какви изпитания го очакват в стопанството на чудовището. А когато дон Хуан възроптал, той му поверил шепнешком, че бягството е немислимо, тъй като познанията на чудовището в областта на магията са ненадминати. Дон Хуан помолил Белисарио за съвет как да се държи, но вместо това старецът му обяснил, че плановете за действие са подходящи само ако човек си има работа с обикновено същество. Когато насреща си имаме нормален човек, можем да кроим плановете и в зависимост от нашата ловкост, познание и късмет да успеем повече или по-малко. Но пред лицето на неизвестното, особено в положението на дон Хуан, единствената надежда за спасение са примирението и проумяването.

Белисарио доверил на дон Хуан, че за да се подsigури срещу чудовището, отива в щата Дуранго да се учи на магьосничество. Попитал го дали и той не желае да се захване с магьосничеството, но дон Хуан, ужасен от самата мисъл за това, му отвърнал, че предпочита да стои подалеч от магиите.

Дон Хуан прихна да се смее, като си спомни как, пощръклял от страх и напрежение, отхвърлил искрената покана да учи магьосничество с думите: „Аз съм индианец. Роден съм да мразя магиите и да се боя от тях.“

Белисарио се спогледнал с жена си и тялото му се затресло в безмълвен плач – чувствал се наранен от неговия отказ. Жена му го прихванала и се опитала да го успокои. Вече се отдалечавали, когато Белисарио се върнал и дал на дон Хуан още един съвет. Казал му, че чудовището мрази жените и дон Хуан трябва на всяка цена да търси мъж за свой заместник с надеждата, че чудовището ще го хареса и ще го наеме на негово място. Но същевременно дон Хуан не трябвало да храни твърде големи надежди, тъй като щели да минат години, преди да му разрешат да излезе на двора, а да не говорим за извън къщата. Чудовището обичало робите да са му верни или поне покорни.

Дон Хуан не издържал, проснал се на земята, заплакал и казал на Белисарио, че няма да се остави да го заробват. Винаги можел да се самоубие. Развълнуван, старецът му признал, че навремето и в неговата глава се въртяла същата безумна мисъл, но, уви, чудовището умеело да чете чужди мисли и успешно предотвратявало всеки негов опит. Белисарио предложил още веднъж на дон Хуан да го вземе със себе си в Дуранго да се учат заедно на магьосничество. Това било единственото

възможно разрешение. Дон Хуан му отвърнал, че е все едно да скочиш от тигана в огъня.

Белисарио се разплакал гръмогласно и прегърнал дон Хуан. Проклел момента, в който бил спасил живота му, и го уберил, че никога не би го направил, ако знаел, че ще се наложи да си разменят местата. Изсекнал се и като погледнал дон Хуан с горящи очи, казал: „Дегизирането е единственият начин да оцелееш. Ако не се държиш както трябва, чудовището може да открадне душата ти и да те превърне в слабоумен, който просто да му слугува, и нищо повече. Бедата е в това, че нямам време да те науча как да постъпиш.“

След като казал това, той се разплакал още по-неудържимо.

Дон Хуан, давейки се в сълзи, го замолил да му опише как би могъл да се дегизира. Белисарио успял да му побери, че зрението на чудовището било ужасно зле, и му препоръчал да се маскира с всякакви дрехи, каквито му попаднат, в края на краищата разполагал с достатъчно време, за да пробва всякакви дегизировки.

На прага, облян в сълзи, той отново прегърнал дон Хуан. Жена му само едва го докоснала за сбогом – и толкоз. След това поели.

– Никога в живота си, нито преди, нито след това, не съм изпитвал подобен ужас и отчаяние – каза дон Хуан. – в същия миг чудовището затрополи отвътре в знак, че губи търпение да ме чака. Сбих се зад вратата и нададох вой като пребито куче. После, от единия страх само, повърнах.

Дон Хуан седял така часове наред, без да може да мръдне. Не смеел нито да си тръгне, нито да влезе в къщата при чудовището. Няма да е пресилено да се каже, че той наистина бил на прага на смъртта, когато зърнал Белисарио отчаяно да му маха от отсрещната страна на улицата. Очевидно се мъчел да привлече вниманието му. Дон Хуан почувствал мигновено облекчение. Белисарио клечал на тротоара и гледал къщата. Направил знак на дон Хуан да не мърда от мястото си.

След мъчително дълга пауза Белисарио пропъзлял на четири крака към дон Хуан, приближил го, клекнал отново и останал абсолютно неподвижен. Прилазвайки на етапи, той най-накрая стигнал до отсрещната страна. Това обаче му отнело часове. В същото време оттам минали много хора, но като че ли никой от тях не забелязвал нито отчаянието на дон Хуан, нито, меко казано, странните движения на стареца. Когато двамата най-после се намерили един до друг, Белисарио му прошепнал, че се разкалял, задето го изоставил като вързано куче. Жена му била против, но мисълта за подобно предателство го измъчвала и той се върнал,

за да се опита все пак да го избави. В края на краищата трябвало да му се отблагодари по някакъв начин за това, че му върнал свободата.

Белисарио попитал дон Хуан строго дали е готов да направи нещо, за да избегне това унижително положение. Дон Хуан побързал да го увери, че ще направи абсолютно всичко. С възможно най-заговорническото изражение Белисарио подал на дон Хуан вързоп дрехи. После му изложил своя план. Дон Хуан трябвало да отиде в най-отдалечената от поките на чудовището част на къщата и бавно да се преоблече, като сваля дрехите си една по една, започвайки от шапката и оставайки обувките за най-накрая. После трябвало да навлече свалените си дрехи върху дървен скелет, нещо като импровизиран манекен, който трябвало да измайстори качествено и бързо още при влизането си в къщата.

Следващият ход от плана бил дон Хуан да надене единствената маскировка, която евентуално би заблудила чудовището: дрехите от бохчата.

Без да се мае нито миг повече, дон Хуан влетял в къщата и приготвил всичко. Намерил пръти в задния двор и от тях сглобил нещо като бостанско плашило, съблякъл се и навлякъл дрехите върху чучелото. Когато обаче разбързал вързоп, който получил от Белисарио, там го очаквала най-голямата изненада – вътре имало женски дрехи!

– Почувствах се измамен и безпомощен – каза дон Хуан. – Но тъкмо да започна да обличам обратно своите дрехи, когато отново чух нечовешкото ръмжение на онова чудовище. Бях възпитан в презрение към жените. Вярвах, че единствената им задача на този свят е да се грижат за мъжа. Да се напъхам в женски дрехи, за мен бе равносилно да се превърна в жена. Но страхът ми от чудовището бе така силен, че замижах и навлякох проклетите парцали.

Загледах се в дон Хуан, представяйки си го в женски дрехи. Това бе една така нелепа картина, че въпреки волята си се засмях от сърце.

Дон Хуан каза, че когато старият Белисарио, който чакал от другата страна на улицата, го видял маскиран, неудържимо заплакал. Ронейки сълзи, той отвел дон Хуан до покрайнините на града, където го чакала неговата жена заедно с двамата мулетари и впряга. Единият от тях нагло запитал Белисарио дали не е похитил странното момиче до него, за да го продаде в някой публичен дом. Без да отговаря, старецът продължил неудържимо да плаче. Младите мулетари не знаели какво да правят, но жената на Белисарио, вместо да прояви разбиране към мъжа си, започнала неистово да се смее. А дон Хуан не разбирал защо.

Както и да е, групата потеглила в мрака. Тръгнали по някакъв черен

път, като се движели все на север. Белисарио се умълчал, изглеждал уплашен и като че ли очаквал някаква беда. През цялото време жена му не спряла да се вайка, че вземайки дон Хуан, се лишили от шанса си за свобода. Белисарио ѝ заповядал да млъкне, тъй като мулетарите щели да открият, че момичето е предрешен мъж. Предупредил дон Хуан, че като не може да се държи като истинска жена, поне да опита да се престори на момиче, което не е с всичкия си. През следващите няколко дни опасенията на дон Хуан се поутоложиха. На практика почти престанал да се страхува и се изпълнил с нов оптимизъм. Можел дори да приеме цялото това изживяване за един ужасен сън, ако не били женските дрехи, които постоянно му напомняли обратното.

Носенето на женски дрехи при тези обстоятелства, разбира се, водело след себе си цяла поредица от драстични промени. Жената на Белисарио най-сериозно се заела да посвети дон Хуан в тайните на женското поведение. Дон Хуан ѝ помагал в готвенето, прането и събирането на дърва за огъня. Белисарио обръснал главата на дон Хуан и обилно я намазал с някакво миризливо лекарство, като обяснил на мулетарите, че „момичето“ е въшлясало. Дон Хуан поясни, че тогава бил все още голбрад младеж и не било трудно да мине за жена. Ала изпитвал отвращение към себе си и към всички тези хора, но най-вече – към съдбата си. Да стигне до там да носи фуста и да изпълнява типично женските задължения било повече, отколкото можел да изтърпи.

И ето че един ден чашата преляла. Мулетарите долели „фаталната капка“. Те очаквали и изисквали това странно момиче да ги обслужва по всякакъв начин. Дон Хуан каза, че трябвало да бъде постоянно нащрек, защото те всеки миг можели да се опитат...

– Мулетарите бяха ли в комбина с твоя благодетел? – попитах аз.

– Не – отговори той и се засмя гръмогласно. – Те бяха просто двама души, временно попаднали под влиянието на неговия чар. Той беше наел техния впряг за превозването на лечебни растения, а отделно им бе обещал, че ще им запла ти щедро, ако му помогнат да отвлече някаква млада жена.

Размахът на постъпките на нагуала Хулиан зашеметяваше въображението ми. Представих си как дон Хуан се е отбранявал от лъхачите на похот недвусмислени намеци на онези мулетари и прихнах да се смея.

Дон Хуан продължи своя разказ. Заявил на стареца най-категорично, че целият този маскаррад продължава твърде дълго – мулетарите не спирани да го задяват. В отговор Белисарио безгрижно го посъветвал да

бъде по-отзивчив, защото мъжът си е мъж, и отново се разплакал, с което напълно смаял дон Хуан, който пък за най-голямо свое учудване взел яростно да защитава жените. С такава страст записвал незавидната им участ, че сам се изплашил от себе си. Казал на Белисарио, че сегашното му положение е много по-лошо от онова, ако бил останал роб на онова чудовище.

Но старецът отново ревнол неудържимо и замърморил, че животът си е много хубав, а ниската цена, която човек трябва да плати за него, е нищо и никаква дреболия, докато чудовището ще погълне душата на дон Хуан и няма да му позволи дори да сложи край на живота си.

– Пофлиртувай с мулетарите – казал той на дон Хуан с помирително изражение. – Те са едни примитивни селяни. Ще им се да се позабавляват, а ако те натиснат на сериозно, просто ги отблъсни. Дай им да те погалят. Какво толкова има в това? – добавил той и отново заплакал неутешимо. Тогава дон Хуан го запитал защо не спира да плаче.

– Защото си роден за всичко това – отговорил той и тялото му се затресло в спазмите на плача.

Дон Хуан му благодарил за добрите чувства и за всички грижи и неприятности, които Белисарио си бил навлякъл покрай него. Казал му, че сега вече се чувства избавен и иска да си отиде.

– Изкуството на *прикриването* учи на всички номера, не обходими за твоето маскиране – казал Белисарио, без да обръща внимание на думите на дон Хуан. – И то те учи на тях така добре, че никой да не узнае, че си предрешен. За целта трябва да си безжалостен, лукав, търпелив и благ.

Дон Хуан си нямал и представа за какво му говори Белисарио. И вместо да се опита да разбере, той го помолил за някакви мъжки дрехи. Белисарио бил много отзивчив. Дал на дон Хуан стари дрехи, в случай че пак му потрѣбват, след което започнал настойчиво да го увещава да отидат заедно в Дуранго, за да се учат на магьосничество. Това бил единственият начин дон Хуан да се освободи от чудовището. Той обаче отказал, след което пак му благодарил за всичко. И така Белисарио се сбогубал с него, като неколкократно и то не леко го потупал по гърба.

Дон Хуан се преоблякъл и попитал Белисарио накъде да върви. Той му казал да държи посока на север, за да стигне следващия град. Подметнал, че може би пътищата им отново ще се пресекат, тъй като и на двамата целта им е една – по-далеч от чудовището.

Най-после свободен, дон Хуан побързал да тръгне. Изминал четири-пет мили, и едва тогава попаднал на следи от хора. Знаел, че

градът трябва да е някъде наблизо, и дори се замислил как ще си намери работа, преди да реши къде да отиде. Седнал за малко на земята да си почине, премисляйки трудностите, с които глухото, откъснато от шумния свят градче неминуемо щяло да го посрещне, когато с крайчеца на окоото си зърнал някакво раздвижване в храсталака край пътеката. Имал чувството, че някой го наблюдава. Така силно се изплашил, че рипнал на крака и хукнал да бяга по посока на градчето. Чудовището скочило след него. За малко да го докопа за врата, но не успяло на сантиметър! Дон Хуан се разпищял неистово, но навреме съобразил, обърнал се и хукнал обратно в посоката, от която бил дошъл. Чудовището го следвало по петите, като изпотрошило всички храсти по пътя си.

Дон Хуан каза, че това бил най-ужасяващият звук, който някога е чувал. Най-после зърнал мулетата в далечината и изревал за помощ.

Белисарио го разпознал и ужасен се спуснал към него с бика: „Ти-чай като жена, глупаво!“, след което му хвърлил вързопа с женските дрехи.

Дон Хуан си призна, че мигом се подчинил на тази заповед и затичал досущ като жена. Чудовището спряло да го преследва. Белисарио му казал бързо да се преоблече, докато задържал чудовището настрана.

Дон Хуан се присъединил към жената на Белисарио и подхилващите се мулетари, без да ги погледне в очите. Те свърнали назад и поели по други следи. Дни наред никой не проговорил; през това време Белисарио му дабал ежедневни уроци по женско поведение. Казал на дон Хуан, че индианките са практични жени и с лекота напипват същността на нещата, но също така са много плахи и когато нещо ги заплашва, проявяват физически признаци на страх като неспокоен поглед, изопнати устни и разширени ноздри. Всичко това се придружава от магарешки инат и нервен смях.

Белисарио карал дон Хуан да практикува умението си в областта на женското поведение във всеки град, през който минавали. А дон Хуан искрено вярвал, че той го обучава за актьор. Но Белисарио твърдял, че го обучава в изкуството на *прикриването*. *Прикриването* било изкуство, приложимо за всички случаи, като съществували четири стъпки за овладяването му: безжалост, лукавство, търпеливост и благодет.

Почувствах нужда да го прекъсна още веднъж.

– Но *прикриването* не се ли учи в състояние на повишено съзнание? – попитах аз.

– Разбира се – отговори той, като се ухили. – Но ти трябва да разбереш, че за някои хора носенето на женски дрехи е вратата към

повишеното съзнание. Всъщност подобни средства са по-ефективни, отколкото преместването на събирателната точка, но пък са много по-трудни за организиране.

Дон Хуан каза, че благодетелят му го обучавал всеки ден на четирите състояния на *прикриване*, като особено държал на това дон Хуан да разбере, че безжалостността не трябва да бъде грубиянщина, лукавството – жестокост, търпението – безгрижие, а благостта – глупащина. Тези четири стъпки, тези четири настроения трябвало да бъдат практикувани и усъвършенствани до онази степен на изтънченост, когато стават незабележими за околните. Според него жените били родени *прикривачи* и затова твърдеше, че единствено предрешен в женски дрехи мъжът може наистина да изучи изкуството на прикриването.

– Ходехме с него на всеки пазар във всеки град, през който то минавахме, и там аз тръгвах да се пазаря с когото ми падне – продължи дон Хуан. – Моят благодетел имаше навика да стои някъде встрани и да ме наблюдава. „Бъди безсърдечен, но обаятелен – повтаряше ми той. – Бъди лукав, но приятен. Търпелив, но активен. Благ, но фатален. Само жените могат да го правят. Опитва ли се мъж, веднага си личи, че се превзема.“

И като че ли за да провери дали дон Хуан е постоянно нащрек, човекът чудовище се появявал от време навреме. Докато пътували, дон Хуан често попадал на неговите следи. А понякога и го виждал, най-често, след като Белисарио му намачквал яко гърба – уж, за да премахне острата нервна болка в основата на врата му. Дон Хуан се засмя и рече, че тогава дори и не подозирал, че по този начин бил вкарван в състояние на повишено съзнание.

– Цял месец мина, докато стигнем до град Дуранго – каза дон Хуан. – През този месец имах възможността за кратко време да изпробвам четирите състояния, четирите настроения на *прикриването*. Наистина това не ме промени кой знае колко, но затова пък ми даде възможност поне малко да разбере какво е това да си жена.

ЧЕТИРИТЕ НАСТРОЕНИЯ НА ПРИКРИВАНЕТО

Дон Хуан ми каза да седна там, при онази стара наблюдателница, и като използвам тласъка на земята да раздвижа събирателната си точка, за да си припомня други състояния на повишено съзнание, в които той ме бил учил да се *прикривам*.

– През последните няколко дни споменавах много пъти четирите настроения на *прикриването* – подзе отнобо той. – Споменавах безжалоствостта, лукавството, тър-пеливостта и благостта с надеждата, че може да си спомниш какво съм те учил за тях. Щеше да бъде прекрасно, ако можеше да използваш тези четири настроения като своеобразни пътеводители, които да те въведат в състояние на едно всеобхватно тотално припомняне.

Като че за един безкрайно дълъг миг той замълча. После каза нещо, което не би трябвало да ме изненадва, но ме изненада. Каза, че ме е учил на четирите настроения на *прикриването* в Северно Мексико с помощта на Висенте Медрано и Силвио Мануел. Не доуточни, а остави словата да се запечатат в съзнанието ми. Опитах се да си пропомня, но накрая се предадох и ми се прииска да извивам, че не мога да помня нещо, което никога не се е случвало.

Докато се мъчех да заглуша собствения си протест, в главата ми започнаха да преминават тревожени мисли. Знаех, че дон Хуан не го беше казал само за да ме подразни. Както винаги, когато исках да си спомня състоянието на повишено съзнание, ме завладяваше мисълта, че в действителност между отделните случаи, които бях изживял под негово ръководство, няма пряка връзка. Тези случаи не бяха взаимно свързани така, както са навързани една за друга случките от моето обичайно ежедневие. Беше съвсем вероятно той да е прав, в света на дон Хуан аз не момеех да съм сигурен в каквото и да е.

Опитах се да изкажа съмненията си, но той не искаше и да чуе, само ме подканяше да си припомня. Междувременно вече съвсем се бе стъмнило. Беше излязъл вятър, но не усещах студ. Дон Хуан ми бе дал един плосък камък, за да го сложа върху гърдите си. Усещането ми за всичко наоколо бе крайно изострено. Почувствах едно внезапно подръпване, което не беше нито външно, нито вътрешно, а по-скоро усещане за продължително придърпване о някаква неизвестна част от мен самия. Изведнъж започнах да си спомням с пределна яснота една среща, която бях имал преди години. Спомнях си случките и хората така живо, че чак се уплаших. Побиха ме ледени тръпки.

Разказах всичко това на дон Хуан, който с нищо не показва да се е впечатлил или развълнувал. Само ми каза да не се поддавам на духовен или физически страх.

Моето припомняне беше така отчетливо, сякаш наново преживявах старата случка. Дон Хуан мълчеше. Дори не поглеждаше към мен. Бях се вцепенил. Усещането за вцепенение постепенно отмина.

Повторих въпроса, който винаги задавах на дон Хуан, когато ми се случваше да си спомня нещо, което не съществуваше в последователността от спомени в съзнанието ми.

– Но как е възможно? – попитах дон Хуан. – как съм могъл да забравя всичко това?

И както винаги при подобни случаи той отново потвърди същите неща.

– Този вид запомняне или забравяне няма нищо общо с обикновената памет – увери ме той. – Свързан е с движението на събирателната точка.

И въпреки че съм притежавал цялостното познание за това какво е *намерението*, аз все още не съм го владеем. Познаването на *намерението* означавало, че човек по всяко време може да обясни това познание или да го приложи. Нагуалът чрез силата на позицията си бил длъжен да ръководи своето познание именно по този начин.

– Какво си припомни? – запита ме той.

– Онзи първи път, когато ми разказа за четирите настроения на *прикриването* – отвърнах аз.

Някои процеси, неподлежащи на обяснение чрез изрази от моето обичайно съзнание за света, бяха отприщили спомен, който само до преди минута не съществуваше. И аз си припомних цяла поредица от случки, които бяха станали преди много години.

Тъкмо си тръгнах от дон Хуановата къща в Сонора, богато той поиска да се срещнем следващата седмица по обяд покрай американската граница в Ногалес, щата Аризона, в автобусната станция на Грейхаунд.

Пристигнах близо час по-рано от уреченото време, Той стоеше до вратата на чакалнята. Поздравих го. Той обаче не ми отвърна, а бързо ме дръпна встрани и ми прошепна, че трябвало да извадя ръцете си от джобовете. Бях като гръмнат. Не ми даде време да отговоря, като каза, че „дюкянт“ ми е отворен и недвусмислено личало, че съм сексуално възбуден.

Скоростта, с която посегнах да се прикрия, беше направо изумителна. Преди да осъзная, че това е една недодялана шега, вече бяхме на улицата. Дон Хуан се смееше, като здравата ме потупваше по гърба. Внезапно открих, че съм в състояние на повишено съзнание.

Влязохме в някакво кафене и седнахме. Съзнанието ми беше така избистрено и ясно, че исках да огледам, да видя същината на нещата.

– Не хаби енергия! – нареди ми дон Хуан със строг тон. – Доведох те тук, за да разбера дали можеш да ядеш, когато събирателната ти

точка е преместена. Не се опитвай да правиш нещо повече от това.

След известно време обаче някакъв човек седна от другата страна на масата срещу мен и цялото ми внимание изведнъж се оказа приковано върху него.

– Движи очите си в кръг – нареди ми дон Хуан. – Не гледай към човека.

Открих, че просто ми е невъзможно да отместя поглед от човека. Почувствах се раздразнен от дон Хуановите нареждания.

– Какво *виждаш!* – дочух гласа на дон Хуан.

Виждах сияен пашкул от прозирни криле, които бяха загърнати около сърцевината на пашкула. Крилето се разтвориха, припърхаха за миг, отделиха се от пашкула, свлякоха се долу и вече бяха заменени от нови криле, които повториха същите действия.

Без да ме пита, дон Хуан завъртя стола ми така, че се озовах с лице към стената.

– Каква загуба – каза той и тихичко въздъхна, след като ми описах какво бях *видял*. – Изхабил си почти цялата си енергия. Стегни се! Войнът трябва да умее да се съсредоточава. На кого са му притрябвали криле около сияен пашкул!

Каза, че повишеното съзнание е като своеобразен трамплин. От него човек може да отскочи към безкрая. Веднъж вече отместена, събирателната точка или отново се връща в позиция, много близка до обичайната, или продължава да се движи към безкрая.

– Хората и не подозират съществуването на тайнствената сила, която носят у себе си – продължи той. – В този момент например ти можеш да стигнеш безкрая. Ако продължаваш така с това твоё безсмислено поведение, можеш да тласнеш събирателната си точка отвъд една определена граница, откъдето връщане назад няма.

Разбирах опасността, за която ми говореше, или по-скоро имах физическото усещане, че се намирам на ръба на пропаст и ако само още малко се наклоня напред, ще падна в нея.

– Събирателната ти точка се придвижи към състоянието на повишено съзнание – продължи той, – защото ти прехвърлих от моята енергия.

Продължихме да се храним в пълно мълчание. Дон Хуан не ми позволи да пия кафе, нито чай.

– Докато използваш моята енергия – каза той, – не си в собственото си време. Ти си в моето, а аз пия вода.

Докато се връщахме към колата ми, взе да ми се гади. Почувствах замайване и за малко да падна. Беше усещане, подобно на онова, когато

за първи път ходиш с очила.

– Дръж се – каза дон Хуан с усмивка. – Там, където отиваме, ще трябва да бъдеш изключително точен.

Каза ми да пресека международната граница в града-близнак Ногалес, Мексико, който наполовина принадлежи на САЩ, а другата – на Съединените мексикански щати. Докато карах, ме напътстваше накъде да свия, кога да направя ляв или десен завой, с каква скорост да карам и т.н.

– Тук всичко ми е познато – сопнах му се аз. – Кажи ми къде отиваш и аз ще те закарам. Все едно, че съм такси.

– Добре – каза той. – Откарай ме на Хевънуорд Авеню хиляда петстотин седемдесет и три.

Не знаех къде се намира тази Хевънуорд Авеню, а и дали въобще наистина съществува такава улица. Всъщност имах чувството, че той просто си е измислил този адрес, за да ме обърка. Замълчах.

В искрящия му поглед се таеше лек присмех.

– Егоманията е истински тиранин – каза той. – Трябва да полагаме непрестанни усилия, за да я свалим от трона ѝ.

Продължи да ми дава напътствия как да карам. Накрая ме помоли да спра пред едноетажна светлобежова ъглова къща в богаташки квартал.

В къщата имаше нещо, което веднага привлече погледа ми: алея от дебел слой дребен чакъл в цвят охра я обикаляше околоръст. Масивната улична порта, рамките на прозорците и первазите бяха боядисани също в цвят охра – същия като на чакъла от алеята. Всички прозорци от фасадата бяха затборени с жалузи. Къщата по всичко приличаше на типичен среднобуржоазен дом.

Слязохме от колата. Дон Хуан тръгна напред. Когато стигнахме до вратата, той нито почука, нито отключи, а тя се отвори безшумно на смазаните си панти, при това събсем сама, поне доколкото успях да забележа.

Дон Хуан бързо влезе. Не ме покани, но аз го последвах. Исках да видя кой е отборил вратата отвътре, но... там нямаше никой.

Върешността на къщата действаше успокоително. По гладките чисти стени не висяха никакви картини. Липсваха рафтове за книги и стенни аплици. Златистожълтият цвят на кахлените плочки, с които бе покрит подът, приятно контрастираше с мръснобялото на стените. Намирахме се в малко и тясно антре, което водеше към просторна дневна с висок таван и тухлена камина в единия край. Половината от

помещението беше абсолютно празна, но другата, откъм камината, бе заета от скъпа гарнитура, разположена в полукръг: два големи бежоби дивана по средата, а от двете им страни – две кресла, тапицирани с плат в същия цвят. Между тях се намираше солидна кръгла дъбова масичка за кафе. Съдейки по всичко, което бях видял около къщата, хората, обитаващи този дом, изглежда, бяха заможни, но скромни. И явно обичаха да се събират около огъня. Двама души, на възраст около петдесет и пет години, седяха в креслата, когато влязохме, те станаха. Единият беше индианец, а другият – латиноамериканец. Дон Хуан ме представи първо на индианеца, който стоеше по-близо до мен.

– Това е Силвио Мануел – ми каза дон Хуан. – Той е най-добрият и опасен магьосник от моята група и освен това – най-загадъчният.

Чертите на Силвио Мануел напомняха стенните фрески на дребните май. Кожата му беше бледа, почти жълта. Помислих си, че прилича на китаец. Очите му бяха дръпнати надолу. Бяха големи, черни и искрящи. Имаше голобрадо лице. Косата му беше катраненочерна, на места прошарена, имаше високи скули и пълни устни. На ръст бе около метър и седемдесет, слаб, жилив, облечен в жълта спортна фланелка, кафяв дочен панталон и тънко бежово яке. Съдейки по облеклото и маниерите му, изглежда, във вените му течеше и мексиканска, и американска кръв.

Усмехнах се и протегнах ръката си на Силвио Мануел, но той не я пое. Само леко кимна.

– А това е висенте Медрано – каза дон Хуан, обръщайки се към другия. – Най-знаещият и най-старият от моите съратници. Стар, но не в смисъл на възраст, а защото е бил първият ученик на моя благодетел.

Висенте също кимна едва-едва и не каза нито дума. Беше малко по-висок от Силвио Мануел и също така жилив. Имаше розоба кожа и спретнато подрязана брада и мустаци. Чертите му бяха изящни: фин, красиво избаян нос, малка уста с тънки устни. Рунтавите му тъмни вежди контрастираха с прошарената брада и коса. Очите му бяха кафяви и също така искрящи. Те се смееха, въпреки намръщеното му изражение.

Беше скромно облечен в лек зеленикав костюм и свободно отворена на врата спортна риза. И той имаше вид на мексикано-американец по произход. Предположих, че е собственикът на къщата.

В сравнение с него дон Хуан изглеждаше като индианец-неон. Сламената му шапка, износените му и подпетени обувки, овехтелият сивокафяв панталон и карираната риза бяха като на някой градинар или сезонен работник.

Като ги гледах тримата един до друг, ми хрумна, че дон Хуан

нарочно се е маскирал по този начин. У мен се зароди абсурдната идея, че дон Хуан е ръководител на тайна операция, командир, който при цялото си старание не успява да прикрие дългогодишния си опит на предводител.

Също така имах усещането, че и тримата са горе-долу на една възраст. Въпреки че дон Хуан изглеждаше по-стар от другите двама, но за това пък безкрайно по-силен.

– Мисля, вече знаете, че Карлос много обича да си угажда – каза дон Хуан с най-сериозно изражение. – Повече дори и от нашия благодетел. Уверявам ви, че ако има човек, който да взема угаждането на сериозно, то това е Карлос.

Аз се разсмях, но никой не ме последва. Двамата мои нови познаници ме наблюдаваха със странен блясък в очите.

– Несъмнено ще образувате забележително трио – продължи дон Хуан. – Най-старият и най-знаещият, най-опасният и най-могъщият и най-угаждащият си.

Те отново не се разсмяха. Продължаваха да ме разглеждат, докато накрая се смутих. След това висенте пръв се обади.

– Аз не знам защо си го довел в къщата – каза той със сух режеш тон. – Нямаме полза от него. Изхвърли го в задния двор.

– И го вържи – добави Силвио Мануел. Дон Хуан се обърна към мен.

– Хайде – каза меко той и с отривисто кимване на глава посочи към задния двор.

Беше повече от очевидно, че двамата мъже не ме харесаха. Не знаех какво да кажа. Бях силно ядосан и засегнат, но тези чувства бяха някак си притъпени от състоянието ми на повишено съзнание, в което се намирах.

Отидохме в задния двор на къщата. Дон Хуан небрежно измъкна отнякъде въже, изплетено от тънки кожени ремъци, и със страхотна бързина го омота около врата ми. Движенията му бяха така ловки и чевръсти, че само след миг, преди още да разбере какво става, бях прибързан за врата като куче към една от двете каменни колони, поддържащи масивния навес над задния портал.

Дон Хуан поклати глава в знак на примирение и се отправи обратно към къщата, а аз се развихах след него да ме развърже. Въжето обаче така ме пристягаше, че не можех да крещя с все сила.

Не исках да побябрявам на случилото се. Овладях гнева си, доколкото успях, и се опитах да развържа възела на врата. Той беше така затегнат,

сякаш кожените ремъчета бяха залепени един за друг. Изпочупих си ноктите, опитвайки се да ги разслабя. Целият треперах от ярост и ръмжих глухо като дибо животно, безсилно да разкъса оковите си. Тогава сграбчих въжето, прекарах го под мишниците си и като запънах крак о колоната, задърпах с все сили. Но въжето се оказа прекалено здраво за моите мускули.

Почувствах се унижен и изплашен. Страхът породил у мен миг на трезвост. Знаех, че бях позволил на дон Хуановото измамно излъчване за разсъдливост да ме заблуди. Прецених положението си, доколкото можах, обективно и видях, че няма друг начин да се освободя, освен като прережа коженото въже. Започнах неистово да го трия в острия ръб на каменната колона. Надявах се, че ако успея да претъркам въжето, преди някой от тримата да дойде, ще имам шанса да изтичам до колата си и да изчезна оттук завинаги.

Трих го, пуфтейки, целият плувнал в пот, докато накрая почти го претрих. Тогава запънах отново единия си крак о колоната, засуках въжето около ръцете си и отчаяно го задърпах, докато накрая то изплюща и се скъса. Аз залитнах неудържимо и влетях право през отворената врата в къщата.

Дон Хуан, висенте Медрано и Силвио Мануел стояха прави по средата на стаята и ръкопляскаха.

– Какво драматично завръщане! – каза висенте и ми по мोगна да стана. – Успя да ме заблудиш. Не мислех, че си способен на подобно изригване.

Дон Хуан се приближи до мен и пререза възела, освобождавайки брата ми от останалото парче въже.

Целият треперех от страх, напрежение и гняв. С несигурен глас попитах дон Хуан защо ме измъчва така. Тримата се засмяха и в този момент изглеждаха всичко друго, но не и страховити.

– Искахме да разберем що за човек си в действителност – каза дон Хуан.

Той ме отведе до едното от канапетата и учтиво ме покани да седна, висенте и Силвио Мануел се бяха разположили в креслата, а дон Хуан се настани с лице към мен на отсрещния диван.

Засмях се нервно, но вече не ме плашеше нито ситуацията, в която се намирах, нито дон Хуан или неговите приятели. И тримата ме наблюдаваха с неподправено любопитство. Висенте се усмихваше непрекъснато, въпреки че пра-еше неуспешни опити да изглежда сериозен. Силвио Мануел ритмично поклащаше глава и ме наблюдаваше изпитателно.

Очите му ме гледаха, но погледът му сякаш минаваше през мен, отправен някъде отвъд.

– Завързахме те – продължи дон Хуан, – защото искахме да разберем дали си благ, търпелив, безжалостен или лукав. Открихме, че не си нито едно от тези неща. Ти по-скоро си един угаждач, точно както и предполагах. Ако не беше угодил на раздражението си, сигурно щеше да забележиш, че оня „страхотен“ възел на въжето, което опасваше врата ти, е фалшив. Само като го подръпнеш, и той се развързва. Висенте измайстори този възел, за да занася с него приятелите си.

– А вместо това ти разкъса въжето с ярост. За благодетел у теб и дума не може да става – каза Силвио Мануел.

За момент се умълчаха, а после започнаха да се смеят.

– Нито пък си безжалостен и лукав – продължи дон Хуан.

– Ако беше, лесно щеше да разделиш двете половинки⁴ на възела и да избягаш заедно с ценното кожено въже. Нито пък си търпелив. Ако беше такъв, щеше да похленчиш, да поплачеш и в един момент да разбереш, че на стената висят чифт ножици, с които можеше да прережеш въжето буквално за две секунди и да си спестиш цялата тази агония и напрежение.

– При това положение ти не момееш да се научиш да бъдеш бесен или тъп – ти вече си такъв! Но можеш да бъдеш научен да си безжалостен, лукав, търпелив и благ.

Дон Хуан ми обясни, че безжалостността, лукавството, търпеливостта и благодетелта са същността на *прикриването*. Те представлявали основите, които трябва да бъдат най-внимателно изучени с всичките им подразделения.

Със сигурност думите му бяха адресирани към мен, но той говореше с очи, обърнати към Висенте Медрано и Силвио Мануел, които го слушаха съсредоточено и от време на време поклащаха глава в знак на съгласие. Дон Хуан наблегна неколкократно, че усвояването на *прикриването* е едно от най-трудните неща, които извършват магьосниците. И настоя, че е без значение какво си мисля аз или пък какво вършат те самите, за да ме учат на *прикриване*, защото техните действия били продиктувани от безупречност.

– Бъди уберен, че ние знаем какво вършим. Нашият благодетел, нагулт Хулиан, се погрижи за това – каза дон Хуан и тримата отново избухнаха в онзи гръмоуен смях, от който аз се чувствах ужасно неловко.

4. Фиктивен възел около копче „тик-так“. – Б. пр.

Просто не знаех какво да мисля!

Дон Хуан уточни, че на един страничен наблюдател по-ведението на магьосниците може да се стори направо злонамерено, но всъщност то е винаги безупречно.

– Как можеш да направиш разликата, след като си от другата страна на барикадата? – попитах го аз.

– Злонамерените действия се предприемат от хората за лична облага – каза той, – докато магьосниците имат една по-далечна цел, предопределяща действията им, която няма нищо общо с личната облага. Фактът, че техните действия им доставят удоволствия, не трябва да се счита погрешно за облага. По-скоро това е черта от характера им. Обикновеният човек върши неща само ако от това има някаква изгода или поне възможност за изгода. Воините казват, че вършат нещо не заради изгодата, а заради духа.

Замислих се върху думите му. Да действаш без оглед на ползата, бе наистина странна идея. Самият аз бях отгледан и възпитан да вярвам, че за всяка добре свършена работа се полага възнаграждение.

Дон Хуан сигурно бе взел мълчанието и замисления ми вид за проява на скептицизъм. Той се засмя и хвърли поглед към другите двама.

– Вземи нас четиримата например – продължи той. – Ти самият си убеден, че влагаш нещо в дадената ситуация и че евентуално ще спечелиш нещо от нея. Ако ние те ядосаме или разочароваме и се почувстваш изигран, ти можеш да прибегнеш до злонамерени действия, за да си отмъстиш. Докато ние, напротив, не таим у себе си дори и мисъл за лична изгода. Действията ни са продиктувани изцяло от безупречността – ние не можем да ти се ядосаме, нито да се разочароваме от тебе.

Дон Хуан се усмихна и ми каза, че от момента, в който сме се срещнали за първи път на онази автогара, всичко, което е направил за мен, при все че външно може и да не изглежда така, е продиктувано от безупречността. Той обясни, че му се наложило да ме постави в беззащитно положение, за да ми помогне да вляза в състояние на повишено съзнание. С тази цел ми бил казал, че „дюкянът ми е отворен“.

– Това беше начин за разтърсване – каза той, като се ухи ли. – Ние сме просто едни недодялани индианци, тъй че всичките ни изненади са някак си примитивни. Колкото по-обигран е воинът, толкова по-големи са сложността и финесът на неговите изненади. Но трябва да призная, че доста се изложихме с тази наша недодяланост, особено когато те забързахме за шията като куче.

Тримата се ухилиха и после се разсмяха тихо, сякаш в къщата

имаше и още някой, когото не искаха да безпокоят. С много тих глас дон Хуан каза, че понеже се намирам в състояние на повишено съзнание, мога да разбера по-непринудено онова, което той се готви да ми обясни относно двете изкуства: *прикриването* и *намерението*. Той ги нарече „венценолната слава на всички поколения магьосници“ – и стари, и нови, – същността на това, с което се занимават магьосниците днес, също както са се занимавали преди хиляди години. Каза, че се започва с *прикриването*. Преди да бъде предприето каквото и да е по пътя на воина, той трябва да се научи да се *прикрива*, след това – да упражнява *намерението*, и едва тогава – да премества волево своята събирателна точка.

Знаех за какво говори. Знаех, без сам да разбирам, как, какво точно може да се постигне чрез преместването на събирателната точка. Но ми липсваха думи, с които да обясня и изкажа онова, което знаех. На няколко пъти се опитах да изразя на глас пред тях моето нобо познание. Те се изсмяха на неуспешните ми опити и ме насърчиха да пробвам отново.

– Какво ще кажеш, ако аз го изрека вместо теб? – запита дон Хуан. – Вероятно мога да намеря точните думи, които искаш да използваш, но не можеш!

От погледа му заключих, че той наистина иска моето позволение. Положението ми се стори толкова нелепо, че започнах да се смея. Напълно спокойно дон Хуан ме запита отново, вследствие на което аз отново се разсмях. По изненаданото им изражение и тревожен поглед разбрах, че моята реакция им беше свършено непонятна. Дон Хуан се надигна от дивана и обяви, че съм твърде уморен и е време да се върна в лоното на обичайния свят.

– Почакай, почакай – замолих се аз. – Нищо ми няма. Просто това, че трябва да ми искаш позволение, ми се стори забавно.

– Твоето разрешение ми е необходимо – каза дон Хуан, – защото ти си единственият, който може да разреши думите, затворени вътре в теб, да бъдат извадени на бял свят. Изглежда съм сбъркал, допускайки, че ти разбираш повече, отколкото е в действителност. Думите са страхотно могъщи и важни и са магическата собственост на онзи, който ги владее. Магьосниците си знаят, че колкото по-навътре се движи събирателната точка, толкова по-голямо е усещането на човек, че притежава познание, а му липсват думи да го изкаже. Понякога събирателната точка на обикнове ните хора може да се задвижи без видима причина и без изоб що да го осъзнават, с изключение единствено на това, че им се „връзва“

езикът, объркват се и стават несигурни.

Висенте го прекъсна и предложи да съм останел с тях още малко. Дон Хуан прие и се обърна с лице към мен.

– Първият принцип на *прикриването* е, че воинът *прикрива* себе си – каза той. – Той *прикрива* себе си безжалосно, лукаво, търпеливо и благосърдечно.

Идваше ми да се разсмея, но той не ми даде време за това. Много сбито и кратко определи *прикриването* като изкуство за използване на поведението по необикновени начини за специфични цели. Той каза, че нормалното човешко държане в ежедневието е една рутинна. Всяко държане, което е извън рутината, предизвиквало необичаен ефект върху цялото ни същество. Именно този необичаен ефект бил онова, което магьосниците търсели, защото той бил кумулативен.

Поясни, че магьосниците ясновидци от древността чрез *виждане* първи забелязали, че необичайното държане предизвиква вибрация в събирателната точка на човека. Скоро след това открили, че ако непривичното държане се практикува систематично и бъде мъдро насочвано, то в района сметка кара събирателната точка да се движи.

– Истинското предизвикателство за онези магьосници ясновидци – продължи дон Хуан – било откриването на системата на поведение, която да не бъде нито ограничена и затворена, нито пък излишно усложнена, но която да съчетава в себе си нравствеността и чувството за красота, отличаващи магьосниците ясновидци от обикновените магьосници.

Той спря да говори и тримата заедно се вгледаха в мен, като че ли търсеха признаци на умора в очите и по лицето ми.

– Всеки, който успее да премести своята събирателна точка на нова позиция, е магьосник – продължи дон Хуан. – И от тази нова позиция той може да прави всякакви добрини или злини на околните. Следователно да си магьосник е като това да си обушар или, да речем – хлебар. Целта на магьосниците ясновидци е да отидат отвъд това ниво. А за да го сторят, те се нуждаят от нравственост и красота.

Дон Хуан каза, че за магьосниците ясновидци *прикриването* е основата, а върху нея е изградено всичко друго, което те бършат.

– Някои магьосници не са съгласни с термина *прикриване* – продължи той, – но названието се е наложило, защото предполага потайно поведение. Наричат го още „изкуство на притаяването“, но този термин е също толкова неудачен. Ние самите поради невоинствения си темперамент го наричаме „изкуство на контролирано безумие“. Ти можеш да го наричаш както пожелаеш. Ние обаче ще продължим да го назоваваме с

термина „прикриване“, защото е така леко да се каже „прикривч“, а, както благодетелят ми казваше навремето, „Така мъчително е да се изрече «творец на контролирано безумие».“

При споменаването на благодетеля им те се разкикотиха като деца.

Разбирах дон Хуан прекрасно. Нямах никакви въпроси или съмнения, но имах усещането, че трябва да се вкопчвам във всяка дума, която той произнася, за да вникна в това, което казва. Иначе мислите ми щяха да го изпреварват.

Забелязах, че очите ми са вторачени в движенията на неговите устни, а ушите ми напрегнато се мъчат да уловят всеки звук от думите му. Но щом осъзнах това, вече не можех да го следя, концентрацията ми се наруши. Дон Хуак продължаваше да говори, ала аз вече не го слушах. Чудех се какво ли би било да се живее непрекъснато в състояние на повишено съзнание. Питам се каква ли би била цената, за да оцелееш? Дали човек може да оценява по-правилно ситуацияите? Дали ще реагира по-бързо от обикновения човек, или пък ще е по-интелигентен?

Дон Хуан избеднъж спря да голори и ме запита какво мисля.

– Аа, ти си все така пресметлив – въздъхна той, след като му разрих мислите си. – А аз си въобразявах, че в със тояние на повишено съзнание твоят темперамент ще стане по-артистичен, някак си по-мистично насочен.

Дон Хуан се обърна към Висенте и го помоли да отговори на моя въпрос. Висенте се изкашля и изтри потта от ръцете си, като ги отърка о бедрата. Имаше вид на човек в апогея на сценична треска. Испитах съжаление към него. Мислите в главата ми се завъртяха в шеметен бяг. И когато го чух да мънка, мислите ми изваяха образ – образа на бащината ми плахост, който аз постоянно носех в съзнанието си, неговия страх от хората. Но преди да успее да му се поддам, очите на Висенте заискриха с някакво странно вътрешно сияние. Той направи комично-сериозна гримаса и заговори с авторитетен тон и професионален маниер.

– Отговорът на твоя въпрос е – каза той, – че не съществува цена за оцеляване в състоянието на повишено съзнание, иначе цялото човечество би се втурнало натам. При все че няма такава опасност, защото е много трудно да навлезеш в него. Винаги обаче съществува един минимален шанс някой обикновен човек да успее да навлезе в такова състояние. Ако все пак това стане, той успява порядъчно да се обърка, а понякога – дори и непоправимо.

И тримата избухнаха в гръмогласен смях.

– Магьосниците тбърдят, че повишеното съзнание е вратата към

намерението – каза след малко дон Хуан. – И те го използват именно така. Помисли върху това.

Опулих се насреща им. Устата ми беше широко отворена и чувствах, че ако остане така, може би ще успея да разреша загадката. Затворих очи и отговорът се появи пред мен. Почувствах го! Не го измислих. Но не можех да го „облека“ в думи, колкото и да се стараех.

– Ето – каза дон Хуан, – стигна до още един магьоснически отговор съвсем сам, но все още нямаш достатъчно енергия, за да го изгладиш и да изразиш с думи.

Усещането, което изпитвах тогава, беше повече от това просто да не мога да изразя мислите си. Сякаш преживявах нещо, което бях забравил от векове. Не знаех какво усещах, защото все още не бях се научил да говоря и следователно ми липсваха възможности да прехвърля чувствата си в мисли.

– Мисленето и изказването точно на онова, което искаш да кажеш, изисква огромно количество енергия – каза дон Хуан, като с това разруши моето усещане.

Силата на представата ми бе така голяма, че забравих как бе започнало всичко. Зяпнах смаяно дон Хуан и си признах, не нямам дори и представа какво сме говорили или правили само допреди миг. Спомнях си случката с коженото въже и думите на дон Хуан непосредствено след това, но не можех да върна чувството, което изпитвах само преди секунда.

– Вървиш по погрешен път – каза дон Хуан. – Мъчиш се да си спомниш определени мисли по начина, по който го правиш обикновено, но в случая положението е различно. Преди миг си имал всепогдъщащо усещане, че знаеш нещо изключително. Подобни усещания не могат да се възвърнат чрез паметта. Трябва да си ги припомниш, като ги *възнамерши* – да се върнат обратно.

Той се извърна към Силвио Мануел, който се бе изтегнал в едно от креслата, като беше изпънал краката си под ма-сичката за кафе. Силвио Мануел се втренчи в мен. Очите му искряха като два къса черен обсидиан. Без да потрепне, той извика като креслива птица: „Намерение!!! Намерение!!! Намерение!!!“

С всеки нов крясък гласът му ставаше все по-нечовешки и пронизителен. Космите по врата ми се изправиха. Почувствах как цялата ми кожа настръхва. Съзнанието ми обаче, вместо да се вкопчи в страха, който изпитвах, се насочи право към възвръщане на чувството, което бях имал. Но преди още да успея да го вкуся докрай, усещането рязко

нарасна и се преобразува в нещо друго. И тогава разбрах не само защо повишеното съзнание се счита за вратата към *намерението*, но и какво представлява самото *намерение*. Разбрах още, че това познание не може да бъде изразено в думи. То беше там, открито за всички. То беше там, за да бъде почувствано, използвано, но не и обяснено. Човек можеше да навлезе в него, сменяйки нивата на съзнание; следователно повишеното съзнание представляваше своеобразен „вход“. Но дори и „входът“ не се поддаваше на обяснение. Човек можеше само да го използва.

Има още една част от познанието, която нахлу в мен през онзи ден, без каквато и да е предварителна подготовка, а именно – че естествено-то познание на *намерението* е на разположение на всеки, но управлението му принадлежи само на онзи, който успее да го усвои.

Вече се чувствах ужасно уморен и несъмнено като резултат от това моето католическо възпитание си каза тежката дума в този момент. За миг повярвах, че *намерението* е Господ.

Това и казах на дон Хуан, висенте и Силбио Мануел. Те се разсмяха. С чувство на висок професионализъм висенте каза, че това е изключено, защото *намерението* е сила, която не подлежи на описание, а още по-малко на представяне.

– Не бъди самонадеян – каза ми дон Хуан строго. – Не се опитвай да размишляваш на основата на първи и засега единствен опит. Изчакай, докато започнеш да управляваш своето познание, пък тогава решавай кое какво е.

Припомнянето на четирите състояния на прикриването ме изтощи. Свърхдраматичният резултат от това бе нещо повече от обикновено безразличие. Нямах да се раз-тревожа ни най-малко, ако аз или дон Хуан бе паднал мъртъв. Беше ми все едно дали щяхме да висим край древната наблюдателница цяла нощ, или щяхме да тръгнем обратно в непрогледния мрак.

Дон Хуан бе изпълнен с разбиране към мен. Той ме отведе за ръка, все едно, че бях спял, по една грамадна канара и ми помогна да седна и да се облегна на нея. Препоръча ми да оставя естествения сън да ме върне в нормалното състояние на съзнание.

ВРЪХЛИТАНЕТО НА ДУХА

ВИЖДАНЕ НА ДУХА

Веднага след късната закуска, докато все още бяхме на масата, дон Хуан ме осведоми, че сме шели да прекараме нощта в магьосническата пещера и затова трябвало да тръгваме. Каза, че трябва отново да седна там, в пълна тъмнина, за да дам възможност на скалната структура и на магьосническото *намерение* да преместят събирателната ми точка.

Надигнах се от столът си, но той ме спря. Имало нещо, което искал да ми обясни преди това. Изтегна се, качи краката си върху седалката на единия от столовете и удобно се отпусна назад.

– Като те виждам в дълбочина – каза дон Хуан, – все по-вече и по-вече забелязвам колко много си приличате с моя благодетел.

Усетих такава заплаха, че не го оставих да продължи, казах му, че не мога да си представя какви са тези прилики, но че ако такива съществуват (възможност, която съвсем не ми вдъхваше увереност), по-добре да ми ги каже, за да мога да ги коригирам или избегна.

Дон Хуан се разсмя така, че сълзи му излязоха на очите.

– Една от тези прилики е, че когато ти действаш, действаш много добре – каза той, – но когато мислиш, винаги се препъваш. При моя благодетел положението бе същото. Не го биваше много в мисленето.

Тъкмо да му отвърна, че не виждам нищо нередно в мисленето си, когато съзрях дяволити огънчета в очите му. Замълчах изтръпнал. Дон Хуан забеляза промяната и се засмя с нотка на изненада в гласа. Сигурно не бе очаквал такава реакция.

– Това, което искам да ти каже, е, че имаш проблеми в разбирането на духа само когато мислиш за него – продължи той с укорителна усмивка на лицето. – Но виж, когато действаш, духът ти се разкрива с лекота. При моя благодетел положението беше същото.

Преди да тръгнем за пещерата, ще ти разкажа една история за моя благодетел и за четвъртото абстрактно ядро. Магьосниците вярват, че до самия миг на връхлитането на духа всеки от нас може да се отдалечи от духа, но не и след това.

Дон Хуан повдигна вежди, с което искаше да ми каже да се замисля върху току-що казаното.

– Четвъртото абстрактно ядро е главният удар на връхлитането на

духа – подзе той. – Четвъртото абстрактно ядро е акт на откровение, на разбулване. Тук духът се разкрива пред нас. Магьосниците твърдят, че духът лежи в засада и внезапно връхлита върху нас – неговите жертви. Магьосниците казват, че връхлитането на духа е винаги завоалирано. То става и при все това изглежда като че ли изобщо не се е случвало.

Притесних се. Тонът на дон Хуановия глас ми носеше усещането, че се готви всеки момент да ми сервира нещо неочаквано.

Попита ме дали си спомням момента, в който духът е връхлетял върху мен, за да запечата постоянната ми преданост към абстракта.

Нямах и представа за какво говори.

– Има един праг, който, след като веднъж бъде прекрачен, връщане назад няма – каза той. – Обикновено от момента, в който духът почука, минават цели години, преди чиракът да стигне до този праг, въпреки че понякога прагът бива достиган почти веднага. Случаят на моя благодетел е един пример за това.

Дон Хуан каза, че всеки магьосник е длъжен да пази в себе си ясен спомен за прекрачването на въпросния праг, за да може да си напомня отвреме навреме за своето ново състояние на перцептуален потенциал. Обясни, че за да достигне този праг, човек не трябва на всяка цена да бъде чирак по магьосничество и че единствената разлика между един обикновен човек и един магьосник в подобни случаи е в това кой къде поставя ударението. Магьосникът наблюдава върху прекрачването на тази граница и използва спомена от събитието като своеобразна мерна единица за сравнение, докато обикновеният човек не преминава този праг и прави всичко възможно да забрави за него.

Казах на дон Хуан, че не съм съгласен с него, защото не мога да приема, че има само един праг за прекрачване.

Дон Хуан вдигна недоумяващ поглед към небето и тръсна глава в престорено отчаяние. Продължих да излагам своите доводи, но не за да се заяждам с него, а за да си изясня нещата. Но бързо изгубих желанието си, внезапно ме завладя усещането, че се плъзгам по някакъв тунел.

– Магьосниците твърдят, че четвъртото абстрактно ядро се появява, когато духът прекъсне веригите ни за са-мопреценка – каза той. – Прекъсването на нашите вериги е нещо чудесно, но също така и много нежелано, защото никой не иска да бъде свободен.

Усещането за плъзгане през тунел продължи още малко и след това всичко ми стана ясно. Започнах да се смея. Странното прозрение, затворено вътре в мен, изскочи навън под формата на смях.

Дон Хуан, изглежда, четеше мислите ми като на книга.

– Какво странно усещане: да разбираш, че всичко, което мислим, всичко, което казваме, зависи от позицията на събирателната ни точка – отбеляза той.

Точно това си мислех и точно заради това се смеех.

– Зная, че в този момент твоята събирателна точка се е преместила – продължи той – и ти си разгадал тайната на нашите вериги. Те ни държат в плен, но приковавайки ни към удобната ни позиция на самопреценка, ни закрилят от яростните набези на неизвестното.

Намирах се в един от онези необичайни мигове, когато всичко, свързано с магьосническия свят, ми изглеждаше кристално ясно. Разбирах всичко!

– След като веднъж вече веригите ни са прекъснати – продължи той, – ние повече не сме приковани към грижите и проблемите на ежедневието, все още сме в него, но вече не му принадлежим. За да му принадлежим, трябва да споделя ме хорските тревоги, а без вериги, които да ни обвързват, ние не можем да го сторим.

Дон Хуан каза, ме навремето нагуалът Елиас му бил обяснил, че онова, което отличава нас, обикновените хора, е, че ние всички имаме една метафорична кама и това са тревогите, които произтичат от нашата самопреценка. С тази кама ние се разрязваме и кървим и смисълът на нашите вериги на самопреценка е да ни дадат усещането, че кървим заедно, че сме участници в нещо прекрасно, а именно нашата човешчина. Но ако бяхме ги проучили, щяхме да открием, че всъщност кървим самотни, че не участваме в нищо, че всичко, което вършим, всъщност е да си играем с нашата лесно стговорчива, въображаема и изкуствена преценка.

– Магьосниците са извън света на ежедневните дела – продължи дон Хуан, – защото вече не са жертви на своята самопреценка.

След това дон Хуан поде разказа си за своя благодетел и връхлитането на духа. Той каза, че историята започнала направо от момента, в който духът почукал по вратата на младия актьор.

Прекъснах дон Хуан и го запитах защо, когато споменава нагуала Хулиан, постоянно използва изрази като „млад човек“ и „млад актьор“.

– По времето, когато се е разигравала тази история, той не е бил още нагуал – отговори дон Хуан. – Бил е млад актьор, в моя разказ аз не мога да го наричам просто Хулиан, защото за мен той винаги е бил „нагуалът Хулиан“. В знак на уважение към целия му живот, отдаден на безупречността, ние, неговите ученици, винаги слагаме пред името му думата „нагуал“.

Дон Хуан отново подхвана своя разказ. Каза, че нагуалът Елиас спрял смъртта на младия актьор, прехвърляйки го в състояние на повишено съзнание, и през последвалите часове на борба младият актьор дошъл в съзнание. Нагуалът Елиас не си казал името, а се представил като професионален лечител, който съвсем случайно бил попаднал на мястото на трагедията и видял двете почти мъртви тела. Посочил към младата жена, Талия, която лежала в безсъзнание на земята. Младият мъж се смяял, защото си спомнил как я видял да бяга. Сепнал го гласът на стария лечител, който рекъл, че Бог сигурно е наказал Талия за греховете ѝ, като я поразил със светкавица и по този начин ѝ отнел разсъдъка.

– Но за каква светкавица става дума, след като дори не е ваяло? – попитал младият актьор с глух глас. Той бил видимо впечатлен, когато старият индианец отговорил, че пътищата господни не могат да бъдат разгадани.

Аз отново прекъснах дон Хуан. Исках да знам дали младата жена наистина е изгубила разсъдъка си. Той ми припомни, че нагуалът Елиас бил нанесъл разтърсващ удар по събирателната ѝ точка. Дон Хуан каза, че не била изгубила разсъдъка си, но че вследствие на въпросния удар тя ту влизала, ту излизала от състоянието на повишено съзнание, което създавало сериозна заплаха за нейното здраве. Както и да е, след огромна борба нагуалът Елиас ѝ помогнал да стабилизира събирателната си точка и тя влязла в постоянно състояние на повишено съзнание.

Дон Хуан допълни, че жените са способни на такова наистина майсторско изпълнение: те могат постоянно да поддържат нова позиция на събирателната точка. И в това отношение Талия била несравнима. Щом веригите ѝ отпаднали, тя веднага разбрала всичко и се съгласила с намеренията на нагуала.

Продължавайки историята, дон Хуан каза, че нагуалът Елиас (който бил не само върховен *сънувач*, но също така и върховен *прикриван*) видял, че младият актьор е разхайтен и болезнено суетен, а само външно изглежда твърд и стабилен. Нагуалът знаел, че ако му подхвърли идеята за Бог, за греха и възмездие, религиозната вяра на актьора сама ще срути циничното му отношение.

Под въздействието на словата за божие наказание фасадният облик започнал да се руши. Младежът горещо се разкайвал, но нагуалът го прекъснал с думите, че когато смъртта е така близо, чувствата за вина са без значение. Младият актьор се заслушал в думите му, но макар и да се чувствал много зле, не му се вярвало, че се намира в смъртна опасност. Мислел, че слабостта и немощта му се дължат на загубата на кръв.

Сякаш прочитайки мислите на младия актьор, нагуалът му обяснил, че оптимизмът му е безпочвен, че кръвоизливът му щял да бъде фатален, ако не била запушалката, която той в качеството си на лечител бил измайсторил.

– Когато те ударих по гърба, аз всъщност сложих запушалката, за да спра изтичането на жизнената ти сила – казал нагуалът на невярващия. – Без тази спирачка неизбежният ход на твоята смърт ще продължи. Ако не ми вярваш обаче, мога да ти го докажа, като избия тапата с още един удар.

Както му говорел, нагуалът го тупнал отдясно по ребрата. В миг на младия мъж му се догадило и започнал да се дави. При всеки напън от устата му рухвала кръв. В този момент друго тупване по гърба сложило край на агонизиращата болка и на повдигането. Но не премахнало неговия угас и той припаднал. „Засега мога да контролирам твоята смърт – казал нагуалът, когато младият актьор дошъл в съзнание. – колко дълго ще съумея да я контролирам, зависи от тебе и от това, доколко искрено ще се съгласиш с всичко, което ти кажа да правиш.“

Нагуалът обяснил на младия човек, че той преди всичко се нуждае от абсолютна неподвижност и пълна тишина. Ако не искал тапата му да изскочи, добавил нагуалът, трябва да се държи, сякаш напълно е загубил силите си да се движи и говори. Само едно потрепване или отвяряне на устата били достатъчни, за да задействат хода на смъртта му.

Младият актьор не бил свикнал да се подчинява на изисквания или съвети. Почувствал, че го залива вълна от гняв. Щом обаче отворил уста да възроптае, мигом се сгърчил от болка.

– Мълчи и аз ще те излекувам – казал нагуалът. – Или се дръж като разхайтен лигльо, какъвто си, и ще умреш!

Актьорът, гордият млад човек, се вцепенил от обидата. За първи път го наричали „разхайтен лигльо“. Искал да възроптае, но болката била така силна, че не можел да отбърне на унижението.

– Ако желаеш да облекча положението ти, трябва да ми се подчиняваш безпрекословно – казал му нагуалът с ужасяваща студенина. – кимни, ако си съгласен. Но знай, че в момента, в който се изметнеш и отново постъпиш като бе зотговорен кретен, какъвто си, аз начаса ще измъкна тапа та и ще те оставя да умреш като куче.

С последни сили актьорът кимнал в знак на съгласие. Нагуалът го тупнал по гърба и болката му като по чудо изчезнала. Но заедно с болката изчезнало и още нещо – мъглата в съзнанието му. И тогава младият актьор знаел всичко, без да разбира нищо. Нагуалът му се представил

отново, казал му, че неговото име е Елиас и че е нагуал. Актьорът просто знаел какво значи всичко това.

Тогава нагуалът Елиас насочил вниманието си към Талия. Той допярл устата си до лявото ѝ ухо и прошепнал команди, за да накара събирателната ѝ точка да преустанови хаотичното си движение. Разсеял нейните страхове, като ѝ разказал шепнешком няколко истории за магьосници, които били минали през същите неща, каквито изпитвала в момента, когато Талия се поуспокоила, той ѝ се представил като нагуала Елиас – магьосник. След това опитал с нея най-трудното нещо в магьосничеството: придвижването на събирателната точка отвъд сферата на познатия ни свят.

Дон Хуан отбеляза, че опитните магьосници са способни да се придвжкат отвъд света, който познаваме, докато останалите, с недотам богат опит, не могат да се похвалят със същото. Нагуалът Елиас винаги изтъквал, че при обикновени обстоятелства той не би си позволил дори и да меч да извърши подобен подвиг, но в онзи ден нещо по-различно от собственото му познание или боля го карало да действа. И все пак маневрата проработила! Талия отишла отвъд известния ни свят и невредима се върнала обратно. После нагуалът Елиас получил друго прозрение. Той седнал между двамата, така както лежали проснати на земята (актьорът бил разсъблечен, земетнат само с ездитната куртка на нагуала Елиас), и обсъдил на глас положението, в което се намирали. Той им казал, че по силата на обстоятелствата те и двамата са попаднали в клопка, поставена им от самия дух. Той, нагуалът, се явявал важна част от тази клопка, защото, срещайки ги при дадените обстоятелства, е принуден да се превърна в техен бременен покровител и да приложи цялото си магьосническо познание, за да им помогне, като техен временен покровител негов дълг било да ги предупреди, че са на път да стигнат до единствен по рода си праг-граница и че зависи от тях двамата, заедно и поотделно, дали ще се доберат до тази граница, навлизайки в състояние на отдаване, но не и на безразсъдство, в състояние на задълбоченост, но не и на зависимост. Не пожелал да им каже повече, от страх да не ги обърка или да повлияе на решението им. Нагуалът Елиас усещал, че ако им е писано да преминат този праг, то това трябва да стане с минимална помощ от негова страна.

После нагуалът ги оставил сами в онова глухо място и отишъл до града, за да осигури необходимите целебни билки, сламени постели и одеяла. Идеята му била, че в уединение те щели да достигнат и пресекат този праг.

Дълго време двамата млади лежали един до друг, потънали в собствените си мисли. Фактът, че техните събирателни точки били преместени, означавал, че те могат да потопят мислите си на несравнимо по-голяма дълбочина от нормалното, но означавало също така, че в не толкова малка степен се тревожат, премислят и се страхуват.

Понеже Талия можела да говори и била все пак малко поздрава, тя първа нарушила мълчанието. Попитала младия актьор дали се страхува. Той кимнал утвърдително. Тя изпитала огромна жалост към него, свалила шала си и го наметнала през раменете, след което взела ръката му в своята.

Младият мъж не се осмелявал да каже на глас какво чувства. Страхът, че нетърпимата болка ще се върне, ако заговори, го карал да мълчи, въпреки че искал да се извини на Талия, да ѝ каже, че съжалява за дето ѝ е причинил болка, и че няма значение, че умира – защото със сигурност знаел, че няма да извара до вечерта.

Мислите на Талия не били по-различни. Тя споделила с него, че съжалява за едно единствено нещо, а именно че го е била толкова, та едва не умрял. Сега била много кротка – чувство, което поради бродената ѝ буйност и свойствената ѝ енергичност и било непознато, казала му, че тя също умира, но се радва, че всичко ще свърши още този ден. Чувайки собствените си мисли, изказани от Талия, младият актьор усетил тръпки да го побиват по гърба. Залял го прилив от енергия, който му помогнал да се надигне. Не чувствал болка, престанал да кашля. На големи глътки жадно поемал въздух – нещо, което не помнел да е правил преди. Уловил ръката на момичето и двамата започнали да разговарят, без да прозвездят словата на глас.

Дон Хуан каза, че това станало в момента, в който духът ги посетил. И те *видели*. Тъй като били убедени католици, онова, което *видели*, представлявало рая, където всичко било живо, окъпано в светлина. *Видели* приказни гледки.

Когато нагуалът се забърнал при тях, те били крайно изтощени, но не в по-лошо състояние отпреди. Талия била в безсъзнание, но младият мъж с върховни усилия на волята все още се държал. Направил знак на нагуала, че иска да му прошепне нещо.

– Видяхме рая – казал той, а по страните му се стичали сълзи.

– Видели сте нещо повече от това – отговорил с насмешка нагуалът Елиас. – *Видели* сте духа.

Дон Хуан поясни, че тъй като връхлитането на духа винаги става по завоалиран начин, то съвсем естествено е, че Талия и младият актьор не

са могли да задържат видението си. Както и всеки друг на тяхно място те съвсем скоро го забравили. Уникалното в тяхното изживяване било това, че без никаква предварителна подготовка и без дори да го съзнават, двамата *сънували* заедно и *видели* духа. Странно, че успели да го постигнат така лесно.

– Онези двамата бяха наистина най-забележителните същества, които съм срещал – добави дон Хуан.

Аз, естествено, исках да узная повече за тях. Но дон Хуан не пожелала да задоволи любопитството ми, каза, че това било всичко, що се отнася до неговия благодетел и четвъртото абстрактно ядро.

После като че ли се сети нещо, което бе пропуснал да ми разкаже, и гръмко се изсмя. Потупа ме по гърба и ми рече, че е време да тръгваме за пещерата.

Когато стигнахме до скалната тераса, вече мръкваше. Дон Хуан бързо зае същата позиция, както и първия път. Седеше от дясната ми страна, едва докосвайки рамото ми. Като че ли веднага изпадна в състояние на дълбоко отпускане, което от само себе си ме ввлече в абсолютна неподвижност и тишина. Не можех да доловя дори дъха му. Понечих да затворя очи, но той веднага ме смушка да ги държа отворени.

Когато съвсем се стъмни, ме налегна безкрайна умора, от която очите ме засмъдяха. Накрая се предадох и заспах непробудно. При все това като че ли не бях абсолютно заспал. Усещах гъстия мрак около мен. Физически чувствах как газя през тъмнината. После тя внезапно след това стана червеникава, оранжева, а накрая – ослепително бяла, досущ като силна неонтова светлина. Постепенно избистрих образа, докато успях да видя, че все още седя в същата поза заедно с дон Хуан до мен, но вече не в пещерата. Намирахме се на планински връх, издигащ се над прелестните равнини, оброчени в далечината от други планини. Тази приказна картина бе окъпана от необикновено сияние, сякаш самата земя изпускаше безброй слънчеби лъчи. Накъдето и да погледнех, виждах все познати неща: скали, хълмове, реки, гори, каньони, преобразени и изпъкващи благодарение на вътрешното им трептене, на тяхното вътрешно сияние. Това сияние, което беше така приятно за очите, избираше и от цялото ми същество.

– Твоята събирателна точка се премести – като че ми каза дон Хуан.

Словата нямаха звук. Независимо от това добре знаех какво ми бе казал току-що, Реакцията на здравия ми разум беше да си обясня, че несъмнено съм го чул, както това би станало, ако бе говорил във вакуум,

вероятно защото ушите ми временно са били под влияние на онова, което се излъчваше.

– Ушите ти са си наред. Намираме се на друго ниво на съзнание – като че ли отново ми каза дон Хуан.

Не можех да говоря. От една страна, усещах тежката летаргия на дълбокия сън, която ми пречеше да промълвя дори една дума, а от друга, бях невероятно буден и нащрек.

– Какво става?! – помислих си.

Пещерата премести твоята събирателна точка – помисли в отговор дон Хуан и аз чух мислите му така, сякаш бяха мои собствени думи, произнесени към мен самия.

Почувствах заповед, която не беше изразена в мисли. Нещо ме нагара отново да се взра в дивната гледка.

Отвсякъде в нея започнаха да се източват светлинни нишки. В началото това приличаше на взрив от безброй къси влакънца, после влакънката се пребърнаха в дълги бляскави снопове, чиито лъчи от трептяща светлина достигнаха безкрая. Въобще не разбирах какво виждам, нито пък момеях да го опиша другояче освен като нишки от вибрираща светлина. Нишките не бяха размесени или преплетени, а близаха във всички посоки, като всяка беше самостоятелна и същевременно част от цялото.

– Ти, *виждаш* излъчванията на Орела и силата, която ги държи разделени и ги свързва една с друга – помисли дон Хуан.

В момента, в който долових мисълта му, нишките светлина като че ли изсмукаха цялата ми енергия. Обзе ме изтощение, като с магически замах то заличи гледката пред мен и ме потопи в дълбок мрак.

Когато отново дойдох в съзнание, наоколо ми витаеше нещо много познато и въпреки че не можех да кажа какво е, побървах, че съм се върнал в нормално състояние на съзнание. До мен дон Хуан бе заспал, опрял рамо о моето. После осъзнах, че тъмнината около нас бе така гъста и плътна, че дори ръцете си не можех да видя. Реших, че скалната тераса, на която се намираше пещерата, е потънала в гъста мъгла, която е нахлула и вътре в пещерата. Или че това са прозирните ниски облаци, които се спускаха всяка дъждов-на нощ от високите планини като някаква безшумна лавина. И въпреки абсолютния мрак аз някак си видях, че дон Хуан отвори очите си веднага щом дойдох в съзнание, макар и да не погледна към мен. Внезапно осъзнах – самият факт, че го виждах, не се дължеше на нахлуването на светлина в ретината на очите ми. Това бе по-скоро едно физическо усещане.

Бях така погълнат да наблюдавам дон Хуан, без да използвам очите си, че изобщо не внимавах какво ми говореше. Накрая той замълча и извърна лицето си към мен, като че ли за да ме погледне в очите.

Прокашля се няколко пъти и заговори с нисък глас. Каза, че благодетелят му често идвал в пещерата, понякога с него и другите ученици, но най-често сам, в тази пещера той *видял* същата дивна гледка, която бяхме *видели* и ние – образ, който му подсказал идеята да опише духа като „потока на нещата“.

Дон Хуан повтори, че благодетелят му не бил кой знае какъв мислител, иначе мигом щял да разбере, че онова, което е *видял* и описал като „потока на нещата“, е всъщност *намерението* – силата, от която е проникнато всичко на този свят. Дон Хуан добави, че дори и да е осъзнал естеството на своето видение, благодетелят му никога не го е разкрил. А на него лично му се струвало, че той така и не го разбрал. Вместо това вярвал, *че е видял* „потока на нещата“, което си било чиста истина, но не по начина, по който той си мислел.

Дон Хуан бе така категоричен, че ми се прииска да го попитам каква е разликата, но не можех да говоря... Гърлото ми като че ли се бе вледенило. Часове наред седяхме, без да помръднем, в пълна тишина. И въпреки това аз не изпитвах каквото и да било неудобство. Мускулите ми не натежаха от умора, краката ми не изтръпнаха, гърбът не ме заболя.

Когато той отново заговори, аз дори не забелязах прехода и с удоволствие се заслушах в неговия глас. Това бе мелодичен и ритмичен звук, изплувал от абсолютния мрак, който ме обгръщаше.

Дон Хуан каза, че точно в този момент аз не съм се намирал нито в моето обичайно състояние на съзнание, нито в състояние на повишено съзнание. Бил съм „провесен“ в своеобразен унес, бил съм изпаднал в мрака на невъзприемането. Събирателната ми точка била отместена от възприемането на ежедневния свят, но не била задвижена достатъчно, за да достигне и освети един съвсем нов сноп от енергийни полета. Казано направо, заклешил съм се между две перцептуални възможности.

Това междинно състояние, този унес на възприятие било постигнато благодарение влиянието на пещерата, която пък от своя страна се ръководела от *намерението* на магьосниците, които навремето я издълбали и оформили.

Дон Хуан ме помоли добре да внимавам в това, което ще каже. Преди хиляди години, посредством *виждането* магьосниците узнали, че земята е живо създание, че нейното съзнание може да влияе върху

съзнанието на хората. Те се постарали да открият начин за използване на земното влияние оърху човешкото съзнание и открили, че определени пещери са особено подходящи за тази цел. Дон Хуан каза, че за тези Магьосници от древността търсенето на подходящи пещери се превърнало в ежедневна работа, отнемаща им почти цялото време, и че благодарение на своите усилия те успели да разкрият редица приложения на множество пещерни образувания. Добави, че от цялата тази работа единственият използваем за нас резултат бил тази конкретна пещера и нейната способност да придвижва събирателната точка, докато достигне до унес на възприятието.

Докато дон Хуан говореше, имах странното усещане, че нещо прощива съзнанието ми. Нещо свиваше моето съзнание в своеобразен дълъг, тесен „ръкав“, всички излишни полумисли и усещания на нормалното ми съзнание бяха буквално изтласкани навън.

Дон Хуан беше съвсем наясно какво става с мен. Дочух тихия му ликуващ кикот. Каза, че сега вече можем да говорим по-лесно и по-здълбочено.

В същия миг си спомних куп неща, които той ми беше обяснявал преди. Например знаех, че *сънувам*. Всъщност бях дълбоко заспал, но същевременно и напълно съзнавах себе си чрез моето второ внимание – двойника на нормалното ми внимание. Бях уберен, че съм заспал поради специфичното физическо усещане плюс логичното умозаключение, основа-ващо се на изложенията, които дон Хуан бе правил в миналото. Току-що бях *видял* излъчванията на Орела, а дон Хуан бе казал, че за магьосниците е невъзможно да гледат излъчванията на Орела по друг начин, освен чрез *сънуване*, следователно *сънувах*.

Навремето дон Хуан ми бе разяснил, че вселената е образувана от енергийни полета, които не се поддават на описание или обследване. Беше казал, че приличат на нишки обикновена светлина с тази разлика, че светлината е направо безжизнена в сравнение с излъчванията на Орела, които излъчват съзнание. До тази нощ никога не бях ги *виждал* така продължително. И действително бяха от някаква особена, жива светлина. Веднъж дон Хуан беше споменал, че моето познание и контролът на *намерението* у мен няма да издържат на сблъсък с тази гледка. Обясни ми, че нормалното възприемане се появява, когато *намерението* (което е чиста енергия) възпламени част от лъчистите влакна вътре в пашкула ни и едновременно сияние озари дълъг отрязък от същите сияйни нишки, простиращи се в безкрая извън нашия пашкул.

Сврхестественото възприемане, а именно – *виждането*, се

появява, когато чрез *намерението* се активизира и възпламени съвсем друга група енергийни полета. Беше казал, че когато точно определен брой енергийни полета вътре в сияйния пашкул проблеснат, магьосникът може да *види* самите енергийни полета.

При друг случай дон Хуан ми беше припомнил рационалното мислене на ранните магьосници. Благодарение на тяхното *виждане* те разбрали, че съзнанието се появява, когато енергийните полета вътре в нашите сияйни пашкули се подравнят със същите енергийни полета отвън. Те вярвали, че са открили подреждането като източник на съзнанието.

След подробни проучвания обаче станало ясно, че онова, което те нарекли подреждане на излъчванията на Орела, не обяснява изцяло онова, което те *виждат*. Забелязали, че се активизира само една много малка група от общия брой нишки вътре в пашкула, докато другите остават незасегнати. *Виждането* на тези няколко активизирани влакна било създавало фалшивото откършпие. Не било необходимо нишките да бъдат подредени, за да бъдат активизирани, защото тези вътре в нашия пашкул са идентични с онези отвън. Това, което ги активизирало, било някаква независима сила. Те усетили, че не могат да продължават както преди да наричат въпросната сила „съзнание“, тъй като съзнанието представлявало светенето на възпламенените енергийни полета. Така силата, възпламеняваща полетата, била наречана *воля*.

Дон Хуан беше казал, че когато *виждането* им станало още по-изтънчено и ефективно, те разбрали, че всъщност *волята* е силата, която поддържа разделени излъчванията на Орела, и че тя е в основата не само на нашето съзнание, но също така и на всичко във вселената. Те *видели*, че тази сила притежава тотално съзнание и че избира от самите енергийни полета, които образуват вселената. Тогава решили, че *намерение* е по-подходящо име за нея, отколкото *воля*. С течение на годините обаче името доказало своето неудобство, тъй като то не описвало нито всеобхватната и важност, нито живата връзка, която тя имала с всичко оуб вселената.

Дон Хуан твърдеше, че нашата колективна човешка ерешка се състои в това, че ние живеем живота си, като из-пренебрегваме тази връзка, Задълженията в нашия живот, неумолимите ни интереси, грижи, надежди, разочарования и страхове вземат връх и така в ежедневието си ние не забелязваме, че сме свързани с абсолютно всичко останало.

Според дон Хуан християнският постулат за нашето изпъждане от Райската градина представлява своеобразна алегория за изгубването на нашето безмълвно познание – познанието на *намерението*. При това

положение магьосничеството отивало назад към началото – едно „завръщане към Рая“.

Останахме да седим в пещерата, потънали в пълна тишина, може би часове, може би няколко мига. Внезапно дон Хуан заговори и неочакваният звук на неговия глас ме разтърси. Не схванах какво каза. Изкашлях се, за да го помоля да повтори казаното, и самото изкашляне като че ли ме изтъргна от моята замисленост. Видях, че мракът около мен вече не е така непрогледен. Можех да говоря. Усетих, не съм отново в нормално състояние на съзнанието.

Със спокоен глас дон Хуан ми каза, че за първи път в моя живот съм *видял* духа – силата, която поддържа вселената. Той подчерта, че *намерението* не е нещо, което човек може да използва, да командва, или да придвижва по какъвто и да било начин и въпреки това човек може да го използва, да го командва или да го премества както пожелае. Това противоречие, каза той, представлява същността на магьосничеството. Неразбирането му е донесло невъобразими болки и страдания на цели поколения магьосници. Съвременните нагуали, в усилията си да избегнат заплащането на тази свръхцена, разбили система от правила на поведение, наречена „воинския път“, или „безупречното действие“, която подготвя магьосниците, развивайки тяхната трезвост и задълбоченост.

Дон Хуан каза, че по едно време, в далечното минало, магьосниците много се интересували от главното свързващо звено на *намерението* с всичко във вселената. И като концентрирали своето второ внимание върху това звено, постигнали не само директно познание, но също така и способността да направляват това познание и да извършват поразителни дела. Те не постигнали обаче онази стабилност на здравомислието, която е необходима, за да бъде управлявана цялата тази сила.

В пристъп на благоразумие магьосниците решили да насочат своето второ внимание единствено върху свързващото звено на ония създания, които притежават съзнание. Това включвало цялото семейство от съществуващи органични създания, както и семейството на онези, които магьосниците наричат „неорганични създания“, или още „съюзници“, и които описват като съзнателни същества, способни да съзнават, но не живи в смисъла, който ние влагаме в това понятие. Това разрешение обаче отново се оказало безуспешно, тъй като и то не им донесло така необходимата им мъдрост.

При своята следваща преработка на получения опит магьосниците насочили вниманието си изключително върху звеното, свързващо човешките същества с *намерението*. Но крайният резултат бил събсем

като предишния.

Тогава магьосниците предприели една последна стъпка. Всеки магьосник щял да са занимава само със своята лична връзка. Но и това решение, подобно на предходните, се ока-зало също толкова неефективно.

Дон Хуан каза, че макар между тези четири сфери на интерес да съществували значителни различия, те всички били еднакво покваряващи. Така че накрая магьосниците се заели изключително със способността, която собственото им звено, свързващо ги с *намерението*, има да ги освободи, за да запалят огъня отвътре.

Той изтъкна, че всички съвременни магьосници трябва да се борят усилено, за да придобият здравомислие. А един нагуал трябва да се бори особено непоколебимо, защото той има повече сила, много по-голямо умение да борави с енергийните полета, определящи възприемането, и по-голям опит и познаване на тънкостите на безмълвното познание, което не е нищо друго освен пряк контакт с *намерението*.

Погледнато от този ъгъл, магьосничеството се превръща в опит за възстановяване на нашето познание за *намерението* и за възвръщане на неговата употреба, без при това да му се поддаваме. А абстрактните ядра на магьос-ническите истории са нюанси на разбиране, степени на нашето съзнаване на *намерението*.

Разбирах дон Хуановото обяснение с абсолютна яснота. Но колкото повече разбирах и колкото по-ясни ставаха неговите изрази, толкова повече нарастваше усещането ми за загуба и безнадежност, в един миг най-искрено се замислих направо да сложа край на живота си. Чувствах се като прокълнат. Почти през сълзи казах на дон Хуан, че е безсмислено да продължава своите обяснения, тъй като зная, че всеки момент яснотата в ума ми ще изчезне, а когато това стане и аз си възвърна нормалното съзнание, вече няма да помня нищо – нито какво съм *видял*, нито какво съм чул. Моят светски стереотип на мислене ще наложи извечния си опит на повтаряне и закономерната предсказуемост на своята логика. Ето затова се чувствах прокълнат.

Дох Хуан отвърна, че дори в състояние на повишено съзнание аз съм щял да се развивам вследствие на повторението и че периодично съм щял да го отегчавам, като му описвам пристъпите или чувствата си за незначителност в този свят. Той каза, че тръгна ли по този път, трябва да се боря, а не да мънкам извинения и да се самосъжалявам, и че каквато и да е личната ни съдба, тя няма значение, ако я посрещаме с трайно безразличие.

Думите му ме накараха да се почувствам блажено щастлив. Докато

сълзите на облекчение се стичаха по страните ми, аз си повтарях отново и отново, че съм съгласен с него. Обзе ме неземно блаженство и усетих, че губя контрол над себе си. Мобилизирах всичките си сили, за да спра това, което ставаше, и почувствах ртрезвителния ефект от моите духовни юзди. Но миг след това яснотата на съзнанието ми започна да се размива.

Борех се безмълвно, опитвайки се да бъда едновременно по-малко нервен и по-малко трезв. Без да каже дума, дон Хуан ме остави сам.

Докато възвръщах равновесието си, вече се бе съмнало. Дон Хуан се шправи, протегна ръце над главата си и изопна мускулите си така, че стабите му изпукаха. Помогна ми и аз да се изправя, като каза, че съм прекарал най-поучителната си нощ – бях изпитал какво е духът и бях успял да призова една скрита сила, за да извърши нещо, което на пръв поглед изглеждало като успокояване на нервите ми, но всъщност представлявало едно много успешно волево преместване на моята събирателна точка.

След това ми направи знак, че е време да се връщаме.

СКОКЪТ НА МИСЪЛТА

Влязохме в къщата на дон Хуан около седем часа сутринта, тъкмо по време за закуска. Изпитвах глад, но не и умора. Бяхме тръгнали от пещерата на разсъмване, вместо да поеме по най-прекия път, дон Хуан направи дълъг обход, който ни отведе до реката. Обясни ми, че трябвало да си „съберем акълшпе“, преди да се забърнем вкъщи.

Отбелязах, че е много любезно от негова страна задето каза „акълите“, като се има предвид, че аз бях единственият, чийто акъл се нуждаеше от „събиране“. Той на свой ред ми отвърна, че е постъпил така, изхождайки не от принципите на любезност, а от принципите на воинското обучение, воинът, каза той, е постоянно нащрек спрямо грубостите в човешкото дързкане, воинът е загадъчен и безжалостен, отличава се с най-изтънчен вкус и обноски. Задачата му се състои в това да изостря и същевременно да прикрива резкешите си ръбове така, че никой да не заподозре негова-та собствена безжалостност.

След като закусих, реших да подремна, но дон Хуан заяви, че нямам никакво време за пилеене, каза, че и бездруго скоро ще изгубя и малкото яснота, която все още имам, така че, ако легна да спя, щял съм на секундата да се простя и с нея.

– Не е нужно да си гениален, за да разбереш, че е много трудно да се говори за *намерението* по какъвто и да е начин – каза той на един дъх, измервайки ме с поглед от глава до пети. – Това изказване не означава нищо. Ето защо магьосниците вместо него разчитат на магьосническите истории. И надеждата им е в това, че някой ден абстрактните ядра на историите ще зазвучат смислено за слушащия ги.

Разбирах го много добре, но все още не можех и да си представя дори какво е „абстрактно ядро“ или какво трябва да означава то за мен. Замислих се върху това, но безуспешно. Образите минаваха с бясна скорост през ума ми, без да ми оставят време да ги обхвана в мисли. Не успях да успокоя техния бяг, за да мога поне да ги разпознавя. Ядосах се и ударих с юмрук по масата.

Дон Хуан целият се затресе от лудешки смях.

– Направи това, което направи миналата нощ – подкани ме той и ми смигна. – Укроти се.

Безсилието ми ме беше направило много агресивен. Веднага изтъгнах няколко безсмислени добода. Едва тогава осъзнах грешката си и се избиних за своята невъздържаност.

– Не се извинявай – каза той. – Трябва да ти кажа, че сега е невъзможно да разбереш. Абстрактните ядра на магьосническите истории не ще ти разкрият нищо сега. По-късно, имам предид години по-късно, те могат да придобият точен смисъл за теб.

Помолих дон Хуан да не ме оставя да тъна в мрак, а да поговорим за абстрактните ядра. Ибощото не ми беше ясно какво иска да правя с тях. Уверих го, че сегашното ми състояние на повишено съзнание сигурно ще ми помогне да разбере по-добре неговата теза. Подканих го да побърза, тъй като не знаех колко дълго ще трае това мое състояние, казах му, че скоро ще възвърна нормалното си съзнание и ще се превърна в още по-голям глупак, отколкото съм сега, казах го на шега, а смехът му ми показва, че и той го е приел по същия начин, но изведнъж осъзнах, ме съм дълбоко засегнат от собствените си думи. Обзе ме страховтна меланхолия.

Дон Хуан внимателно ме отведе до едно удобно кресло, настани ме в него, след което седна на пода с лице към мен. Забоде поглед в очите ми и за момент ми беше невъзможно да разчупя силата на втрещения му поглед.

– Магьосниците непрестанно се *прикриват* – каза той с убедителен тон, все едно, че се опитваше да ме успокои със звука на гласа си.

Исках да кажа, че раздразнението ми е преминало и че вероятно е

било причинено от недостатъчния сън, но той не ми позволи да говоря. Увери ме, че вече ме е научил на всичко за *прикриването*, но аз все още не съм си припомнил моето познание, което лежало скътано в дълбините на повишеното ми съзнание. Аз пък му казах, че изпитвам досадното усещане на човек, „запушен“ с тапа. И наистина имаше нещо затворено вътре в мен, нещо, което ме караше да тръшкам вратите и да блъскам по масите, нещо, което ме разстройваше и ме правеше сприхав и избухлив.

– Това е нещо, което изживява всяко човешко същество – каза той. – То е напомняне за съществуващата връзка между нас и *намерението*. При магьосниците това усещане е още по-ясно изразено, защото целта им е да изострят чувствителността на своите свързващи звена, за да могат да ги управляват по желание. Когато натискът на свързващите им звена стане твърде голям, магьосниците го разреждат, като се *прикриват*.

– Все още не разбирам какво имаш предвид под *прикриване* – казах аз. – Но на определено ниво ми се струва, че знам точно за какво говориш.

– Тогава ще се опитам да ти помогна да внесеш яснота в онова, което знаеш – каза той. – *Прикриването* е процедура, една много проста процедура. *Прикриването* е вид специално поведение, което следва определени принципи. Това е скрито, потайно, измамническо поведение, умишлено разработено така, че да хвърля в шок. И когато се *прикриваш*, ти сам се шокираш, използвайки за това собственото си държане по един безжалостен, лукав начин.

Дон Хуан обясни, че когато съзнанието на магьосника затъне под тежестта на поетата перцептуална информация, което именно се е случвало с мен, най-доброто или може би единственото средство за излизане от положението е да се използва идеята за смъртта, за да се нанесе този шок на *прикриването*.

– Следователно идеята за смъртта е от основно значе ние в живота на магьосника – продължи дон Хуан. – Аз ти разкрих безброй неща, свързани със смъртта, за да те убедя, че именно познанието за нашия предстоящ и неизбежен край е онова, което ни дава трезвост. Нашата най-скъпо струваща грешка като обикновени хора е това, че се залъгваме с безсмъртие. Ние вярваме, че ако не мислим за смъртта, ще успеем някак си да се защитим от нея.

– Не можеш да отречеш, дон Хуан, че като не мислим за смъртта, ние определено се предпазваме от безсмислените тревоги и скърби, свързани с неумолимия ѝ ход.

– Да, с това съм съгласен – призна той, – но подобна цел е недостойна за обикновените хора и направо смешна за магьосниците. Без ясна представа за смъртта няма ред, няма трезвост, няма красота. Магьосниците се борят да се сдо бият с това съдбоносно прозрение, за да разберат на възможно най-дълбокото съществуващо ниво, че няма никаква гаранция за живота. Това осъзнаване дава на магьосниците смелостта да бъдат търпеливи и същевременно активни, смелостта да бъдат покорни, без да са глупави.

Дон Хуан впи погледа си в мен. Усмихна се и поклати глава.

– Да – продължи той, – идеята за смъртта е единствено то нещо, което може да даде смелост на магьосниците.

Странно, нали? Това им дава смелост да бъдат лукави, без да са самонадеяни, но преди всичко да бъдат безжалостни, без да са надменни.

Той ми се усмихна отнобо и ме сбута, казах му, че мисълта за моята смърт ме плаши и съвсем не ми придава смелост, нито пък ме подтиква към действие. Само ме прави циничен или ме кара да изпадам в дълбока меланхолия.

– Твоят проблем е много прост – каза дон Хуан. – Лесно се вманиачаваш, казвал съм ти, че магьосниците се *прикриват*, за да разчупят влиянието на своите фикс-идеи. Съществуват много начини да се *прикриваш*. Ако не искаш да използваш идеята за смъртта, използвай стиховете, които ми четеш.

– Моля?!

– Казвал съм ти, че има много причини, поради които харесвам стихове – отбърна той. – Онова, което правя, е да се *прикривам* с тях. Чрез тях аз се самошокирам. Докато ми ги четеш, аз изключвам своя вътрешен диалог и позволявам на вътрешния ми покой да набере мощ. Съчетани, стихът и покоят извършват необходимото разтърсване.

Дон Хуан обясни, че поетите несъзнателно копнеят по света на магьосниците. Тъй като те не са магьосници, поели по пътя на знанието, бленуването е всичко, което имат.

– Нека да видим дали можеш да почувстваш за какво говоря – каза той, подавайки ми сборник стихове от Хосе Горостиса.

Отворих сборника на отбелязаното място и дон Хуан посочи стиха, който харесваше.

Това умиране безкрайно и жилаво, таз гибел жива, която те убива, Боже, в творенията твои строги, във розите и в камъните, в звездите, сбити и самотни и в изхабяваното тяло като запуснат нейде огън от пещента и от ментата, от пьстротата на очите. ... О, Боже, върху твоите

кости Ти сигурно си там умирал в столетия безчетни горе, без ние за това да знаем, трохи, утайки и пращинки от Тебе, който все те има като една звезда лъжобна със своя си светлик, с едничък светлик беззвезден, нощен, празен, пристигаш тук, като притулят злочестината си безкрайна.⁵

– Като чувам думите – каза дон Хуан, когато свърших да чета, – усещам, че този човек *вижда* същината на нещата и аз мога да *видя* заедно с него. Не ме интересува за какво става дума в това стихотворение. От значение е само усе щането, което ми носи блянът на поета. Аз заимствам от него бляна, а с него – и красотата. И се възхищавам, че като истински воин той обсипва щедро с него получателя, съзрителя-читател, запазвайки за себе си единствено своя блян. Това разтърсване, този шок от красотата е *прикриването*.

Бях много развълнуван. Изложението на дон Хуан бе до-коснало особена струна в мен.

– Можем ли да кажем, дон Хуан, че смъртта е единстве ният истински враг, който имаме? – попитах след секунда.

– Не – отвърна убедено той. – Смъртта не е враг, макар че изглежда така. Не смъртта е нашият разрушител, въпреки че ние си мислим, че е.

– Какво е тогава, ако не нашият разрушител? – попитах аз.

– Магьосниците казват, че смъртта е единственият достоен противник, който имаме – отговори той. – Смъртта е нашето предизвикателство. Ние сме родени, за да приемем това предизвикателство, без значение дали сме обикновени хора или магьосници. Магьосниците знаят това, обикновените хора – не.

– Според мен, дон Хуан, животът, а не смъртта, е предизвикателството.

– Животът е процес, чрез който смъртта ни предизвиква – каза той. – Смъртта е активната сила, животът е арената. И на тази арена през цялото време има само два ма съперници – самият ти и смъртта.

– Аз бих казал, че ние, човешките същества, сме онези, предизвикват – рекох.

– Ни най-малко – отсече той. – Ние сме пасивни! Помисли само. Размърдваме се само богато почувстваме натиска на смъртта. Смъртта определя хода на нашите действия и чувства и ни тласка неумолимо, докато най-накрая ни сломи и спечели битката, или пък ние,

5. Из поемата „Смърт безкрайна“ (1939) на мексиканския поет Хосе Горостиса (1901–1973). Превел от испански Александър Муратов. – Б. пр.

надмогвайки всички обстоятелства, я победим. Магьосниците побеждаващ смъртта и смъртта признава своето поражение, като оставя магьосниците да продължават безпрепятствено по пътя си, без никога отново да бъдат предизвикани от нея.

– Означава ли това, че магьосниците стабат бесмъртни?

– Не. Не означава – отговори той. Смъртта престава да ги предизвиква, това е всичко.

– Но какво означава това, дон Хуан? – попитах.

– Това означава, че мисълта е осъществила скок в невъобразимото.

– Какво ще рече „скок на мисълта в невъобразимото“? – попитах, като се стараех да не звуча нападателно. – Проб лемът, който ти и аз имаме, е, че не използваме едни и същи значения, дон Хуан!

– Не си искрен – прекъсна ме дон Хуан. – Разбра какво казах! Според теб да потърсиш логично обяснение на скока на мисълта в невъобразимото е само прищявка. Ти знаеш точно какво е това!

– Не. Не знам – казах аз.

И тогава разбрах, че знаех, или по-скоро, че интуитивно се досещах какво значи това! Имаше някаква част вътре в мен, която бе способна да надхвърли собствения ми разум и да разбере и обясни на едно надметафорично ниво скока на мисълта в невъобразимото. Проблемът беше, че тази част не бе достатъчно силна, за да взема връх у мен, когато пожела.

Казах на дон Хуан, който се заливаше от смях, че съзнанието ми е заприличало на играчка „йо-йо“. Понякога се издига до невероятни висини, а друг път пропада шеметно и аз се превръщам в мекушав невежа. Но най-често се колебае около една неопределена среда, където се чувствам „ни риба, ни рак“.

– Скокът на мисълта в невъобразимото – обясни той с примерен вид, – е „връхлитането на духа“, актът на разрушаване на нашите бариери на възприятие. Това е моменът, в който човешкото възприятие достига своите граници. Магьосниците практикуват изкуството по изпраща не на скаути, предни постове, които проучват границите на възприятието. Това е още една причина, поради която обичам стихотворенията. Аз ги възприемам като „предни постове“. Но както вече ти казах, поетите не знаят така добре, както магьосниците, какво могат да постигат тези предни постове.

В ранната вечер дон Хуан предложи да се поразходим и така да продължим разговора си. Съзнанието ми се намираще в необикновено състояние. Бях забелязал в себе си някакво странно равнодушие, което

ту идваше, ту си отиваше, в началото си помислих, че това е физическа умора, помрачаваща съжденията ми. Но мислите ми бяха кристално ясни. Тогава се убедих, че странното ми „откъсване“ е резултат на преминаването ми в състояние на повишено съзнание.

Излязохме от къщата и тръгнахме безцелно из центъра на града. Попитах дон Хуан за моето безразличие още преди да успее да подхване друга тема. Обясни ми, че това е прехвърляне на енергия, каза, че щом енергията, която поддържа постоянната позиция на събирателната ни точка, се освободи, автоматично се фокусира върху свързващото звено. Увери ме, че магьосникът не се учи предварително да мести енергията си от едно място на друго, а по-скоро това е въпрос на мигновено решение и умение според всеки отделен случай.

Попитах го каква опитност се изисква за това.

– Чисто разбиране – отговори той.

За да постигне това мигновено прехвърляне на енергия, човек се нуждае от чиста връзка с *намерението*, а за да получи чиста връзка, е необходимо само да я *възнамери* посредством чисто разбиране.

Естествено, поисках да ми обясни това чисто разбиране. Той се засмя и седна на една пейка.

– Ще ти открия нещо много основно за магьосниците и магьосничествата им – продължи той. – Нещо за скока на мисълта им в невъобразимото.

Каза, че някои магьосници били разказвачи. За тях разказ-оането не било само своеобразен преден пост, сондиращ техните перцептуални граници, но и път към съвършенството, към мощта, към духа. Замълча за миг, явно търсеше да намери подходящ пример. След това ми припомни, че индианците яки имат сборник от исторически случки, който. Те нарича „Паметни дати“. Знаех, че „Паметни дати“ представляват устно предавани разкази на тяхната история по времето, когато са воювали срещу нашествениците испанци, а после и мексиканци. Дон Хуан, самият той яки, упорито твърдеше, че „Паметни дати“ представлява описания на техните военни поражения и разпадане.

– И така, какво би казал ти – попита ме той, – един учен човек, за магьосник разказвач, който взема едно описанце от „Паметни дати“, например историята на Калихио Муни, и променя края така, че вместо да се окаже изтърбушен и разкъсан на четири от испанските си екзекутори, както всъщност е станало, победоносният бунтовник Калихио Муни успява да освободи своите сънародници?

Знаех историята за Калихио Муни. Бил е индианец яки, който

според „Паметни дати“ служил дълги години на пиратски кораб, подвизаващ се из водите на Карибско море, с цел да изучи принципите на военната стратегия. След това, завръщайки се в родната Сонора, успял да вдигне въстание срещу испанските завоеватели, което обявил за освободителна война, но в крайна сметка бил предаден, заловен и екзекутиран.

Дон Хуан ме подкани да взема отношение. Казах му, не подмяната на фактите от действителната случка е чисто психологически похват, вид самозалъгване от страна на магьосника разказвач. А може да представлява и своеобразен личен похват, трик за облекчаване на чувството за безсилие. Добавих, че дори бих нарекъл такъв магьосник разказвач патриот, тъй като ябно е неспособен да се примири с горчивото за народа му поражение.

Дон Хуан се разсмя така бурно, че се задави.

– Но тук не става дума само за един магьосник разказвач – заоспорва той. – Те всичките правят така!

– Тогава това е социално утвърден способ за създаване на лицеприятна самозаблуда в цялата общност – заядох се аз на свой ред. – Общоприетият начин за колективно освобождаване от психологически стрес.

– Твоите доводи са гладки, логични и убедителни – заяви той. – Но понезке духът ти е мъртъв, не можеш да видиш недостатъка им.

Той ме изгледа продължително, но аз нямах какво повече да кажа по въпроса, пък и да имах, щеше да прозвучи заядливо.

– Магьосникът разказвач, който променя края на „реалната история“ – каза той, – прави това по указание и под прякото покровителство на духа. Тъй като умее да направлява неуловимата си връзка с *намерението*, той действително може да променя нещата. Магьосникът разказвач сигнализира, че е *възнамерил*, като сваля шапката си, поставя я на земята и я завърта на триста и шейсет градуса по досока, обратна на часовниковата стрелка. Под покровителството на духа този простичък акт го потопява в самия дух. Той оставя мислите си да се преметнат и да направят лудешко салто в невъобразимото.

Дон Хуан повдигна ръка над главата си и посочи за момент към небето над хоризонта.

– Тъй като неговото чисто разбиране е един преден пост, разубавящ онази безкрайност, ей там – продължи дон Хуан, – магьосникът разказвач знае без сянка от съмнение, че някъде, по някакъв начин в този безкрай, точно в този миг духът е връхлетял, Калихио Муни е победител. Той е избавил своите хора. Неговата цел е надхвърлила личността му.

ПРЕМЕСТВАНЕ НА СЪБИРАТЕЛНАТА ТОЧКА

Няколко дни по-късно дон Хуан и аз предприехме обиколка из околните планини. На половината път нагоре през предпланините седнахме да отдъхнем. Рано същия ден дон Хуан реши да намери подходяща обстановка, за да изложи някои по-сложни страни от изкуството за владеене на съзнанието.

Обикновено предпочиташе да отидем в по-близкия западен край на планините. Този път обаче избра източните върхове. Те бяха много по-високи и по-отдалечени от западните. На мен ми изглеждаха по-зловещи, някак по-мрачни и по-величествени. Но не можех да кажа дали тези впечатления бяха мои лични, или по някакъв начин бях попил отношението на дон Хуан към тях.

Развързах раницата си, жените ясновидки от дон Хуановата група ми я бяха приготвили и аз открих, че са сложили вътре сирене. Испитах моментно раздражение, защото, макар че обичам сирене, то не ми понасяше на стомаха. При все това не намирах сили да се откажа от него, когато ми се предлагаше.

Дон Хуан бе изтъкнал това като истинска слабост от моя страна и ме вземаше на присмех. Първоначално се сму-щавах, но после открих, че когато наоколо няма сирене, то не ми липсва. Проблемът беше, че шегаджиите от дон Хуановата група винаги увиваха по едно голямо парче сирене за мен, което, разбира се, аз без колебание изяждах.

– Виж му сметката на едно сядане – посъветва ме дон Хуан със закачлив блясък в очите. – Така няма да има за какво да му береш грижата повече.

Може би под влияние на внушенията му аз наистина имах голямото желание да излапам цялата буца. Дон Хуан се смя дълго, а аз реших, че пак ми е погодил номер с помощта на другите.

Вече в по-сериозно настроение рече, че ще прекараме нощта тук, в предпланините, и че за да стигнем върховете, ще ни трябва ден или два. Съгласих се.

Неочаквано дон Хуан ме запита дали си спомням нещо относно четирите състояния на *прикриването*. Признах, че съм пробвал, но паметта ми изневери.

– Не си ли спомняш моя урок за естеството на безжалостността? – попита той. – Безжалостност – противоположността на самосъстраданието?

Не можеш да си спомня. Дон Хуан се замисли, сякаш не знаеше как да продължи. Изведнъж краищата на устните му увиснаха в израз на престорено безсилие. Той сви рамене, стана и бързо се отправи към малко равно място на върха на хълма.

– Всички магьосници са безжалостни – каза дон Хуан, след като седнахме върху равното парче земя. – Но ти го знаеш. Ние обсъждахме тази идея надълго и нашироко.

След дълго мълчание той се обади, че ще продължим обсъждането на абстрактните ядра на магьосническите истории, но че сам ще говори за тях все по-малко и по-малко, тъй като е наближило времето, когато от мен ще зависи да ги открия и да им позволя да ми разбулят своето значение.

– Както вече ти казах – продължи той, – четвъртото абстрактно ядро на магьосническите истории е наречено „връхлитането на духа“ или, с други думи, да бъдеш преместен благодарение на *намерението*. Историята гласи, че за да се разкрият мистериите на магьосничеството пред човека, за когото говорихме, духът трябвало да връхлети върху него. Духът избрал момент, когато човекът бил раз сеян и непредпазлив. Проявявайки безжалостност, духът оставил самото му присъствие да придвижки събирателна та точка на човека на определена нова позиция. Оттогава тази специфична област е известна на магьосниците като „място на безжалостността“ или още „зона на безжалостността“. Така безжалостността се превърнала в първия принцип на магьосничеството. Първият принцип не бива да се бърка с първия ефект на магьосническото чиракуване, крито е прехвърлянето от нормално към повишено съзнание.

– Не разбирам какво се опитваш да ми кажеш? – оплаках се аз.

– Искам да ти кажа, че, както изглежда, преместването на събирателната точка е първото нещо, което се случва на чирака магьосник – отговори той. – Така че за един чирак е просто естествено да приеме, че това е първият принцип на магьосничеството. А той не е. Безжалостността е първият принцип на магьосничеството. Но това вече сме го обсъждали. Сега аз само се опитвам да ти помогна да си го припомниш.

Можеш да се закълна, че нямам дори и представа за всичко това, но същевременно усещам, че всъщност го зная.

– Припомни си първия път, богато те учих на безжалостност – подкани ме той. – връщането към онзи спомен трябва да се направи посредством преместване на събирателната точка.

Той изчака, за да види дали ще се вслушам в съвета му. Видя, че не помръднах, и продължи да обяснява, каза, че колкото и загадъчно да

изглежда преминаването в състояние на повишено съзнание, всъщност всичко, от което се нуждае човек, е присъствието на духа.

Подметнах, че този път или той се изразява прекалено неясно, или аз съм затънял, но изобщо не успявам да следя мисълта му. Той ме сряза, че моето объркване няма никакво значение, и подчерта, че единственото действително вадено нещо е да разбере, че самият контакт с духа може да предизвика всякакво преместване на събирателната точка.

– Казах ти, че нагуалът е проводник на духа – продължи той. – Тъй като преварва живота си в безупречно преопределяне на своето свързващо го с *намерението* звено и тъй като има повече енергия от обикновения човек, той позво лява на духа да се изрази чрез него. Тъй че първото нещо, ко ето чиракът изживява, е прехвърляне на нивото му на съзнание – прехвърляне, предизвикано просто от присъствие то на нагуала. И онова, което искам да знаеш, е, че действително в преместването на събирателната точка няма за месена никаква „процедура“. Духът докосва чирака и съби рателната му точка се премества – това е всичко!

Казах му, че тези негови твърдения ме тревожат, защото противоречат на онова, което се бях научил да приемам чрез личен опит, а именно че повишеното съзнание е осъществимо под формата на слогкна, макар и необяснима маневра, извършвана от дон Хуан, с помощта на която той манипулира способността ми за възприемане. През всичките тези години на нашето приятелство той нееднократно ме бе вкарвал в състояние на повишено съзнание с удар по гърба. Изтъкнах му това противоречие.

Той отговори, че въпросното удряне по гърба било повече трик, имащ за цел да улови вниманието ми и да премахне съмненията, отколкото истински способ да бъде направлявано моето възприемане. Той го нарече „прост номер“, отгорящ на умерения му темперамент. Отбеляза полусериозно-полушеговито, че съм късметлия, задето той, дон Хуан, е обикновен простосмъртен, а не някой отдаден на свръхестествени обреди. Иначе вместо простите трикове трябвало да търпя редица, меко казано, странни ритуали за изчистване на съмненията от съзнанието ми, за да може пухът да премести събирателната ми точка.

– Онова, което трябва да сторим, за да позволим на магията да ни завладее, е да прогоним съмненията от ума си – каза той. – Щом веднъж съмненията са прогонени, тогава всичко става възможно...

Припомни ми една случка, на която бях станал свидетел в Мексико Сити преди няколко месеца. Изглеждаше ми не-донятна, но той ми я разясни с помощта на магьосническата парадигма.

Бях видял хирургическа операция, извършена от прочута лечителка медиум. Пациентът беше мой приятел. За да го оперира, лечителката изпадна в транс. С очите си видях как тя, използвайки обикновен кухненски нож, разтвори коремната кухина, като направи разрез в областта на пъпа, отдели болния му черен дроб, проми го във ведро, пълно със спирт, след което го напъха обратно и затвори кървящия отбор само с притискане на дланите.

Там, заедно с мен, в полутъмната стая присъстваха още няколко души – очевидци на операцията. Някои от тях, изглежда, бяха любопитни наблюдатели като мен самия, а останалите – помощници на лечителката.

След операцията поговорих с трима от очевидците, всички бяха видели това, което бях видял и аз самият. Моят приятел – пациентът – сподели, че усещал операцията си като тъпа постоянна болка в стомаха и някакво особено парене отдясно.

Разказах всичко това на дон Хуан, като дори си позволих едно цинично обяснение, казах му, че според мен сумракът в стаята доста е помогнал на непочтените машинации с ръцете, изобразяващи вътрешен орган, който уж бива изваден от коремната кухина и промиван в спирт. Емоционалният шок, причинен от изпълнения с напрежение транс на лечи-йелката (който според мен също беше трик), помагаше да се създаде атмосфера на почти религиозен екстаз сред наблюдаващите случката.

Дон Хуан веднага изтъкна, че това си е чиста проба цинизъм от моя страна, а не цинично обяснение, защото то не обяснява факта, че състоянието на моя приятел действително се бе подобрило след операцията. Тогавя той предложи алтернативно обяснение на базата на магьосническото познание. Обясни, че станалото се основава на очевидния факт: лечителката притежавала способността да премества събирателните точки на определен брой хора – в случая на присъстващите на операцията като зрители. Единственият „номер“, който бил приложен, ако изобщо може да бъде наречен номер, бил, че броят на присъстващите в помещението не трябвало да надхвърля нейния капацитет.

Драматично протеклият ѝ транс и придружаващото го театралничене били според него или добре измислени хитрости, използвани от лечителката, за да улови вниманието на присъстващите, или пък – подсъзнателни маневри, диктувани ѝ от самия дух. Но така или иначе, това били единствените средства, чрез които лечителката можела да поддържа единството на мисълта, необходимо, за да се отстранят съмненията у присъстващите и да се вкарат те в състояние на повишено съзнание.

Когато извършила разрязването с кухненския нож и отделила вътрешния орган – това не било, подчерта дон Хуан, ловкост на ръцете, а истински събития, които поради факта, че ставали в състояние на повишено съзнание, са извън сферата на нормалната преценка.

Попитах дон Хуан как лечителката е съумяла да премести събирателните точки на присъстващите, в това число и моята, без да ги докосва. Отговорът му бе, че лечителс-ката сила, била тя дар от боговете или изумително достижение, служи като проводник на духа. Самият дух, каза той, а не лечителката, преместил събирателните ни точки.

– Тогава ти обясних, макар че ти нищо не разбра – продължи дон Хуан, – че цялото изкуство и сила на лечителката са се насочили в това, да премахне съмненията от умовете на присъстващите. По този начин тя е дала възможност на духа да премести събирателните им точки. След като тези точки са преместени, оттам нататък вече всичко е възможно. Те са навлезли в страната, където чудесата са нещо обикновено...

Освен това лечителката сигурно е била и магьосница, из-тъкна дон Хуан и ме подкани да си спомня повече подробности от операцията и преди всичко колко безжалостно се е държала лечителката с хората около нея и най-вече със самия пациент.

Повторих му онова, което си спомнях от случката. Тонът и тембърът на равния женски глас на лечителката се промениха драстично, щом изпадна в транс, и преминаха в дълбок дрезгав мъжки глас, който обяви, че тялото на лечителката е обладано от духа на воин от предколумбово време. След това известие държането на лечителката коренно се измени. Личеше й, че е в транс, и сигурно затова продължи да действа с абсолютно уверено и непоколебимост.

– Предпочитам „безжалостност“ пред „увереност“ и „непоколебимост“ – рече дон Хуан и продължи: – За да създаде подходяща обстановка за нахлуването на духа, тя е трябвало да бъде безжалостна.

Той додаде, че трудните за обясняване случаи, каквато е и въпросната операция, са в действителност много прости. Трудността им идва единствено от упоритата ни страст към разсъждаването. Ако не разсъждаваме така трескаво, всичко си отива на мястото.

– Това е пълен абсурд, дон Хуан – казах аз със страстна убеденост.

Припомних му, че самият той изискваше „отговорност на мисленето“ от всички нас – неговите чираци, и че дори критикуваше своя собствен учител, задето не бил много добър в мисленето.

– Разбира се, аз настоявам всеки около мен да мисли ясно – каза той. – И обяснявам на всеки, който има уши да чуе, че единственият

начин да мислиш ясно е, като не мислиш въобще! Бях уберен, че си разбрал това типично магьосническо противоречие.

Бурно възроптах срещу тази мъглявост. Той се засмя и се пошегува с нуждата ми да се защитавам. После отново обясни, че за магьосника съществуват два вида мислене. Едното е обикновеното ежедневно мислене, което се управлява от нормалната позиция на събирателната точка. То е объркано, хаотично мислене, което не отговаря в действителност на нуждите на магьосника и оставя твърде големи колебания и неясноти в главата му. Другото е прецизното, точното мислене. То е действено, пестеливо и оставя много малко неща необяснени. Дон Хуан отбеляза, че за да се осъществи този вид мислене, събирателната точка трябва да се премести. Или поне трябва да спре ежедневния тип мислене, за да даде възможност на събирателната точка да се премести. И всъщност се оказва, че така явното „противоречие“ изобщо не е противоречие.

– Искам да си спомниш нещо, което направи преди време – каза той. – Искам да си спомниш едно особено преместване на твоята събирателна точка. А за да го направиш, трябва да спреш да разсъждаваш по обичайния начин. Тогава другият тип, видът, който аз наричам „ясно мислене“, ще вземе връх и ти ще успееш да си спомниш.

– Но как да спра да мисля? – попитах аз, при все че вече знаех какво ще ми отговори.

– Като *възнамериш* преместването на събирателната си точка – каза той. – *Намерението* се избива с очите.

Казах на дон Хуан, че съзнанието ми се лута напред-назад между моменти на дълбоко просветление, когато всичко ми е кристално ясно, и периоди на пълно духовно изтощение, по време на които въобще не разбирам за какво ми говори. Той се опита да ми помогне, като обясни, че усещането ми за нестабилност идва от слабото колебание на моята събирателна точка, която все още не се е стабилизирала в новата си позиция, постигната преди няколко години, колебанието било резултата от остатъчните ми чувства на самосъжаление.

– Каква е тази „нова позиция“, дон Хуан? – попитах го аз.

– Преди години, именно това искам да си спомниш, твоята събирателна точка стигна до зоната на несъжаление – отговори той.

– Не разбирам.

– Зоната на несъжаление е мястото на безжалостността – каза той. – Но всичко това ти го знаеш. Засега, дока-то си спомниш, нека кажем, че безжалостността, бидейки специфична позиция на събирателната точка,

се проявява в очите на магьосниците. То е като блещукаща ципа върху очите им. Очите на магьосниците блещат, колкото е по-голям блясъкът, толкова по-безжалостен е магьосникът, в този момент твоите очи са направо матови...

Той обясни, че когато събирателната точка се премести в зоната на несъжаление, очите започват да блещат, колкото по-стабилно се закрепил събирателната точка в новата си позиция, толкова по-блестящи са очите.

– Опитай се да си спомниш онова, което вече знаеш по този въпрос – подкани ме той.

Дон Хуан се умълча за момент, после отново заговори, без да гледа в мен.

– Спомнянето не е като пршюмнянето – подзе той. – Припомнянето се диктува от ежедневно мислене, докато спомнянето се определя от преместването на събира телната точка, краткият преглед на своя живот, който правят магьосниците, е ключът към преместването на събирателната им точка. Магьосниците започват този своеобразен преглед, като си припомнят най-значителните събития в живота си. После от обикновеното мислене те се отдават на едно действително съществуване в самата сърцевина на припомняното събитие, когато успеят да направят това – да попаднат в същността на случката, значи, че сполучливо са преместили събирателната си точка в точно определеното място и време, тоест когато събитието е ставало. Повторното и цялостно възпроизвеждане на дадено събитие от миналото посредством преместване на събирателната точка е известно като „магьосническо спомняне“.

Той ме погледна, сякаш за да се увери, че го слушам.

– Нашите събирателни точки се намират в състояние на постоянно преместване – поясни, – безброй неуловими премествания. Магьосниците смятат, че за да накараме събирателната точка да се премести на точно определено място, трябва да задействаме *намерението*. И тъй като няма начин да се разбере какво всъщност е *намерението*, магьосниците оставят очите си да го извикат.

– Това е съвсем непонятно за мен – признах си аз.

Дон Хуан сложи ръце под главата си и се изтегна на земята. Изтегнах се и аз. Дълго време останахме така? потънали в мълчание, вятърът гонеше облаците по небето. От тяхното движение едва не ми се заби свят. А замайването премина в така познатото ми усещане за мъка.

В компанията на дон Хуан винаги усещах, особено в моментите на отдых и тишина, едно всепоглъщащо ме чувство на отчаяние и

безнадеждност, копнеж по нещо, което не можех да назова. Сам или с други хора, никога не ставах жертва на това усещане. Дон Хуан ми обясни, че онова, което изпитвам и определям като копнеж, всъщност представлява внезапно преместване на събирателната ми точка.

Когато дон Хуан заговори, гласът му ме стресна и аз рязко се надигнах.

– Трябва да си спомниш първия път, когато очите ти са блеснали – каза той, – защото именно тогава събирателната ти точка е достигнала зоната на несъжаление. Тогава безжалостността те е завладяла. От безжалостността очите на магьосниците заблестяват и този блясък извиква *намерението*, всяка отделна позиция на събирателната точка има специфичен за нея блясък в магьосническите очи.

Тъй като очите на магьосниците имат своя собствена памет, те могат да извикат спомена за всяка позиция, предизвиквайки отделния специфичен блясък, свързан с точно определена позиция.

Той обясни, че причината, поради която магьосниците придават такова голямо значение на блясъка в очите и на втрещването на погледа, е, че очите им са свързани пряко с *намерението*, колкото и необичайно да звучи, истината е, че очите ни са свързани съвсем повърхностно със света на нашето ежедневие. Тяхната исконна връзка е с абстракта. Не моеех да си представя, че очите ми могат да натрупат такъв вид информация, и му го казах.

Отговорът на дон Хуан бе, че човешките възможности са така загадъчни и необятни, че магьосниците, вместо да мислят за тях, предпочитат да ги проучват, без при това да си правят илюзии, че някога изобщо ще успеят да ги разберат.

Попитах го дали очите на един обикновен, нормален човек също са свързани по някакъв начин с *намерението*.

– Разбира се! – възкликна той. – Ти знаеш всичко това, но го знаеш на толкова дълбоко ниво, че за теб то си остава безмълвно познание. Нямаш достатъчно енергия, за да го обясниш дори на себе си. Обикновеният човек знае същите неща за своите очи, но има по-малко енергия и от теб. Единственото предимство, което магьосниците могат да имат над обикновения човек, е, че те натрупват своята енергия, което означава по-точно, по-чисто свързващо звено с *намерението*. Естествено, това означава също, че те са в състояние да си спомнят нещо по желание, използвайки блясъка на очите си, за да преместят своите събирателни точки.

Дон Хуан спря да говори и се втрещи в мен. Съвсем определено

почувствах как очите му, тласкайки и придърпвайки, насочваха нещо вътре в мен. Не можех да разруша магнетизма на вторачените му очи. Беше се концентрирал така силно, че наистина предизвика у мен физическо усещане: имах чувството, че се намирам в пещ, и отведнъж, съвсем неочаквано, погледнах навътре в себе си. Това беше някакво особено усещане, много сходно с отвличената мечтателност, но съпроводено със силно самоусещане и пълна липса на мисли, в състояние на свръхсъзнание аз гледах навътре в нищото.

Със сетни сили се „измъкнах навън“ и скочих на крака.

– Какво ми направи, дон Хуан?

– Понякога си направо непоносим – каза той. – Твоето разсипничество може да влуди човек! Събирателната ти точка тъкмо се озова на възможно най-благоприятното място, за да си спомниш всичко, което искаш, и ти какво направи?! Остави всичко да отиде по дяволите само за да ще попиташ какво съм ти направил.

За момент замълча, после се усмихна. Седнах пак.

– Но всъщност да бъдеш досаден е най-добрата ти черта – добави той. – Тъй че защо да се ядосвам?

И двамата избухнахме в оглушителен смях. Това си беше наша шега.

Преди години се чувствах едновременно трогнат и смутен от тоталната всеотдайност на дон Хуан към мен, в желанието си да ми помогне той ми се беше посветил изцяло. Не можех да си представя защо трябва да ми засвидетелства подобна добрина. Беше ясно, че той няма нужда от мен. По-скоро обратното. Не очакваше нищо от мен. От житейски опит знаех, че нищо на този свят не се дава даром, но от друга страна, не можех да измисля каква полза би могъл да има дон Хуан от мен и това страшно ме притесняваше.

Един ден го запитах съвсем направо каква ще му е ползата от нашите взаимоотношения. Признах си, че нямам представа.

– Няма да разбереш – каза той.

Отговорът му ме подразни, войнствено му отвърнах, че не съм глупак и може поне да се опита да ми обясни.

– Добре, да кажем, че ще го разбереш, но със сигурност няма да го харесаш – отговори той с онази усмивка, която неизменно цъфваше на лицето му, когато започнеше да се заяжда с мен. – виждаш ли, аз действително искам да те предпазя.

Вече бе успял да събуди любопитството ми и настоях да ми каже какво има предвид.

– Сигурен ли си, че искаш да чуеш истината? – попита той, знаейки много добре, че аз никога няма да кажа „не“, дори от това да зависеше животът ми в момента.

– Разбира се, че искам да я чуя.

Той се разсмя като на сполучлива шега и колкото повече се смееше, толкова повече ме вбесяваше.

– Не виждам какво толкова смешно има тук – казах аз.

– Понякога дълбоколежащата истина не бива да бъде закачана – казва той. – Дълбоколежащата истина в случая е като зарит крайъгълен камък. Ако погледнем нещата над, рабо, може и да не харесаме крайните резултати. Лично аз предпочитам да избегна това.

Отново се разсмя. Очите му, искрящи с дяволит блясък като че ли ме предизвикваха да продължа темата. И аз настоях отново, че трябва на всяка цена да знам за какво говори. Постарах се гласът ми да прозвучи спокойно, но непоко-лебимо.

– Добре, щом толкова искаш – изрече той с вид на човек, покъртен от молбата. – Преди всичко трябва да ти кажа че всичко, което правя за теб, е хей така, без нищо в замя на. Няма да плащаш, както сам знаеш, бил съм винаги бе зупречен с теб. И както също знаеш, моята безупречност не е инвестиция. Не се опитвам да те обвържа, за да се грижиш за мен на старини. Но вземам нещо безкрайно ценно от нашите отношения. Едно своеобразно възнаграждение на безупречността, с която боря със зарития крайъгълен камък, за който споменах. И това, което вземам, е именно онова нещо, което ти може би няма да разбереш или харесаш.

Той спря и ме загледа с дяволит блясък в очите.

– И все пак кажи ми го, дон Хуан! – възкликнах аз, раздразнен от преднамереното му протакане.

– Искам да запомниш, че го казвам изрично по твое настояване – каза той, като продължаваше да се усмихва.

Дон Хуан замълча отново, а аз вече пусках искри.

– Ако ме преценяваш по моите постъпки спрямо теб – добави той, – ще трябва да се съгласиш, че винаги съм бил образец на търпение и последователност, но онова, което не знаеш, е, че за да постигна това, аз трябваше да се боря за безупречност така, както никога през живота си. За да мога да съм с теб, аз трябваше да се преобразявам ежедневно, да се въздържам с цената на нечовешки усилия.

Дон Хуан излезе прав. Не ми хареса това, което чух. Не исках да изпадам в малодушие и за това му отвърнах саркастично:

– Хайде, хайде, дон Хуан, не съм чак толкова лош. Гласът ми прозвуча съвършено неестествено.

– Точно толкова лош си – каза той със сериозно изражение, – Ти си дребнав, разточителен, самонадеян, агресивен, сприхав и самомнителен. Освен това си сръдлив, досаден, мудар и неблагодарен. Притежаваш една ненаситна жажда за себеугаждане. И най-лошото е, че имаш свърхекзалтирана представа за себе си, при това без каквото и да било покритие. Истината е, че ми се гади от самото ти присъствие.

Исках да се ядосам. Исках да прйтестирам, да се оплача, че той няма право да ми говори така, но не можех да отроня и думичка. Бях съкрушен, като че се бях вкаменил.

Изглежда докато слушах голата истина за себе си, изражението на лицето ми е било доста красноречиво, защото дон Хуан така се разсмя, че едва не се задави от смях.

– Казах ти, че и да го разбереш, няма да ти хареса – каза щой. – воинските доводи са много прости, но и много фини. Това наистина е рядка възможност за един воин – да му се предостави действителна възможност да бъде безупречен напук на собствените си чувства. Ти ми даде този уникален шанс. Самият акт, че се раздавам така безпрепятствено и безупречно, ме подмладява и изостря моята любознателност. Моят дял от отношенията ни е наистина безценен за мен. Аз съм ти дължник...

Очите му блестяха, но без онзи дяволит, закачлив пламък.

Дон Хуан започна да обяснява какво бе направил.

– Аз съм нагуалът. Преместих твоята събирателна точка с блясъка на очите си – простичко и ясно каза той. – Нагуалските очи могат да правят това. Не е трудно, в края на краищата очите на всички живи същества могат да преместят нечия друга събирателна точка, особено ако тези очи са фокусирани в *намерението*. При нормални условия обаче човешките очи са насочени изцяло към околния свят в търсене на прехрана, в търсене на подслон...

Той ме побутна по рамото.

– В търсене на любов – добави и избухна в гръмогласен смях.

Дон Хуан постоянно ме закачаше за това мое „търсене на любов“. Той никога не забрави простосърдечния отговор, който му дадох веднъж, когато ме запита към какво активно се стремя в живота. Много ловко ме бе насочил към това да приема, че нямам ясна цел, и избухна в смях, когато му казах, че търся любов.

– Добрият ловец хипнотизира своята жертва с очите си – продължи

дон Хуан. – като се втрещва, той премества събирателната точка на жертвата си, докато очите му остават все пак насочени към света в търсене на храната.

Попитах го дали магьосниците могат да хипнотизират хора чрез втрещване. Той се изкиска тихичко и каза, че в случая повече ме вълнува дали аз бих могъл да хипнотизирам някоя женичка чрез втрещване, независимо от факта, че очите ми са фиксирани върху света в търсене на любов. После добави най-сериозно, че „защитният клапан“ на магьосниците е в това, че до момента, когато очите им действително се фокусират върху *намерението*, те вече нямат желание да хипнотизират когото и да било.

– Но за да могат магьосниците да използват блясъка на очите си и да преместват своята собствена или чужда събирателна точка – продължи той, – е необходимо да бъдат безжалостни. Тоест трябва да познават тази специфична позиция на събирателната точка, наречена „зона на безжалостността“. Това важи особено за нагуалите.

Дон Хуан каза, че всеки нагуал разбива вид безжалостност, типична единствено за него. Той си послужи с мен за пример, като разказа, че поради неустойчивата ми природна конфигурация аз се явявам на ясно-видците като сияйна сфера, съставена не от четири кълба, сбрани в едно – обичайната структура на нагуалите, – а като сфера, съставена само от три сбрани в едно кълба. Тази моя конфигурация ме карала автоматично да скривам безжалостността си зад маска на разглезеност и отпуснатост.

– Нагуалите са много прикрити – продължи дон Хуан. – Те винаги създават впечатлението, че са нещо, което всъщност не са, и го вършат така съвършено, че всеки, включително и онези, които ги познават отлично, вярват на техния маскарад.

– Наистина не разбирам, дон Хуан, как можеш да твърдиш, че се преструвам – възмутих се искрено аз.

– Ти се правиш на разглезен, отпуснат човек – каза той. – Създаваш впечатлението, че си великодушен и страхотно жалостив. И всеки е убеден, че това наистина е така. Хора та дори могат да се закълнат, че си именно такъв!

– Но аз наистина съм такъв! Дон Хуан се присви от смях.

Темата на нашия разговор не ми допаднаше. Нито посоката, която взе. Заспорих яростно, че съм абсолютно искрен във всичко, което върша, и че ако иска да ме опровергае, нека бъде по-конкретен. Той каза, че непрестанно съм подхождал към хората с едно неподплатено с нищо

великодушие, създавайки у тях лъжеусещането, че съм непринуден и открит. Отвърнах му, че по природа съм открит човек, в такъв случай, попита той, защо винаги съм искал – без да го изричам – хората около мен да съзнават, че ги заблуждавам? Доказателството било, че когато те не успеели да разберат моя трик и вземели моята псевдонепринуденост за истинска, аз съм ги нападал със същата безжалостност, която иначе съм се опитвал да прикрия.

Пред неговите доводи изпаднах в отчаяние, защото не можех да ги оспоря. Замълчах си. Не исках да показвам, че се Чувствам засегнат. Чудех се какво да правя, когато той стана и понечи да тръгне. Дръпнах го за ръкава и го спрях. Това мое рязко движение сепна мен, а него разсмя. Той седна отново с доста учудено издражение върху лицето си.

– Не исках да бъда груб – казах аз, – но трябва да узная повече. Това ме тревожи.

– Премести събирателната си точка – подкани ме той. – вече сме говорили за безжалостността. Спомни си!

Дон Хуан продължи да ме гледа с очакване, макар сигурно да усети, че не мога да си спомня нищо, защото продължи да говори за примерите на нагуалско безразличие, каза, че него-вият собствен метод се състои в това да хвърля хората в смут чрез престорено разбиране и лицемерно благоразумие.

– Ами всичките онези обяснения, които ми даде? – попи тах го аз. – Те не са ли резултат от искрено благоразумие и реално желание да ми помогнеш да разбера?

– Не – отговори той. – Те са резултата от моята безжалостност.

Разпалено се заех да твърдя, че собственото ми желание да разбера нещата е напълно искрено. Дон Хуан ме потупа по рамото и поясни, че желанието ми може да е искрено, но не и великодушното ми, каза, че нагуалите прикривали своята безжалостност автоматично, дори против собствената си воля.

Като слушах обяснението му, имах странното усещане, че в определен момент ние надълго и нашироко сме разглеждали идеята за безжалостността.

– Аз не съм рационална личност – продължи дон Хуан, гледайки ме право в очите. – Аз само изглеждам такъв, за щото маската ми е много успешна. Това, което ти прие маш за благоразумие, е липсата ми на съжаление, защото именно това е безжалостността: пълна липса на съжаление, в твой случай, тъй като ти маскираш липсата на съжаление с великодушие, изглеждаш непринуден и открит. Но всъщност си точно

толкова великодушен, колкото аз съм благоразумен. И двамата сме измамници. Усъвършенствали сме изкуството да прикриваме факта, че просто не изпитваме съжаление.

Той каза, че пълната липса на съжаление у неговия благодетел била прикрита зад маската на безгрижен шегаджия изпитващ постоянна, непреодолима нрква да се пошегува с всеки, който му се изпречи на пътя.

– Маската на моя благодетел бе на щастлив, спокоен и безгрижен човек – продължи дон Хуан. – Но отдолу, под всичко това, той си беше, както и всички останали нагуали, студен като северен вятър.

– Но ти не си студен, дон Хуан – казах искрено убеден аз.

– Разбира се, че съм – настоя той. – Съвършенството на моята маска е онова, което създава у теб впечатление за сърдечност и топлина.

Той продължи да обяснява, че маската на нагуала Елиас пък се състояла от един вбесяващ педантизъм и акуратност към най-малките подробности, което създавало фал-шиво впечатление за внимание и усърдие.

Дон Хуан започна да описва държането на нагуала Елиас, Докато говореше, той не сваляше очите си от мен. И може би защото ме наблюдаваше така внимателно, аз изобщо не можех да се съсредоточа върху думите му. Положих отчаяно усилие да събера мислите си.

Дон Хуан ми хвърли мълниеносен поглед, след което продължи отново да обяснява безжалостността, но аз вече не се нуждаех от обясненията му, казах, че съм си спомнил онова, което искаше да си припомня: първия път, когато очите ми бяха блестящи, в самото начало на моето чиракуване бях успял сам да премина в състояние на повишено съзнание. Събирателната ми точка бе достигнала позицията, наричана „зоната на безжалостността“.

ЗОНАТА НА БЕЗЖАЛОСТНОСТТА

Дон Хуан ми каза, че няма нужда да се спираме на подробностите в моя спомен – поне засега. Щом веднъж събирателната точка е преместена, споменът оживява. Допълни, че най-добрият начин за пълно спомняне е разходката.

И така, мълчаливо станахме и бавно поехме по една планинска пътека, докато си спомних всичко.

Намирахме се в покрайнините на Гуаймас в Северно Мексико, на път от Ногалес, Аризона, когато ми стана ясно, че нещо не е наред с дон

Хуан. През последния час и нещо беше станал необичайно тих и мрачен. Това не ме разтревожи особено, но после внезапно неговото тяло просто излезе от контрол. Брадичката му се заби в гърдите, сякаш мускулите на врата повече не можеха да издържат тежестта на главата му.

– Да не би да ти прилошавах от возенето, дон Хуан? – попитах внезапно уплашен.

Той не отговори, дишаше през устата. През първата част от нашето пътуване, която бе траяла няколко часа, той се чувстваше отлично. Говори много за какво ли не, когато спряхме в Санта Ана, за да заредим, дори взе да прави лицеви опори, опрял ръце о покрива на колата, за да отпусне мускулите на раменете си.

– Какво ти става, дон Хуан? – запитах го аз. Стомахът ми се сви от тревога, както си стоеше със забита надолу глава, той измънка, че иска да отиде до един ресторант, и с бавен несигурен глас ми даде точни указания как да стигна с колата до там.

Паркирах в странична улица, на една пряка от въпросния ресторант. Но щом отворих вратата на купето откъм моята страна, дон Хуан сграбчи ръката ми като в клещи. Домогнах му да се измъкне от колата през моето шофьорско място. Щом стъпи на тротоара, прихвана се с две ръце в раменете ми и с мъка изправи гръб. В зловещо мълчание се затътрихме надолу по улицата към разнебитена сграда, в сутерена на която се намираще въпросният ресторант.

Дон Хуан висеше на ръцете ми с цялата си тежест. Дишането му беше ускорено, а тялото му така се тресеше, не аз се паникьосах. Залитнах с него и трябваше да се подпра на близката стена, за да не тупнем и двамата на тротоара. Бях силно обезпокоен, не можех да мисля, взрях се в очите му. Бяха матови. Нямаха своя обичаен блясък, влязохме, залитайки, в ресторанта и веднага, като по даден знак, един любезен келнер се спусна към нас, за да помогне на дон Хуан.

– Как се чувствате днес? – прошепна той в ухото на дон Хуан.

Келнерът пренесе дон Хуан от вратата до една маса, настани го и изчезна.

– Познаваш ли го, дон Хуан? – попитах аз и седнах до него.

Без да ме гледа, той измърмори нещо под нос. Станах и отидох в кухнята да потърся въпросния келнер.

– Познавате ли възрастния човек, с когото съм дошъл?! – заинтересувах се аз, щом успях да го хвана без работа.

– Разбира се – отвърна той нетърпеливо. – Това е старецът, който често получава удари.

Това ми изясни нещата, вече знаех, че дон Хуан е получил слаб удар, докато сме пътували, в случая не бих могъл с нищо да предотвратя станалото, но въпреки това се чувствах безпомощен и неспокоен. От мисълта, че лошото все още предстои да се случи, стомахът ми се свиваше.

Върнах се при нашата маса и седнах мълчаливо. Изневиделица пристигна същият келнер с две блюда пресни скариди и две дълбоки купи със супа от морска костенурка. Помислих си, че или в ресторанта сервират само скариди и супа от морска костенурка, или че всеки път когато идва тук, дон Хуан яде едно и също.

Келнерът се обърна към дон Хуан, като говореше така високо, че гласът му надви шума от тракащи прибори и говор в заведението.

– Надявам се, че ще ви хареса! – изрева му той. – Ако ви потрябвам, само вдигнете ръка, ще долетя на секундата.

Дон Хуан кимна утвърдително и келнерът си отиде, след като свойски го потупа по гърба.

Дон Хуан се хранеше лакомо, като от време на време се усмихваше на себе си. Бях така разстроен, че само от мисълта за храна ми се повдигаше. Но после стигнах до познатия предел на тревога и оттам нататък колкото повече се безпокоях, толкова повече изгладнявах. Опитах храната беше невероятно вкусна.

Побапнах и се почувствах по-добре, но положението не се беше променило, нито пък напрежението ми бе спаднало.

Когато свърши да яде, дон Хуан стрелна ръка над главата си. На момента келнерът пристигна и ми връчи сметката. Платих му и той помогна на дон Хуан да се изправи. Придружи го до вратата, изведе го навън и прочувствено се сбогува с него.

Тръгнахме обратно към колата. Дон Хуан се облягаше тежко на ръката ми, задъхвайки се, като на всеки две-три крачки спираше да си поеме дъх.

Келнерът остана на входната врата и гледаше след нас, сякаш за да се увери, че няма да оставя дон Хуан да падне.

На дон Хуан му трябваха цели две или три минути, докато се настани в колата.

– Каж ми, какво мога да направя за теб? – попитах го аз.

– Обърни колата – нареди той с треперлив, едва доловим глас. – Искам да отида до другия край на града, в супера. Там също ме знаят, все мои приятели са.

Казах му, че нямам дори представа за какъв универсален магазин говори. Той промърмори нещо несвързано и избухна. Започна, да тропа

с крака по пода на колата. Нацупи се и олигави фланелката си отпред. След това като че ли получи моментен проблясък. Страшно се притесних, като наблюдавах неговите усилия да подреди мислите си в изречение. Най-накрая успя да ми каже как да стигна до универсалния магазин.

Напрежението ми бе стигнало своя връх. Боях се, че ударът на дон Хуан може да се окаже доста тежък. Искаше ми се да се освободя някак си от него, да го отведа при семейството му или при неговите приятели, но не знаех кои са те. Не знаех също какво друго мога да предприема в тази ситуация. Направих обратен завой и се отправихме към супера, за който той беше казал, че се намира в другия край на града.

Чудех се дали да не се върна отново в ресторанта и да попитам онзи келнер не познава ли семейството на дон Хуан. Надявах се също така, че някой в супера може да го познава, колкото повече мислех за трудното положение, в което бях изпаднал, толкова по-мъчно ми ставаше за мен самия. Дон Хуан явно си отиваше. Изпитах ужасното чувство на загуба. Той несъмнено щеше да ми липсва, но засега страдах повече от раздразнението, че трябва да се справям с така ненадейно възникналата неприятна ситуация.

Обикалях из града близо час в търсене на супера. Но не успях да го открия. Дон Хуан си призна, че може и да греша и магазинът да е в друг град. Това окончателно ме съсипа. Нямах никаква представа какво да правя оттук нататък.

Когато бях в състояние на нормално съзнание, винаги имах странното усещане, че зная повече за дон Хуан, отколкото ми говори моят здрав разум. Сега под влияние на влошеното му психическо състояние бях уверен, без сам да зная защо, че неговите приятели го чакат някъде из Мексико, макар да не знаех къде е това някъде.

Изтощението ми беше повече от физическо. Това бе някаква комбинация от тревога и чувство за вина. Тревога, че се бях „накиснал“ с този немощен старец, вече почти смъртник, и в същото време изпитвах вина, че съм така нелоялен към него.

Паркирах колата близо до крайбрежната алея. На дон Хуан му трябваша почти десет минути, докато излезе от нея. Тръгнахме бавно към брега, но като наближихме, дон Хуан изведнъж спря и отказа да върви по-нататък. Измънка, че водата на Гуаймския залив го плаши.

Тръгна обратно и ме отведе до главния площад – покрита с пряхоляк площ, на която нямаше дори пейки. Дон Хуан седна на бордюра. Покрай нас мина камион, чистещ улиците, който въртеше стоманените

си четки, но от тях не струеше вода. Задавих се от облака прах, който вдигна след себе си.

Бях толкова разстроен от ситуация, в която се намирах, че през главата ми мина дори мисълта да го изоставя така, както си седеше. Смутих се от тази моя мисъл и потупах дон Хуан по гръба.

– Трябва да ми кажеш къде мога да те отведа – прошепнах му аз. – къде да отида?

– Върви по дяволите! – отвърна ми той дрезгаво, като го чух да ми говори така, реших, че това не е удар, а мозъчна парализа, която му е отнела разсъдъка, вследствие на което е станал агресивен.

Внезапно той стана и си тръгна. Направи ми впечатление колко болнав изглеждаше. Дон Хуан бе остарял за няколко часа! вродената му жизненост се бе изпарила и пред мен стоеше един ужасно стар и крайно немощен човек.

Втурнах се след него, за да му помогна. Изпитвах безмерно съжаление. Представих си как аз самият съм немощен старец. Беше непоносимо! Бях готов да заплача – не за дон Хуан, а за себе си. Хванах го подръка и мълчаливо си обещах да се грижа за него, независимо какво би ми коствало това. Бях потънал в дебрите на самосъжалението, когато една силна плесница ме извади от вцепенението. Преди да се опомня, дон Хуан ме зашлеви отново, този път по врата. Стоеше срещу мен и трепереше от гняв. Устата му бе полуотворена и се тресеше неконтролируемо.

– Кой си ти?! – изкрещя той, после се обърна към група та зяпачи, които мигом се бяха събрали наоколо.

– Аз не познавам този човек – им каза той. – Помогнете ми! Аз съм самотен стар индианец. Този чужденец иска да ме убие. Така правят те с безпомощните стари хора – убиват ги за удоволствие!!!

Надигна се неодобрителен ропот. Няколко млади яки мъже ме загледаха заплашително.

– Какво правиш, дон Хуан?! – попитах го на висок глас. Исках да убедя тълпата, че се познаваме добре и пътуваме заедно.

– Не те познавам! – извика отчаяно дон Хуан. – Остави ме на мира!

Той пак се обърна към тълпата и ги помоли да го отърват от мен. Искаше да ме задържат, докато дойде полицията.

– Дръжте го! – настояваше той. – Някой да извика полиция! Те си знаят работата!

Представих си някой мексикански затвор. Никой нямаше да узнае къде съм. Мисълта, че ще изминат месеци, преди някой да забележи

моего отсъствие, ме накара да реагирам с ожесточена бързина. Ударих първия млад мъж, който пристъпи към мен, след което хукнах в панически бяг. Знаех, че бягам, за да спася живота си. Неколцина мъже се втурнаха подире ми.

Както препусках по главната улица, изведнъж осъзнах, че в малък град като Гуаймас навсякъде е пълно с патрулиращи полицаи, все още не бях попаднал на нито един и затова, преди да е станало късно, нахълтах в първия изпречил се пред очите ми магазин. Престорих се, че просто зяпам.

Младият мъж, който ме преследваше, отмина, вдигайки страховтна олелия. Бързо скроих план: да купя колкото се може повече неща. Хората от магазина щяха да помислят, че съм турист. След това щях да помоля някой да ми помогне да отнеса пакетите до моята кола.

Отне ми доста време, за да подбера каквото ми трябваше. Платих на един младеж от магазина да ми помогне за покупките, но когато приближихме колата, зърнах дон Хуан да стои до нея, все тъй заобиколен от тълпа зяпачи. Говореше нещо на един полицаи, който си записваше в тефтерчето.

Планът ми се провали. Нямаше начин да се добера до колата, казах на младежа, който ме придружаваше, да остави пакетите до бордюра. Обясних му, че един мой познат ще дойде след малко, за да ме откара до хотела. Момчето си тръгна, а аз останах така, скрит зад пакетите, които държах пред лицето си, извън полезрението на дон Хуан и останалите около него.

Видях, че полицаят оглежда номера на колата ми, който беше с калифорнийска регистрация. И това напълно ме убеди, че с мен е свършено. Обвинението на полуделия старец щеше да бъде прието твърде сериозно. А фактът, че съм побягнал, само щеше да затвърди вината ми в очите на всеки полицаи. Освен това, бидейки чужденец, аз няхах никакъв шанс пред местната полиция.

Скрих се в един вход и останах така близо час. Полицаят си отиде, но тълпата все още стоеше край дон Хуан, който говореше нещо на висок глас и възбудено ръкомахаше. Бях твърде далеч, за да чуя какво им разправя, но можех да си представя съдържанието на бързата му нервна реч.

Отчаяно се нуждаех от нов план. Реших да потърся стая в хотел и да изчакам така няколко дни, преди да рискувам да се върна при колата, или пък да се върна обратно в магазина и да помоля някой от персонала да ми извика такси. Никога преди не ми се беше налагало да наема кола

в Гуаймас и нямах представа дали тук изобщо съществува подобен вид услуга. Но моят нов план се провали моментално, защото се сетих, че ако местната полиция е що-годе компетентна и ако бяха взели дон Хуановите обвинения на сериозно, те неминуемо щяха да претърсят хотелите. Мозке би полицаят беше оставил дон Хуан, за да се заеме именно с това.

Друга идея, която ми мина през главата, беше да отида до най-близката автогара и да хвана първия автобус, който можеше да ме откара поблизо до границата със САЩ. Или пък да хвана който и да е автобус, независимо накъде пътува. Но после изоставих и тази идея. Бях сигурен, че дон Хуан е дал името ми на полицията, която вероятно вече е уведомила дирекциите на автобусните компании.

Мисълта ми се замята в съпяла паника. Поех няколко глътки въздух, за да успокоя нервите си. След малко забелязах, че тълпата около дон Хуан взе да се разотива. Междувременно полицаят се завърна с още един свой колега и двамата бавно поеха надолу по улицата, в същия миг почувствах внезапен неконтролируем подтик, импулс, все едно, че тялото ми беше изключено от централното управление на главния мозък, превръщайки се в някакъв освободен от мисли механизъм. Аз просто тръгнах към колата си, както бях натоварен с всичките онези пакети. Без каквото и да е страх или смущение отворих багажника и оставих вътре пакетите, след това седнах на шофьорското място.

През цялото това време дон Хуан стоеше както преди на тротоара до колата, хвърляйки ми от време на време разсеяни погледи, втренчих се в него с една изцяло нова и нехарактерна за мен студенина. Никога преди това не бях изпитвал подобно усещане. Това, което ме изпълваше, не бе ненавист или ледена ярост. Дори не му бях сърдит. Онова, което чувствах, не бе нито примирение, нито търпение и в никакъв случай добрина или пояба на разбиране. По-скоро беше хлад, ледено равнодушие, безкрайна и ужасяваща липса на каквото и да било съжаление, в този миг у мен не трепна нито една фибра при мисълта какво ще стане с дон Хуан или с мен самия.

Тогава дон Хуан разтърси горната част на тялото си, както се отърсват кучетата, за да се изцедят след плуване. След това, сякаш всичко е било само един лош сън, той пак стана старият познат дон Хуан. Бързо обърна якето си на опаки. То беше с две лица. От едната страна бе черно, а от другата – светлобежово. Сложи го от черната страна. Захвърли сламената си шапка в колата и старателно приглади косата си. Извади кичкмата на ризата си над якето и като че ли шведнъж се подмлади. Без

да каже дума, ми помогна да вкарам останалите пакети в колата.

Когато двамата полицаи затичаха обратно към нас, надувайки сбирки, очевидно привлечени от звука на отварящи се врати, дон Хуан много чевръсто се втурна да ги посрещне. Той ги изслуша най-внимателно и ги увери, че няма за какво да се тревожат. Обясни им, че по всяка вероятност са попаднали на неговия баща – стар, немощен индианец, страдащ от мозъчно увреждане. Докато говореше с полицаите, дон Хуан отвори и затвори последователно вратите на колата, като че ли да провери дали са наред. После прехвърли пакетите от багажника на задната седалка. Неговата пъргавина и младежка енергия нямаха нищо общо с плахите му и немощни старчески двшкения и жестове само отпреди няколко минути. Знаех, че нарочно се дързки така заради полицаия, но на негово място и аз бих повярвал, че пред мен стои синът на стария перко. Дон Хуан им спомена и името на ресторанта, където добре познавали неговия болен баща, след което най-безсрамно им бутна рушвет.

Аз изобщо не си направих труда да кажа нещо на полицаите. Чувствах се твърд, студен, стегнат, притихнал.

Влязохме в колата, без да отроним дума. Полицаите дори не се опитаха да ме запитат нещо. Те изглеждаха някак твърде уморени. И ние ... отпътувахме.

– Що за номер беше това, дон Хуан? – попитах аз и хла дината в моя глас ме изненада.

– Това беше първият ти урок по безжалостност – каза той.

Дон Хуан отбеляза, че по време на пътуването ни до Гуаймас той ме бил предупредил относно неизбежността на урока по безжалостност.

Призах си, че не съм обърнал внимание, защото смятах, че просто си разговаряме, за да убием скуката.

– Аз никога не разговарям просто ей така – каза строго той. – Запомни това. Онова, което сторих този следобед, имаше за цел да създаде подходяща ситуация за теб, за да можеш сам да преместиш събирателната си точка на онова деликатно място, където съжалението изчезва. Това място е известно като „зоната на безжалостността“.

Проблемът, който магьосниците трябва да разрешат – продължи той, – е, че мястото на безжалостността трябва да бъде достигнато с минимална чужда помощ. Нагуалът подготвя „случката“, но чиракът е този, който премества своята събирателна точка. Днес ти направи именно това. Аз ти помогнах, е, може би малко по-драматично, премествайки моята собствена събирателна точка на специфичната позиция, която ме превърна в един слабават и непредсказуем в постъпките си старец. Аз

не просто действах като стар и немощен – аз действително бях такъв.

Дяволитият блясък в очите му ми подсказа, че той се наслаждава на момента.

– Не беше абсолютно необходимо да правя това – продължи той. – Можех да те тласна да преместиш събирателната точка и без тази жестока тактика, но не устоях на изкушението. И тъй като тази ситуация не ще се повтори никога вече, на мен ми се искаше да узная дали съм способен да действам, поне до известна степен, както действат вашите мои благодетел навремето. Повярвай ми, аз изненадах себе си толкова, колкото вероятно и теб.

Тези думи на дон Хуан значително ме успокоиха. Нямах проблеми при възприемането на онова, което той ми казваше, и съответно нямах и въпроси, защото разбирах всичко, без да е необходимо да ми пояснява.

Тогавата той каза нещо, което аз вече знаех, но не успях да изложа с думи, защото не можех да намеря най-подходящите слова, за да го опиша, каза, че всичко, което магьосниците вършат, е резултат от преместването на събирателната точка и че тези премествания се направляват от количеството енергия, което магьосниците владеят.

Споменах, че всичко това ми е известно. Дон Хуан отвърна, че във всеки човек се крие по едно огромно тъмно езеро от безмълвно познание, което той може да долови интуитивно. Добави, че аз вероятно го чувствам по-осезателно от един обикновен човек, защото съм тръгнал по воинската пътека.

Каза още, че магьосниците са единствените същества на земята, които съзнателно преминават отвъд интуитивното ниво, усъвършенствайки две трансцендентални области: първата – да възприемат съществуването на събирателната точка, и втората – да карат тази събирателна точка да се мести.

Той изтъкна за пореден път, че най-сложното знание, което владеят магьосниците, е познанието за възможностите ни като възприемащи същества и че същността на възприятията ни зависи от позицията на нашата събирателна точка.

В същия миг започнах да изпитвам невероятно затруднение в опитите да се съсредоточа върху онова, което ми говореше, и то не защото бях уморен или разсеян, а защото съзнанието ми от само себе си бе подхванало игра на предугаждане на думите му. Това беше като че ли някаква неизвестна част от личността ми някъде вътре в мен, която се опитваше безуспешно да намери равностойни думи, за да изрази гласно мисълта. Докато дон Хуан говореше, почувствах, че мога да предвидя

как той ще изрази моите собствени безмълвни мисли. С трепет осъзнах, че неговият подбор на слова е винаги по-добър от моя. Но това предсказване на думите му отслабваше концентрацията ми.

Рязко спрях край пътния банкет. И там, на място, за първи път в живота си получих ясно познание за дуализма в мен: две очевидно отделни части се намираха едновременно вътре в моето същество. Едната беше извънредно стара, отпусната, безучастна. Беше тежка, тъмна и свързана с всичко останало. Това беше онази част от мен, на която „не й пукаше“, защото бе равнодушна към всичко. Тя просто се наслаждаваше на нещата, без да ги очаква. Другата част беше светла, тръпнещо-свежа, туптяща, оживено-възмутена, напрегната и бърза. Интересуваше се от самата себе си, защото беше несигурна и не се радваше на нищо просто защото й липсваше способността да се свързва. Тя беше самотна, на повърхността уязвима. Беше онази част от мен, с която се обръщах към света.

Съзнателно се огледах с тази част от мен. Накъдето и да погледнех, виждах просторни чифлици. И тази несигурна и вълнуваща се част от мен се раздвояваше между това да се гордее от постиженията на човешкия труд, от една страна, а от друга – да се натъжава при вида на разкошната стара Сонорска пустиня, превърната сега в подредени орни площи и култивирани растения.

Старата, тъмна, тежка част от мен оставаше безучастна. И така, двете части влязоха в спор. Оживената неспокойна част искаше да заинтересуватпежката, тъмна част, а тя от своя страна желаше да нагара „невротичката“ да престане да се измъчва в собствените си трепети и просто да се наслаждава, да се наслаждава...

– Защо спря? – попита дон Хуан.

Гласът му предизвика реакция у мен, но би било неточно да се каже, че аз бях този, който реагира. Звукът на неговия глас, изглежда, стабилизира неспокойната част и внезапно станах познаваем за самия себе си.

Описах на дон Хуан проблясъка си относно моя дуализъм. Той взе да ми го обяснява с термини от позицията на събирателната точка и аз мигом изгубих стабилизираното си единство. Нespoкойната ми половина стана още по-неспокойна и аз отново знаех какво има предвид дон Хуан.

Той каза, че когато събирателната точка се премести и достигне зоната на безжалостност, позицията на рационалността и здравия разум у нас отслабва. Усещането ми за една дребна, тъмна и безмълвна страна

представлява поглед към предшествениците на разсъдька.

– Знам точно какво имаш предвид – казах му аз. – Зная много неща, но не мога да говоря за тях. Не знам как да за почна...

– Нали ти казах – подхвана той. – Онова, което изживяваш и наричаш дуализъм, е поглед от друга позиция на събирателната ти точка. От тази позиция ти можеш да почувстваш древната страна на човека. А онова, което древната страна на човека знае, се нарича „безмълвно познание“. Това е познание, което ти все още не можеш да изречеш гласно.

– Защо не мога? – попитах.

– Защото, за да го изречеш на глас, е нужно да притежаваш и да използваш извънредно голямо количество енергия – отговори той. – Засега ти нямаш натрупано такова количество енергия.

– Безмълвното познание е нещо, което всички ние имаме – продължи той, – нещо, което напълно владее, напълно познава всичко. Но то не може да мисли, следователно не може да говори за онова, което знае. Магьосниците вярват, че когато човек осъзнае, че знае, и поиска да притежава съзна ние за онова, което знае, той загубва от поглед това, което е знаел. Това безмълвно познание, което ти не можеш да облечеш в слова, е, разбира се, *намерението* – духът, абстрактът. Грешката на човека е била, че е искал да го познае наравно – очи в очи, както е свикнал да опознава ежедневието си. И колкото повече го преследвал в бясното си желание, толкова по-ефимерно и недоловимо ставало то.

– Но какво ще рече това с прости думи, дон Хуан? – попитах аз.

– Това значи, че човекът се е отказал от безмълвното познание заради света на точния разум и логиката – отговори той. – А колкото повече се придържа към света на разума и логичните заключения, толкова по-недоловимо и призрачно става *намерението*.

Подкарах колата и продължихме да пътуваме в пълно мълчание. Дон Хуан не се опитваше да ми дава напътствия или да ми казва как да карам – нещо, което той често правеше, за да подразни себелюбието ми. Нямах ясна представа къде отивам, но нещо вътре в мен знаеше. Оставих го то да ме води.

Късно вечерта пристигнахме в голямата къща, която дон Хуановата група магьосници притежаваше в провинцията на щата Синалоа в Северозападно Мексико. Цялото пътуване като че ли изобщо не ни бе отнело време. Не можех да си спомня подробности от него. Знаех само, че не бяхме говорили помежду си.

Къщата изглеждаше празна. Липсваха каквито и да са признаци на живот. Аз обаче знаех, че дон Хуановите приятели са вътре. Усещах

присъствието им, без да е необходимо да ги виждам, когато влязохме, дон Хуан запали няколко газови фенера и седнахме около една здрава, грубо скована маса. По всичко личеше, че дон Хуан се готви да яде. Тъкмо се чудех какво да кажа или да направя, когато в стаята безшумно влезе някаква жена и постави на масата голямо блюдо с храна. Появяването ѝ ме изненада и когато тя изплува от тъмнината, сякаш се материализира от нищото, аз неволно ахнах.

– Не се плаши. Това съм аз, Кармела – каза тя и изчезна, потъвайки отново в тъмнината.

Останах със зяпнала уста. Дон Хуан се изсмя така гръмко, че цялата къща се разтресе. Очаквах, че някой ще се появи, но напразно.

Опитах се да хапна, но не бях гладен. Замислих се за жената. Не я познавах, всъщност почти можех да определя коя е, но малко не ми достигаше да измъкна спомена за нея от мъглата, която обгръщаше мислите ми. Напрегнах се да прочистя съзнанието си, но почувствах, че това ми отнема твърде много енергия, и се отказах.

Почти веднага след като престанах да мисля за нея, у мен се зароди странно, сковабашо ме безпокойство. Първоначално предположих, че тъмната масивна къща и мракът, който я заобикаляше отвън и изпълваше отвътре, ми действат потискащо. Но след миг, при звука на едва доловим кучешки лай в далечината, страхът ми нарасна неимоверно. За момент си помислих, че тялото ми ще избухне.

Дон Хуан веднага се намеси. Той скочи на крака и така натисна гръба ми, че чак изпука. Това ми донесе мигновено облекчение.

Когато се успокоих, разбрах, че заедно с тревогата, която почти ме изцеди, бях изгубил и ясното чувство, че зная всичко, вече не можех да предугаждам как дон Хуан щеше да произнесе онова, което аз самият знаех.

Тогава дон Хуан подхвана най-странното разяснение, което бе правил дотогава, каза, че тревогата, която ме бе обзела с бързината на мълния, се дължала на внезапното преместване на моята събирателна точка, причинено на свой ред от неочакваното появяване на кармела и от невъзможността ми да допреместя събирателната си точка в мястото, откъдето бих могъл да разпозная кармела изцяло.

Той ме посъветва да свикна с мисълта за повтарящи се пристъпи на същата тази необяснима тревога, защото събирателната ми точка щяла да продължи да се мести и в бъдеще.

– Всяко преместване на събирателната точка е като своего рода умирание – каза той. – всичко в нас изключва, след което се включва

наново в източник с неизмеримо по-голяма мощност. Това усилване на енергията се усеща като убийствена тревога.

– Какво да правя, когато това се случи? – попитах.

– Нищо – каза той. – Изчакай. Енергийният взрив ще премине. Опасно е, когато не знаеш какво става с теб. Но узнаеш ли, повече не съществува реална опасност.

После дон Хуан заговори за човека от древността. Той каза, че древният човек знаел какво да прави и как най-добре да го прави, вследствие на това започнал да разбива чувство за излишно самомнение, което му донесло усещането, че може да предсказва и проектира действията си. И така на света се появила идеята за личното „аз“ – едно индивидуално „аз“, което започнало да диктува естеството и сферата на човешките постъпки.

Колкото по-силно ставало усещането за личното „аз“, толкова повече човек губел природната си връзка с безмълвното познание. Модерният човек, в качеството си на наследник на този процес, следователно е така безнадеждно отдалечен от първоизточника на всичко, че единственото, което може да направи, е да изразява отчаянието си в насилствени и цинични самоунищожителни действия. Дон Хуан подчерта, че причината за човешкия цинизъм и отчаяние е едно късче от безмълвното познание, останало скътано някъде дълбоко у човека, което причинява две неща: първо – напомня на човека за неговата дребна връзка с първоизточника, и второ – кара го да почувства, че без тази връзка няма надежда за покой, задоволство и знания.

Стори ми се, че хванах дон Хуан в противоречие, веднъж той ми бе казал, че войната е естественото състояние на война, а мирът – аномалия.

– Така е – съгласи се той, – но за война войната не означава в поредица от лична или колективна глупост, или пък проява на необуздано насилие. За война бойната представлява тотална борба срещу това индивидуално „аз“, което именно е лишило човека от неговата мощ.

Дон Хуан допълни, че е време да поговорим още за безжалостността – най-важната предпоставка за магьосничеството. Магьосниците били открили, че всяко едно преместване на събирателната точка означава отдалечаване от прекомерното заангажиране с индивидуалното „аз“, което е отличителната черта на съвременния човек. Освен това магьосниците вярвали, че именно позицията на събирателната точка е това, което превръща съвременния човек в самоунищожавач се егоист, изцяло погълнат от собствената представа за себе си, веднъж

изгубил надежда да се завърне към първоизточника на всички неща, човекът потърсил утеха в самомнението си. И така успял да фиксира своята събирателна точка именно в позицията, увековечаваща самопредставата му за самия него. Следователно няма да е далече от истината, ако се каже, че всяко преместване на събирателната точка от привичната ѝ позиция е на практика отдалечаване от човешкото себеотразяване и неговия неизменен спътник – самомнението.

Дон Хуан описа самомнението като сила, натрупваща се в резултат на самопредставата ни за нас самите. Той повтори, че това е онази сила, която държи събирателната ни точка фиксирана там, където се намира понастоящем. Ето защо най-тежката задача по воинския път е да се детронира самомнителността. И всичко, което предприемат магьосниците, е насочено към тази цел.

Дон Хуан поясни, че магьосниците успели да стигнат до сърцевината на самомнителността и открили, че това е всъщност самосъжалението, маскирано обаче под друга форма.

– Изглежда невъзможно, но е така – каза той. – Самосъжалението е истинският враг, истинският вредител – причината за човешкото нещастие. Без това съжаление към себе си човек не би си позволявал да бъде така самомнителен, както е сега. Но веднъж задействана, силата на самомнението развива свой собствен инерционен ход. И тъкмо това самостоятелно естество на самомнението му придава лъжливото чувство за значимост.

Обяснението му, което при нормални условия бих счел за неразбираемо, ми изглеждаше напълно състоятелно. Но поради дуализма в мен, който все още присъстваше, то ми се стори донякъде опростенческо. Сякаш дон Хуан бе насочил мислите и думите си към точно определена мишена. И именно аз, в моето нормално състояние на съзнание, представях тази мишена.

Той продължи, че магьосниците са напълно убедени, че посредством преместването на събирателната точка от обичайната ѝ позиция ние постигаме едно състояние, което не би могло да се нарече по друг начин освен безжалостност. Магьосниците знаели от практиката си, че щом събирателната им точка е преместена, тяхната самомнителност рухва. Без обичайната позиция на събирателната им точка самопредставата им не издържала. А без опияняващото съсредоточаване върху тази съмопредстава те губят собственото си самосъжаление и заедно с неао – своята самомнителност. Следователно магьосниците са прави, когато казват, че самомнението е просто замаскирано самосъжаление.

Дон Хуан взе за пример моето изживяване от следобеда и го разгледа стъпка по стъпка, каза, че нагуалът, в ролята си на водач и учител, трябва да се държи по най-ефикасен, но същевременно и най-безупречен начин. Тъй като на него не му е възможно да планира хода на своите действия логично, нагуалът винаги оставя на духа да решава неговите ходове. Например самият дон Хуан нямал предварително разработени планове какво да предприеме, докато духът не му дал знак през онази сутрин, докато сме закусвали в Ногалес. Той ме подкани да си спомня случая и да му кажа какво съм успял да се сетя.

Спомних си, че по време на закуската се чувствах много неудобно, защото дон Хуан не спираше да се майтапи с мен.

– Помисли за келнерката – подсказа ми той.

– Сещам се само, че беше груба.

– Добре, но какво направи? – настоя той. – какво направи, докато чакаше да вземе поръчката ни?

След моментна пауза си спомних, че келнерката беше груба на външен вид млада жена, която ми хвърли менюто и застана до мен, почти докосвайки ме, като по този начин сякаш искаше да ми каже да побързам с поръчката. Докато изчакваше нетърпеливо, пристъпяйки от крак на крак, тя навиг дългата си разпусната черна коса и я прибра на тила си. Промяната беше поразителна, жената изведнъж стана по-привлекателна и някак си по-зряла. Бях запленил от тази промяна и всъщност пренебрегнах лошите ѝ обноски.

– Това беше знакът – каза дон Хуан. – Грубостта и промяната бяха знакът на духа.

Той каза, че първото му действие за деня като нагуал било да ми позволи да узная неговите намерения. С тази цел дон Хуан ми казал съвършено ясно, но някак потайно, че ще ми даде урок по безжалостност.

– Сега спомняш ли си? – попита ме той. – Аз говорих с келнерката и с една възрастна дама от съседната маса.

С негова помощ си спомних, че всъщност дон Хуан бе флиртувал с някаква възрастна дама и с невъзпитаната млада келнерка. Дълго време разговаря с тях; докато аз се хранех. Разправяше им разни истории за подкупи и корупция в правителството и се шегуваше с местните земевладелци. После попита келнерката дали не е американка. Тя отвърна, че не е, и се засмя на въпроса му. Дон Хуан каза, че това е добре, защото аз съм бил един мексикано-американец, търсец любов. И съм бил готов да поднобя търсенето, особено след поглъщането на такава вкусна закуска.

Жената се разсмя. Помислих, че се смее на мен. Тогава дон Хуан

им каза най-сериозно, че съм пристигнал в Мексико, за да си търся жена. Попита ги дали не познават някоя честна, скромна, непорочна жена, която иска да се омъжи, без при това да придиря за красавец, каза, че е упълномощен да говори от мое име.

Жените се заливаха от смях, а аз се чувствах искрено огорчен. Дон Хуан се обърна към келнерката и направо я попита дали би се омъжила за мен. Тя отвърна, че е сгодена. Гледаше ме, сякаш взема дон Хуановите подмятания на сериозно.

– Защо не го оставиш сам да каже нещо за себе си? – оба ди се старата дама.

– Защото има дефект в говора – отговори ѝ дон Хуан. – Ужасно пелтечи!

Тогава келнерката подметна, че когато съм си поръчвал, не съм пелтечел.

– О, ти си наблюдателна! – учуди се дон Хуан. – Само ко гато си поръчва храна, той може да говори като всеки друг, казвал съм му не един път, че ако желае да се научи да говори нормално, трябва да бъде безжалостен. Добедох го тук, за да му дам няколко урока по безжалостност.

– Горкият човек! – каза старата дама.

– Е, хубаво. А сега трябва да тръгваме да му търсим любов – каза дон Хуан и се надигна.

– Ти сериозно ли говориш? – попита младата келнерка.

– А ти как мислиш? – отговори ѝ той. – Аз ще му помог на да се сдобие с онова, от което се нуждае, за да може да пресече границата и да отиде до мястото на безжалостността.

Помислих си, че за дон Хуан „Мястото на безжалостността“ трябва да е или женитбата, или САЩ. Засмях се и на тази метафора и ужасно запелтечих, което изплаши двете жени и накара дон Хуан да се размее от сърце.

– Тогава на всяка цена трябваше да ти съобщя за намерението си – продължи да обяснява по-нататък дон Хуан. – Така и направих, но то мина покрай ушите ти, както и трябваше да бъде.

Той каза, че след като духът се прояви, завършването на всяко действие става с лекота. И моята събирателна точка е достигнала зоната на безжалостността, когато под натиска на неговото превъплъщение била принудена да напусне обичайното си място на себеотрязаване.

– Позицията на себеотрязаване – продължи дон Хуан – принуждава събирателната точка да събере един свят на фалшиво съчувствие, но и

на съвсем истинска жестокост и егоцентришъм, в този свят единствените истински чувства са онези, които са изгодни за човека, който ги изпитва. За магьосника безжалостността не е жестокост. Безжалостността е антиподът на самосъжалението или на самомнението. Безжалостността е трезвост.

ИЗИСКВАНИЯТА НА НАМЕРЕНИЕТО ДА РАЗБИЕШ ОГЛЕДАЛОТО НА СЕБЕОТРАЗЯВАНЕТО

Прекарахме нощта там, където си бях спомнил своето изживяване в Гуаймас. През същата нощ, тъй като събирателната ми точка в момента беше податлива, дон Хуан ми помогна да достигна нови позиции, които веднага се превръщаха в смътни неспомени.

На другия ден не успях да си спомня какво се бе случило или какво бях почувствал, въпреки това изпитвах отчетливото усещане, че съм имал чудновати изживявания. Дон Хуан се съгласи, че събирателната ми точка се е преместила отвъд неговите очаквания, макар че отказа да ми разкаже какво съм правил. Единственият му коментар беше, че един ден ще си спомня всичко.

По обяд продължихме да изкачваме планината, крачехме мълчаливо, без да спираме до късно след обяд. След като бавничко изкатерихме стръмен планински хребет, дон Хуан изведнъж се обади. Не разбрах нищо от това, което каза. Повтори го и стана ясно, че иска да спрем на една широка скална тераса, която се вшкдаше от мястото, където бяхме застанали. Там канарите и големите шубраци щели да ни защитят от вятъра.

– Кажй ми, кое е най-подходящото място на терасата да прекараме на открито цялата нощ? – запита ме той.

Докато се катерехме, бях съзрял почти незабележимия тогава скален перваз. Изглеждаше като тъмно петно по масивното лице на планината. Успях да го различа с един бърз опипващ поглед. Сега, когато дон Хуан искаше мнението ми, аз открих още едно, по-тъмно, почти черно петно на южния край на терасата. Тъмният перваз и почти черното петно по него не предизвикваха у мен никакво чувство на страх или безпокойство. Усещах, че терасата ми допаднаше. А още повече ми се нравеше черното петно в южния ѝ край.

– Там е много тъмно, но на мен ми харесва – казах на дон Хуан, когато стигнахме скалната тераса.

Той се съгласи, че това е най-доброто място за целонощно бдение, каза, че това е петно със специално енергийно ниво и че той също

харесва привлекателния му сумрак.

Насочихме се към няколко по-изпъкнали скали. Дон Хуан разчисти едно място покрай канарите и седнахме, като опряхме гръб о тях.

Казах, че мястото е прекрасно. Чудно как го бях доловил с очите си.

– Дали си го доловил само с очите – рече той. – Това беше малко по-сложна работа.

– Какво искаш да кажеш, дон Хуан? – запитах го аз.

– Исках да кажа, че вече притежаваш способности, които все още не осъзнаваш – отговори той. – Понеже си така небрежен и лекомислен, може би си въобразяваш, че всичко, което долавяш, са най-обикновени сетивни възприятия.

Дон Хуан каза, че ако се съмнявам, по-добре да слеза обратно долу, в подножието на планината, и оттам сам да се уверя в думите му. Предказа, че няма да видя тъмното петно просто като гледам отдолу към него.

Нямах причина да се съмнявам в думите му, нито пък имах намерение повторно да изкачвам планината.

Той обаче настоя да се спуснем. Помислих, че го прави само за да ме дразни. Притесних се обаче при мисълта, че може и да не се шегува. Той се засмя така силно, че чак се задави.

Дон Хуан подчерта, че всички животни могат да откриват в заобикалящата ги среда области или зони със специално енергийно ниво. Повечето от тях изпитват страх от тези места и ги избягват. С изключение на пумите и койотите, които лежат и дори спят на такива места, когато ги открият. Но така или иначе, само магьосниците търсят съзнателно подобни петна заради специфичните им ефекти.

Попитах го какви са тези ефекти. Дон Хуан отговори, че Шези места излъчват недоловими импулси ободрителна енергия и отбеляза, че обикновените хора, живеещи в естествени условия, също могат да откриват подобни петна, макар и да го вършат несъзнателно.

– Тогава как разбират, че са ги открили? – попитах аз.

– Не разбират – отговори той. – Магьосниците, наблюдаващи хората, които следват утъпкани горски пътеки, веднага забелязват, че тези хора усещат тежестта на умората и сядат за почивка именно на такова петно, заре дено с положителна енергия. А когато прекосяват област с отрицателен енергиен поток, те стават нервни и ускоряват крачка. Ако ги попиташ защо е така, ще ти кажат, че се забързват, защото са се почувствали пълни с енергия. Но всъщност е точно обратното –

единственото място, което изпълва с енергия, е там, където са се почувствали из морени.

Дон Хуан каза, че магьосниците са способни да откриват такива петна, долавяйки с целите си тела енергийни микровълни в заобикалящата ги среда. Увеличената енергия на магьосниците, получена от намаляването на тяхното себеотразяване, дава на сетивата им по-голям обхват на възприятие.

– Опитвам се да ти кажа, че единственият полезен на чин на действие както за магьосниците, така и за обикновените хора се състои в ограничаване на контактите ни с нашата самопредстава – продължи той. – Онова, към което нагуалът се стреми при взаимоотношенията си със своите чираци, е да разбие огледалото на себеотразяването им.

Той добави, че всеки чирак е индивидуален случай и нагуалът трябва да оставя на духа да решава детайлите.

– Всеки от нас има различна степен на привързаност към своето себеотразяване – продължи дон Хуан. – И тази привързаност я усещаме като нужда. Например, преди да тръгна по пътеката на познанието, моят живот беше една „безкрайна нужда“. И дори години след като нагуалът Хулиан ме беше взел под крилото си, аз продължавах да изпитвам същата болезнена необходимост, дори по-силна.

Но има хора – както магьосници, така и обикновени, които не се нуждаят от никого. Те черпят покой, хармония, смях и познание направо от духа. Просто нямат нужда от посредници. За теб и за мен обаче е друго. Аз съм твоят посредник, а нагуалът Хулиан беше моят. Посредниците освен че осигуряват един минимален шанс – осъзнаването на *намерението*, помагат и за развиване на човешкото огледало на себеотразяването.

Единствената конкретна помощ, която ти получаваш от мен, е, че аз атакувам твоето себеотразяване. Ако не беше тя, ти щеше да си губиш времето. Това е единствената реална помощ, която получаваш от мен.

– Ти, дон Хуан, си ме научил повече от всекиго през целия ми съзнателен живот досега – възпротивих се аз.

– Учих те на всякакви работи, за да уловя вниманието ти – каза той. – Ти си готов да се закълнеш, че това обучение е било най-важното нещо за теб, но не е така. Обучението има много малка стойност. Магьосниците твърдят, че преместването на събирателната точка е единственото нещо, което има значение... И това преместване, както сам добре знаеш, зависи от натрупването на енергията, а не от даването на

инструкции.

После дон Хуан направи едно нелепо изказване, каза, че всяко човешко същество, което следва поредица от прости, специфични действия, може да се научи да премества волево своята събирателна точка.

Отвърнах му, че сам си противоречи. За мен поредица от действия означаваше инструкции, означаваше процедури.

– В магьосническия свят има само противоречащи си понятия – отговори той. – На практика няма противоречие. Поредицата от действия, за която говоря, е нещо, което произлиза от това да осъзнаваш. За да започнеш да осъзна ваш тази поредица, ти е необходим нагуал. Затова казах, че нагуалът осигурява един минимален шанс, но въпросният минимален шанс не е напътствие от рода на инструкциите, необходими, за да се научиш да управляваш автомобил, да речем. Минималният шанс се състои в това да се направи така, че да успееш да усетиш присъствието на духа.

Дон Хуан обясни, че специфичната поредица, която той има предвид, изисквала да съзнаваш, че самотнието е силата, която държи събирателната точка фиксирана на едно място. Щом самотнието намалее, енергията, която черпи, повече не се хаби напразно. Така нарасналата енергия вече служи като трамплин, от който събирателната точка потегля на едно невъобразимо пътешествие.

След като веднъж събирателната точка се премести, самият акт на това преместване вече довежда до отдалечаване от позицията на себеотразяването, което пък на свой ред осигурява чистота на звеното, свързващо ни с духа.

Така че в края на краищата себеотразяването е това, което е откъснало човека от духа.

– Както вече ти казах – продължи дон Хуан, – магьосни чеството представлява едно пътешествие назад. Чрез него ние се завръщаме победоносно при духа, след като сме се били спуснали в ада. И оттам носим разни трофеи. Разбирането е един от тези трофеи.

Казах му, че неговата поредица изглежда нещо много лесно и просто, когато я описва, но богато се бях опитал да я приложа на практика, се оказа, че е точно обратно.

– Проблемът е – рече той, – че повечето от нас не вярват колко малко ни е нужно, за да успеем. Повече сме склонни да се подчиняваме на разни инструкции, уроци, напътствия, майстори. А когато ни казват, че нямаме нужда от никого – не вярваме. Ставаме нервни, после – подозрителни и накрая – избухливи, безпомощни, огорчени. Ако се нуждаем от

някаква помощ, то тя не е чрез методите, а чрез изразителността. Ако някой ни накара да осъзнаем, че трябва да смалим собственото си самомнение, то това вече е истинска помощ.

Магьосниците казват, че нямаме нужда да ни убеждават, че светът е много по-сложен и от най-необузданите ни фантазии. Тогава защо сме забисими? Защо копнеем за някого, който да ни напътства, когато може да го направим и сами? Голям въпрос, нали?

Дон Хуан не каза нищо повече. Очевидно искаше да ми даде време да обмисля въпроса. Но други неща тревожеха ума ми. Споменът ми бе подкопал определени основи, които смятах за непоклатими, и сега отчаяно се нуждаех той да ми ги дефинира наново. Прекратих дългото мълчание и изплюх камъчето, казах му, че приемам за напълно възможно да забравя една цяла случка, ако е станала, докато съм бил в състояние на повишено съзнание. До този момент добре си спомнях всичко, което ми се е случвало под негово ръководство в състояние на нормално съзнание. И все пак, преди да си я спомня, закуската в Ногалес не бе съществувала в съзнанието ми. А тя би трябвало да се е случила в света на ежедневието.

– Забравяш нещо основно – каза той, – А по-точно, че самото присъствие на нагуала е достатъчно, за да се премести събирателната точка на един човек. През цялото време аз те подлъгах с този прословут „нагуалски удар“. Ударът между раменните плешки, който ти нанасях, е просто залъгалка – нещо като биберон. Той имаше за цел да премахва твоите съмнения. Магьосниците използват физическия контакт като своеобразен шок за тялото. Сам по себе си ударът не прави нищо, но наличието му носи увереността чирака, който бива напътстван.

– Тогава кой премества събирателната точка, дон Хуан? – попитах аз.

– Духът – отговори той с тона на човек, който постепенно загубва търпение. После се усмихна и поклати глава в знак на примирение.

– Трудно ми е да го приема – казах аз. – Съзнанието ми се управлява от принципа на причинно-следствената връзка.

Като чу това, той изпадна в един от своите, станали вече обичайни, пристъпи на необясним смях – необясним от моя гледна точка, разбира се, необясним за мен.

Сигурно съм имал доста сърдит вид, защото дон Хуан положи ръката си върху рамото ми.

– Смя се така, защото ти си направо безнадежден случай – каза той. – Отговорът на всичко, за което ме питаш, ще ти избаци очите, а ти

не го виждаш! Изглежда, това ти е орисията.

Погледът му блестеше с такава безумна налудничавост и дяволитост, че в крайна сметка и аз се разсмях.

– Повтарях ти до пълно изтощение, че в магьосничеството не съществуват процедури – продължи той. – Тук няма методи, няма стъпки. Единственото нещо, което има значение, е преместването на събирателната точка. И никаква процедура не е в състояние да го предизвика. То се получава от само себе си.

Той ме побутна, като че ли да изправи раменете ми, и се взря в очите ми, вниманието ми се прикова в думите му.

– Хайде да видим сега как си представяш това – каза той. – Токущо казах, че преместването на събирателната точка става от само себе си. Но казах освен това, че само то присъствие на нагуала премества събирателната точка на чирака, а начинът, по който нагуалът маскира безжалостността си, или помага на това преместване, или го възпрепятства. Ти как би разрешил това противоречие?

Признах си, че тъкмо щях да го попитам за това явно противоречие, което сам бях доловил, но не знам как да го разреша. Не съм практикуващ магьосник.

– Какъв си тогава? – запита той.

– Студент по антропология, който се опитва да разбере с какво се занимават магьосниците – отвърнах му аз.

Това не беше самата истина, но не беше и лъжа. Дон Хуан се разсмях.

– Твърде късно е за това – каза той. – Събирателната ти точка вече е преместена. А именно преместването е онова, което прави човека магьосник.

А онова, което шглежда като противоречие, всъщност са двете страни на една и съща монета. Нагуалът примамва събирателната точка да се премести, като помага да се разбие огледалото на себеотразяването. Но дотук свършват нагуалските възможности. Истинският тласкач е духът, абстрактът – нещо, което не може да бъде видяно или пипнато, нещо, което изглежда не съществува, но въпреки това... го има. Затова магьосниците казват, че събирателната точка се премества от само себе си, или пък че я премества нагуалът. Нагуалът, в качеството си на прободник на абстракта, има правото чрез действията си да бъде изразител на духа.

Погледнах дон Хуан въпросително.

– Нагуалът премества събирателната точка и все пак не той е този,

който извършва действителното преместване – обясни дон Хуан. – Или може би е по-подходящо да се каже, че духът изразява себе си съобразно безупречността на всеки един нагуал. Духът може да премести събирателната точка дори просто с присъствието на един безупречен нагуал.

Дон Хуан каза, че искал да изясни този момент, защото? ако бъде разбран погрешно, това отвежда нагуала обратно при самотнението му и по този начин – към неговата гибел като такъв.

Той смени темата и каза, че тъй като духът не приема никаква субстанция, магьосниците се занимават по-скоро със специфичните случаи и начини, по които могат да разбият огледалото на себеотразяването.

Дон Хуан отбеляза, че в тази област е важно да се осъзнае практическата стойност на различните начини, чрез които нагуалите маскират своята безжалостност. Той каза, че моята маска на великодушие например е подходяща при по-повърхностна работа с хора, но напълно неудачна за разбиване на себеотражението, защото би ме принуждавала да изисквам едно почти невъзможно решение от тяхна страна, а именно съвсем неподготвени да се хвърлят в света на магьосниците.

– Такъв скок трябва да бъде предварително подготвен – продължи той. – А за да се подготви той, всеки вид маска за нагуалска безжалостност би свършила работа, с изключение маската на великодушие.

Може би защото отчаяно исках да вярвам, че действително съм великодушен, забележките му за моето държане събудиха чувството ми на вина. Той ме увери, че няма от какво да се срамувам – единственият нежелателен резултат от моето псевдовеликодушие бил, че то не води в крайна сметка до позитивна измама.

В това отношение, каза той, въпреки че много съм приличал на неговия благодетел, маската ми на великодушие била твърде недоляпана и прекалено очевидна, за да ми е от полза като учител. Неговата собствена маска на благоразумие била далеч по-ефективна, при създаването на подходяща атмосфера за преместване на събирателната точка. Учениците му безрезервно вярвали на неговото псевдоблагоразумие, в действителност те изпадали под влиянието на неговото лъжеблагоразумие до такава степен, че той можел с лекота да ги мами както си иска.

– Онова, което ти се случи в Гуаймас, беше пример за това, как маскираната нагуалска безжалостност разбива себеотразяването – продължи той. – Моята маска беше твоят провал. И ти, като всички останали, повярва на „благоразумието“ ми. И, разбира се, очакваше преди всичко проявата на последователност в това мое благоразумие.

Когато се изправих пред теб не само с поведението си на грохнал

старец, но и с външния си вид на такъв, съзнанието ти се помъчи да възстанови моята последователност и по този начин – твоето себеотразяване. И така ти реши, че сигурно съм получил удар.

Накрая, когато стана абсолютно невъзможно да продължаваш да вярваш в последователността на моето благоразумие, твоето огледало започна да се пропуква. От този момент нататък прехвърлянето на събирателната ти точка бе въпрос само на време. Единственият въпрос беше дали тя ще успее да стигне до зоната на безжалостност.

Сигурно съм се сторил скептично настроен на дон Хуан, защото той взе да ми обяснява, че светът на нашето себеотразяване, или на нашето самосъзнание, е много крехък и се крепи на няколко ключови идеи, които поддържат неговия порядък, когато тези идеи рухнат, порядъкът също се разпада.

– Кои са тези ключови идеи, дон Хуан? – попитах аз.

– В твоя конкретен случай, както и в случая с наблюдаващите при онази лечителка, за която говорихме с теб преди време, ключовата идея е последователността – отговори той.

– Що е последователност тогава? – запитях го аз.

– Идеята, че ние сме едно неделимо цяло – каза той. – Онова, на което се крепи нашият свят, е увереността ни, че сме непроменими. Допускаме, че държането ни подлежи на промяна, също така, че реакциите и мненията ни могат да бъдат променени, но идеята, че сме податливи на промяна на външния вид до степен да се превърнем в някой друг, е вече извън порядъка на нашето себеотразяване, когато магьосникът прекъсне този порядък, светът на здравия разум и логиката рухва.

Исках да го запитам дали разбиването на индивидуалната последователност е достатъчно, за да нагара събирателната точка да се премести. Дон Хуан като че ли очакваше въпроса. Той каза, че разбиването се явява просто един омокотител, един ресьор. Онова, което помага на събирателната точка да се премести, е нагуалската безжалостност.

След това той съпостави действията си през онзи следобед в Гуаймас с действията на лечителката, които вече бяхме обсъждали, каза, че лечителката разбила себеотразяването на хората от публиката чрез серия от постъпки, за които те нямали еквиваленти в ежедневието си – драматично духовно завладяване, промяна на гласа, открит срез върху човешкото тяло, веднага щом последователността на собствената им идейна представа за тях самите била разкъсана, събирателните им точки били готови да се преместят.

Той ми припомни, че преди време ми бе описал общата представа

за „спирането на света“. Тогава бе казал, че „спирането на света“ е толкова необходимо за магьосниците, колкото са писането и четенето за мен. То се състои в това да се внесе противоречив елемент в материята на ежедневноното ни поведение с цел да се спре иначе плавният поток от обикновени събития – събития, подредени в умовете ни от разума.

Противоречивият елемент се нарича „не-правене“ или обратното на правенето. „Правенето“ е всичко, което от своя страна е част от цялото, за което имаме познавателно описание. „Не-правенето“ е елемент, който не принадлежи към планираното цяло.

– Магьосниците, понеже са *прижривачи* познават човешкото поведение до съвършенство – каза той – Те разбират например, че човешките същества са същества на описа. Познаването на постъпленията и разходите в даден опис е това, което прави от човека учен или експерт в съответната област.

Магьосниците знаят, че когато описът на един обикновен човек се провали, той или разширява своя опис, или светът му на себеотразяване рухва. Обикновената личност желае да включва нови и нови раздели в своя опис, стига те да не противоречат на основния инвентаризационен ред. Но ако разделите противоречат на този порядък, човешкото съзнание рухва. Описът е съзнанието, когато се опитват да разрушат огледалото на себеотразяването, магьосниците се осланят именно на това.

Дон Хуан обясни, че онзи ден, когато трябвало да разкъса моята последователност, той внимателно избрал „подпорите“ за своите действия. Преобразявал се бавно, докато наистина се превърнал в немощен старец, и тогава, за да усилва разкъсването на моята последователност, ме отвел в ресторант, където го знаели като болнав старик.

Прекъснах го. Подразни ме противоречието, което не бях забелязал преди. Навремето твърдеше, че се е преобразил, за да опознае старостта. Моментът бил крайно подходящ и неповторим. Но как в ресторанта са го познавали като старец, който страда от мозъчни удари, след като не се е преобразявал преди?

– Йагуалската безжалостност е многолика – каза той. – Тя е като сечиво, което се приспособява за много работи. Безжалостността е състояние на съществуване. Тя е ниво на *намерение*, което нагуалът достига. Нагуалът я използва, за да подмами преместването на собствената си събирателна точка или тази на чираците му. Или пък я използва, за да се *прикрие*. Аз започнах онзи ден като прикривач, който се преструва на възрастен, а го завърших като един наистина грохнал старец. Моята безжалостност, контролирана посредством очите ми, премести собствената

ми събирателна точка.

Въпреки че често съм бивал стар и болен човек, аз само съм се *прикривал*, играел съм си на старец. Никога преди въпросния ден обаче не бях премествал събирателната си точка точно на специфичното място за възраст и старческа немощ, каза, че още в мига, в който *възнамерил* да бъде стар, очите му загубили блясъка си и аз веднага съм забелязал това. Тревогата се изписала по цялото ми лице. Изчезването на блясъка от очите му било последица от използването им, за да *възнамери* позицията на старец. Щом събирателната му точка достигнала тази позиция, той вече можел да остарее както на външен вид, така и с поведение и усещане. Помолих го да изясни мисълта си за *възнамеряването* с очите. Имах смътното усещане, че съм я разбрал, но въпреки това не можех да я формулирам дори за себе си.

– Единственият начин да се говори за това е да се каже, че *намерението* се *възнамерява* посредством очите. Знам, че е така, и въпреки това, точно както и ти, не мога да си изясня каквръ знам. Магьосниците разрешават тази трудност, като приемат нещо съвсем очебидно: човешките същества са далеч по-сложни и загъдъчни и от най-необузданите ни фантазии.

Казах му, че това не е отговор на моя въпрос.

– Но очите наистина правят това – отсече дон Хуан рязко. – Не зная как, но го правят. Те извикват *намерението* чрез нещо неясно, което притежават, нещо в техния блясък. Магьосниците казващ, че *намерението* се изживява с очите, а не с разума.

Отказа да говори повече за това и отново се върна към тълкуването на моя спомен. Повтори, че щом събирателната точка попаднала в специфичната за стар човек позиция, съмненията ми трябвало веднага да изчезнат, но тъй като съм се намирал в апогея на своята свръхрационалност, аз моментално съм впрегнал в работа всичките си сили, за да мога на всяка цена да си обясня неговата промяна.

– Казвал съм ти безброй пъти, че прекалената рационалност е пречка – каза дон Хуан. – Човешките същества притежават дълбоко чувство за магия. Ние сме част от магията на света. Рационалността е само нещо като лак – наше външно покритие. Ако разкъсаме ципата, отдолу ще открием стаения магьосник. Някои от нас обаче много трудно достигат тази потулена сърцевина, докато други го правят с неимоверна лекота. Ние с теб много си прили чаме в това отношение – и двамата трябва да паднем, облети в кървава пот, преди да се освободим от нашето себепотрязване.

Обясних му, че лично за мен придържането към моята рационална настройка винаги е било въпрос на живот или смърт. Още повече – когато става дума за изживяванията ми в неговия свят.

Той допълни, че онзи ден в Гуаймас моята рационалност доста го измъчила. Още от самото начало му се наложило да вкара в употреба всички похвати, които знаел, за да по-разклати основите ѝ. Накрая се облегнал с все сила на раменете ми и за малко да ме повали. Този груб физически подход бил първият шок за моето тяло. А това, заедно със страха, причинен ми от липсата на последователност у него, пробилото моята рационална броня.

– Но пробиването на твоята рационална броня не бе достатъчно – продължи дон Хуан. – Знаех, че за да може събирателната ти точка да достигне зоната на безжалостност, трябва да залича всяка следа от последователност у мен самия. И именно тогава наистина грохнах и те накарах да се луташ из града, а накрая ти се ядосах и те плеснах. Ти беше шокиран, но в един миг, тъкмо преди да се събземеш, нанесох върху огледалото на твоя собствен образ окончателния удар: изкрещях в лицето ти „гаден убиец“. Не очаквах, че ще побегнеш. Бях забравил за невъздръжаните ти изблици.

Дон Хуан каза, че, напук на моята незабавна възстановителна тактика, в момента, в който съм се вбесил от неговата старческа немощ, събирателната ми точка достигнала зоната на безжалостност. Или може би обратното би било по-точно: побеснял съм, защото събирателната ми точка достигнала зоната на безжалостност. Това обаче било без значение, важното било, че събирателната точка се е озовала там.

А веднъж озовала се там, моето поведение коренно се променило. Станал съм студен, пресметлив и безразличен към собствената си безопасност.

Попитах дон Хуан дали е *видял* всичко това. Не си спомнях да съм го разказвал. Той отговори, че за да узнае какво съм изпитвал, трябвало само да се вгълби в себе си и да си пропомни собственото си изживяване навремето.

Той посочи, че събирателната ми точка се закотвила в новата си позиция, когато той се върнал в обичайната си същност. Но дотогава съзнанието ми за неговата нормална последователност било преживяло такъв дълбок шок, че последователността повече не действала като свързваща сила. И точно в този момент, от новата си позиция, моята събирателна точка ми позволила да си изградя друг тип последователност, съществуваща под формата на особена безпристрастна твърдост, която

оттогава се превърнала в мой нормален начин на поведение.

– Последователността играе толкова важна роля в нашия живот, че ако случайно целостта ѝ пострада, тя моментално се възстановява – продължи той. – При магьосниците обаче, щом веднъж събирателната точка достигне зоната на безжалостност, последователността им вече никога не е същата. Тъй като ти по природа си ненаблюдателен, все още не си забелязал, че от онзи ден в Гуаймас, освен всичко друго, си станал и по-способен да възприемаш всякакъв вид непоследователност в нейните реални измерения – естествено, след известна символична борба с твоя разум.

Очите му искряха с насмешка.

– Това беше също така денят, в който ти постигна своята маскирана безжалостност – продължи той. – Твоята маска, разбира се, не беше така добре оформена, както е сега, но онова, което притежаваше тогава, съдържаше зачатъците на това, което впоследствие щеше да се превърне в маската ти на великодушие.

Опитах се да възразя. Не харесвах мисълта за маскиране на безжалостност, независимо как я представяше дон Хуан.

– Не използвай маската си върху мен – каза той, смеейки се. – Запази я за по-подходящ обект – някой, който не те познава.

Той ме подкани да си спомня внимателно момента на появата на маската.

– Веднага щом като почувства, че ледената ярост те залива – продължи той, – искаше да я прикриеш. Ти не се шегува с нея, както би направил моят благодетел. Не използва благоразумието, както бих направил аз. Не се престори на заинтересуван, както би направил нагуалът Елиас. Това са трите нагуалски маски, които знам. А какво направи? Спокойно тръгна към своята кола, като подари половината от пакетите с ненужни покупки на момчето от магазина, кое то излезе да ти помогне.

Сега за първи път си спомних, че някой ми е помагал да нося пакетите, казах на дон Хуан, че тогава пред очите си виждах само танцуващи светлини и дори си помислих, че ги виждам, защото съм на път да припадна.

– Не си бил на път да припаднеш – отговори дон Хуан. – Но си бил на път да навлезеш в състояние на *сънуване* и *виждане* на духа от само себе си, подобно на Талия и моя благодетел.

Казах на дон Хуан, че не проява на великодушие беше онова, което ме накара да дам част от пакетите на момчето, а ледена ярост. Просто трябваше да направя нещо, за да се успокоя, и това беше първото, което

ми хрумна.

– Нали точно това ти казах и аз. Твоето великодушие не е истинско – срязва ме той и се присмя на обзелото ме смущение.

БИЛЕТ КЪМ БЕЗУПРЕЧНОСТТА

Междувременно вече се бе стъмнило, казах на дон Хуан, че съм напълно изтощен, помолих го да отложим останалата част от пътуването и да се върнем вкъщи, но той заяви, че трябва да използваме всяка минута, за да преглеждаме магьосническите истории или да си спомняме, като преместваме събирателната си точка колкото е възможно по-често.

Бях унил и отпаднал – състояние, което можеше да породи единствено чувство на несигурност и липса на убеденост.

– Тази твоя несигурност трябваше да се очаква – простичко каза дон Хуан. – в края на краищата имаш си работа с нов за теб вид последователност. Необходимо е време, за да свикнеш с нея така, че да я използваш, воините прекарват цели години в забрава, когато не са нито обикновени хора, нито магьосници.

– Какво става накрая с тях? – попитах аз. – Избират ли си „страна на барикадата“?

– Не. Те нямат избор – отговори той. – Просто разбират, че вече са магьосници. Трудността е в това, че огледалото на себеотразяването е изключително мощно и пуска жертвите си само след свирепа борба.

Той спря да говори и потъна в размисъл. Цялото му тяло придоби една особена скованост, каквато бях забелязал и преди, когато дон Хуан биваше зает с онова, което аз наричах отнесен мечтателност, а той – преместване на събирателната му точка, свързано със спомнянето.

– Ще ти разкажа историята за магьосническия билет към безупречността – обади се неочаквано той, след около половин час пълно мълчание. – Ще ти разкажа историята на Моята смърт.

Дон Хуан започна наново да описва какво се бе случило след пристигането му в щата Дуранго, все още предрешен в женски дружици, след едномесечно пътуване през Централно Мексико, каза, че старият Белисарио го отвел направо в една къща, за да го скрие от човека чудовище, който го преследвал.

Щом пристигнали, дон Хуан се представил на всички в къщата неочаквано охотно, като се има предвид стеснителната му природа. А те били седем красиви жени и един странен необщителен мъж, който не

отронил дума. Дон Хуан забаблявал прелестните жени, като им разказвал как човекът чудовище се опитвал да го залови. Те били заплениени най-вече от предрешения му вид, в който все още се намирал, както и от историята, сбързана с преобличането му. С удоволствие слушали подробностите около това пътуване и една през друга го събътали как да доусъвършенства придобитите познания. Дон Хуан се изненадал от тяхната самоувереност, която му се сторила направо невероятна.

Седемте жени били много изискани в обноските си и с тях той се чувствал щастлив. Харесвал ги и им се доверявал. Те от своя страна се отнасяли с уважение и разбиране към него. Но все пак нещо в очите им му подсказвало, че под тяхната чаровна външност се таи студенина.

Решил, че щом тези здрави и красиви създания са толкова спокойни и непринудени, значи са леки жени. Но въпреки това знаел, че не са такива.

Дон Хуан можел на воля да се скита из стопанството. Бил смаян от грамадната постройка и нейните дворове и градини. Никога преди не бил виждал подобно нещо. Това била стара колониална сграда с висока зидана ограда. Зад зида се виждали балкони с цветя и вътрешни дворове с огромни овощни дървета, къщата се състояла от просторни стаи и дълги, проветриви коридори. На горния етаж се помещавали някакви загадъчни спални, до които дон Хуан нямал достъп.

През следващите дни дон Хуан бил изумен от грижите на жените към него. Непрекъснато му угаждали и го гледали в очите. Били ужасно мили с него. Но никога преди не се бил чувствал така самотен. Постоянно бил в компанията на красивите странни жени и при все това никога не се бил чувствал така сам. Мислел си, че усещането му за самота се дължи на това, че не умее да предугади поведението на жените или да разбере истинските им чувства. Знаел за тях само онова, което сами благоволявали да му кажат.

Няколко дни след неговото пристигане една от жените, която имала вид на старша, му дала комплект чисто нови мъжки дрехи и му казала, че женската му маскировка вече не е нужна, защото който и да е бил онзи чудовищен човек, насам той не се е мяркал, казала му още, че е свободен да си върви, ако пожелае.

Дон Хуан поискал да се види с Белисарио, който бил изчезнал от деня на пристигането им, жената отвърнала, че Белисарио си е отишъл. На тръгване обаче бил казал, че дон Хуан може да остане в къщата колкото пожелае, но само ако е в опасност.

Дон Хуан рекъл, че се намира не просто в опасност, а в смъртна

опасност! През тези няколко дни, прекарани в къщата, той непрекъснато виждал чудовището да се прокрад-ва из околните ниви, жената не му повярвала, нарекла го изпечен мошеник, който лъже, само и само за да го оставят да си лентяйства, казала му, че тяхната къща не е място за шляене, че те всички са сериозни хора, които работят усилено, и не могат да си позволят да издържат безделници.

Дон Хуан се обидил. Изфучал навън, но щом зърнал следа от чудовището, страхът веднага изместил чувството му за гняв, втурнал се обратно в къщата и горещо замолил жената да му позволи да остане. Обещал ѝ да върши безропотно черната ратайска работа, дори без заплащане, само да остане в имението.

Тя се съгласила, при положение че дон Хуан приеме две условия: първо, да не задава никакви въпроси; и, второ, да изпълнява точно всички нареждания, без да иска каквито и да било обяснения, жената го предупредила, че ако наруши тези правила, едва ли ще може да остане в къщата.

– Останах в онази къща действително против волята си – продължи да разказва дон Хуан. – Не ми се искаше да приемам условията ѝ, но знаех, че чудовището дебне отвън. А в къщата бях на сигурна място. Знаех, че човекът чудовище винаги щеше да бъде възпиран от някаква невидима бариера, която заобикаляше къщата от всички страни на разстояние от около може би сто метра, вътре в този кръг бях в безопасност. Доколкото можех да се ориентирам, там, в онази къща, вероятно имаше нещо, което държеше чудовището настрана, а мен само това ме интересуваше. Освен това установих, че когато хората от къщата бяха около мен, чудовището никога не се появяваше.

След няколко седмици младият мъж, когото дон Хуан подозирал, че е живял в къщата на чудовището, маскиран като стария Белисарио, се появил отново, казал на дон Хуан, че е пристигнал току-що, и се представил като Хулиан, собственика на имението.

Дон Хуан, естествено, го попитал за маскировката му, но младият мъж, гледайки го без да мигне, отвърнал, че не разбира за какво говори дон Хуан.

– Как можеш да ми живееш в къщата и да имаш наглост та да ми говориш подобни глупости?! – разкрещял се той. – За кого ме вземаш!?

– Не си ли все пак Белисарио? – настоял дон Хуан.

– Не! – отрекъл младият мъж. – Белисарио е старец, а аз се казвам Хулиан и съм млад. Не вшкдаш ли?

Дон Хуан покорно признал, че това може и да не е маскировка, и

моментално осъзнал абсурдността на твърдение-то си. Ако старостта не е била маскировка, тогава става дума за преобразуване, а това е още по-абсурдно.

Объркването на дон Хуан не спряло дотук. Той го попитал за чудовището и младият мъж отвърнал, че няма представа за какво чудовище му говори. Предположил, че дон Хуан е изплашен от нещо, иначе старият Белисарио не би му дал убежище. Но каквато и причина да имал дон Хуан да се крие, това си било негова работа.

Дон Хуан бил направо съкрушен от студенината в тона и държането на своя домакин. Рискувайки да си навлече повторно гнева му, дон Хуан му припомнил, че са се срещали и преди. Неговият домакин му отговорил, че никога не го е вшкдал, но че уважава желанията на Белисарио, тъй като се чувства задължен да го прави.

Младият мъж добавил, че не само е собственик на къщата, но и е отговорен за всеки човек в това домакинство, включително и за дон Хуан, който, укривайки се, вече е станал храненик на къщата. Ако на дон Хуан не му се нравел редът, бил свободен да върви където иска и да си пробва късмета с чудовището, което никой друг освен него не е виждал.

Преди да направи своя избор, дон Хуан благоразумно решил да попита какво означава понятието „да бъдеш храненик на къщата“.

Младият мъж отвел дон Хуан до онази част на сградата, която все още се намирала в строеж, и казал, че тя символизира собствения му живот и действия. Била недовършена. Наистина все още се строяла, но изглеждала, като че ли никога няма да бъде завършена.

– Ти си един от елементите на това недостроено здание – казал той на дон Хуан. – Да кажем, че си гредата, която ще поддържа покриба. Докато не я положим на мястото ѝ и не сложим върху ѝ покрива, не можем да знаем със сигурност дали тя ще издържи тежестта му. Майсторът дърводелец казва, че гредата ще издържи. Аз съм майсторът дърводелец.

Това метафорично обяснение не задоволило дон Хуан, който искал да знае какъв вид физически труд ще очакват от него.

Младият мъж пробвал нов подход.

– Аз съм нагуал – пояснил му той. – Аз нося свобода. Аз съм водачът на хората в тази къща. Ти се намиращ в тази къща и поради това си част от нея независимо дали това ти харесва, или не.

Дон Хуан го изгледал втрещено, без да може да отговори.

– Аз съм нагуалът Хулиан – казал домакинят му, усмихвайки се. – Без моята намеса няма път към свободата.

Дон Хуан продължавал нищо да не разбира, но затова пък започнал да се тревожи за сигурността си, като гледал блуждаещия разсъдък на младия мъж пред него. Така се обезпокоил от това неочаквано развитие на нещата, че дори не се учудил на думата „нагуал“. Дон Хуан знаел, че „нагуал“ значи магьосник, и въпреки това не можел да възприеме думите на нагуала Хулиан в пълното им значение и смисъл. Или може би по някакъв начин той ги разбирал, макар че логично настроената част от съзнанието му не ги приемала.

Младият мъж се взрял за момент в него и след това казал, че същинската работа на дон Хуан ще се състои в това да му бъде личен слуга и помощник. Без заплащане, срещу подслон и храна. От време на време щял да има и някои други малки задачи, изискващи по-специално внимание. Дон Хуан ще трябвало сам да ги извършва или да следи за тяхното изпълнение. За тези специални услуги ще му бъдат изплащани малки парични суми, които ще се внасят във влог, открит на негово име от останалите членове на домакинството. По този начин, когато един ден пожелае да си тръгне, ще притежава на свое име малка сума, която ще му е от полза на първо време.

Младият мъж подчертал, че дон Хуан не бива да се счита за затворник, но ако реши да остане, ще трябва здраво да работи. И че по-важни от работата са трите условия, които трябва да изпълнява. Дон Хуан трябвало да положи сериозни усилия да научи всичко, което жените ще му покажат. Държането му с членовете на домакинството трябвало да бъде образцово, което означавало, че тук трябва да внимава ежеминутно за своето отношение и обноските си спрямо тях. При разговор с младия мъж трябвало да се обръща към него като към нагуал, а богато говори за него с други, да го нарича „нагуала Хулиан“.

Дон Хуан приел с неохота тези условия. И въпреки че не-забавно потънал в своята обичайна начумереност, той бързо усбоил задълженията си. Не разбирал само какво очакват от него в смисъл на отношение и обноски. И макар че не можел да посочи конкретен пример, дон Хуан вярвал искрено, че го лъжат и експлоатират.

Но чумеренето му станало негово постоянно състояние и той почти престанал да разговаря с останалите.

По същото време нагуалът Хулиан сбирал всички членове на домакинството и им обяснил, че въпреки огромната му нужда от помощник, той ще се съобрази с тяхното решение. Щом не харесват сърдитото поведение на новия му ординарец, имат право да го кажат на глас. Ако мнозинството не одобрява дон Хуан, той ще трябва да напусне дома и

да приеме късмета си с онова, което го чака навън – било то чудовище или негова собствена измишльотина.

После нагуалът Хулиан отвел всичките вкупом пред парадния вход на къщата и приканил дон Хуан да им покаже човека чудовище. Дон Хуан им го посочил, но никой от тях не го видял. Дон Хуан се затичал като луд от човек към човек, настоявайки, че чудовището е там, и молел да му помогнат. Никой обаче не обърнал внимание на молбите му и го нарекли откачен.

Товага нагуалът Хулиан поставил дон Хуановата съдба на гласуване. Необщителният мъж не пожелал да гласува. Той свил рамене и се отдалечил встрани, всички жени гласували открито срещу по-нататъшното оставане на дон Хуан при тях. Доводът им бил, че ходи все сърдит и в лошо настроение.

В разгара на спора обаче нагуалът Хулиан изцяло променил поведението си и започнал да защитава дон Хуан. На-мекнал, че може би жените недооценяват бедния млад човек, че може би той изобщо не е луд и действително вижда някакво чудовище. Нагуалът Хулиан казал, че може би лошото настроение на дон Хуан е резултат от неговите тревоги и вътрешни противоречия.

Избухнал скандал и жените се разкрещели на нагуала.

Дон Хуан чувал спора, но вече му било безразлично. Знаел, че в крайна сметка ще го изхвърлят и човекът чудовище със сигурност ще го плени и ще го отведе в робство. Дон Хуан се разридал, изпадайки в пълна безпомощност.

Отчаянието и сълзите му разколебали някои от разяреите жени. Тяхната водачка предложила друго разрешение: триседмичен пробен период, през който дон Хуановите постъпки и държане да бъдат оценявани ежедневно от всичките жени. Предупредила дон Хуан, че при най-малкото оплакване срещу него през този период веднага ще го изхвърлят навън.

Дон Хуан разказа как нагуалът Хулиан бащински го отвел настрана и продължил да забива в него клина на страха. Прошепнал на дон Хуан, че знае за чудовището, което броди из стопанството, въпреки това поради по-раншни споразумения с жените не можел да си позволи да им го каже. Нагуалът Хулиан посъветвал дон Хуан да престане да проявява своя мрачен характер.

– Престори се на щастлив и доволен – казал той на дон Хуан. – Ако не го сториш, жените ще те изхвърлят навън. Дори само възможността за това би трябвало да ти стига, за да те изплаши. Използвай този страх

като истинска движеща сила. Само това имаш.

Пред образа на човека чудовище всяко колебание и странични мисли изчезнали в миг. Тъй като чудовището чакало с нетърпение пред невидимата бариера, то сякаш долавяло колко нестабилно е дон Хуановото положение. Ненаситното чудовище неспокойно очаквало своето пиршество.

Нагуалът Хулиан забил още по-навътре клина на страха.

– На твоето място – казал той на дон Хуан – щях да се държа като ангелче. Бих правил всичко, което жените искат от мен, стига това да ме защити от онзи сатанински звяр.

– В такъв случай ти трябва да си виждал чудовището?! – възкликнал дон Хуан.

– Разбира се, че съм го виждал – отговорил му той. – И освен това виждам, че ако напуснеш или жените те изхвърлят, чудовището ще те плени и ще те окове във вериги. Това със сигурност ще промени отношението ти. Робите нямат никакъв друг избор, освен да се държат добре с господарите си. Твърдят, че болката, нанасяна от чудовища като това, надхвърля всичко познато.

Дон Хуан разбрал, че единствената му надежда е в това да се държи приветливо. Страхът от човека чудовище се оказал действително могъща сила.

Дон Хуан ми каза, че се отнасял грубо само с жените, такъв си бил. Но никога не се държал лошо в присъствието на нагуала Хулиан. По някаква причина, която дон Хуан не можа да определи, нагуалът не бил човек, когото той би се опитал да наскърби съзнателно или подсъзнателно.

Другият член от мъжки пол в домакинството – необщителният мъж – не бил от значение за дон Хуан. Дон Хуан си създал мнение за него още в първия момент, богато го срещнал, и го изключил от вниманието си. Смятал го за слаб, ленив и напълно в плен на тези хубави жени. Покъсно, когато научил повече за нагуалската индивидуалност, дон Хуан разбрал, че човекът бил напълно засенчен от „блясъка“ на останалите.

В течение на времето дон Хуан схванал и тяхната „йерархия“. Никой от тях не бил по-добър или по-висшестоящ от другите. Някои се занимавали с дейности, които другите не могли да вършат, но това не ги поставяло в по-висши позиции. Този факт просто ги правел по-различни. Последно обаче било решението на нагуала Хулиан и той с огромно удоболствие го поднасял под формата на брутални шеги, които разигравал с всички.

В тяхната група също така имало една загадъчна жена, викали й Талия, жената нагуал. Никой не казал на дон Хуан коя е тя или пък какво означава жена нагуал. Разбрал само, че е една от седемте жени, всички говорили толкова много за нея, че това възбудило любопитството на дон Хуан. Той задавал толкова много въпроси, че накрая жената, която била нещо като водач на другите, му обещала да го научи да чете и пише, за да използва по-добре дедуктивните си способности, казала му, че трябва да свикне да си записва нещата, вместо да ги поверява изцяло на паметта си. По този начин щял да натрупа огромна колекция от факти за Талия, които би следвало да чете и изучава, докато истината излезе наяве.

Изпреварвайки циничния му отговор, тя добавила, че макар и да изглежда абсурдно на пръв поглед, усилието да се разкрие коя всъщност е Талия е трудна, но благородна задача. Това, казала тя, е приятната част. После добавила, че дон Хуан трябва да усвои счетоводството, за да помага на нагуала в управлението на стопанството.

Веднага започнала ежедневните уроци и за една година дон Хуан напреднал толкова много, че вече можел да чете и пише и сам да води счетоводните книги.

Всичко ставало така плавно, че дон Хуан не забелязал промените у себе си, най-забележителната от които била чувството му за безпристрастност. Увлечен в работата си, той смятал, че в къщата нищо не се случва, просто защото все още не можел да се отъждестви с останалите членове на домакинството. Те били „огледала без отражение“.

– Останах в онази къща почти три години – продължи дон Хуан. – През това време ми се случиха безброй неща. Не, не мисля, че бяха действително важни. Или поне бих предпочел да ги считам за маловажни. Бях убеден, че през всичките тези години не бях правил нищо друго, освен да се крия, да треперя от страх и да работя като вол.

Дон Хуан се засмя и каза че в един момент, под дабление на нагуала Хулиан, приел да изучава магьосничеството, за да се избави от страха, който го вцепенявал при всяка поява на дебнешото го чудовище. И макар че нагуалът Хулиан отделял много време да му говори, все пак като че ли предпочитал да си прави шеги с него. Така че, според самия дон Хуан, той не научил нищо, дори и най-общо свързано с магьосничеството, просто защото никой в къщата не знаел или не практикувал магьосничеството.

Един ден обаче открил, че върви съвсем целенасочено, макар и без сам да иска, към невидимата бариера, възпираща чудовището, както обикновено, разбира се, човекът чу-довище наблюдавал къщата. Но

този ден, вместо да се обърне и хукне обратно към нея, дон Хуан продължил да върви напред. Някакъв странен прилив на енергия го карал да напредва, без да мисли за своята безопасност.

Усещането за тотално откъсване и безпристрастност му позволило да застане лице срещу лице с чудовището, което години наред го тероризирало.

Дон Хуан очаквал чудовището да го сграбчи за гърлото, но тази мисъл вече не го узкасявала. От педя разстояние за момент той се взрял в страховитата муцуна на човека чудовище и след това прекрачил предпазната бариера. Чудовището не го нападнало, а започнало да се размива пред очите му. Бързо губело очертанията си и накрая се превърнало в беззникаво петно, в едва доловимо кълбо мъгла.

Дон Хуан пристъпил към облачето, а то боязливо отскочило назад. Тогава той го погнал из полето, докато се убедил, че от чудовището не е останало нищо. Дон Хуан разбрал, че всъщност то никога не е съществувало, но не можел да си обясни тогава от какво се е страхувал. Дон Хуан имал смътното усещане, че макар да знаел какво представлява чудовището, нещо го спирало да мисли за това. Хрумнало му, че този шегаджия, нагуалът Хулиан, знае истината за чудовището, но дон Хуан нямало да му позволи да си играе с него по този начин.

Преди да се изправи насреща му, дон Хуан си доставил удоволствието да се разходи спокойно из цялото стопанство без придружител. Никога по-рано не можел да си позволи подобно нещо. Преди, богато му се налагало да прекоси невидимата бариера, дон Хуан винаги излизал с някой от другите членове на домакинството. Това силно ограничавало движението му, когато на два-три пъти се опитал да излезе сам, разбрал, че рискува да попадне в лапите на чудовището.

Странно окуражен, дон Хуан влязъл в тъщата, но вместо да отпразнува своята нова свобода и сила, той събрал всички и гневно поискал от тях да му дадат обяснение за лъжите си. Обвинил ги, че, използвайки страха му от едно несъществуващо чудовище, са го барали да им работи като роб.

Жените се разсмели, сякаш им разказал най-смешния виц. Само нагуалът Хулиан изглеждал сериозен и разкаян, особено когато с пресекващ от възмущение глас дон Хуан описал трите години на постоянен страх. Нагуалът Хулиан паднал на колене пред него и искрено заплакал, когато дон Хуан по-искал да му се извинят за позорния начин, по който го експлоатирали.

– Но ние ти казахме, че чудовището не съществува – изтъкнала

една от жените.

Дон Хуан погледнал кръвнишки нагуала Хулиан, който се свил плахо.

– Той знаеше, че чудовището съществува – изребал дон Хуан, сочейки обвинително с пръст към хрисимия нагуал. Но в същия миг разбрал, че приказва глупости, защото първоначално нагуалът Хулиан му казал, че чудовището не съществува.

– Чудовището не съществуваше – поправил се дон Хуан, треперейки от гняв. – Това беше един от неговите номера.

Със сълзи на очи нагуалът Хулиан взел да се извинява на дон Хуан, а жените се пребивали от смях. До този момент дон Хуан никога не ги бил виждал да се смеят така неистово.

– През цялото време ти прекрасно си знаел, че няма никакво чудовище. Ти се ме лъгал! – обвинил той нагуала Хулиан, който със сведена глава и плувнали в сълзи очи признал вината си.

– Безспорно, лъжах те – мънкал той. – Никога не е имало никакво чудовище. Онова, което ти вземаше за чудовище, беше просто вълна от енергия. Твоят страх я превърна в този ужас.

– Ти ми каза, че чудовището ще ме погълне. Защо ме излъга? – изкрещял му дон Хуан.

– Това, че чудовището ще те погълне, беше казано символично – отговорил меко нагуалът Хулиан. – Твоят истински враг е глупостта ти. Сега ти си в смъртна опасност да бъдеш погълнат от това чудовище.

Дон Хуан се развикал, че такива приказки не му минават, и настоял наново до го уверят, че може да си тръгне когато пожелае.

– Можеш да си вървиш когато поискаш – отсякъл нагуалът Хулиан.

– Искаш да кажеш, че мога веднага да си тръгна? – попи тал дон Хуан.

– А искаш ли? – на свой ред го запитал нагуалът.

– Разбира се, че искам да напусна това ужасно място и тази тъпла от окаяни лъжци, които живеят тук! – изкрещял му дон Хуан.

Нагуалът Хулиан наредил да се плати сметката на дон Хуан и с блестящи очи му пожелал щастие, благополучие и мъдрост.

Жените не поискали да се сбогуват. Те мълчаливо впивали погледите си в него и го карали да свежда глава, за да избегне горящите им очи.

Дон Хуан пхнал парите в джоба си и без дори да се обърне, излязъл радостен, че най-последно е сложен край на изпитанието му.

Външният свят представлявал за него една голяма загадка. Копнеел

да го види, защото вътре в онази къща той бил престанал да съществува за дон Хуан. А той бил млад и силен. Имал пари в джоба си и жажда за живот.

Напуснал ги, без да им благодари. Гневът му, потискан толкова дълго от страха, който изпитвал, най-после се отприщил. Установил, че дори се бил научил да ги харесва, и сега се почувствал някак си предаден. Искал да избяга колкото е възможно по-далеч от онова място.

В града преживял своя първи неприятен сблъсък. Пътуването било много трудно и не по-малко скъпо. Научил, че ако иска незабавно да напусне града, не може да си избере посоката, а ще трябва да чака, докато някои мулетари благоволят да го вземат. След няколко дни дон Хуан потеглил към град Масатлан с един уважаван от другарите си мулетар.

– Въпреки че по онова време бях само на двайсет и три години – каза дон Хуан, – чувствах, че съм изживял един цял живот. Единственото нещо, което все още не познавах, беше сексът. Нагуалът Хулиан смяташе, че именно това ми дава сила и издръжливост, докато на него му оставало много малко време да уреди нещата.

– Какво значи това, дон Хуан? – попитах аз.

– Искаше да каже, че нямам никаква представа за ада, към който се бях устремил – отговори дон Хуан. – И че раз полага с много малко време да вдигне моите защитни валове и безмълвни предпазители.

– Какво е „безмълвен предпазител“? – запитах.

– Това е спасител – каза той. – Безмълвният предпази тел е прилив на неведома енергия, която залива воина, когато нищо друго не помага. Моят благодетел знаеше каква насока ще вземе животът ми, след като напусна периметъра на неговото влияние. Така че той се бореше да ми даде колкото може по-голям магьоснически избор и това мое право на избор щеше да ми служи като безмълвен предпазител.

– А какво представлява магьосническият избор? – запитах аз.

– Това са позиции на събирателната точка – отговори ми дон Хуан, – безкраен брой позиции, които събирателната точка може да достигне, във всяко едно от тези плитки или дълбоки премествания магьосникът може да укрепи своята нова последователност.

Той повтори, че всичко, което бил изживял заедно със своя благодетел и под негово ръководство, е резултат както от незначителни, така и от значителни премествания на събирателната му точка. Неговият благодетел го накарал да изживее безброй магьоснически избори, много повече от обичайното, защото знаел, че мисията на дон Хуан ще се състои в това да говори за магьосниците и техните дела.

– Ефектът от въпросните премествания на събирателната точка е кумулативен – продължи той. – Той ти влияе независимо дали си даваш сметка за това, или не. Това натрупване ще проработи за мен в крайна сметка.

Много скоро след като влязох в контакт с нагуала, моята събирателна точка се намести така надълбоко, че аз започнах да *виждам*. *Видях* едно енергийно поле като „чудовище“ и точката ми продължи да се премества, докато *видях* „чудовището“ такова, каквото то действително беше – едно енергийно поле. Бях сполучил във *виждането*, а не осъзнавах това. Мислех си, че нищо не съм направил, че нищо не съм научил. Бях по-глупав, отколкото човек може да си представи.

– Бил си още твърде млад, дон Хуан – каза аз, – Не си можел да постъпиш друго.

Той се разсмя. Аха да ми отговори, но, изглежда, промени намерението си. Сви рамене и продължи.

Каза, че когато пристигнал в Масатлан, на практика вече бил сезонен мулестар и му предложили постоянна работа като водач на мулешки керван. Дон Хуан останал доволен от развитието на нещата. Мисълта, че ще работи по маршрута Дуранго – Масатлан, го радвала безкрайно. Две неща обаче го безпокоели: първо – че още не е спал с жена, и, второ – необяснимо силното му желание да се отправи на север. Не знаел защо. Знаел само, че някъде на север нещо го очаква. Усещането му било така силно, че накрая той се видял принуден да зареже постоянната си работа и да тръгне на север.

Благодарение на това, че бил силен и сръчен, лесно си намирал работа и постепенно се придвижвал все по-на север, докато стигнал щата Синалоа. Там неговото пътешествие приключило. Срещнал млада вдовица, също като него индианка от племето яки, бивша съпруга на човек, към когото дон Хуан бил задължиял.

Заловил се да си изплати дълга, като помагал на вдовицата и децата ѝ. Постепенно, без да усети, изпаднал в ролята на съпруг и баща.

Новите му задължения били голямо бреме. Изгубил свободата си да пътува и дори желанието да отиде на север. Чувствал се обаче възнаграден за това чрез дълбоката привързаност, която изпитвал към вдовицата и децата.

– Изживях моменти на върховно щастие като съпруг и баща – каза дон Хуан. – Но точно тогава забелязах, че нещо не е съвсем както трябва. Разбрах, че съм загубил чувството на безпристрастност и отчужденост, което бях придобил по време на престоя си в къщата на нагуала

Хулиан. Открих, че съм като останалите обикновени хора.

Дон Хуан каза, че изминала цяла година на неумолимо отмиване, докато изчезнала всяка следа от новата личност, изградена от него в къщата на нагуала Хулиан. Отначало той се отнасял с някаква все още хладна привързаност към жената и децата ѝ. Това безпристрастно привързване му позволявало да играе ролята на съпруг и баща с увлечение и интерес. С течение на времето обаче неговата безпристрастна симпатия се превърнала в пагубна страст, която му отнела силата.

Чувството на безпристрастност, което именно му давало силата да обича, било обречено. Без това безпристрастие той изпитвал само прости земни нужди, отчаяние и безпомощност – характерните белези на ежедневиия свят. Не останала следа и от характерната му предприемчивост и енергия. През годините, прекарани в нагуалската къща, той бил постигнал някакъв динамизъм, който му служел вярно, докато не се отделил от близките хора.

Най-изтощителната болка обаче се криела в съзнанието, че физическата му енергия е намаляла. Без да е болен, един ден той напълно се парализирал. Не изпитвал болка, не изпаднал в паника, но сякаш тялото му само усетило, че ако престане да се движи, ще получи покоя и равновесието, от които така отчаяно се нуждаел.

Докато лежал безпомощен, не можел да върши нищо друго, освен да мисли. И проумял, че се е провалил само защото нямал абстрактна цел пред себе си. Дон Хуан знаел, че хората в нагуалската къща били необикновени, защото преследвали свободата като тяхна абстрактна цел. Той не разбирал какво представлява свободата, но знаел, че е нещо противоположно на собствените му банални житейски нужди.

Липсата на абстрактна цел у дон Хуан го направила така слаб и немел, че не успял да избави осиновеното си семейство от бездънната му немотия, вместо това те го дръпнали обратно в крайната мизерия, униение и отчаяние, които познавал така добре, преди да срещне нагуала Хулиан.

Като мислел за доскорошния си живот, дон Хуан съзнал, че само през годините, прекарани с нагуала, той не е бил беден и нуждаещ се. Мизерията била състояние на съществуване, което го обхванало, когато позволил на нуждите от ежедневието да го надвият.

За първи път, откакто преди толкова години бил прострелян и ранен, дон Хуан изцяло разбирал, че нагуалът Хулиан действително е нагуал – водач и негов благодетел. Разбрал какво е имал предвид неговият благодетел, като му казал, че без неговата нагуалска намеса няма

свобода. Сега вече в съзнанието на дон Хуан нямало и капка съмнение, че неговият благодетел и всички останали членове на домакинството му били магьосници. Онова обаче, което разбрал с най-болезнена яснота, било, че той, дон Хуан, сам е пропилял своя шанс да бъде сред тях.

Когато напрежението, породено от физическата му безпомощност, изглеждало вече непоносимо, парализата му изчезнала така загадъчно, както се била и появила. Един ден дон Хуан просто станал от леглото и започнал да работи, късметът му обаче бил дотук – едва успявал да свързва двата края.

Минала още една година. Дон Хуан не преуспял, но все пак в едно нещо сполучил повече от очакваното: направил цялостна рекапитулация на своя живот. Разбрал защо обича и не може да напусне онези деца и защо, от друга страна, не може да остане повече с тях, а също така разбрал защо не може да направи нито едното, нито другото.

Дон Хуан разбрал, че е стигнал до пълна безизходица и че да умре като воин е единственото достойно нещо, което му остава. И всяка нощ след изнурителния ден на лишения и тежък труд той търпеливо очаквал смъртта.

Дон Хуан бил така убеден в своя край, че жена му и децата зачакали заедно с него. Безуспешно, нощ след нощ и четиримата стояли напълно неподвижно и докато чакали смъртта, всеки взел да прави равностметка на своя живот.

Дон Хуан ги поучавал със същите думи, с които неговият благодетел навремето поучавал него.

– Не я желай – му казал неговият благодетел. – Просто чакай, докато дойде. Не се опитвай да си представиш смъртта. Просто бъди готов, за да те улови, когато премине край теб.

Времето течало безшумно, укрепвайки ги духовно, но физически изтощените им тела говорели за това, че губят битката.

Един ден обаче дон Хуан решил, че късметът му е започнал да се променя. Намерил си временна работа с група сезонни работници по жътва. Духът обаче имал други планове за него. Няколко дни след като започнал работа, някой му откраднал шапката. Дон Хуан не можел да си купи нова, а да работи под палещото слънце без шапка, било също невъзможно. Омотал главата си с парцали и стиски слама. Другите около него взели да му се присмиват и да го сочат с пръст. Дон Хуан не им обръщал внимание, в сравнение с живота на трите човешки същества, който зависел от работата му на полето, външният му вид нямал никакво значение за него. Мъжете обаче не преставали да го дразнят.

Подвиквали след него и хихикали зад гърба му, докато накрая надзирателят, за да има мир, го уволнил.

И тогава здравият разум му изневерил, обзела го дива, безумна ярост. Знаел, че са постъпили несправедливо с него и че моралното право е на негова страна. Надал пронизите-лен вой, сграбчил един от своите мъчители и го вдигнал във въздуха, като възнамерявал да строши гръбнака му, в последния миг обаче си спомнил за онези гладни деца. Помислил си за техните малки крехки телца, както стоели с него нощ след нощ в очакване да дойде смъртта. Оставил човека на земята и се отдалечил.

Дон Хуан каза, че седнал в края на полето и цялото отчаяние, което се било натрупало в него за всичкото това време, най-накрая избухнало. Това било някаква безмълвна ярост, но не към хората, а към себе си. Гневял се така, докато цялата му ярост не се изчерпала докрай.

– Седях там пред очите на всички онези работници и плачех – продължи дон Хуан. – Те ме гледаха, сякаш съм луд, какъвто си и бях, но пет пари не давах за това. Нищо не ме интересуваше. Надзирателят явно ме бе съжалил и се приближи да ми каже някоя добра дума. Той мислеше, че оплаквам себе си. Откъде да е знаел, че плачех за духа?

Дон Хуан каза, че след като гневът му преминал, при него дошъл безмълвният пазител, под формата на някакъв необясним прилив на енергия, който го оставил с ясното усещане, че смъртта му наблюдава. Дон Хуан знаел, че няма да има време да се прости със семейството си. На висок глас той им се извинил, задето му липсват нужните мъдрост и воля, за да ги избави от ада, в който живеят.

Наемните работници продължавали да му се присмиват. Дон Хуан едва ги чувал. Сълзите го давели, докато благодарял на духа, че го е срещнал с нагуала и по този начин му е дал незаслужен шанс да бъде свободен. Чувал зад гърба си воя и дюдюкането на нищо неразбиращите хора. Обидните им крясъци като че ли идвали отвътре, от самия него. Имали право да му се присмиват. Той се бил намирал пред дверите на вечността, но ... не го осъзнал.

– Разбрах колко прав е бил благодетелят ми – каза дон Хуан. – Моята глупост наистина се бе оказала чудовище и то вече ме бе погълнало, в мига, в който ми мина тази ми съл, знаех, че веичко вече е безполезно. Бях изпуснал своя шанс. Сега можех да служа единствено за посмешище. Едва ли духът се интересува точно от моето отчаяние при всички тия хора, всеки със собствения си малък ад, роден от човешката глупост, коленичих с лице на югоизток. Благо дарих на своя благодетел

отново и казах пред духа, че се сра мувам. Толкова се срамувам ... И с последния си дъх казах „сбогом“ на света, който можеше да бъде прекрасен, ако бях имал поне капчица ум в главата си. Тогава ме заля някаква огромна вълна. Отначало само я долових, после я чух и накрая я видях да идва към мен от югоизток, носейки се над полята, връхлетя отгоре ми и мракът ѝ ме покри. Светликът на моя живот угасна. На собствения ми ад беше сложен край. Най-накрая бях мъртъв. Най-после бях свободен!

Историята на дон Хуан дълбоко ме трогна. Той отказа да говорим за нея още. Предложи да го оставим за друг път и на друго място, вместо това настоя да продължим с онова, за което бяхме дошли – да разясняваме владееенето на съзнанието.

Няколко дни по-късно, докато се спускахме от планините, той внезапно заговори за своята история. Тъкмо бяхме седнали да отдохнем, всъщност аз бях този, който спря да си поеме дъх. Дон Хуан дори не се беше задъхал.

– Борбата на магьосниците за самоувереност е най-драматичната в света – заяви дон Хуан. – Тя е болезнена и скъпо струваща. Често, твърде често се заплаща с живота на магьосниците.

Той поясни, че за да може някой магьосник да постигне пълна сигурност на своите действия или на позицията си в магьосническия свят, или пък за да може да използва разумно своята нова последователност, трябва да обезсили последователността на стария си живот. Само тогава действията му могат да притежават нужната самоувереност, за да укрепят и уравновесят крехкостта и неустойчивостта на неговата нова последователност.

– Магьосниците ясновидци от съвременното наричат този процес на обезсилване „билет към безупречността“, или магьосническата символична, но окончателна смърт – каза дон Хуан. – И там, на онова поле в щата Синалоа, аз получих своя билет към безупречността. Умрях там, крехкостта на моята нова последователност ми коства живо та.

– Наистина ли, дон Хуан, или само припадна? – попитах, като се постарях въпросът ми да не прозвучи цинично.

– На онова поле там аз умрях – каза той. – Почувствах как моето съзнание изтече от мен и се отправи към Орела. Тъй като обаче бях направил безупречна равносметка на живота си, Орелът не погълна моето съзнание. Орелът ме изплю. Понеже тялото ми беше умряло там на полето, Орелът не ми позволи да премина към свободата, все едно, не с това ми казваше да се върна и да опитам отново. Изкачих черните висини

и се спуснах към земната светлина. И тогава открих, че се намирам в плитък гроб, изкопан в края на полето, с нахвърляни отгоре камънаци и клечки.

Дон Хуан каза, че на мига разбрал какво трябва да предприеме. Измъкнал се, после наново подредил гроба така, сякаш тялото му е още вътре. И се отдалечил. Чувствал се здрав и изпълнен с решителност. Знаел, че гце се върне обратно в къщата на своя благодетел. Преди да се отправи обаче по своя обратен път, искал да види семейството си и да му обясни, че е магьосник и затова не може повече да остане с тях, Искал да им обясни, че грешката му иде от незнанието, че магьосниците никога не могат да съградят мост, който да ги свърже с обикновените хора. Но ако хората пожелаят, могат да направят тъй, че да издигнат мост, чрез който да се присъединят към магьосниците.

– Отидох у дома, но къщата беше празна. Недоумяващите съседни ми казаха, че няколко наемни работници ме били изпреварили с новина за моята смърт, при което жена ми и нейните деца напуснали къщата.

– Колко време си бил мъртъв, дон Хуан? – попитах аз.

– Очевидно цял ден – отговори той.

На дон Хуановите устни заигра усмивка. Очите му като че бяха направени от полиран до блясък обсидиан. Наблюдаваше реакцията ми в очакване на коментар.

– Какво стана със семейството ти, дон Хуан? – попитах аз.

– Ах, пак въпрос на разумен човек! – подметна той. – За момент си помислих, че ще ме попиташ за моята смърт!

Признах си, че точно това се канех да го запitam, но знаех, че той вече е *видял* моя въпрос, и затова му зададох друг. Нямах намерение да се шегувам, но това го разсмя.

– Моето семейство изчезна същия ден – каза той. – жена ми беше от онези хора, които винаги оцеляват. И тя трябваше да бъде именно такава с оглед на условията, при които живеехме. Тъй като аз дълго време бях очаквал смъртта си, тя счела, че най-накрая съм намерил успокоение. Нямащо какво да прави повече там и затова се махнала. Липсвах ми децата и се утешавах с мисълта, че не ми е било писано да бъда с тях. Обаче магьосниците притежават особена склонност, живеят изключително в сянката на чувство, поддаващо се най-добре на описание чрез слова та „и все пак“... когато всичко около тях започне да се руши, магьосниците приемат, че положението е ужасяващо, и тогава моментално търсят утеха в здрача на това „и все пак“... Точно това направих с чувствата си към онези деца и жената. С една изумителна дисциплина,

особено от страна на най-голямото от момчетата, те заедно с мен бяха направили равностойна на своя живот. Единствено духът можеше да реши изхода от това прибръзване.

Той ми припомни, че и преди ме бе учил как постъпват воините в подобни ситуации. Те правят най-доброто, на което са способни, и после без каквото и да било съжаление и разкаяние се оставят на духа да реши крайния изход.

– Какво беше решението на духа в този случай? – попи тах.

Дон Хуан ме изгледа, без да отговори. Знаех, че добре разбира причината за въпроса ми. Аз също бях изпитал подобна привързаност и чувство на загуба.

– Решението на духа е още едно основно ядро – отговори той. – Магьосническите истории са изградени около него. Ще говорим за това конкретно решение, когато започнем да обсъждаме основното ядро. Така. А сега – на въпроса за моята смърт, който ти искаше да зададеш.

– Ако са те смятали за умрял, защо гробът е бил плитък? – попитах аз. – Защо не са изкопали истински гроб и не са те погребали в него както трябва?

– Типично твой въпрос – каза той, смеейки се. – Задавах си същия въпрос и осъзнах, че всички онези наемни работници бяха дълбоко религиозни хора. Аз бях християнин. Християните не се погребват по този начин, нито пък биват оставяни да изгният като мърша. Мисля, че по този начин те са искали да изчакат пристигането на моето семейство, след което – да ми устроят подобаващо погребение. Но семейството ми така и не дойде.

– Ти не ги ли потърси, дон Хуан? – попитах го аз.

– Не. Магьосниците никога не търсят никого – отговори той. – А аз бях магьосник. Бях заплатил с живота си грешката да не зная, че съм магьосник и че магьосниците никога не се сближават с когото и да е. От този ден нататък приемах единствено компанията или грижите на хора и воини, които бяха „умрели“ като мен.

Дон Хуан се завърнал в къщата на своя благодетел, където всички мигновено разбрали какво е научил. Отнесли се с него така, сякаш изобщо не ги е напуснал.

Нагуалът Хулиан казал, че на дон Хуан му е било нужно толкова дълго време, за да умре, защото такава била природата му.

– Тогава моят благодетел ми каза, че за магьосника билетът към свободата е собствената му смърт – продължи дон Хуан. – Нагуалът Хулиан твърдеше, че и самият той бил заплатил с живота си за този билет

към свободата, както и всички останали в неговия сегашен дом. И че сега вече всички ние сме равни в състоянието си на мъртви.

– Аз също ли съм мъртъв, дон Хуан? – запитах.

– Мъртъв си – каза той. – Големият магьоснически трик обаче е да съзнаваш, че си мъртъв. Билетът към безупречността трябва да бъде обвит целият в съзнание, в тази опаковка, твърдят магьосниците, техният билет се запазва чист и непокътнат като новоизсечена монета, вече шейсет години аз поддържам моя като новоизсечена монета.

БОРАВЕНЕ С НАМЕРЕНИЕТО

ТРЕТАТА ТОЧКА

Често дон Хуан вземаше мен и останалите свои чираци на кратки излети из околностите, в случая, който ще разкажа, тръгнахме на разсъмване, а късно следобед потеглихме обратно, вървах редом с дон Хуан. Близостта с него винаги ме отпускате и успокояваше. Докато компанията на неговите превъзбудени чираци предизвикваше у мен обратния ефект: те ме караха да се чувствам много уморен.

На връщане от планината двамата с дон Хуан седнахме да починем, преди да стигнем равнината. Изведнъж: ме обзе дълбока меланхолия, която се стовари отгоре ми с такава скорост и сила, че едва успях да приседна. После, следвайки дон Хуановия съвет, легнах по корем върху голям объл камък.

Останалите чираци ми се присмяха и отминаха. Чух как смехът и подвикванията им постепенно заглъхнаха в далечината. Дон Хуан ме подкани да се отпусна и да оставя събирателната си точка, която, както каза той, се е преместила с внезапна бързина, да се установи в своята нова позиция.

– Не се безпокой – посъветва ме той. – Скоро ще усетиш нещо като подръпване или потупване по гърба, като че ли някой те докосва. После ще се почувстваш отлично.

Неподвижното лежане върху камъка в очакване на по-тупването по гърба задейства един така силен и ясен спомен у мен, че изобщо не усетих нищо, но бях сигурен, че съм го изпитал, защото меланхолията ми изчезна изведнъж като по чудо.

Бързо описах на дон Хуан какво си бях спомнил. Той ме посъветва да остана върху камъка и да преместя събирателната си точка обратно на същото място, където е била, когато съм изжибявал случката навремето – случката, която сега така внезапно си бях спомнил.

– Спомни си всички детайли от нея – предупреди ме той.

Това се бе случило преди много години. По онова време дон Хуан и аз бяхме в щата Чихуахуа в Северно Мексико, навътре в пустинята. Свикнах да ходя там с него, защото това беше област, богата на билки, които дон Хуан събираше. От антропологична гледна точка тази област също представляваше огромен интерес за мен. Немного преди това

археолози бяха открили останки от нещо, което определиха като голяма праисторическа работилница. Бяха изказали предположението, че занаятчийската работилница, стратегически разположена в естествен проход, навреме-то е била център на търговията по пътя, свързващ северноамериканския югозапад с Южно Мексико и оттам – с Централна Америка.

Неколкократното ми пребиваване в тази равна висока пустиня бе затвърдило у мен убеждението, че археолозите са били прави в заключението си и това наистина е естествен проход. Аз, разбира се, изнесох цяла лекция за влиянието на този проход върху праисторическото разпространение и приемственост в културата на северноамериканския континент. Бях силно заинтересуван от онези стари времена във връзка с обясняването на магьосничеството сред индианците от северноамериканския югозапад, Мексико и Централна Америка като система от вярвания, които са били препращани по търговски път и които са послужили за създаването на едно абстрактно ниво, на едни вид праколумбов паниндианизъм.

Естествено, когато аз излагах теориите си, дон Хуан се заливаше от смях.

Случаят, който си бях спомнил, бе започнал към три часа следобед. След като с дон Хуан, напълнили две малки торби с някои изключително редки билки, престанехме да берем и седнахме да си починем върху два големи камъка. Дон Хуан настоя да си поговорим за изкуството на *прикриването*. Той каза, че заобикалящата ни обстановка е особено подходяща за обясняване на неговите тънкости, но за да ги разбере, най-напред трябва да навлезе в състояние на повишено съзнание.

Настоях, преди да предприема нещо, да ми обясни отново какво в действителност представлява повишеното съзнание.

С огромно търпение той ми обясни повишеното съзнание в контекста на преместването на събирателната щочка. Докато говореше, осъзнах, че молбата ми е несериозна. Знаех всичко, което разясняваше, в действителност нямаше нужда да ми обяснява нищо, но той каза, че обясненията никога не са излишни, защото се запечатват у нас за непосредствена или по-нататъшна употреба, или пък за да помогнат при подготовката ни за постигане на безмълвното познание.

Помолих го да поговорим за безмълвното познание. Той рече, че безмълвното познание е една основна позиция на събирателната точка, която преди векове била обичайната позиция при човека, но поради неопределими причини събирателната точка се е отдалечила от тази позиция и е заела нова, наречена разум.

Дон Хуан отбеляза, че в наши дни не всеки човек е представител на тази нова позиция. Събирателните точки на мнозинството от нас не са разположени точно в центъра на позицията на ума, а в непосредствената му периферия. Същото било положението и с безмълвното познание! Не всяка събирателна точка се намирала точно в неговата позиция.

Каза също така, че „зоната на безжалостността“ представлява друга позиция на събирателната точка и се явява предвестник на безмълвното познание, и още, че една друга позиция на събирателната точка, наричана „зона на загрижеността“, пък е предвестникът на разсъдъка.

Не открих нищо неясно в тези тайнствени забележки. За мен те бяха очевидни. Докато чаках обичайния му удар отзад по гърба между лопатките, за да ме вкара в състояние на повишено съзнание, разбирах всичко от това, което говореше. Ударът не идваше, но аз продължавах да разбирам всичко, без в действителност да го осъзнавам. Чувството на лекота и това да приемем нещата за дадени, свойствено за обичайното състояние на съзнанието ми, си бе останало у мен и аз не поставях под съмнение способността си да разбирам.

Дон Хуан ме погледна втренчено и ми препоръча да легна по лице върху облия камък и да разперя ръце и крака като жаба.

Полежах десетина минути така, изцяло отпуснат, почти заспал, докато леко, свистящо ръмжене не ме изтръгна от моя унес. Повдигнах глава, огледах се и усетих, че косата ми се изправя. На по-малко от десет крачки от мен върху съседния молот, точно на мястото, където допреди малко бе седял дон Хуан, клечеше огромен възтъмен ягуар. Оголил зъби, ръмжеше право срещу мен и като че ли се канеше да скочи върху ми.

– Не мърдай! – тихо ми нареди дон Хуан. – И не го гледай в очите, взри се в носа му и не мигай, животът ти зависи от втренчването.

Направих както ми каза. За момент ягуарът и аз се гледахме така един друг, докато дон Хуан не разкъса леденото напрежение, като метна шапката си върху главата на ягуара, животното отскочи назад и в този миг дон Хуан изсвири с уста мощно и пронизително. После извреца с все сили и плесна силно с длани два или три пъти. Плясъците прозвучаха като приглушени изстрели от пушка.

Дон Хуан ми махна да отида при него. Двамата крещяхме и пляскахме с ръце, докато най-накрая той реши, че вече сме прогонили ягуара.

Целият треперех, при все че не бях уплашен, казах на дон Хуан, че онова, което ме бе изплашило най-много, не беше внезапното

изръмжаване на голямата котка или втренченият ѝ поглед, а мисълта, че ягуарът ме е гледал дълго преди да го чуя и да вдигна глава.

Дон Хуан не обели и дума за преживяното. Беше се замиелил дълбоко, когато го запитах дали е видял ягуара преди мен, той ми направи знак да мълча. Изглеждаше неспокоен или дори объркан. След моментно мълчание дон Хуан ми даде знак да тръгваме. Отдалечихме се от скалите с бърз зигзагообразен ход през храсталака.

След около половин час стигнахме до някакво сечище, където спряхме да починем за малко. През цялото време не си бяхме казали и дума и аз изгарях от нетърпение да узная как-во мисли дон Хуан.

– Защо вървим по този начин? – попитах го аз. – Няма ли да е по-добре да караме направо и по-бързичко?

– Не! – подчерта той. – Изабщо не би било добре. Това беше мъжки ягуар. Гладен е и ще тръгне след нас.

– Тъкмо още една причина да се изпаряваме по-бързо оттук – настоях аз.

– Не е така лесно – отговори той. – Ягуарът не е обременен с разсъждения и съображения. Той знае точно какво да направи, за да ни докопа. И както е сигурно, че аз ти говоря сега, така е сигурно и че той ще прочете мислите ни.

– Какво искаш да кажеш с това „ще прочете мислите ни“? – попитах аз.

– Това не е метафора – рече той. – Искам да кажа точно онова, което казах. Големите животни имат способността да четат мисли. И нямам предвид да гадаят, а направо да узнават всичко.

– Какво можем да направим в такъв случай? – запитах силно разтревожи.

– Длъжни сме да станем по-малко рационални и да се опитаме да спечелим битката, като направим невъзможно за ягуара да прочете мислите ни – отговори той.

– Как ще ни помогне това да бъдем по-малко рационални? – попитах го аз.

– Разсъждаването ни кара за правим избор, което изглежда като звук, издаван от нашия разум – каза той. – Напри мер твоят разум вече ти каза да бягаш колкото е възможно по-бързо право напред. Онова обаче, което твоят разум пропусна да обмисли, е, че ще трябва да пробягаме около шест мили, преди да се доберем до твоята кола. А ягуарът ще ни надбяга при всички случаи. Той ще ни пресече пътя и ще се притаи на най-подходящото място, за да ни причака. По-добрият и по-малко

рационален избор е да се криволичи.

– Откъде знаеш, че това е по-добрият избор? – попитах аз.

– Знам, защото моята връзка с духа е много чиста – отговори той. – С други думи, моята събирателна точка се намира в зоната на безмълвното познание. Оттук мога да различа, че ягуарът е гладен, но все още не е опитвал човешки месо. Той бе объркан от нашите действия. Ако ние сега криволичим, ягуарът ще трябва да положи усилия, за да преуде действията ни.

– Има ли някакви други варианти, освен криволиченето? – попитах го аз.

– Съществуват само рационални възможности – отговори ми той. – А ние нямаме нужната екипировка, за да устоим с рационалните варианти. Например може да се насочим към някое по-високо място, но ще ни трябва пушка, за да го отстояваме после. Трябва да имаме варианти, равностойни на тези на ягуара. А те се определят от безмълвното познание. Трябва да правим това, което безмълвното познание ни подсказва, независимо колко безсмислено може да ни се струва то.

Той поднови своя зигзагообразен бяг. Аз го следвах съвсем отблизо, без да съм сигурен, че това ще ни спаси. Бях под влиянието на закъсняла паническа реакция. Преследваше ме мисълта за главоломно нарастващите форми на огромната тъмна котка.

Пустинният пейзаж се състоеше от високи чорлави храсти, разпръснати на четири-пет крачки едни от друг. Редките валежи във вътрешността на пустинята възпрепятстваха развитието на растения с буйна корона или дори на по-кичести храсти. При все това човек добиваше впечатление за гъстота и непроходимост.

Дон Хуан се двшкеше с невероятна скорост, а аз го следвах, доколкото успявах, каза ми да гледам къде стъпвам, за да не издавам шум. Додаде, че звукът от трошащите се под тежестта ми съчки е „смъртоносно“ издаване.

Постарах се съзнателно да стъпвам в дон Хуановите следи, за да избегна по възможност издайническото прашене на сухите клонки, криволичихме така стотина метра, преди да зърна сянката на огромното черно туловище на ягуара на около десетина мещра зад гърба ми. Изкрещях с все сила. Без да спира, дон Хуан се извърна бързо но успя да види само как голямата котка изчезна от погледа му. Тогава той отново изсвири остро и пронизително и продължи да пляска с длани, имитирайки глухи изстрели от пушка.

Много тихо ми каза, че котвите не обичат да изкачват стръмнини,

за това трябва да пресечем с максимална скорост дълбокото и не по-малко широко дефиле на няколко метра вдясно от мен.

Дон Хуан даде сигнал за тръгване и двамата се втурнахме през храсталаците колкото може по-бързо. Свлякохме се по единия склон на дефилето до дъното и веднага поехме нагоре по отсрещния скат. Оттам ясно вюкдахме дъното на дефилето и плоскостта, на която стояхме. Дон Хуан прошепна, че ягуарът ни е надушил и ако имаме късмет, ще го видим оттук как бяга в коритото на дефилето почти по нашите следи.

Взирайки се втрънчено в дефилето под нас, аз с тревога очаквах да зърна звяра. Но не го виждах. Тъкмо си помислих, че може и да сме се отървали, когато чух смръзващото кръвта ръмжене на голямата котка в храсталака точно зад нас. С ужас разбрах, че дон Хуан е имал право. За да стигне там, където бе сега, ягуарът е трябвало да прочете нашите мисли и съответно – да пресече дефилето преди нас.

Без да каже и дума, дон Хуан се затича със страхотна, нечовешка бързина. Последвах го и така изминахме, криволичейки, още доста голямо разстояние, когато спряхме да починем, бях останал съвсем без дъх. Страхът от преследващия ни ягуар обаче не ми попречи да се възхитя от физическата мощ на дон Хуан. Тичаше като момче! Понечих да му кажа, че ми напомня за един човек от моето детство, който ме бе впечатлил със спринтърските си качества, но дон Хуан ми даде знак да замълча. Заослушва се напрегнато. Аз също взех да се ослушвам.

Дочух тихо прошемоляване в храсталаците. А после на едно по-големо място на около петдесет метра от нас за миг се мярна черният силует на ягуара.

Дон Хуан сви рамене и посочи животното.

– Изглежда, не сме се отървали от него – каза примира телно той. – Да тръгнем спокойно, все едно, че се разхождаме из парка, а ти ще ми разкажеш историята от твоето детство. Именно сега е най-подходящото време и място за това. Преследва ни ягуар със зверски апетит, а ти си при помняш истории от своето минало: идеалното не-правене, щом си гонен от ягуар.

Той се изсмя с цяло гърло. Но когато му казах, че историята вече изобщо не ми се разказва, дон Хуан направо се сгърчи от смях.

– Сега ме наказваш за това, че не исках да те изслушам преди малко, така ли? – попита ме той.

Взех да се оправдавам, казах му, че неговото обвинение е направо абсурдно. Наистина бях изгубил нишката на историята.

– Ако у магьосника няма съмнение, той не дава и пукната пара за

това, че е загубил нишката на историята – каза дон Хуан с дяволито пламъче в очите. – Понеже у теб не е останало и капчица самомнение, ще разкажеш историята си тук и сега. Разкажи я на духа, на ягуара и на мен, все едно, че изобщо не си изгубвал нишката.

Исках да му кажа, че не съм съвсем съгласен с него, тъй като историята беше възглушава, а обстановката – съкрушителна. Исках да избира сам подходяща обстановка за това някой друг път, както самият той правеше със своите истории. Но преди да изкажа мнението си, дон Хуан ми отговори.

– Ние двамата – и ягуарът, и аз – можем да четем мисли – каза той с усмивка. – Ако избирам подходящата обстановка и време за своите могоснически истории, то това е, защото те имат за цел да обучават и по този начин аз искам да извлека максималния ефект.

Даде ми знак да тръгвам, вървахме спокойно един до друг, казах му, че съм се възхитил от неговия устремен бряг и издържливост и че в основата на моето възхищение се таи мъничко самомнение, защото самият аз се считам за добър спринтьор. После му разказах историята от моето детство, която си бях припомнил, като го видях да тича така добре.

Казах му, че като момче играех футбол и умеех да тичам много добре. Бях толкова подвшкен и бърз, че чувствах, че мога безнаказано да върша всякакви лудории, защото момеях да надбягам всекиго, особено възрастните полицаи, патрулиращи по улиците на моя роден град. Ако се случеше да счупя улична лампа, побягвах, и готово – това беше моето спасение.

Но един ден, без да знам, старите полицаи бяха подменени с нов полицейски корпус с военна подготовка. Злощастният за мен момент настъпи, когато счупих една витрина на магазин и както обикновено побягнах, убеден, че бързината ми е сигурна защита. Някакъв млад полицай се затича след мен. Ускорих темпото, но напразно. Офицерът, който, както по-късно разбрах, бил небезизвестният център-нападател на полицейския футболен отбор, се оказа далеч по-издържлив от мен. Хвана ме и по целия път обратно до магазина, чиято витрина бях счупил, не спря да ме налага. Много артистично назоваваше всичките си ритници, като че ли се намираше на футболна тренировка. Полицаят не ме нарани, само ме сплши и при все че унижението ми бе голямо, то се смекчаваше от възхитата на десетгодишния хлапак, каквото бях, към неговата сила и таланта му на футболист.

Споделих с дон Хуан, че бях изпитал същото усещане днес с него.

Той успя да ме надбяга въпреки разликата в годините ни и старото ми умение да се изплъзвам бързо.

Казах му също, че години наред след онзи случаи със злополучната витрина ми се присънваше един и същи сън, в който аз бягах така силно, че младият полицаи не успяваше да ме улови.

– Твоята история е по-важна, отколкото предполагам – каза дон Хуан. – Очаквах, че ще бъде нещо по-банално.

Начинът, по който натъртваше думите си, им придаваше нюанс на закачка, дори подигравка. Дон Хуан добави, че в някои определени случаи духът, а не разумът ни решава кои истории да си спомним. Това именно бил един от тези случаи. Духът задействал тази конкретна история в моя ум несъмнено защото историята била свързана с моето неразрушимо съмнение. Дон Хуан каза, че факелът на гнева и унижението е горял в мен години наред и усещането ми за потиснатост и неуспех е все още непокътнато.

– На някой психолог твоята история би му се видяла цяло находище – продължи той. – в съзнанието ти аз би трябвало да се припокривам с образа на младия полицаи от твоето детство, разбил представата за собствената ти непобедимост.

Сега, когато той го назова, трябваше да призная, че това е било моето усещане, макар да не го бях мислил съзнателно, а още по-малко – произнасял.

Вървахме мълчаливо. Бях дотолкова замислен за сравнението, което дон Хуан бе направил, че изцяло забравих дебнещия ни ягуар, докато един див рев не ме върна обратно в ситуацията с цялата ѝ критичност.

Дон Хуан ми нареди да откърша няколко дълги клона от нискорастящите храсти, за да стъквим нещо като дълга метла. И той се залови със същото. Докато тичахме, използвахме ги да вдигаме облаци прах, като размитахме и шибахме с тях по сухата пясъчлива почва.

– Това би следвало да разтревожи ягуара – каза той, кога то спряхме отново да си поемем дъх. – Остават ни само още няколко часа дневна светлина. През нощта ягуарите са ненадминати, така че е по-добре да бягаме направо към онези скалисти хълмове там.

Дон Хуан посочи към хълмовете на разстояние от около половин миля в кхжна посока.

– По-добре да вървим на изток – каза аз. – Онези хълмове са твърде отдалечени. Ако вървим в тази посока, никога не ще се доберем до колата.

– Ние и бездруго не искаме да се добирате до колата ти днес – каза

той спокойно. – А може би дори не и утре, кой казва, че въобще някога ще се връщаме при нея?

Усетих спазъм на страх, а после ме завладя странен по-кой, казах на дон Хуан, че ако ми е писано смъртта да ме свари тук, то поне се надявам, че ще бъде безболезнено.

– Не се безпокой – успокои ме той. – Смъртта е болезнена само когато ни свари болни в собственото ни легло, в борба за своя живот не изпитваш болка. Ако въобще изпитваш нещо, то е единствено тържествено ликуване.

Дон Хуан каза, че едно от най-драматичните различия между цивилизованите хора и магьосниците е начинът, по който смъртта идва при тях. Единствено с магьосниците воители смъртта е мила и блага. Дори когато са смъртно ранени, те пак не изпитват никаква болка. Нещо повече – смъртта сама отлага своето идване за толкова дълъг период, колкото е нужен на магьосниците.

– Най-голямата разлика между един обикновен човек и един магьосник е тази, че магьосникът с бързината си направлява своята смърт – продължи дон Хуан. – Ако се стигне до това – ягуарът няма да ме изяде. Той ще изяде теб, защото ти нямаш необходимата бързина да задържиш смъртта си.

После доразви темата за магьосническата идея за бързината и смъртта, каза, че в света на ежедневието нашите думи или решения могат много лесно да бъдат отменени. Единственото сигурно нещо в нашия зкибот е смъртта. От друга страна, в магьосническия свят обикновената смърт може да бъде оттеглена, докато думата на магьосника – не, в света на магьосниците решенията не подлежат на изменяне или преизглеждане, веднъж взети, те остават завинаги.

Казах на дон Хуан, че колкото и да са впечатляващи твърденията му, не могат да ме убедят, че е възможно смъртта да бъде отменена по някакъв начин. При което той още веднъж повтори това, което бе вече обяснил, каза, че за ясновидеца човешките същества се явяват като продълговати или сферични сияйни маси от безброй статични, но същевременно вибриращи енергийни полета, и че, единствено магьосниците са способни да вкарат някакво движение в тези сфери от статичен блясък. За части от секундата те могат да преместят своята събирателна точка на което и да е място в своята сияйна маса. Това преместване и бързината, с която то се извършва, предизвикват мигновено прехвърляне, изразяващо се във възприемане на друга, нова, абсолютно различна вселена. Или пък могат да преместват своите събирателни точки без спиране

през всичките техни полета от сияйна енергия. Силата, създадена чрез такова преместване, е толкова интензивна, че мигновено изчерпва цялата им сияйна маса.

Каза, че ако в този момент върху нас се изсипе скална лавина, той ще може да предотврати логичната последица, а именно случайната смърт. Използвайки бързината, с която събирателната точка щяла да се премести, той можел да се самонакара да смени световите или да се самоизгори отвътре за част от секундата. Аз, от друга страна, съм щял да умра от обичайна за случая смърт – премазан от скалните отломъци, защото на моята събирателна точка ѝ липсвала бързината, необходима да ме измъкне.

Казах на дон Хуан, че според мен магьосниците просто са открили алтернативен начин на умиране, което не е същото като „отменяне на смъртта“. А той отвърна, че всичко се свежда до това, че управляват смъртта си. Те умират само когато е необходимо.

Макар че не се съмнявах в думите му, продължих да задавам въпроси почти като на игра. Но докато той говореше, в съзнанието ми като на екран изплуваха образи на мисли и плаващи спомени за други доловими светове.

Казах на дон Хуан, че ми минават странни мисли. Той се засмя и препоръча да върна мислите си към ягуара, защото той е толкова действителен и настоящ, че може да бъде единствено истинска проява на духа.

Мисълта за истинското животно ме накара да потръпна.

– Няма ли да е по-добре, ако сменяме посоката, вместо да вървим направо към онези хълмове? – попитах аз, защо то смятах, че ще успеем да объркаме ягуара чрез неочаквани промени на посоката.

– Твърде късно е да сменяме посоката – отвърна дон Хуан. – Ягуарът вече знае, че няма къде другаде да отидем освен сред хълмовете.

– Това не може да е вярно, дон Хуан! – възкликнах аз.

– Защо да не може? – попита той.

Казах му, че макар да признавам способността на звяра да предугажда ходовете ни с един напред, не мога безрезервно да приема, че ягуарът притежава способността да разбира къде искаме да отидем.

– Грешката ти се крие в това, че за теб силата на ягуара се крие в способността му да разбира нещата – каза дон Хуан, – ала той не може да мисли – той просто знае.

Дон Хуан поясни, че маневрата ни за вдигане на прахоляк е имала за цел да обърка ягуара, давайки на сетивата му информация за нещо,

което ние не можем да използваме. Не бихме могли да развием истинско чувство за вдигане на прахоляк, макар че животът ни зависеше от него.

– Аз наистина не разбирам какво искаш да кажеш – изхленчих на дон Хуан.

Напрежението в мен си казваше думата. Невъзможно ми беше да се съсредоточа. Дон Хуан обясни, че човешките чувства са като горещи или студени въздушни течения и могат лесно да бъдат открити от звяра. Ние сме „предавателят“, а ягуарът – „приемникът“, каквито и да се чувствата, които изпитваме, те ще намерят своя път до ягуара. Или по-скоро ягуарът може да „прочете“ всички привични за нас чувства, в случая с вдигането на прахоляка чувството е било дотолкова необичайно за нас, че е можело единствено да създаде рецепторен вакуум в „приемника“.

– Друга маневра, която безмълвното познание можеше да ни продиктува, е да рием с крак земята – каза дон Хуан.

Той ме изгледа за момент, като че очакваше реакция от моя страна.

– Сега ще тръгнем спокойно – каза той. – А ти ще риеш земята, вдигайки прашни облаци, все едно че си триметров исполин.

Трябва да съм имал глупаво изражение. Тялото на дон Хуан се разтресе от смях.

– Вдигни облак прах с краката си – нареди той. – Почувствай се наистина огромен и тежък.

Опитах се и веднага изпитах чувство за големина. Шеговито казах, че силата му на внушение е невероятна. Аз действително се чувствах огромен и свиреп. Той ме увери, че чувството ми за големина в никакъв случай не е резултат от някакво негово внушение, а вследствие преместването на моята събирателна точка. Дон Хуан каза, че хората от древността станали легендарни, защото чрез безмълвното, познание узнали за мощта, която се постига чрез преместване на събирателната точка. Магьосниците успели да си възвърнат това дребно могъщество, но в по-малка степен. Премествайки събирателните си точки, те можели да направляват чувствата си и да променят нещата. Аз съм бил променял нещата, като съм се почувствал огромен и свиреп. Чувствата, възпроизведени по този начин, се наричали *намерение*.

– Твоята събирателна точка вече се е преместила мъничко – продължи той. – Сега ти си на ръба или да изгубиш своето постижение, или да накараш събирателната си точка да се премести отвъд мястото, където се намира в момента.

– Той каза, че всеки човек при нормални условия в един или друг момент от своя живот е имал възможността да се откъсне от обвързващите го условности. Дон Хуан подчерта, че няма пред вид социалните условности, а онези условности, които ограничават нашето целокупно възприемане. Един момент на въодушевление е достатъчен да премести събирателната ни точка и да разбие условностите у нас. Същото могат да сторят и моментите на ужас, боледуване, ярост, краен глад или дълбока покруса. Но обикновено в случаите, когато ни спхожда шансът да преместим събирателната си точка, ние се стъписваме. Нашата религиозна, академична, социална „закваска“ си казват думата. Тя ни убеждава в името на личната ни сигурност „да се върнем обратно в стадото“ или, с други думи – да върнем събирателната си точка обратно на установената позиция за нормално, ежедневно съществуване.

Дон Хуан ми каза, че всички мистици и духовни наставници, за които съм чувал, правят точно така: събирателните им точки се преместват в определена позиция или посредством целенасочени усилия, или благодарение на слепия случай. После се завръщат към обичайното си състояние, като запазват спомена за изживяното за цял живот.

– Ти можеш да бъдеш много „благочестиво и религиозно момче“ – продължи той – и да забравиш първоначалното преместване на своята събирателна точка. Или пък можеш да се отгласнеш отвъд собствените си предели на благоразумието, все още си вътре в тези граници.

Много добре знаех за какво говори и при все това у мен имаше някакво странно колебание, което ме караше да се длоуям.

Дон Хуан разви по-нататък доводите си, каза, че обикновеният човек, неспособен да открие енергията, необходима му за възприемане отвъд ежедневните за него граници, нарича страната на необичайното възприемане магьосничество или пък „работа на сатаната“ и затова се плаши да навлезе по-налътре в нея.

– Но ти повече не можеш да постъпваш по този начин – продължи дон Хуан. – Ти не си религиозен и освен това си прекалено любопитен, за да захвърлиш каквото и да било така лесно. Единственото нещо, което може да те спре сега, е страхът ти.

Превърни всичко в това, което то действително е: абс-трактът, духът, нагуалът. Тук няма магьосничество, няма зли сили, няма дяволи и вампири. Има само възприемане.

Разбирах го, но не знаех какво точно иска да направя. Погледнах дон Хуан, опитвайки се да открия най-подходящите слова, всичко изглеждаше, сякаш съм в извънредно функционално разположение на

съзнанието, в което не ти се иска да изхабиш дори и една думичка.

– Бъди огромен! – ми нареди той, усмихвайки се. – Остави настрана разсъжденията.

Тогава разбрах какво точно има предвид, всъщност узнах, че мога да усилвам интензитета на чувствата си за големина и свирепост, докато наистина се превърна в гигант, извисяващ се над заобикалящото ни отвсякъде море от храсталаци.

Опитах се да изкажа мислите си, но бързо се отказах. Осъзнах, че дон Хуан не само знае всичко, което си бях помислил, но и много повече, ялно много повече.

И тогава ми се случи нещо изключително. Моите умствени функции... спряха. Буквално почувствах как все едно ме покри някакво черно одеяло и затъмни функцията „мислене“. Аз изоставих своя разсъдък с опиянението на човек, който няма ни една грижа на този свят. Бях убеден, че ако искам да разкъсам затъмнителното покривало, трябва само да почувствам как минавам през него.

Все в това състояние изведнъж бях тласнат, задвижен. Нещо ме караше да се придвижвам физически от една точка в друга. Не изпитвах никаква умора. Бързината и лекотата, с които момеях да се движа, ме въодушевяваха. Не усещах, че вървя, нито че летя. По-скоро бях пренасян с някаква извънредна лекота. Движенията ми стабаха отривисти и неи-зясни само когато се опитвах да мисля за тях, когато просто им се наслаждавах, без да мисля, аз наблизах в уникалното състояние на безпрецедентна физическа еуфория. Ако някога в своя живот бях изпитвал подобно физическо щастие, то трябва да е било толкова мимолетно, че не е оставило никакви спомени у мен. При все това, в състоянието на екстаз, почувствах нещо като смътно разпознаване.

– Все едно, че вече съм го изпшпбал, но съм го забравил.

Ободряването от движението беше така осезателно, че всичко друго спря. Единствените неща, които съществуваха за мен тогава, бяха тези периоди на бодрост и след това – моментите, когато спирах да се движа и откривах, че наблюдавам храсталака. Но дори още по-необяснимо беше абсолютното телесно усещане за това, че се издигам над храстите, приемайки застрашителни размери, което бях имал от мига, в който започна преместването ми.

В един момент събсем ясно видях силуета на ягуара точно пред мен. Той бягаше с всички сили. Усетих как се мъчи да избягва бодлите на кактусите. Беше изключително внимателен къде стъпва.

Изпитах неудържимо желание да се втурна след ягуара и да го

изплаша. Знаех, че ще забрави предпазливостта си и ще се убоде на шиповете. Тогава в безмълвното ми съзнание се прокрадна мисълта, че ягуарът ще стане още по-опасен, ако се нарани от бодлите. Тази мисъл преизвика у мен същия ефект, както ако някой ме бе събудил от сън.

Когато осъзнах, че мисловните ми процеси функционират отново, открих, че се намирам в подножието на скалистите хълмове. Огледах се. Дон Хуан беше на няколко крачки от мен. Изглеждаше изтощен. Беше блед и дишаше тежко.

– Какво стана, дон Хуан? – попитах аз и се изкашлях.

– Ти ще ми кажеш – изпъшка той и си пое дъх.

Казах му какво бях изпитал. Тогава осъзнах, че върхът на планината е на нивото на очите ми, а дневната светлина бе силно намалела. Това означаваше, че съм тичал или ходил повече от два часа.

Помолих дон Хуан да ми обясни несъответствието във времето. Той каза, че моята събирателна точка се е придвижила отвъд зоната на безжалостност – в зоната на безмълвното познание, но все още не ми достига енергията, необходима, за да я направлявам сам. Да я направлявам сам, трябва да имам достатъчно енергия, за да я местя между разума и безмълвното познание, когато пожелаея. Дон Хуан добави, че ако могъсникът има достатъчно енергия – или дори ако няма, а трябва да се прехвърли, защото е въпрос на живот и смърт, – той може да снове между разума и безмълвното познание.

Неговите заключения бяха, че поради сериозността на нашето положение аз съм позволил на духа да придвижи събирателната ми точка. Резултатът бил моето навлизане в състояние на безмълвно познание. Естествено, обхватът на моето възприемане бил нараснал, което ми е дало усещането за издигане, за избуяване над върховете на храстите.

Вследствие на академичната ми закалка ми хрумна следният въпрос, който задавах често по онова време.

– Ако някой от антропологическия отдел на калифорнийския университет ме бе наблюдавал, щеше ли да ме види като исполин, вилнеещ из храсталака?

– Наистина не зная – каза дон Хуан. – За да разбереш това, трябва да преместиш събирателната си точка, кога то се намираш в този антропологически отдел.

– Опитвал съм вече – отбелязах аз. – Но все нищо не става. Изглежда винаги трябва ти да си наблизю, за да се получи нещо.

– В такъв случай това не е било въпрос на живот и смърт за теб – каза той. – Ако беше, ти щеше да преместиш събирателната си точка

съвсем сам.

– Но хората щяха ли да видят онова, което виждам аз, когато събирателната ми точка се мести? – настоях.

– Не, защото техните събирателни точки не ще се намират на същото място, както твоята – отговори той.

– Тогава, дон Хуан, аз сънувал ли съм ягуара? – попитах. – всичко това само в моето съзнание ли става?

– Не съвсем – каза той. – Тази голяма котка е истинска. Ти се придвижи с толкова много мили, а дори не си изморен. Ако се съмняваш виж обувките си. Заприличали са на игленици от кактусови бодли. Следователно ти си се движил, извисявайки се над храсталаците. И в същото време не си, всичко зависи от това дали събирателната точка на човек се намира в зоната на разума или в зоната на безмълвното познание.

Докато дон Хуан говореше, аз разбирах всичко, което казваше, но после не можех нищо да повтора сам, нито пък да определя какво зная или защо думите му ми са така понятни.

Ревът на ягуара ме върна обратно в света на непосредствената опасност. Зърнах как тъмният силует на звяра бързо се движи нагоре на около трийсет метра вдясно от нас.

– Какво ще правим, дон Хуан? – попитах аз, сигурен, че той също е видял ягуара.

– Ще се изкачим до самия връх и ще потърсим подслон там – отговори той спокойно.

После безгрижно добави, че съм прахосал ценно време; угаждайки си да се разхождам над храсталаците, вместо към сигурността и закрилата на хълмовете, които той ми бил посочил, аз съм се отправил към високите планини на изток.

– Трябва да стигнем този склон преди ягуара или с нас е свършено – каза той, сочейки близкия отвесен скат.

Обърнах се надясно и видях ягуара да скача от скала на скала. Несъмнено искаше да ни пресече пътя.

– Да вървим, дон Хуан! – изкрещях във от себе си.

Дон Хуан се усмихна. Той като че се наслаждаваше на моя страх и нетърпение. Движихме се колкото е възможно по-бързо и уверено се изкачвахме. Опитвах се да не обръщам внимание на тъмния силует на ягуара, когато той се мяркаше малко пред нас и все вдясно.

И тримата стигнахме едновременно до подножието на стръмната скала. Ягуарът беше на около двамайсет метра вдясно от нас. Той подскочи и се опита да се изкатери по канарата, но не успя. Скалата бе твърде

стръмна.

Дон Хуан ми изкрещя да не губя време в зяпане по ягуара, защото той щял да ни нападне веднага щом се откаже от опитите си да изкатери скалата. Едва изрекъл това и звярът пак атакува. Задрапах след дон Хуан нагоре по скалната стена. Пронизителният рев на победения звяр изригна непосредствено до петата на десния ми крак, взривната сила на страха ме изстреля право нагоре, като че бях литнал.

Достигнах върха преди дон Хуан, който бе спрял, за да се посмее, в безопасност горе, на върха на канарата, имах по-вече време да премисля какво се бе случило. Дон Хуан не желаше да обсъжда каквото и да е, като обяснение каза, че на това ниво в моето развитие всяко преместване на събирателната ми точка бсе още щяло да бъде мистерия. Предизвикателството ми в началото на моето чиракуване било, каза той, отстояването на постигнатото, а не разсъждаването върху него, и че от някакъв определен момент нататък всичко щяло да ми се изясни.

Казах му, че в този момент всичко ми е ясно, но той не отстъпи. По-напред трябвало да си обясня познанието и едва след това съм можел, да претендирам, че нещо ми е ясно. Добави, че за да има смисъл преместването на моята събирателна точка, трябва да притежавам достатъчно енергия, за да снова между зоната на здравия разум и зоната на безмълвното познание.

За момент дон Хуан замълча, обхващайки с поглед цялото ми тяло. Тогава като че се реши, усмихна се и заговори отново.

– Днес ти достигна зоната на безмълвното познание – каза той.

Обясни ми, че този следобед моята събирателна точка се е преместила от само себе си, без неговата намеса. Сам съм *възнамерил* преместването, направлявайки чувството си за физическа величина, като по този начин събирателната ми точка е достигнала позицията на безмълвното познание.

Бях много любопитен да узная как дон Хуан тълкува моето изживяване. Той каза, че единственият начин да се говори за възприятието, постигнато в зоната на безмълвното познание, е то да се нарече „тук и тук“. Дон Хуан ми обясни, че когато съм му казал, че чувствам как се извисявам над пустинния хрсталак, е трябвало да добавя, че *виждам* едновременно и на нивото на земята, и на нивото на върховете на хрсталаците. Или, с други думи – че съм се намирал на мястото, където съм стоял, и в същото време – на мястото, където е бил ягуарът. Само по този начин съм можел да забележа колко внимателно стъпва звярът, за да избегне бодлите на кактусите. С други думи, вместо да възприемам,

както е нормално в ежедневието, „тук и там“ аз съм възприемал „тук и тук“.

Думите му ме стреснаха. Той беше прав. Не бях споменал за това пред него, а дори и в себе си не допусках, че съм се намирал едновременно на две места. Никога нямаше да се реша да мисля по този начин, ако не беше неговата забележка.

Той повтори, че ми трябва още време и повече енергия, за да ми стане всичко ясно, все още съм бил твърде ноб в занаята, все още съм се нуждаел от твърде много надзор. Например, докато съм се носел над храстите, дон Хуан бил принуден да движи бързо събирателната си точка между зоните на здравия разум и на безмълвното познание, за да се грижи за мен. И това го изтощило.

– Каж ми едно нещо – рекох аз, пробвайки неговата разсъдливост. – Този ягуар беше по-странен, отколкото ти се иска да признаеш, нали така? Ягуарите не са част от фауната на тази континентална зона. Пумите – да, но не и ягуарите, как ще обясниш това?

Преди да отговори, дон Хуан се намръщи, внезапно стана много сериозен.

– Мисля, че конкретно този екземпляр потвърждава твоите антропологични теории – каза той с официален тон. – Очевидно ягуарът е следвал твоя прословут търговски път, свързващ Чихуахуа с Централна Америка.

Дон Хуан се разсмя така гръмко, че смехът му прокънтя в планините. Това ехо ме стресна толкова, колкото и ягуарът. И при все това не ехото само по себе си ме смути, а фактът, че никога дотогава не бях чувал ехо нощем, в съзнанието ми ехото винаги се бе асоциирало единствено с часовете на деня.

Бяха ми необходими няколко часа, за да си спомня всички подробности от изживяването ми с ягуара. През това време дон Хуан мълчеше. Той просто се облегна на сдалата и заспа седнал. След малко аз също заспах.

Събудих се от болка в челюстта. Бях спал с лице, притиснато към сдалата, в момента, в който отворих очи, аз се опитах да се смъкна от молоза, върху който бях лежал, но изгубих равновесие и паднах шумно по задник. Дон Хуан се появи иззад храстите тъкмо навреме, за да се посмее.

Беше станало късно и аз се учудих дали ще ни стигне времето да се измъкнем от долината преди мръкване. Дон Хуан сви рамене, сякаш това не го засягаше, и приседна до мен. Попитах го дали желае да чуе

подробностите от моя спомен. Отвърна, че с удоволствие ще ме изслуша.

Казах му, че има три момента, които си бях спомнил и които са от голямо значение за мен. Единият беше, че той е говорил за безмълвното познание, другият – че сам съм преместил събирателната си точка, използвайки *намерението*, и третият – че съм навлязъл в състояние на повишено съзнание без обичайния удар отзад между плешките.

– *Възнамеряването* на твоята събирателна точка бе най-голямото ти постижение – каза дон Хуан. – Но постижението е нещо лично – необходимо е, но не е основното. Не това е екстрактът, който уважават магьосниците.

Мисля, че го разбрах, казах му, че не съм забравил изцяло случката, в нормалното ми състояние на съзнание аз пак си спомних, че пумата, тъй като не можех да се съглася с идеята за ягуар, ни беше погнала към планината и че дон Хуан ме бе запитал дали съм се почувствал раздразнен от нападението на голямата котка. Бях го уверил, че е абсурдно да съм се почувствал засегнат, а той ми бе казал, че трябвало да реагирам по същия начин и спрямо атаките на събратята си. Да се пазя или да не им се пречкам по пътя, но без от това да се чувствам морално онеправдан.

– Това не е екстрактът, за който говоря – каза той през смях. – Идеята за абстракта, за духа, е единственият екстракт, който има значение. Идеята за личното „аз“ не притежава каквато и да е стойност. Ти все още поставяш себе си и собствените си чувства на първо място. При всеки удобен случай аз те карах да усещаш, да изпитваш на собствения си гръб необходимостта от абстракта. Ти от своя страна винаги считахте, че имам предвид „да мислиш абстрактно“. Не. Под „абстракт“ аз разбирам да си на разположение на духа, като го осъзнаваш.

Дон Хуан каза, че едно от най-драматичните неща в това да си човек е страховитата връзка, която съществува между глупостта и себеотразяването. Именно глупостта ни кара да изоставяме всичко, което не отговаря на нашите собствени себеотразяващи ни очаквания. Например като обикновени хора ние сме слепи за най-съществената част от достъпното за човека познание: наличието на събирателната точка и факта, че тя може да се мести.

– За разумния човек е немислимо, че съществува една невидима точка, в която се събира възприемането – продължи той. – И още немислимо, че евентуална подобна точка не се намира в мозъка, както смътно може да се очаква, ако човекът изобщо е склонен да приеме

мисълта за нейното съществуване.

Той добави, че постоянното придържане на рационалния човек към своята самопредстава му осигурява едно наистина бездънно невежество. Той например не обръща внимание на факта, че магьосничеството не е разни там „абра-кадабри“ и „фокуси-бокуси“, а то е свободата да се възприема не само света, който познаваме и приемаме за даденост, а и всичко останало, което е в човешките възможности.

– Тук именно глупостта на обикновения човек е най-опасна – продължи дон Хуан. – Той се бои от магьосничеството. Той буквално препери пред възможността да бъде свободен. А свободата е под носа му. Тя се нарича „третата точка“. И може да бъде достигната толкова лесно, колкото събирателната точка може да бъде преместена.

– Но ти самият ми беше казал, че преместването на събирателната точка е толкова трудно, че е направо истинско постижение – възразих аз.

– Така е – увери ме той. – Това е още едно от магьосническите противоречия: то хем е много трудно, хем в също то време е най-простото нещо на света, вече ти казах, че силната възбуда може да премести събирателната точка. Гладът или страхът, или любовта, или омразата могат да го сторят. Също така – мистицизмът, а освен това и – *непреклонното намерение*, което е предпочитаният метод на магьосниците.

Помолих дон Хуан да обясни отново какво е *непреклонно намерение*. Той каза, че това е вид целеустременост, проявявана от човешките същества – една извънредно добре определена цел, неподдаваща се на отменяне чрез никакви противоречиви интереси, желания или страсти. *Непреклонното намерение* е също така силата, пораждаща се, когато събирателната точка бъде фиксирана и поддържана в непривична за нея позиция.

После дон Хуан уточни една тънка отлика, която ми се бе изплъзвала през всичките тези години – разликата между преместване и отместване на събирателната точка. Преместването, каза той, е цялостна промяна на позицията, толкова крайна, че събирателната точка може дори да достигне до други снопове от енергия вътре в нашата всеобхватна сияйна маса от енергийни полета, всеки енергиен сноп представлява съвършено различна вселена за възприемане. Отместването от своя страна представлява своеобразно малко преместване вътре в снопа от енергийни полета, който ние възприемаме като „света на ежедневието“. Той продължи темата, казвайки, че магьосниците гледат на *непреклонното намерение* като на катализатор, задействащ техните неизменни

решения, или обратното – неизменните им решения са катализатор, тласкащ събирателната точка към нови позиции, които на свой ред предизвикват появата на *непреклонно намерение*.

Сигурно съм изглеждал стъписан. Дон Хуан се разсмя и каза, че старанието да се проумяват чрез разсъждения магьосническите метафорични образи е така безполезно, както и опитите да се проумее безмълвното познание. Той добави, че проблемът с думите се състои в това, че всеки опит да бъде хвърлена светлина върху някой магьоснически образ само го прави още по-объркан и неясен.

Подканих го да се опита да обясни това както може. Изтъкнах, че всичко казано, например за третата точка, може само да я изясни още повече. При все че знаех всичко за нея, тя все още ми бе твърде неясна.

– Светът на ежеднебието се състои от две отправни точки – каза той. – Ние ползваме сравнения като „тук и там“, „вътре и вън“, „горе и долу“, „добро и зло“ и т.н. Така че всъщност нашето възприемане на живота е двуизмерно. Нито едно от действията, с които ние възприемаме сами те себе си, няма дълбочина.

Възразих, че разбърква нивата, казах му, че мога да приема негово определение за възприемането като способност на живите същества да долавят, благодарение на сетивата си, енергийни полета, подбирани чрез събирателните им точки – едно твърде пресилено според моите академични стандарти определение, но такова, че за дадения момент изглеждаше състоятелно. Не си представях обаче каква би могла да бъде дълбочината на онова, което вършим. Изтъкнах, че може би има предвид тълкувания – разработки на основните ни възприятия.

– Магьосникът възприема своите действия в дълбочина – каза той. – За него собствените му действия са триизмерни. Постъпките му притежават трета отправна точка.

– Как може да съществува трета отправна точка? – попитах аз с леко раздражение.

– Нашите отправни точки се получават преди всичко от сетивното ни възприемане – каза той. – Сетивата ни възприемат и разграничават това, което е непосредствено до нас, от онова, което не е. Използвайки тази основна разлика, ние установяваме и останалото. За да достигне третата отправна точка, човек трябва да възприема едновременно две места.

Нахлулият в мен спомен ме тласна в особено настроение, сякаш бях изживял случката само преди няколко минути, внезапно осъзнах нещо, което по-рано бях пропуснал изцяло. Под дон Хуанов надзор аз на два

пъти бях изживявал споменатото раздвоено възприятие, но това бе първия път, когато го осъществявах съвсем самостоятелно. Об-мисляйки моя спомен, аз разбрах също така, че сетивното ми изкривяване е било по-сложно, отколкото си бях помислил първоначално. Докато се носех над хрусталаците, осъзнавах без думи и дори без мисли, че присъствието ми на две места едновременно, или бидейки „тук и тук“, както го нарече дон Хуан, изразява моето незабавно и пълно възприемане и на двете места едновременно. Но също така осъзнавах, че двойното ми възприятие бе лишено от абсолютната яснота на нормалното ми възприемане.

Дон Хуан поясни, че обичайното възприемане в ежедневието има своя ос. „Тук и там“ били крайните точки, върховете, на тази ос и ние, хората, сме предпочитали яснотата на „тук“. Той каза, че при нормалното възприемане единствено „тук“ бива възприемано изцяло – пряко и на момента. Неговият двойник „там“ бива лишен от непосредственост. Той бибал логично възприеман, но не се схващал пряко от всичките ни сетива, когато възприемаме едновременно две места, тоталната яснота се губи, на пък се възвръща прякото, мигновено възприемане на „там“.

– Но в такъв случай, дон Хуан, значи аз съм прав, като описах възприемането като най-важната част от моето изживяване?

– Не, не си – отсече той. – Онова, което си изживял, е било съществено за теб, защото ти е открило пътя към безмълвното познание, но действително важното е ягуарът. Този звяр наистина е проява на духа. Тази голяма котка изникна съвсем ненадейно. И това, че можеше да ни до върши, е така сигурно, както че сега ти говоря. Този ягуар беше израз на магичното. Без него за теб нямаше да има никакво въодушевление, никаква поука, никакво осъзнаване.

– Ама това истински ягуар ли беше? – запитах аз.

– Разбира се, че беше истински!

Дон Хуан отбеляза, че на някой обикновен човек онази голяма котка щяла да се види страховито чудо. Човек трудно би могъл да обясни с логични слова какво е търсил ягуарът в щата Чихуахуа, толкова далеч от тропическата джунгла, докато едни магьосник, благодарение на свързващото го с *намерението* звено, би погледнал на въпросния ягуар като на средство за проникновение – не ужас, а източник на благоговение.

Имаше толкова много въпроси, които исках да му задам, при все че предварително знаех отговорите им. Проследих за малко хода на своите въпроси и отговори, докато накрая разбрах, че за да имат отговорите каквато и да е стойност, трябва да бъдат „облечени“ в думи.

Изрекох първия въпрос, който ми дойде наум. Помолих дон Хуан да ми разясни едно според мен явно противоречие. Той бе казал, че само духът може да мести събирателната точка. После обаче добави, че като навлизам все повече в *намерението*, моите чувства придвижват събирателната ми точка.

– Само магьосниците могат да превръщат своите чувства в *намерение* – каза той. – *Намерението* е духът, тъй че духът е този, който премества събирателните точки.

Подвеждащата част на всичко това – продължи той – е в твърдението ми, че единствено магьосниците знаят за духа и че *намерението* е владение единствено на магьосниците. Това изобщо не е истина, но такава е положението на практика. Истинското състояние на нещата е, че магьосниците просто са по-наясно относно собствената им връзка с духа, отколкото са обикновените хора, и следователно целенасочено се стремят да я направляват. Това е всичко... вече ти казах, че звеното, сбързбащо ни с *намерението*, е универсален признак, присъстващ във всичко наоколо.

Като че ли на два-три пъти дон Хуан понечваше да добави нещо, колебаеше се, очевидно в опит да подбира думите си. Накрая каза, че да си на две места едновременно, било „крайпътен къмък“, използван от магьосниците за маркиране на момента, в който събирателната точка достига зоната на безмълвното познание. Раздвоеното възприятие, ако се осъществява чрез собствени усилия, се нарича „свободно преместване на събирателната точка“.

Той ме увери, че всеки нагуал прави всичко възможно в рамките на собствената си магическа мощ, за да насърчи свободното преместване на събирателните точки на своите чираци. Между нагуалите това усилие било известно като „посягане към третата точка“.

– Най-трудната страна на нагуалското познание – продължи дон Хуан – и несъмнено най-съдбовната част от неговата задача е посягането към третата точка. Нагуалът *възнамерява* това свободно преместване, а духът представя на нагуала необходимите средства. Аз никога не бях *възнамерявал* нещо подобно, преди да се появиш ти. Следователно дотогава никога не съм оценявал докрай гигантското усилие на моя благодетел да го *възнамери* за мен. За нагуала трудността да *възнамери* въпросното свободно преместване от и в името на своите ученици – продължи дон Хуан – е нищо в сравнение с трудността, която изпитващ учениците му при разбирането на това, което върши нагуалът, вземи за пример начина, по който ти самият се мъчиш! Същото нещо ми се случи и на мен

навремето. През по-голямата част от тези години аз поддържах в себе си убеждението, че клопките на духа са просто номер на нагуала Хулиан. По-късно проумях, че му дължа живота и благополучието си – продължи дон Хуан. – Сега знам, че му дължа много повече. Тъй като не мога да започна да описвам какво наистина му дължа, предпочитам да кажа, че той ме при-ласка, за да се слобия с трета отправна точка. Третата отправна точка е свободата на възприемането, тя е *намерението*, тя е духът, тя е скокът на мисълта в нещо чудотворно, тя е актът на достигане отвъд собствените ни граници и докосване до невъобразимото.

ДВАТА ЕДНОПОСОЧНИ МОСТА

Двамата с дон Хуан седяхме на масата в неговата кухня. Беше ранна утрин. Току-що се бяхме върнали от планините, където бяхме прекарвали нощта, след като аз си бях спомнил моето изживяване с ягуара. Припомнянето на раздвоеното ми възприятие ме беше вкарало в състояние на еуфория, което дон Хуан използва, както обикновено, за да ме тласне към по-сетивни изживявания, които сега не мога да си спомня. Еуфорията ми обаче не бе изчезнала.

– Възможността да бъдеш едновременно на две места е много вълнуващо нещо – каза той. – Тъй като умовете ни са нашата рационалност, а тя от своя страна е нашето себеотразяване, всичко отвъд него или ни ужасява, или ни привлича, в зависимост от това що за хора сме.

Изглежда ме втрещено и после се усмихна, като че току-що бе открил нещо ново. ...

– Или пък в еднаква степен ни ужасява и привлича – продължи той, – какъвто, както изглежда, е случаят и с двама ни.

Казах му, че специално при мен не беше толкова въпрос на ужасяване и привличане, а по-скоро на объркване, причинено от безкрайността на разкриващите се възможности, предоставена от раздвоеното възприятие.

– Не че не вярвам, че бях на две места едновременно – казах аз. – Не мога да отрека моето изживяване и при все това мисля, че съм така шокиран, че умът ми отказва да го приеме като факт.

– И двамата сме от онези хора, които се поддават на по добни неща, а след това ги забравят – отбеляза той и се разсмя. – Ние двамата много си приличаме.

Сега бе мой ред да се разсмея. Знаех, че се шегува с мен. При все

това изглеждаше така искрен, че ми се прииска да му повярвам.

Подсетих дон Хуан, че съм единственият му чирак, който не приема твърденията му за прилика твърде на сериозно, казах му, че съм го наблюдавал как действа, че съм чувал да казва на всеки един от чираците му с най-искрен тон: „Ние двамата сме такива глупаци, толкова си приличаме!“ И всеки път отново и отново с изумление съм установявал, че те му вярват.

– Ти не си като нито един от нас, дон Хуан – казах аз. – Ти си огледало, което не отразява нашите образи. Ти вече си отвъд нашия обсег.

– Онова, което си установил, е резултат от доживотна борба – каза той. – А това, което виждаш, е магьосник, който най-накрая се е научил да следва замислите на духа, но това е всичко. Описвал съм ти по много начини различните етапи, през които минава воинът по пътя към познанието – продължи той. – От гледна точка на връзката му с *намерението* воинът минава през четири етапа. Първият е, когато има ръждясала, ненадеждна връзка с *намерението*, вторият, когато успее да я изчисти. Третият, когато се научи да я направлява. И четвъртият, когато се научи да приема замислите на абстракта.

Дон Хуан заяви, че постижението му не го прави съществено различен от нас, неговите ученици. То само го прави по-находчив, така че не се шегува, като казва на мен и другите чираци, че е съвсем като нас.

– Аз разбирам точно какво изживяваш – продължи той. – когато ти се присмях, аз всъщност се засмях на спомена за себе си от едно време. И аз също се бях вкопчил в света на ежедневието. Бях се впил със зъби и нокти, всичко ми нашепваше да се пусна, но не можех. Точно както и ти, аз се уповавах безрезервно на своето съзнание, а няхах реални причини за това – вече не бях обикновен човек. Моят проб лем оттогава е твоят проблем днес. Импулсът на ежедневието ме повлече и аз продължих да се държа като обикновен човек. Бях се вкопчил отчаяно в паянтовите ни рационални структури. Не прави и ти същото.

– Аз не се вкопчвам в никакви структури. Те се вкопчват в мен – казах и това отново го разсмях.

Казах му, че отлично го разбирам, но колкото и да се старая, не успявам да се държа така, както трябва да се държи един магьосник.

Дон Хуан каза, че препятствието ми към света на магьосниците е липсата ми на близост с него, в този свят аз трябва да свързвам себе си с всичко по нов начин, който е безкрайно по-труден, тъй като има много малко общо с моята обичайна ежедневна последователност.

Той описа специфичния проблем на магьосниците като двустранен. Едната страна е невъзможността да се възстанови разпокъсаната последователност, а другата е невъзможността да се използва последователността, диктувана от новата позиция на събирателната точка. Новата последователност е винаги твърде крехка, твърде неустойчива и не предоставя на магьосниците нужната увереност, за да действат така, сякаш се намират в обичайното ежедневие.

– Как разрешават магьосниците този проблем? – попи тах аз.

– Никой от нас не разрешава нищо – отговори той. – Ду хът или го решава вместо нас, или не го решава. Ако го реши, магьосникът внезапно открива, че действа в магьосническия свят, но без да знае как. Затова още от първия ден на нашето познанство аз непрекъснато ти говоря, че безупречността е всичко, което има значение. Магьосниците водят един безупречен живот и оттам като че ли идва раз решението. Защо? Никой не знае...

Дон Хуан се умълча, а после, като че ли се бях обадил, поде същата мисъл, която в момента се въртеше в главата ми. Бях си помислил, че безупречността ми прилича на религиозната нравственост.

– Безупречността, както вече много пъти съм ти казвал, не е нравственост – рече той. – Тя само прилича на нравственост. Безупречността е просто най-доброто из ползване на енергийното ни ниво. Естествено, тя изисква въздържаност, задълбоченост, простота и искреност, но най-вече изисква липса на себеотрязаване. Ето защо толкова прилича на наръчник за водене на монашески живот, но не е. Магьосниците казват, че за да управлява духът, а под това те разбират да се ръководи преместването на съби рателната точка, човек се нуждае от енергия. Единственото нещо, което акумулира енергия у нас, е собствената ни безупречност.

Дон Хуан отбеляза, че не е необходимо да бъдем ученици по магьосничество, за да преместваме събирателната си точка. Понякога, поради естествени, макар и драматични обстоятелства, каквито са войната, лишенията, стресовите състояния, умората, дълбоката скръб, безпомощността, новешката събирателна точка претърпява съществени придвижвания. Ако хората, намиращи се при подобни обстоятелства, можеха да възприемат магьосническата идея, каза дон Хуан, те биха могли без проблем да използват максимално това естествено преместване. И да потърсят, а съответно – и да отжрият изключителни неща, вместо да вършат това, което правят хората, изпаднали в подобни обстоятелства: да хленчат по изгубеното привично ежедневие, когато събирателната точка се премести докрай – продължи той, – и обикновеният човек, и

чиракуващият в магьосничество се превръщат в магьосници, защото вследствие на максималното преместване ежедневната последователност, превърнала се в парализиращ навик, бива безвъзвратно разкъсана.

– Ти как използваш максимално това преместване, дон Хуан? – попитах аз.

– Като съкращавам себеотрязването – отговори той, – Да преместиш събирателната точка или да разкъсаш не чия последователност, не представлява голяма трудност. Действителният проблем е да се сдобиеш с енергия. Ако човек притежава енергия, и щом веднъж събирателната точка бъде преместена, изникват невъобразими неща.

Дон Хуан поясни, че затруднението на човека е в това, че той интуитивно усеща своите скрити възможности, но не се осмелява да ги използва. Затова магьосниците твърдят, че нещастieto на хората представлява контрапункта между глупостта и невежеството им, каза, че сега човек се нуждае повече от всякога да усвои нови идеи, които да са свързани изключително с неговия вътрешен свят – магьоснически идеи, а не социални. Идеи, свързани с това човек да погледне в неизвестното, да се обърне с лице към собствената си смърт. Сега повече от всякога човек има нужда да бъде обучен в тайните на събирателната точка.

После, без предварително въстъпление и без да прекъсва хода на мисълта си, дон Хуан започна да ми разказва една магьосническа история, каза, че в течение на цяла година бил единственият млад човек в къщата на нагуала Хулиан. Дон Хуан бил толкова егоцентрично настроен, че дори не забелязал, когато в началото на втората година неговият благодетел настанил в къщата още трима млади мъже и четири млади жени, в течение на два или три месеца дон Хуан считал тези седем човека просто за прислужници, които нямапа никакво значение. Единият от тези млади мъже дори станал негов помощник.

Дон Хуан бил убеден, че нагуалът Хулиан е примабил тези хора, за да му работят без заплащане. Дори щял да изпита съжаление към тях, ако не била сяпата им вяра в нагуала Хулиан и тяхната болезнена привързаност към всеки и всичко в домакинството.

Усещането му било, че те са родени роби и че той няма какво да им каже. При все това бил принуден да се сдружи с тях и да ги наставлява не защото искал, а защото нагуалът настоявал, когато търсели съвета му, дон Хуан се ужасявал от трогателността и драматизма на личните им съдби.

Тайно се поздравявал, че е по-добре от тях. Дон Хуан се смятал за по-интелигентен и умен от всички тях, взети заедно. Похвалил им се, че

може да прозира нагуалските ходове, без винаги да ги разбира. И дон Хуан се присмивал на нелепите им опити да бъдат полезни. Смятал, че са безмилостно експлоатирани от един изпечен тиранин.

Онова обаче, което истински го вбесявало, било, че четирите млади жени направо благоговеели пред нагуала Хулиан и били готови на всичко, само и само да му се харесат. Дон Хуан търсел утеха в работата си и за да забрави своя гняв, четял часове наред книгите на нагуала, които се намирили в къщата. Постепенно четенето се превърнало в страстно увлечение за него, когато четял, всички, освен нагуала Хулиан, на когото доставяло удоволствие да го тормози, знаели, че не бива да го безпокоят. Нагуалът постоянно ходел след дон Хуан, за да му натяква да общува с младите мъже и жени. Непрекъснато му повтарял, че те всички, включително и дон Хуан, са негови чираци в магьосничеството. Дон Хуан бил убеден, че нагуалът Хулиан не знае нищо за магьосничеството, но не му противоречал и го слушал, без изобщо да му вярва.

Нагуалът Хулиан не се смущавал особено от липсата на вяра у дон Хуан. Събирал всичките си чираци заедно да ги наставлява. Периодично ги водел на целonoщни излети из околните планини. На повечето от тези екскурзии той ги оставял сами да се скитат сред каменистите, неприветливи възвишения под опекунството на дон Хуан.

Обяснението на тези походи било, че сред пущинака, в уединение, те ще открият духа. Но не го открили. Или поне дон Хуан не го открил. Нагуалът Хулиан обаче настоявал така силно, че е от изключителна важност да се познава духа, че дон Хуан бил обзет от жажда да узнае какво представлява духът. При един от тези нощни походи нагуалът Хулиан подканил дон Хуан да последва духа, нищо, че не го разбира.

– Естествено, с това той искаше да каже единственото нещо, което един нагуал може да има предвид: преместване на събирателната точка – каза дон Хуан. – Но той се изрази така, сякаш вярваше, че ще ао разбере: „Последвай духа.“ Помислих си, че говори глупости. По онова време вече си бях изградил свое собствено мнение и система от виждания и бях убеден, че духът е характер, воля, упоритост, сила. Считах, че няма какво да следвам. Имах всичко това накуп.

Нагуалът Хулиан настояваше, че духът е неопределим, че човек не може дори да го почувства, камо ли да говори за него. Човек можел само да го призове, казваше той, като признае неговото съществуване. Отговорът ми беше абсолютно същият като твоя сега: човек не може да призове нещо, което не съществува.

Дон Хуан ми каза, че е спорил толкова много с нагуала Хулиан, че

накрая пред всички нагуалът обещал с един-единствен ход да му покаже не само какво е духът, но и как да го определи, след което да покани дори съседите от околността, за да отпразнуват всички заедно урока на дон Хуан.

В онези дни преди Мексиканската революция нагуалът Хулиан и седемте жени от групата му се представяли за заможни собственици на голямо имение. Никой не се съмнявал в това, а най-малко в нагуала Хулиан, който бил извес-тен като богат и представителен земевладелец, изоставил горещото си желание да прави църковна кариера, за да може да се грижи за седемте си неомъжени сестри.

Един ден през дъждовния сезон нагуалът Хулиан обявил, че щом дъждовете престанат, ще организира голямото празненство, както бил обещал на дон Хуан. И така, един неделен следобед той завел всички от своето домакинство на брега на реката, която била придошла от проливните дъждове.

Нагуалът Хулиан яздел кон, докато дон Хуан подтичвал почтително отзад, както правели винаги в случай, че срещнат някои от съседите по имение, които знаели официално, че дон Хуан е личният прислужник на господаря Хулиан.

Нагуалът избрал за място на техния пикник едно от възвишенията край реката, жените били приготвили храна и напитки. Нагуалът дори бил довел група музиканти от града. Било наистина голяма веселба, в която взели участие и пеоните от имението, съседите земевладелци и дори случайно минаващи оттам пътници.

Всеки ядъл и пиел на боля. Нагуалът танцувал с всички жени подред, пял и рецитирал стихове. Разправял смешки и с помощта на някои от жените изиграл за всеобщо удоволствие няколко сценки.

В един момент нагуалът Хулиан попитал дали някои от присъстващите, особено от чираците, желае да вземе участие в, както той го нарекъл, „урока на дон Хуан“, всички отказали. Долабяли суровата тактика на нагуала. Тогава той попитал дон Хуан дали наистина иска да открие какво е духът. Дон Хуан не можел да откаже. Не можел да се измъкне, като се отметне. И така, дон Хуан заябил, че е готов. Нагуалът Хулиан го отвел до брега на бушуващата река и го накарал да коленичи. После започнал дълго заклинание, в което призовал силите на вятъра и планините и помолил силата на реката „да вразуми“ дон Хуан.

Неговото многозначително заклинание било произнесено така непочтително, че всички прихнали да се смеят, като свършил, нагуалът Хулиан помолил дон Хуан да се изправи със затворени очи. После

грабнал на ръце своя чирак, сякаш е дете или жена, и пред очите на всички го хвърлил в буйните води, като извикал: „Само не намразвай реката!“ Разказът разсмя дон Хуан. Може би при други обстоятелства и аз щях да го приема за забавен. В този случай обаче историята ме разстрои ужасно.

– Трябваше само да видиш лицата на хората – продължи дон Хуан. – За мига, през който лях към водата, успях да зърна сливането и ужаса, изписан по лицата им. Никой не бе допускал, че този сатанински нагуал ще направи подобно нещо.

Дон Хуан помислил, че това е краят на живота му. Не бил добър плувец и след като потънал чак до дъното на реката, се проклед, задето допуснал това да му се случи. Бил така бесен, че просто нямал време да изпадне в паника. Единствената му мисъл била да не се остави да умре в тези страховити разпенени води от ръцете на онзи ужасен чо-век, краката му докоснали дъното и той се отгласнал нагоре. Реката не била дълбока, но придошлите води изровили бреговете ѝ. Течението било бързо и го отнасяло със себе си, докато той, шляпайки като куче с ръце и крака, се опитвал да се задържи на повърхността.

Водата го отвлякла надалеч и докато го носела, дон Хуан неусетно изпаднал в особено състояние на духа. Разбрал своята грешка. Бил много гневлив човек и ненамиращата му отдушник ярост го карала да мрази и да се противопоставя на всекиго и на всичко. Но реката не можел да мрази, не можел да спори или да бъде нетърпелив с нея, както постъпвал с другите в ежеднебния живот. Тук, сред водите, единственото, което можел да направи с реката, било да следва нейното течение.

Дон Хуан изтъкна, че това простичко осъзнаване и примирението, породено от него, „наклонило везните“ така да се каже и ... той изживял свободно преместване на събирателната си точка, внезапно, без точно да осъзнава какво става, вместо да е във водата дон Хуан открил, че тича по протежение на речния бряг. Тичал така бързо, че нямал време да разсъждава. Някаква страховита сила го теглела, карала го да препуска сред крайречните молози и побалени дънери с вихрена скорост, като че ли въобще ги нямало.

След като потичал доста време, дон Хуан хвърлил предизвикателен поглед към червеникавите, стремглаво препускащи води и там видял как течението подмята тялото му. Бил съвършено неподготбен за подобен развой. Тогава, без да включва в ход мисловния си процес, узнал, че е бил на две места едновременно. И на едното от тях, там, сред бушуващите води, дон Хуан бил безпомощен. Цялата му енергия отивала в

старанието да оцелее.

Без да мисли за това, той започнал да се отдалечава от брега. Да „се издърпва“ сантиметър по сантиметър му коствало цялата налична сила и решителност. Чувствал са така, все едно че извлича дънер. Местел се така бавно, че за да спечели няколко метра разстояние, му трябвала цяла вечност. Напрежението било твърде голямо за него. Изведнъж... вече не тичал: сгромолясал се в дълбокото, когато докоснал водата, студенината ѝ го накарала да изкрещи. И ето че отново бил в реката, влачен от вихреното течение. Ужасът му от бушуващите води бил така голям, че най-горещо се помолил отново да се озове здрав и читав на брега. И в същия миг бил отново там, на брега, тичал с главолом-на бързина успоредно на реката.

Както тичал, дон Хуан погледнал бушуващата вода и отново се зърнал как се бори да не потъне под вълните. Приискало му се да изкомандва силно: искал да си самозапояда да плува под ъгъл, косо на водите, но нямал глас. Мъката му за онази част от него, която се намирала в стихията на водата, била направо смазваща. И точно тя, тази мъка, послужила като „мост“ между двамата дон Хуановци. Мигновено дон Хуан се озовал обратно във водата, плувайки по диагонал към брега.

Неимоверното усещане за редуване между две отделни места било достатъчно да изтръгне страха му. Съдвата му повече не го интересувала. Дон Хуан се редувал свободно между „плуване в реката“ и „препускане по брега“. Но което и от двете да правел, той постоянно се придвижвал наляво, бягайки далече от реката или гребейки към левия бряг.

Изплувал на левия бряг на около пет мили по-надолу по течението. Наложило се да чака там, прислонявайки се в крайбрежните шубраци, около седмица. Изчаквал да спадне нивото на водата, за да може да отиде на десния бряг, но чакал също да изчезне страхът от него и отново да стане цял.

Дон Хуан каза, че всъщност изживяната силна емоция от борбата му за живот предизвикала преместването на събирателната му точка направо в зоната на безмълвното познание. Понеже никога не обръщал внимание на разясненията на нагуала Хулиан за събирателната точка, дон Хуан и не подозирал какво се е случило с него онзи ден. Плашела го мисълта, че може да е изгубил разсъдка си. Но като проучил своето раздвоено възприятие, дон Хуан открил практичната му страна и това, че тя му допада. Така той останал „двоен“ дни наред. Можел да бъде изцяло единия или другия дон Хуан. Или пък и двамата едновременно, когато бил „и двамата“, нещата ставали неясни и някак мъгляви и никоя от

двете личности не била ефективна. Така че той изоставил този вариант. Но за сметка на това, ако бъдел само единия, или само другия Хуан Матус, пред него се разкривали невероятни възможности.

Докато се съвземал в шубраците, дон Хуан установил, че едното от съществата му било по-гъвкаво от другото можело да изминава огромни разстояния само за миг, както и да открива храна или най-подходящото за укриване място. Това било онова същество, което отишло веднъж в нагуалската къща, за да види дали там се безпокоят за него.

Дон Хуан чул как младите чираци го оплакват и това, разбира се, го изненадало. Сигурно дълго щял да ги наблюдава и да слуша какво говорят другите за него, но нагуалът Хулиан го сттал и служил край на това.

За първи и последен път дон Хуан се изплашил от нагуала. Чул го да му казва да престане с глупостите си. Появил се изневиделица: смолисточер, камбановиден обект, с огромно тегло и сила. Нагуалът сграбчил дон Хуан. Дон Хуан не разбрал как точно се случило всичко, но здравата го заболяло. Усетил остра нервна болка в стомаха и слабините.

– Моментално се озовах обратно на речния бряг – каза дон Хуан, смеейки се. – Изправих се, прекосих наскоро спадналите води на реката и се запътих към дома.

Той направи пауза, след което ме попита какво мисля за неговата история, казах му, че ме е ужасила.

– Можело е да се удавиш в оная река – почти извиках. – каква жестокост! Нагуалът Хулиан трябва да е бил луд!

– Чакай малко – възрази дон Хуан. – Нагуалът Хулиан беше дяволско изчадие, но не и побъркан. Той правеше това, което трябваше да върши в качеството си на нагуал и учител. Истина е, че можех да умра, но това бе риск, които всички ние в един момент трябва да поемем. Ти самият можеше лесно да бъдеш разкъсан от ягуара или пък да умреш при всяко от нещата, които те карах за вършиш. Нагуалът Хулиан беше предприемчив, командваше и подхващаше всичко направо, директно. При него нямаше заобикалки и превземки.

Настоях, че колкото и ценен да е бил урокът, все още ми се струва, че методите на нагуала Хулиан са били, меко казано, странни и пресилени. Признах на дон Хуан, че всичко, което съм чул за нагуала Хулиан, така ме бе обезпокоило, че си бях съставил възможно най-лошо мнение за него.

– Аз пък си помислих, че те е страх да не би в някой от близките дни да тръгна да те хвърлям в реката или да те карам да навличаш женски дрехи – каза той и прихна да се смее. – Ето защо не одобряваш

нагуала Хулиан!

Съгласих се, че е прав, а той ме увери, че няма намерение да повтара приемите на своя благодетел, защото те не били в неговия стил. Дон Хуан бил също толкова безжалостен, но не и толкова практичен, колкото нагуала Хулиан.

– По онова време – продължи дон Хуан – аз не успях да оценя изкуството му и съвсем не одобрявах онова, което вършеше с мен, но сега му се възхищавам за удивителния и директен начин, по който навремето ме вкара в позицията на безмълвното познание.

Дон Хуан каза, че поради чудовщността на неговото изживяване бил забравил за човека чудовище. Отишъл сами-чък почти до вратата на нагуала Хулиан, но после размислил и се отправил към дома на нагуала Елиас, търсейки утеха. И там нагуалът Елиас му разяснил дълбоката същност на постъпките на нагуала Хулиан.

Когато чул разказа на дон Хуан, нагуалът Елиас с мъка с-държал вълнението си. С пламенни нотки в гласа той обяснил на дон Хуан, че неговият благодетел е *прикриван* от върховна класа, що се отнася до практическите уроци. Нагуалът Хулиан се намирал в едно безконечно дирене на прагматични представи и решения. Поведението му през оня ден там, при реката, било истински шедьовър на *прижриване*. Той оказал въздействие върху всички присъстващи и изкусно ги направлявал. Дори реката, дето е река, като че ли била под неговото влияние.

Нагуалът Елиас заявил, че докато дон Хуан се носел по течението в оня злощастен ден, борейки се за живота си, реката му била помогнала да разбере какво представлява духът. И благодарение на това разбиране, на това проумяване, дон Хуан получил възможността да влезе направо в зоната на безмълвното познание.

Дон Хуан каза, че изслушал нагуала Елиас, без да разбира и дума, но искрено се възхитил от неговата енергичност и жизненост.

Първо, нагуалът Елиас обяснил на дон Хуан, че звученето и значението на думите са от върховна важност за *прикривачите*. Те използват словата като „ключове“, отварящи всичко затворено. Следователно *прикривачите* трябвало да обявят целта си, преди да се опитат да я постигнат. Но те не можели да разкрият истинската си цел още в самото начало, така че трябвало да изкажат предпазливо нещата, за да прикрият основната истина.

Нагуалът Елиас назовал това действие „събуждане на *намерението*“. Той обяснил на дон Хуан, че нагуалът Хулиан пробудил *намерението*, заявявайки категорично пред члено-вете на цялото свое

домакинство, че той ще покаже на дон Хуан с един замах само какво представлява духът и как той, дон Хуан, да го определя за в бъдеще. Това било пълна безсмислица, защото нагуалът Хулиан знаел много добре, че не съществува начин духът да бъде определен. Онова, което той в действителност се опитвал да направи, било, естествено, да постави дон Хуан в позицията на безмълвно познание. След като направил изказването, което замаскирало истинската му цел, нагуалът Хулиан събрал колкото е възможно повече хора, превръщайки ги по този начин във волни или неволни съучастници, всички те знаели неговото заявено намерение, но нито един от тях не знаел какво всъщност си е наумил.

Надеждата на нагуала Елиас, че неговото разяснение на постъпките на нагуала Хулиан ще извади дон Хуан от нетърпимото му състояние на пълно непокорство и nihilизъм, се оказала свършено безпочвена. И въпреки това нагуалът Елиас търпеливо продължавал да му обяснява, че дока-то се е борил с течението на реката, е достигнал третата точка.

Старият нагуал му обяснил, че позицията на безмълвното познание се нарича „третата точка“, понеже, за да стигне до нея, човек трябва преди това да премине през втората точка – зоната на безжалостността. Нагуалът Елиас казал, че дон Хуановата събирателна точка е придобила достатъчна подбшкност, за да бъде той двоен, което му позволило да бъде едновременно и в зоната на здрабия разум, и в зоната на безмълвното прзнание или пък да реду-ва ту едното, ту другото състояние.

Той казал на дон Хуан, че постижението му е направо чудесно. Дори го прегърнал, като че ли е дете. Нагуалът Елиас просто не можел да престане да говори за това, как дон Хуан, напук на невежеството си или може би именно заради него, бил прехвърлил цялата си енергия от едното място на другото, което за нагуала означавало, че дон Хуановата събирателна точка притежава възможно най-благоприятното свойство – вродена подвижност.

Той казал на дон Хуан, че всяко човешко същество носи у себе си способността за подобна подвшкност. За повечето от нас обаче тази способност е скрита навътре в най-отдалечените ъгълчета и затова никога не я използваме, освен в много редки случаи, създадени от магьосници, подобно на изживяването на дон Хуан, или пък създадени от крайни обстоятелства, като например битката на живот и смърт. Дон Хуан слушал, хипнотизирай от гласа на стария нагуал, като внимавал, той можел да следва нишката на всичко, което казал човекът срещу него – нещо, което никога не му се удавало с нагуала Хулиан.

Старият нагуал продължил да обяснява, че човешката раса се е

закрепила върху първата точка – разума, но че не всяка човешка събирателна точка се намира точно върху позицията на разума. Хората, чиято точка е именно на това място, са истинските водачи на човечеството. През по-голямата част от живота си те са неизвестни хора, чиято гениалност се явява като проява на разума им.

Нагуалът Елиас казал, че имало време, когато хората се намирали на позицията на третата точка, която тогава, разбира се, била за тях „първа точка“. Но после човечеството се прехвърлило в зоната на разума.

По времето, когато безмълвното познание било „първата точка“, царели същите условия. Не на всяко човешко същество събирателната точка се намирала точно в тази позиция. Това означавало, че истинските водачи на човечеството винаги биват само няколко души, чиито събирателни точки са точно в позицията или на здравия разум, или – в тази на безмълвното познание. Останалата част от човечеството, казал старият нагуал на дон Хуан, била просто „публика“, в наши дни те са „почитатели на разума“, а в миналото са били „почитатели на безмълвното познание“. А те са били тези, които се възхищават и пеят оди на героите и от двете позиции на точката.

Нагуалът казал, че човечеството е прекарало по-голямата част от своята история в позицията на безмълвното познание и че именно това обстоятелство обяснява огромния ни копнеж по него.

Дон Хуан го попитал какво точно му направил нагуалът Хулиан, въпросът му прозвучал по-зряло и интелигентно, отколкото му се искало. Нагуалът Елиас му отговорил съвършено неразбираемо, казал, че нагуалът Хулиан обучава дон Хуан, примамвайки събирателната му точка в позицията на разума, за да го направи мислител, а не част от една простодушна, но емоционално заредена публика, която обожава спретнатите произведения на разума, в същото време нагуалът Хулиан обучавал дон Хуан да бъде истински магьосник на абстракта, а не просто част от една отблъскващо неука тълпа от любители на неизвестното.

Нагуалът Елиас уверил дон Хуан, че единствено човешкото същество, което е образец на разум, може с лекота да придвижи събирателната си точка и да стане образец на безмълвното познание, казал още, че само онзи, който е бил точно в едната от двете позиции, е в състояние да види ясна срещуположна позиция, и че именно така е настъпило просвещението. Позицията на разума се виждала ясно от тази на безмълвното познание.

Старият нагуал казал на дон Хуан, че еднопосочният мост, водещ

от безмълвното познание към разума, се нарича „загршкеност“. Тоест загрижеността, която истинският човек на безмълвното познание храни към източника на собственото си знание. А другият еднопосочен пост, водещ от разума към безмълвното познание, се нарича „чисто разбиране“. Това е познанието, което казва на човека на разума, че разумът е само един остров, един малък остров сред безбрежното море от други острови.

Нагуалът добавил, че човешко същество, което притежава и двата въпросни моста в пълна функционална изправност, представлява магьосник в състояние на пряка връзка с духа, живата сила, която прави възможни и двете позиции. Той казал на дон Хуан, че всичко, което нагуалът Хулиан е сторил онзи ден при реката, било представление, но адресирано не към струпалата се човешка публика, а към духа – силата, която го наблюдавала. Той забавлявал и разбеселил всички, но най-вече силата, към която била адресирана цялата тази атракция.

Дон Хуан каза, че според нагуала Елиас духът се вслушва със затаян дъх, когато говорещият използва езика на тестовите. И под жестове не трябва да се разбират никакви знаци или движения на тялото, а прояви на неподправена, вихрена страст, щедри изблици на целокупно разкрепостяване, на хумор, като жест, отправян към духа, магьосниците изваждали наяве най-доброто от себе си и безмълвно го полагали в нозете на абстракта.

ВЪЗНАМЕРЯВАНЕ НА ВЪНШНОСТИ

Дон Хуан поиска да направим още един излет до близките планини, преди да си тръгна за къщи. Но не стана така, вместо това той ме помоли да го закарам до града – трябвало да се види с някои хора там.

По пътя говори за много неща, но не и за *намерението*. За мен това беше един добре дошъл отдиш.

Следобеда, когато си свърши работата, седнахме на любимата му пейка на площада. По това време мястото беше безлюдно. Чувствах се много изморен и сънен, но изведнъж, съзсем неочаквано, живнах. Съзнанието ми стана кристално ясно.

Дон Хуан начаса забеляза промяната и се засмя на учудената ми физиономия. Той извади мисълта направо от главата ми или пък може би аз бях този, който извади мисълта от неговата глава.

– Ако мислиш за живота, изчислен в часове вместо в години, то

житейските ни пътища са необикновено дълги – каза той. – Дори и да мислиш изчислено в дни, животът пак си остава почти безкраен.

Точно това си мислех аз.

Той ми киза, че магьосниците измервали своя живот в часове и че за един магьосник било възможно да изживее в рамките на един час еквивалента на цял един живот. Тази наситеност е едно преимущество, когато се стигне до натрупване на знания относно преместване на събирателната точка.

Поисках да ми разясни това по-подробно. Преди време, понеже е доста досадна работа да се водят записки по разговори, той ми беше препоръчал да съхранявам цялата информация за магьосническия свят, която получавах, добре подредена, но не на хартия, нито пък в съзнанието ми, а в преместването на моята събирателна точка.

– Дори и с най-минималното си преместване събирателната точка създава абсолютно отделни острови на възприемане – каза дон Хуан, – информацията под формата на изживявания в сложността на съзнанието може да бъде складирана там.

– Но как може да се събира информация в нещо толкова неопределено? – попитах аз.

– Умът е също толкова неопределен и при все това му вярваш, защото е нещо познато за теб – отвърна той. – Ти все още нямаш създадена подобна близост с преместването на събирателната точка, но то е съвсем същото.

– Искам да кажа, как се складира информацията? – нас тоях аз.

– Информацията се складира в самото изживяване – обясни той. – По-късно, когато магьосникът премести събирателната си точка точно на същото място, където е била и преди, той преизживява всичко наново. Това магьосническо спомняне е начинът да бъде извлечена обратно цялата информация, натрупана в преместването на събирателната точка.

Наситеността се явява автоматичен резултат от преместването на събирателната точка – продължи той. – Например ти сега изживяваш тези моменти по-наситено, отколкото би ги изживявал при нормални условия, така че всъщност трупаш наситеност. Някой ден ще преживееш наново сегашния момент, като накараш събирателната си точка да се върне обратно точно на същото място, където е тя в момента. Ето това е начинът, по който магьосниците трупат информация.

Казах на дон Хуан, че наситените ми спомени от изминалите няколко дни просто ми се бяха случили, без да доловя никакви по-особени

духовни процеси у себе си.

– Как може човек съзнателно да се самопринуди да си спомни нещо? – попитах аз.

– Наситеността, като страна на *намерението*, е свързана естествено с блясъка на магьосническите очи – поясни той. – За да си спомнят тези отделни острови от възприятия, магьосниците трябва само да *възнамерят* специфичния блясък на очите си, свързан с онова място, където искам да се върнат. Но аз вече ти го обясних.

Сигурно съм гледал озадачено, защото дон Хуан ме наблюдаваше със сериозно изражение на лицето. На няколко пъти отворих уста да му задам въпроси, но не можех да подредя мислите си.

– Тъй като нивото му на наситеност е по-голямо от нормалното – каза дон Хуан, – то в рамките само на няколко часа магьосникът може да изживее еквивалента на един нормален живот, като се премества на непозната позиция, събирателната му точка изразходва повече енергия от обикновено. Този извънреден поток енергия се нарича „наситеност“.

Съвсем ясно разбирах всичко и под влияние на това важно и ново за мен откритие рационалната ми нагласа се разклати.

Дон Хуан се взря в мен и ме предупреди да се пазя от типичната за всички магьосници реакция – едно мъчително желание да се обясни магьосническото изживяване по смислен и убедителен начин.

– Магьосническото изживяване е така непривично – продължи дон Хуан, – че магьосниците го считат за един вид интелектуално упражнение и го използват, за да се *прикриват* с него. Техният коз като *прикривачи* обаче се състои в следното: те ясно съзнават, че ние сме възприемащи същества и че възприемането има далеч повече възможности, отколкото разумът ни може да си представи.

Като мой единствен коментар изказах лошите си предчувствия за непривичните възможности на човешкото съзнание.

– За да се предпазят от тази необятност – каза дон Хуан, – магьосниците се учат да поддържат у себе си едно изрядно съчетание от безжалостност, лукавост, търпеливост и благодетелност. Тези четири основи са неотделимо свързани една с друга. Магьосниците ги разработват, като ги *възнамеряват*. Тези основи, разбира се, са позиции на събиране на телната точка.

Той продължи, като каза, че всяко действие, предприемано от магьосниците по дефиниция, се управлява от тези четири основни принципа. Така че всъщност всяко магьосническо действие е преднамерено и в замисъла, и в реализацията си и представлява специфично съчетание от

четирите основи на *прикриването*.

– Магьосниците използват четирите състояния на *прикриването* като ориентировъчни белези – продължи той. – Това са четири различни едно от друго настроения, четири различни вида наситеност, които магьосниците могат да използват, за да накарат събирателните си точки да се преместят на отделните специфични позиции.

Той като че внезапно се ядоса. Попитах го дали темата на разговор го е раздразнила.

– Просто си мисля, че нашата рационалност ни тика между „чука и наковалнята“ – каза той. – Ние сме склонни да обмисляме, да питаме, да откриваме, да си обясняваме, а няма как това да се направи в сферата на магьосничеството. Магьосничеството е акт на достигане на зоната на безмълвното познание, а безмълвното познание не се поддава на осмисляне. То може да бъде само изживяно.

Дон Хуан се усмихна, очите му заблестяха като две малки светлинки, каза, че в усилието си да се защитят от смазващия ефект на безмълвното познание магьосниците разработили изкуството на *прикриването*. *Прикриването* придвижвало събирателната точка мигновено, при това стабилно и надеждно, давайки по този начин на магьосниците време и следователно възможност да се подкрепят.

– В изкуството на *прикриването* – продължи дон Хуан – съществува техника, която магьосниците ползват активно: контролираното безумие. Магьосниците твърдят, че за тях контролираното безумие е единственият начин да се справят със себе си (когато са в състояние на разширено съзнание и възприемане), а също така и със света на ежедневието.

Дон Хуан обрисова контролираното безумие като изкуството на контролираната заблуда или изкуството да се преструваш, че си изцяло погълнат от дадено действие – да се преструваш така добре, че никой да не може да го отличи от истината, контролираното безумие не е отявлена измама, каза ми той, а изтънчен, артистичен начин да се откъснеш от всичко наведнъж, оставяйки същевременно неразделна част от всичко.

– Контролираното безумие е изкуство – продължи дон Хуан, – едно опасно и трудно за овладяване изкуство. Много магьосници нямат кураж да се заловят с него не защото по начало има нещо не наред в това изкуство, а защото изучаването и практикуването му отнема много сили.

Дон Хуан призна, че го е прилагал добросъвестно, макар и без особено желание, може би защото неговият благодетел бил ненадминат в него. Или може би защото неговата личност, която, както каза той, в

основата си била неискрена и дребнава, просто не притежавала необходимите пъргавина и ловкост, за да практикува контролирано безумие.

Погледнах го с изненада. Той спря да говори и се взря в мен с дяволити очи.

– Когато се захващаме с магьосничеството, личността ни вече е оформена – каза той и сви рамене, изразявайки примирение, – тъй че можем само да практикуваме контролираното безумие и да се смеем над себе си.

Обзе ме съчувствие и аз го уверих, че за мен той в ника-къв случай не е дребнав и неискрен.

– Но това е моята основна индивидуалност – настоя дон Хуан.

Аз пък настоях, че не е така.

– *Прикривачите*, които практикуват контролирано безумие, вярват, че що се отнася до индивидуалността, цяла та човешка раса се дели на три категории – каза той и ми се усмихна както винаги, когато неочаквано ме насаждаше на пачи яйца.

– Това е абсурд – възразих аз. – Човешкото поведение е твърде сложено, за да бъде категоризирано така просто.

– *Прикриваните* пък твърдят, че ние не сме чак толкова сложни, колкото си въобразяваме – каза той, – и че всички принадлежим към една от трите категории.

Избухнах в нервен смях. Обикновено бих приел подобно твърдение като шега, но тъй като този път съзнанието ми бе извънредно ясно, а мислите – горчиви, почувствах, че той наистина говори сериозно.

– Сериозно ли? – попитах аз, колкото успях по-учтиво.

– Съвършено сериозно – отговори той и се разсмя. Смахът му ме поотпусна. А той продължи да обяснява системата на *прикривачите* за класифициране. Дон Хуан каза, че хората от първата категория са: изрядни секретари, помощници, компаньони. Те са с много непостоянна индивидуалност, но непостоянството им не е благодатно. Услужливи са, грижовни домошари, донякъде находчиви, с чувство за хумор, възпитани, благи и деликатни. С други думи – най-прекрасните хора, които човек може да срещне, но с един огромен недостатък: не могат да действат самостоятелно. Този вид хора изпитват постоянна нуждка някой да ги направлява. Под нечие ръководство, независимо колко брутално или антагонистично може да е то, те са направо изумителни. Оставени сами на себе си обаче загиват.

Хората от втората категория съвсем не са приятни. Те са дребнави, отмъстителни, завистливи, ревниви, егоцентрични. Говорят единствено

за себе си и обикновено изискват от другите да се съобразяват с тях, винаги вземат инициативата в свои ръце, дори ако това не им е много изгодно, винаги са неспокойни и не знаят какво е отдих. Чувстват се несигурни и вечно недоволни, колкото по-несигурни са, толкова по-зли стават, фаталният им недостатък е, че и човек биха убили само и само да са начело.

В третата категория влизат хората, които не са нито добри, нито зли. Не служат никому, нито пък се налагат над другите. По-скоро са безучастни. Имат възвишена представа за самите себе си, произлизаща единствено от мечтите и самозалъгването им. Ако в нещо са все пак нео-бикновени, то това е във вечното им очакване нещата да се наредят от само себе си. Очакват сбетът да ги открие и позори. Осбен това притежават удивителната способност да си въобразяват, че държат в ръцете си „ключа за велики дела“, които са само във временен застои и които те постоянно обещава да извършат, но така и не успяват, защото всъщност са извън техните възможности.

Дон Хуан каза, че самият той определено принадлежи към втората категория. След това ме помоли сам да определя собствената си категория, от което аз направо подскочих. Дон Хуан се присви от смях. После отново ме прикани да се самокласифицирам и аз с неохота предположих, че може би съм някаква комбинация и от трите категории.

– Не ми пробутвай този номер с комбинацията – каза той все още през смях. – Ние сме прости същества и всеки от нас спада към един, само един от трите вида. И що се отнася до мен самия, аз считам, че ти принадлежиш към втората група. Тях *прикривачите* ги наричат „пръдни“.

Исках да възразя, че схемата му на класификация е унизителна, но се спрях своевременно, вместо това казах, че ако наистина съществуват само три вида индивидуалност, то всички ние сме уловени в една от тези три категории за цял живот, при това – без надежда за прекласификация или спасение. Той се съгласи, че е точно така. С изключение на това, че все пак има спасителен изход. Магьосниците отдавна знаели, че само нашето себеотражение попада в една от трите категории.

– Проблемът ни е, че се вземаме твърде на сериозно – каза той. – в която и категория да попада нашата самопредстава, това се дължи изключително на факта, че имаме сомнение. Ако не бяхме така сомнителни, попадането ни в една или друга категория би било без значение. Аз винаги ще си остана „пръдня“ – продължи той, като целият се тресе от смях. – както и ти. Но аз сега съм пръдня, която то не се взема на

сериозно, докато ти все още се взимаш!

Бях възмутен. Исках да споря с него, но не можех да събера сили.

На пустия площад смехът му прокълтя зловещо. Тогава дон Хуан смени темата и изброи на един дъх основните ядра, които бе обсъждал с мен: Проявленията на духа, Почукването на духа, клопките на духа, връхлитането на духа, Изискванията на *намерението* и Боравене с *намерението*.

Той ги повтори, сякаш за да даде възможност на паметта ми да ги запомни веднъж загинаги. И после, сбито и накратко, изтъкна отново всичко, което ми беше разказал за тях. Той като че съзнателно ме подтикваше да натрупам цялата тази информация в наситеността на момента.

Отбелязах, че основните ядра все още си бяха загадка за мен. Торможех се, че никога няма да ги разбера. Той бе създал у мен впечатлението, че се кани да изостави окончателно този въпрос, без аз изобщо да съм схванал техния вътрешен смисъл. Настоях, че имам да му задам още много въпроси за абстрактните ядра.

Дон Хуан, изглежда, прецени какво казах, след което мълчаливо поклати глава.

– Тази тема и на мен ми беше много трудна – каза той. – И аз като теб задавах ред излишни въпроси. Дори може би бях малко по-егоцентричен от теб. И много зъл. Непрекъснато се заяждах, докато задавах въпроси. Ти си по-скоро „войнствено настроен следовател“. И накрая, разбира се, и двамата сме еднакво раздразнителни, но по различни причини.

Имаше само още едно нещо, което дон Хуан добави към нашия разговор за основните ядра, преди да смени темата, а именно че те се разкриват извънредно бавно и постепенно. Ту напредват, ту отстъпват.

– Аз не мога да повтарям непрекъснато, че всеки човек с подбижна събирателна точка може да я премести още – за почна той. – А учителят ни е нужен единствено за да ни пришпорва към безжалостност. Иначе естествената ни реакция е „да спрем, за да се поздравим“, задето сме покорили толкова много „нови територии“.

Той каза, че и двамата представляваме показателен пример за отвратителната ни човешка склонност да се щадим, проявявайки снизходителност към самите себе си. За щастие неговият благодетел в качеството си на изумителен *прикриван* не го жалел.

Дон Хуан каза, че по време на нощните им излети в планината нагуалът Хулиан им изнасял обстойни лекции за естеството на

самомнението и за преместването на събирателната точка. За нагуала Хулиан самомнението било „ламя с три хиляди глави“ и човекът можел да се изправи срещу нея и да я унищожи по всеки един от следните три начина: първият бил да се отсича всеки път по една от главите на ламята, вторият – да се достигне онова състояние на мистериозно съществуване, наричано „зона на безжалостност“; което унищожавало самомнението чрез бабно изтощение от „глад“; и третият бил да се заплати за миг-новеното унищожение на „трихилядоглавата ламя“ със собствената ни символична смърт. Нагуалът Хулиан им препоръчал третия вариант, но подхвърлил на дон Хуан, че може да се счита за истински щастливец, ако въобще има възможност да избира. Обикновно духът сам решавал по кой път да тръгне магьосникът, а дълг на магьосника било да следва това решение.

Дон Хуан каза, че както той напътствал мен, така неговият благодетел му помогнал да отсеке една по една трите хиляди глави на ламята-самомнение, но в резултатите на двамата ни имало съществена разлика. Докато аз съм реагирал много добре, навремето той въобще не реагирал.

– Моето състояние беше много особено – продължи той. – Щом моят благодетел ме видял проснат на пътя с дупка от куршум в гърдите, веднага разбрал, че аз ще бъда новият нагуал. Нагуалът постъпил съобразно с това и преместил събирателната ми точка веднага щом здравословното ми състояние позволявало това. И аз видях с неочаквана лекота енергийно поле във формата на онзи човек чудовище. Но това постижение вместо да помогне, както се очаквало, блокирало по-нататъшното движение на събирателната ми точка. И докато събирателните точки на останалите чираци се движели планомерно, моята стояла прикована на нивото на способността да *виждам* чудовището.

– Но твоят благодетел не ти ли каза какво става? – попитах аз, истински учуден от ненужното усложнение.

– Моят благодетел не вярваше в поднесеното наготово познание – каза дон Хуан. – Той считаше, че познанието, получено по този начин, се лишава от своята сила. Такова познание никога не било „под ръка“, когато човек се нуждае от него. От друга страна, ако познанието е само загатнато, тогава този, който се интересува от него, ще си намери начин да го „изиска“.

Дон Хуан каза, че разликата между неговия метод на обучение и този на благодетеля му се състои в това, че според него човек трябва да има свободата да избира, докато благодетелят му съвсем не мислел така.

– Учителят на твоя нагуал, нагуалът Елиас, не ти ли каза какво

става? – настоях отново аз.

– Опита се – започна дон Хуан и въздъхна, – но аз бях направо невъзможен, все знаех всичко! Те си говореха, а аз се правех, че ги слушам.

За да се справи с това безизходно положение, нагуалът Хулиан решил да принуди дон Хуан да осъществи още веднъж, но вече по друг начин, свободно преместване на събирателната си точка.

Прекъснах го, за да попитам дали това се е случило преди или след неговото изживяване при реката. Дон Хуановите истории нямаха хронологичния ред, от който се нуждаех.

– Това се случи няколко месеца след онзи случай – отгово ри той. – И да не си помислиш, че веднъж изживял това раздвоено възприятие, бях станал по-мъдър и по-трезвомислещ. Нищо подобно! Помисли какво става с теб – продължи дон Хуан. – Аз не само непрекъснато разкъсвах твоята последователност, аз я направих на парченца, а погледни се само: ти продължаваш да действаш, сякаш нищо не се е случило. Това е върховно постижение на магичното, на *възнамеряването*. Навремето и аз бях същият. За известен период се чувствах като замаян под влияние на изживяното, а после го забравях и завързвах прекъснатите краища, сякаш нищо не се е случило. И именно поради тази причина моят благодетел считаше, че ние можем да се променим истински само ако умрем.

Дон Хуан каза, че нагуалът Хулиан използвал Тулио, необщителния член на своето домакинство, за да нанесе нов разстройващ удар върху психологическата последователност на дон Хуан.

Той поясни, че сред чираците царяло вечно разногласие по всички въпроси, с изключение на един – че Тулио е презрян, надут дребосък. Ненавиждали Тулио, защото той или ги от-бягвал, или се заяждал с тях. Отнасял се към всички с такова пренебрежение, че те се чувствали като нищожества. Били убедени, че не им говори, защото няма какво да каже, и че най-типичната му черта – неговата непоклатима надменност, е всъщност прикритие за плахостта и стеснителността му.

При все това, като че ли напук на неприятната му личност и за всеобщо огорчение на всички чираци, Тулио притежавал неоправдано според тях влияние върху живота на цялото домакинство – особено върху нагуала Хулиан, който имал слабост към него.

Една сутрин нагуалът Хулиан разгонил за цял ден всички чираци да изпълняват различни поръчки в града. Освен по-старите членове на групата единственият останал в къщата бил дон Хуан. По обяд нагуалът Хулиан се отправил към кабинета си, за да се заеме с ежедневното си

деловодство, като влизал, небрежно помолил дон Хуан да му помогне при сметките. Дон Хуан започнал да преглежда отчетите за приходите в стопанството и скоро видял, не за да може да продължи, са му нужни някои данни, които Тулио, надзирателят на имота, трябвало да отбележи отстраня на графата, но очевидно бил забравил.

Нагуалът Хулиан бил крайно ядосан от пропуската на Тулио, което зарадвало дон Хуан. Нагуалът нетърпеливо наредил на дон Хуан да намери Тулио и да му каже незабавно да се яви в кабинета.

Наслаждавайки се на мисълта за унижения Тулио, дон Хуан хукнал из полето, придружаван, разбира се, от един ра-ботник, който да го пази от човека чудовище. Намерил Тулио да надзирава работниците – както винаги от разстояние. Дон Хуан бил забелязал, че Тулио не обича да влиза в пряк контакт с хората и винаги ги наблюдава отдалеч.

С рязък тон и по един подчертано заповеднически начин дон Хуан казал на Тулио да се върне с него в къщата, защото нагуалът го вика. Тулио измънкал, че в момента е зает, но ще дойде след около час. Дон Хуан настоял, знаейки, че Тулио няма да си направи труда да спори с него, а ще го отпрати с пренебрежително тръсване на главата, затова се изумил, когато Тулио неистово се разкрещял срещу него. Сцената била така неестествена за характера на Тулио, че дори полските работници наоколо спрели да работят и се спогледали въпросително. До този момент никой не бил чувал Тулио да повиши глас, а още по-малко да крещи неприлични думи. Самият дон Хуан бил така силно изненадан, че започнал нервно да се смее, което направо вбесило Тулио, който на свои ред взел един камък и го метнал по дон Хуан.

Дон Хуан и неговият „телохранител“ хукнали обратно към къщата. Пред входната врата обаче заварили Тулио. Той разговарял тихо и се шегувал с няколко от жените, както си му бил навикът, извърнал глава, пренебрегвайки дон Хуан, вбесен, дон Хуан гневно се нахвърлил върху него за обидите, които Тулио му отправил там, на полето. Тулио и жените се облещили към дон Хуан, сякаш е полудял. Но явно този ден Тулио все пак не бил на себе си – внезапно изревал на дон Хуан да си затваря устата и да си гледа работата. После арогантно обвинил дон Хуан, че се опитва да го злепостави пред нагуала Хулиан.

Жените смаяно заахкали и неодобрително поглеждали към дон Хуан. Опитали се да успокоят Тулио. Дон Хуан наредил на Тулио да отиде незабавно в кабинета на нагуала и да даде необходимите обяснения по сметките. Тулио от своя страна му отвърнал да върби по дяволите. Дон Хуан вече се трясал от ярост. Простото поръчение да попита за

сметките се превърнало в кошмар. Едва се съдържал, жените го наблюдавали внимателно и това го ядосало още повече, в безмълвен бяс дон Хуан изтичал до нагуалския кабинет, оставяйки Тулио и жените да хихикат зад гърба му. Смайването на дон Хуан обаче стигнало своя връх, когато, нахлувайки в кабинета на нагуала, открил Тулио да седи зад бюрото, изцяло погълнат от сметките. Дон Хуан направил върховно усилие и овладял гнеба си. Усмехнал се на Тулио – вече нямало за какво да се кара с него. Изведнъж разбрал, че нагуалът Хулиан е използвал Тулио, за да го изпита дали ще изпусне нервите си и дали ще се поддаде на гнева. Но той възнамерявал да не му достави това удоволствие.

Без да вдига поглед от сметките, Тулио казал, че ако дон Хуан търси нагуала, може би ще го намери в другото крило на къщата. Дон Хуан хукнал към другото крило на къщата, където съгледал нагуала Хулиан, който се разхождал бавно из вътрешния двор с Тулио от едната му страна.

Нагуалът изглеждал изцяло погълнат от разговора си с Тулио, който лекичко подръпнал нагуала за ръкава и тихо казал, че помощникът му е пристигнал.

Нагуалът Хулиан се заел да обяснява на дон Хуан подробности относно сметката. След изчерпателното си пояснение той казал на дон Хуан да донесе счетоводната книга от кабинета, за да впишат каквото трябва и Тулио като главен счетоводител да го подпише.

Дон Хуан недоумявал какво става! Подробното обяснение и сухият делови тон на нагуала били поставили всичко в сферата на обикновените земни дела. Тулио нетърпеливо наредил на дон Хуан да побърза с книгата, защото си имал и друга работа. Чакали го другаде. Тогава дон Хуан се примирил с мисълта, че ще го използват като шут. Знаел, че нагуалът му готви нещо; в очите му горял онзи пламък, който дон Хуан неизменно свързвал с жестоките му шегички. И нещо повече – този ден Тулио бил необикновено разговорлив.

Дон Хуан безмълвно тръгнал към кабинета и, точно както очаквал, Тулио вече бил там. Приседнал върху бюрото, той нетърпеливо потропвал по пода с тока на ботуша си. Подал счетоводната книга на дон Хуан и му казал да си върви, въпреки, че бил подготвен, дон Хуан все пак се изненадал, възрял се в човека срещу себе си, който се ядосал и го обидил. Дон Хуан едва се съдържал да не избухне от него. Продължил да си повтаря, че нагуалът просто го изпитва и това е всичко. Представил си как ще го изхвърлят от къщата, ако не издържи този изпит.

Макар и съвсем объркан, дон Хуан не спирал да се дива на

бързината, с която Тулио винаги съумявал да бъде една крачка пред него. Очаквал, че Тулио ще го чака заедно с нагуала, когато го видял обаче, не можел да повярва на очите си – нали бил пресякъл къщата по най-прекия път! Просто нямало начин Тулио да изтича по-бързо от него! Дори и така да е, би трябвало да е тичал рамо до рамо с дон Хуан... Нагуалът Хулиан поел счетоводната книга от ръцете на дон Хуан с равнодушно изражение. Нанесъл отметката, а Тулио я разписал. После продължили да си говорят за сметките, загърбвайки дон Хуан, който не сблялял очи от Тулио. Мъчел се да проумее смисъла на изпитанието. Може би изпит на поведението му, мислел си той, в тази къща поведението му било постоянна тема на разговор.

Нагуалът отпратил дон Хуан. Искал да остане насаме с Тулио, за да говорят по работа. Дон Хуан незабавно тръгнал да търси жените, за да разбере какво ще кажат те за тази загадъчна ситуация. Едва изминал десет крачки, и пред него се изпречили две от тях заедно с Тулио. Тримата разговаряли оживено. Щом ги зърнал, дон Хуан хукнал обратно към нагуала. Но Тулио бил все още там и продължавал да разговаря с нагуала, в главата на дон Хуан се зародило невероятно подозрение. Изтичал до кабинета – Тулио бил изцяло погълнат от счетоводните дела и дори не забелязал дон Хуан, Дон Хуан го попитал какво става. Този път Тулио реагирал типично: нито отговорил, нито го погледнал. И тогава на дон Хуан му хрумнало една забележителна идея. Изтичал до обора, оседлал два коня и помолил своя телохранител, който го придружавал сутринта, да дойде с него. Препуснали в галоп към мястото, където открили Тулио сутринта. Той си бил там. Не казал нищо на дон Хуан – просто свил рамене и извърнал глава, когато дон Хуан го запитал какво става тук. Тогава дон Хуан и придружителят му в галоп се отправили обратно към къщата. Дон Хуан оставил човека да се погрижи за конете и се втурнал вътре. Тулио обядвал заедно с жените. Едновременно с това Тулио разговарял с нагуала, Тулио оправял сметките, Тулио бил на полето!...

Дон Хуан приседнал в един ъгъл и почувствал как от страх го облива лепкава студена пот. Знаел, че в момента нагуалът Хулиан го изпробва с една от своите ужасни шеги. Осъзнал, че има три възможности пред себе си: да се държи, сякаш нищо не се е случило, да се опита сам да отгатне какъв е този „изпит“ или (доколкото нагуалът Хулиан му бил внушил, че ще му обяснява всичко, което поиска) да настоява пред нагуала да му разясни нещата. И така, дон Хуан решил да пита, докато получи отговор.

Отишъл при нагуала Хулиан и настоял да му обясни всичко от игла

до конец, в момента нагуалът бил сам и все още изглеждал погълнат в сметките. Побутнал счетоводната книга настрана и се усмихнал на дон Хуан, казал, че двайсет и едното не-правенета, на които бил научил дон Хуан, се явяват „работни сечива“, с които може да бъдат отсечени трите хиляди глави на самомнението, но при дон Хуан тези сечива не бършат никаква работа. Така че той опитал втория начин за разрушаване на самомнението, а именно – дон Хуан да бъде поставен в зоната на безжалостността.

Дон Хуан решил, че нагуалът е полудял, като го слушал да говори за разни „не-правенета“, „трихилядоглави чудовища“ или за „зони на безжалостност“, дон Хуан взел да изпитва съжаление към него.

Съвсем спокойно нагуалът Хулиан казал на дон Хуан да отиде до сайванта зад къщата и да помоли Тулио да излезе оттам. Дон Хуан едва не се размямал – методите на нагуала били твърде прозаични... Дон Хуан знаел, че нагуалът иска да продължи изпита, използвайки Тулио.

Тук дон Хуан спря да разказва и ме запита какво мисля за поведението на Тулио, казах, че сигурно Тулио е бил вече завършен магьосник и така е премествал събирателната си точка, че да създаде у дон Хуан впечатлението, че се намира на четири места едновременно.

– И така, какво мислиш, че заварих в сайванта? – попита дон Хуан широко ухилен.

– Или Тулио, или никого – отговорих му аз.

– Но ако се беше случил един от тези два варианта, ня маше да настъпи никакъв шок за моята последователност – каза дон Хуан.

Постарах се да си представя най-чудати неща и предположих, че може би е заварил Тулиовото сънувано тяло. Припомних му, че самият той ми беше направил нещо подобно чрез един от членовете на неговата група.

– Не – отговори дон Хуан. – Онова, което открих там, беше шега, нямаща равна на себе си в нормалната действителност. И при все това не беше чудо, не беше нещо извън този свят, какво мислиш, че беше?

Казах, че мразя гатанките, казах му още, че след всички чудати неща, които ме бе накарал да изживея, не мога да си представя нищо по-странно и невероятно. Предадох се.

– Когато влязох в онзи сайвант, очаквах да открия, че през цялото време Тулио се е криел там – каза дон Хуан. – Бях сигурен, че следващата „порция“ от своеобразния тест ще бъде нещо като луда игра на криеница. Тулио щеше да се постарее да ме влуди, криейки се из тъмните ъгли на онзи сайвант. Но нищо подобно не се случи, влязох в сайванта и

заварих там четирима Тулиовци.

– Какво искаш да кажеш с това „четирима Тулиовци“? – попитах аз.

– Това, че там, в онзи сайвант, имаше четирима души – отговори ми дон Хуан. – И всички те бяха Тулио. Мозкеш ли да си представиш изненадата ми?! Те и четиримата седяха в една и съща поза, кръстосали крака и притиснати плътно един до друг. Очакваха ме. Погледнах ги и побягнах с писък. Отвън, пред вратата на сайванта, моят благодетел ме повали на земята. Ужасен, видях как четиримата Тулиовци излизат от сайванта и тръгват към мен. Закресях, а Тулиовците забиваха твърдите си яки пръсти в мен, като огромни връхлитащи птици. Продължих да пища, докато в един миг почувствах как нещо в мен се предава и ме обзе пълно без различие. Никога преди това не бях изпитвал нещо толкова необичайно. Отмахнах Тулиовците от себе си и се изправих. Те само ме бяха гъделичкали. Отидох направо към нагуала и го помолих да ми обясни явлението на четиримата.

Обяснението на нагуала Хулиан било, че четиримата мъже били образци на *прикриване*. Имената им били измислени от техния учител – нагуала Елиас, който, като едно упражнение по контролирано безумие, взел испанските названия на цифрите: уно, дос, трес, куатро⁶, прибавил ги към името „Тулио“ и получил по този начин имената Тулиуно, Тулиодо, Тулитре и Туликуатро.

Нагуалът Хулиан на свой ред ги представил на дон Хуан. Четиримата стояли в редица. Дон Хуан заставал пред всеки от тях и кимвал с глава, всеки от тях му кимвал в отговор. Нагуалът Хулиан казал, че четиримата Тулиовци били извънредно изкусни *прикривачи*, както дон Хуан се е убедил.

Тулиовците били триумфът на нагуала Елиас. Те били есенцията, същината на *прикритостта*. Били такива великолепни *прикривани* за всички практически цели, че все едно на практика съществувал само един човек, въпреки че хората ги вшкдали ежедневно, никой, освен членовете на домакинството, не знаел, че всъщност на практика съществуват четирима Тулиовци.

Дон Хуан разбирал всичко с абсолютна яснота и поради тази неопикновена яснота знаел, че е достигнал зоната на безжалостността. И сам разбрал, че зоната на безжалостността е позиция на събирателната точка, която прави самосъжалението невалидно. Но дон Хуан знаел

6. Едно, две, три, четири (исп.) – Б. пр.

също така, че неговата проникателност и мъдрост са извънредно мимолетни. Неизбежно събирателната му точка щяла да се завърне в началната си позиция.

Когато нагуалът го попитал дали има някакви въпроси, дон Хуан разбрал, че трябва да обръща повече внимание на нагуалските обяснения, отколкото да размишлява върху собствените си предвиждания.

Дон Хуан поискал да узнае как четиримата Тулиовци създават впечатлението, че има само една личност. Бил извънредно любопитен, защото, наблюдавайки ги, видял, че не са чак толкова еднакви. Носели едни и същи дрехи. Освен това били с приблизително еднакви пропорции, възраст и профил. Но с това се изчерпвало цялото им сходство. И все пак, наблюдавайки ги дори отблизо, дон Хуан момеел да се закълне, че съществува само един Тулио.

Нагуалът Хулиан обяснил, че човешкото око е пригодено да се фокусира само върху най-очевидните черти и че човек помни единствено тях. Затова *прикриванеското* изкуство има за цел да създава впечатление, показвайки само чертите, избрани от *прикриваните*, черти, за които знаят, че очите на зрителя са подготвени. Ловко подсилвайки определени впечатления, *прикриваните* можели да създадат у случайния наблюдател твърдо убеждение за истинността на това, което вшкдат.

Нагуалът Хулиан казал, че когато преди време дон Хуан пристигнал облечен в женски дрехи, жените се размели най-искрено. Но мъжът с тях, а той бил Тулитре, незабавно поднесъл на дон Хуан първото впечатление за Тулио. Поизвърнал се, за да скрие лицето си, свил презрително устни, сякаш се отегчавал, и се отдалечил, за да се освободи от напушилия го смях. През това време жените също помагали да се затвърди това първо впечатление у дон Хуан, като се престрували на раздразнени от необщителността на Тулио. От този момент нататък всеки един „Тулио“, който влизал в полезрението на дон Хуан, подсилвал и доизпипвал впечатлението за „особняка Тулио“, докато накрая дон Хуановите очи не момеели да съзират нищо друго освен онова, което им се поднасяло.

Тогава Тулиуно се обадил и казал, че минали цели три месеца, изпълнени с много внимателни и последователни действия, преди дон Хуан да стане сяп за всичко друго освен за онова, което го насочвали да очаква. След три месеца „слепотата“ му вече била така непоклатима, че Тулиобците престанали да се стараят. Действали си нормално в къщата. Дори престанали да носят еднакви дрехи и въпреки това дон Хуан не забелязвал разликата, когато обаче в къщата били доведени другите

чираци, Тулиовците трябвало да започнат всичко отначало. Този път предизвикателството за тях било сериозно, защото чираците били много и при това – природно схватливи.

Дон Хуан попитал Тулиуно за Тулиовата външност. Тулиуно отговорил, че според нагуала Елиас външният вид се явява есенцията на контролираното безумие и че *прикривачите* създават външността като я *възнамеряват*, а не с помощта на някакъв реквизит. Реквизитът дразни окоото със своята неестественост и лесно се открива. И в това отношение *възнамеряването* на външности е упражнение преди всичко за *прикривана*.

След това заговорил Тулитре. Той казал, че външността била подтикната от духа. Тя бивала измолена, настоятелно призовавана, никога измисляна рационално. Тулиовият облик трябвало да бъде изискан от духа. И за да подпомогне това, нагуалът Елиас ги натикал и четиримата заедно в едно много малко затънтено складче и там духът им проговорил, казал им, че най-напред трябва да *възнамерят* еднаквостта си. След четири седмици на пълна изолация „еднаквостта“ ги споходила.

Нагуалът Елиас казал, че *намерението* ги е сляло един в друг и те придобили увереността, че индивидуалността им ще остане неразкршпа. Сега трябвало да побикат облика, който ще бъде възприет от зрителя. И те се захванали да призовават *намерението* за облика на Тулио, който дон Хуан бил видял. Наловило им се доста да поработят, докато го изпипат. Под напътствието на своя учител те се съсредоточили върху всички детайли, които щели да допринесат за съвършенството на създавания от тях образ.

Четиримата Тулиовци демонстрирали на дон Хуан най-очевидните Тулиови черти: енергични жестове на пренебрежение и високомерие, резки извържания на лицето вдясно в знак на разгневеност; избивания на тялото, за да се скрие част от лицето с лявото рамо; ядни бръсвания с ръка пред очите, сякаш се отмахба перчем от челото; походка на пъргава нетърпелива личност, нервна и нерешителна.

Дон Хуан каза, че тези детайли от поведението и още десетки други подробности са оформили образа на Тулио, който бил толкова натрапчив, че всеки един от четиримата мъже трябвало само леко да намекне за някоя от въпросните черти на събирателния образ „Тулио“, и дон Хуан и чираците мигновено допълвали останалото в съзнанието си.

Той допълни, че поради стриктната последователност на поведението Тулио се бил превърнал за всички в олицетворение на противен човек. А всъщност бил само един натрапчив фантом. Бил пъргав и

загадъчен и създавал – волно или неволно, впечатлението на сянка.

Дон Хуан попитал Тулиуно как четиримата били призовали *намерението*. Тулиуно му обяснил, че *прикривачите* просто силно викат *намерението*. Обикновено *намерението* се призовавало в сумрачна и изолирана стая, върху черна плоскост се поставя запалена свещ така, че пламъкът да е само на няколко сантиметра от очите на викация. После се изрича думата *намерение*, произнася се бавно и отчетливо толкова пъти, колкото човек чувства, че е необходимо, височината на гласа нараства или спада от само себе си.

Тулиуно подчертал, че за да се призове *намерението*, е нужна тотална концентрация върху обекта на *възнамеряването*, в техния случай концентрирането им било изцяло насочено върху тяхното сходство и общия Тулиов образ. Дори след сливането им с *намерението* трябвало да изминат година-две, докато изградят собствената си увереност в това, което вършат, и докато самите се превърнат в реалност за околните.

Попитах дон Хуан какво мисли за начина, по който те призовават *намерението*. Той каза, че неговият благодетел, както впрочем и нагуалът Елиас, бил по-склонен към ритуализиране и предпочитал аксесоари като свещи, тъмни стаички и черни поставки.

Подхвърлих, че обредността ужасно ме привлича и че според мен ритуалите помагат най-много за концентриране на вниманието. Дон Хуан се замисли, каза, че *видял* как моето тяло в качеството си на енергийно поле притежава една черта, типична за магьосниците от древността – ярко блестяща област в долната дясна страна на сияйния пашкул. Тази сияйност, каза той, е свързана с находчивостта и показва склонност към морбидност⁷. Злите магьосници от миналото, отдадени на тъмната страна на магьосничеството, с удоволствие обуздавали тази така жадувана черта и гледали да я прикачат към тъмната страна у човека.

– Значи все пак у човека има тъмна страна – възтържествувах аз. – А ти винаги си го отричал, винаги си твърдял, че злото не съществува, че съществуват единствено различни сили.

Сам се изненадах от собственото си избухване, в един-единствен миг цялата ми католическа подплата пролича и Принцът на мрака се възправи чудовищно огромен.

Дон Хуан се задави от смях.

– Разбира се, у нас има тъмна страна – каза той. – Ние убиваме безразборно, не е ли така? Изгаряме хора в името на Бога.

7. Болезнена склонност към тъмното, мрачното, зловещото – Б. ред.

Самоунищожаваме се, заличаваме живота на тази планета, разрушаваме Земята. После се покаяваме и разго варяме с всевишния. И какво ни казва Той? казва ни, че трябва да бъдем добри, иначе ще ни накаже, всевишният ни е заплашвал векове наред и това не е променило нищо. Не защото сме зли, а защото сме тъпи. У човека има тъмна страна, да, и тя се нарича глупост.

Не казах нищо, но мълчаливо го аплодирах в себе си и с удоволствие си помислих, че много го бива в дебатите. За кой ли път бе обърнал собствените ми думи срещу мен.

След малко дон Хуан ми поясни, че както ритуалът кара обикновения човек да строи огромни храмове, които са паметници на самомнението му, така ритуалът кара и магьосниците да създават обиталища на морбидност и мании, в резултат на това дълг на всеки нагуал е да напътства съзнанието така, че то да полети към абстракта, освободено от притежания и задължения.

– Какво искаш да кажеш с това? – попитах го аз.

– Един обред може да улови вниманието ни по-добре от всичко останало – отвърна той, – но освен това иска и висока цена. И тази висока цена се нарича морбидност, а тя на свой ред може да ипотекира нашето съзнание.

Дон Хуан каза, че човешкото съзнание прилича на огромна, обитавана от духове къща. Нормалното съзнание наподобява на това да си запечатан за цял живот само в една от стаите. Ние влизаме в стаята през магически отвор – раждането, и излизаме оттам през друг – смъртта.

Магьосниците обаче притежават способността да откриват и други пролуки, тъй че могат да излязат от тази на пръв поглед херметически затворена стая още приживе. Невероятно постижение! Но тяхното най-поразително и най-смело постижение е това, че когато се измъкнат от заключената стая, те избират свободата. Избират да напуснат завинаги необятното свърталище на призраци, вместо да се изгубят в лабиринтите му.

Морбидността е антитезата на прилива от енергия, от който се нуждае съзнанието, за да постигне свободата. Морбидността подлъгва магьосниците да изгубят пътя си, тласка ги направо към капана на неизвестността.

Попитах дон Хуан дали сред Тулиовците е съществувала някаква морбидност.

– Чудачеството не е морбидност – отвърна той. – Тулиовците бяха изпълнители, обучени от самия дух.

– С каква цел нагуалът Елиас е подготвил Тулиовците? – запитах аз.

Дон Хуан ме погледна изпитателно и се разсмя. Смехът му и светлините на площада лумнаха едновременно. Той стана от любимата си пейка и я погали с ръка, сякаш беше домашна котка.

– Свободата – каза дон Хуан. – Искаше да ги освободи от възприетията им условност и ги учеше да бъдат творци. *Прикриването* е изкуство. За магьосника, тъй като той не е покровител или търговец на изкуство, единственото важно нещо в едно произведение на изкуството е това, че то може да бъде създадено завършено.

Стояхме до пейката и наблюдавахме разхождащите се в здрача минавачи. Историята на четиримата Тулиовци бе оставила у мен някакво смъртно доловимо лошо предчувствие. Дон Хуан ми подхвърли, че трябва да тръгна. По бреме на дългото пътуване до Лос Анджелис, каза той, събирателната ми точка щяла да си почине от трескавите премествания през последните няколко дни.

– Компанията на един нагуал е нещо много измерително – продължи той. – Тя предизвиква странно изтощение, може да нанесе дори известни увреждания.

Уверих го, че изобщо не съм изморен и че за мен неговата компания може да бъде само благотворна, всъщност присъствието му ми действаше като наркотик – не можех без него. Това прозвуча доста ласкателно, но аз казвах самата истина.

Обиколихме площада няколко пъти в пълно мълчание.

– Върни се вкъщи и помисли върху основните ядра на магьосническите истории – отсече дон Хуан на прощаване. – Или по-скоро не мисли за тях, а накарай събирателната си точка да се придвижи към зоната на безмълвното познание. Придвижването на събирателната точка е всичко, но то не означава нищо, ако не е трезво, контролирано преместване. Така че затвори вратата на себеотрязването! Бъди безупречен и ще имаш енергията, необходима да достигнеш зоната на безмълвното познание.

КРАЙ

© 1987 Карлос Кастанеда
© 1995 Александър Величков, превод от английски

Carlos Castaneda
The Power of Silence: Further Lessons of Don Juan, 1987

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2905>]